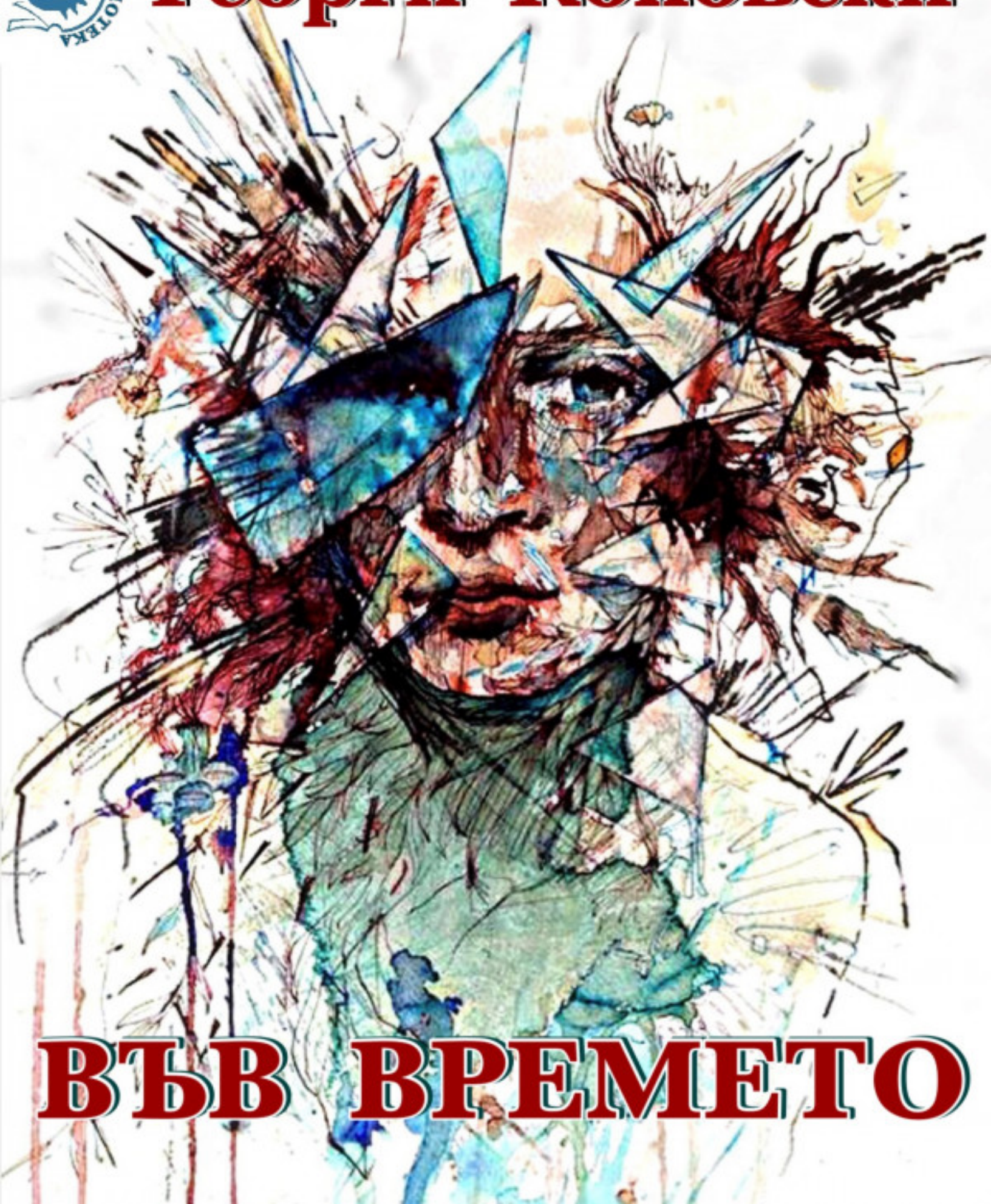

Георги Коновски

ВЪВ ВРЕМЕТО

ГЕОРГИ КОНОВСКИ ВЪВ ВРЕМЕТО

chitanka.info

Няколко истории от вчерашния и днешния ден. Истории за хора, които са около нас. Или за нас.

Няма фантазии, няма екшън, няма сълзи и сополи.

Опитах се да покажа едно — реалността. И хората.

ТОЛКОВА НЯКОГА КИНОПОВЕСТ

1.

Ноемврийско утро. Слънцето, вече готвещо се за зимен сън, бавно изплува над покривите. Хората все още са с шлифери и якета, макар че някъде вече се мяркат модните къси кожухчета. Всъщност, с якета са най-вече учениците, бързаци за сутрешната гимнастика — все още традиционна и задължителна.

Като ручей те се изливат от входове, улички и квартали, сливат се в широк поток пред входа на училищния двор и се разпределят по класове в оформящия се блок.

Звучи музика. И започва гимнастиката — под ръководството на преподавателя по физкултура, под надзора на учителите...

А Гената сега се събужда. Протяга се, оглежда стаята. Празна. Майка му е излязла, баща му отдавна се е преместил да спи в кухничката. Върху масата е чантата — полупразна, до нея левче на стотинки.

Гената скача, два-три замаха цепят яростно въздуха — вече е измит и направил гимнастика, облича се в движение, сресва късата коса с разперени пръсти. Стъпките му отекуват надолу по стълбището.

Краси пък е още на вратата. Баща му е по пижама, подава му двулевова банкнота и продължава със започналата вътре лекция:

— Аз за тия пари половин ден работя. Да не си купуваш цигари или други глупости. Храна, храна ти трябва. Здрава храна — ум в глава...

Камен в това време спокойно отваря едно от чекмеджетата на тоалетката. От купчината пари взема няколко банкноти, затваря внимателно вратата на спалнята, докато в същото време пъха парите в джоба си небрежно. Грабва леката спортна чанта и излиза.

Гинчо и Миро тичат по улицата. Умело се прехвърлят през оградата, отварят предпазливо задната врата на училището, която води към стола, и изчезват някъде в дълбините на мазето. Спестили са си минаването през официалния вход и проверката.

А на входа на училището са застанали няколко учители. Встрани от тях, следейки внимателно потока от влизащи, са двама. Директорът и дежурният учител. Край тях минават учениците с извадени бележници, поздравяват и влизат през голямата стъклена врата. Ручеите са се превърнали в тесен поток през входа на двора, ограден от дежурните ученици. Те записват имената на закъснелите в специална тетрадка, отклоняват ги встрани, за да не пречат на гимнастиката.

— А твоят Генеди пак е закъснял — с упрек казва директорът и сочи към идващите момчета.

— Ще поговоря с него — казва дежурният. Той е към петдесетинагодишен, здрав, вече понапълнял. Спортният тип костюм и полото го правят да изглежда по-млад и жизнен.

— Май, другарю Паскалев, много мислите, а нищо не правите...

— Какво например?

Директорът учудено го поглежда. Той е десетина години по-млад, с типичен служебен вид — строг костюм, вратовръзка с убити цветове, непоклатимо уверен във вечната си правота. В чертите му има нещо от френските актьори и това кара ученичките от горните класове да се усмихват при поздрава си.

— Досега трябваше да вземете по-сериозни мерки. Не му се учи, държи се предизвикателно, чупи всичко наред...

— Има две двойки, мисля, че ще ги оправи в най-скоро време. Стреми се да опазва достойнството си с присъщи за пубертета средства, счупил е с топката едно стъкло и то по време на мач... Къде да го пратя? ТВУ или затвор?

— Но всички се оплакват от него! Вместо да учи — хайманосва из града. Вчера го видях на пазара, а според режима по това време трябва да подготвя домашните си...

С тези думи директорът се обръща. Хем е време да влиза, хем не му се спори с Паскалев — знае оня колко е упорит, когато се смята за прав. А самият директор точно по тая тема не е много убеден. Пък и не само Генеди е в това училище.

Но дежурният не се предава, разбира се.

— Е, ако трябва да го махнем, защото не е идеален... И не пасва на плаката... Що се отнася до пазара — и аз го видях. Продава грозде.

От лозето им. Това, дете баща му не е виждал, а Генади и майка му се гърбят и на парите от което разчитат...

Директорът е тръгнал и не е чул последните му думи. Дежурният свива рамене. Няма да крещи, я! И без това говори тихо, за да не чуят влизащите ученици...

Групата на закъснелите е вече пред него. Начело е стройно, хубаво момче. Правят впечатление високо вдигнатата нагоре коса и смелият поглед.

— Ванко, ти пък защо закъсня? — пита Паскалев и, докато Ванко се оправдава с градския транспорт, пропуска останалите, като задържа само Генади.

— Знаеш ли — казва учителят, без да го гледа. — Аз мислех, че си мъжко момче и, като обещаеш нещо, изпълняваш го... А то какво излиза... И махни тоя пиринч! Ти мъж ли си или примадона...

Генади гледа след отдалечаващия се класен, после се мъчи незабелязано да смъкне металния пръстен от ръката си. Някой се спира зад него и поставя ръка на рамото. Слаб, чернокос, ехидно ухилен. Камен...

— Татко Макаренко прочете кратка лекция и ти клетна... Елементарно, драги! Във всички учебници по педагогика го има...

— Я ме остави! — отблъсква го Генади и намества пръстена обратно. — Ти какво си въобразяваш...

— Е, нищо, де... Наблюдавам с удоволствие как израстваш като „строител на съвременното социалистическо общество“. Ама май само ми се е привидяло...

— Ако те мацна по фасадата, какво ли ще ти се привиди...

Казвайки това, Генади влиза в училището. Камен се забавя и това му позволява да види, че към портала идва нисък на ръст, но широкоплещест и здрав младеж. Той е две-три години по-голям, но явно търси някого тук. Камен се запътва прав към него. Разменят няколко думи, младежът поема от Камен някакъв ключ, после ученикът се затичва към стълбището. Време е — бие първият звънец...

2.

А часовете се точат...

Гената седи на третия чин до прозореца и разсеяно гледа навън. Математичката от време на време хвърля някой поглед към него, но той даже не симулира внимание. Пък и тя не смее да каже нещо. Младичка е, добра по характер, усеща, че момчето не е в тоя свят и не иска да му поставя отново двойка. Нека има възможност да се оправи, ама явно това няма да стане днес. Да не се повтори онзиденшното изпитване — ако мълчанието може да се нарече така.

Гената обаче в момента не е в стаята. В този миг той слиза от мощната си спортна кола пред летище Сидни... Не знае защо, ама това име и далечната екзотика го привличат. Така че — пред летището в Сидни е. Очаква го собственият му елегантен и голям самолет. Стюардесата възторжено го гледа, очаквайки го пред стълбичката, но той небрежно ѝ кима и минава покрай нея. Красива млада дама му маха от терасата за изпращачи. Гената вдига ръка за поздрав, после се изкачва и влиза в самолета си. Изискан салон, мека мебел, барче със святкащи под слънчевите лъчи бутилки и кристални чаши.

Гената преглежда на две, на три лъскавите списания, отпуска се назад в удобното кресло, специално монтирано за него в първото отделение.

Е, това е хиляди пъти по-добре, отколкото скуката у дома. Да не говорим за училището. Или за компанията... Пък да не споменаваме за някаква бъдеща монотонна работа в завода. О, не! Докато има възможност, Гената няма да се предаде и остави на течението. Камо ли други да решават вместо него...

Само дето Марина... Хубаво момиче, и тя го харесва, но тези нейни изисквания... Не ѝ допадат нито оценките му, нито отношението му към ученето, нито приятелите му, нито... Само Гената иска тя. Без гарнитури. И при това друг Генади — променен. По нейния модел...

И той я обича... Еха, още от шести клас това момиче зае поне половината му поглед. За дома, за училището, за компанията, за

футбола... То май нищо не остана за тях...

Да не беше така взискателна...

А в това време самолетът каца на софийското летище. Хора не се блъскат, само малка групичка посрещачи го очаква.

Гената прегръща майка си, гледа я в уморените очи, тръгват към стълбичката на самолета. Някой го дръпва за ръкава. Баща му. С лице, отпуснато от алкохола, съзлививи очи, в които се четат кучешка преданост. Но синът небрежно откъсва ръката му като ненужна вещ и продължава по незнайно отде взелата се червена пътека. Дотичва Камен. След него Гинчо, Краси, Асен, Ванко... Гената махва с ръка и командирът на самолета им подхвърля по една пачка банкноти, които вади от голямата чанта в ръцете на стюардесата.

А сега вече седят в удобните кресла в салона. Гената гледа с любов към майка си. До нея изведнъж се появява Марина. Тя натиска бутона върху облегалката за ръце, но никой не излиза от кабината на стюардите. Звънецът ехти, всички я гледат, обаче...

Учениците скачат от местата си, събират тетрадки и учебници, изхвъркват като пленени птици от клетка навън.

Последен е Генади.

3.

А в кабинета по биология влиза пръв. Сяда зад последната маса и уж рови в чантата за учебника. До него неканен се настанява Камен.

— Довечера къде си? Асен ни вика — неговите пак са в командировка. От там — право в „Мак“. А после ще ви пусна нови записи...

Гената махва с ръка — като че гони нахална муха.

— Ама ти май се върза от проповедта на Паскалев — учудва се Камен. — Леле, Гена, това не очаквах. Я по-мъжката! Ти да не си баба?

— Оня ми приказва за мъже, ти се правиш на мъж... И какво е това „мъж“? — избухва Генади. Не, че не знае или това точно сега го е заинтересувало, но му писва от проповеди. Сутринта един, сега тоя, после кой знае какъв нов опяващ ще се появи...

— Мъж ли? Гена, ако не си разбрал — мъж е оня, дето има пари, коли, жени, не му пука от нищо...

Гената му обръща гръб, но се намесва току-що седналия отпреде им Ванко.

— Идеално! Чух какво има, но какво представлява мъжът не чух?

И на Камен не му се спори, особено с Ванко, който все е чел, все знае, все оригиналничи... Пък и умее да говори.

— Я не се меси, не сме на събрание! Какво разбираш ти от мъже?

Само че Ванко не се предава лесно, не се плаши от Камен, който винаги го е дразнил с балонестото си самочувствие.

— Това са емоции, дай логика и факти, формирай изводи... Разбрах какво, според теб, трябва да има мъжът. Но какво е мъж? Крадец, мошеник, бияч, сваляч, дрънкало, паразит, какво пропуснах? Я да те видя...

С иронията и безотказната логика този хубавец може да извади от релси и товарен влак, камо ли един Камен. Защо не си гледа спокойствието, ами се меси където не му е работа? По-малко подобни

— по-лесен ще е животът. Поне за Камен, който хич не обича да конкретизира. Какво има да се спори, не познава ли живота?

— Какво има да се спори? Не познаваш ли живота? Трябва да вземаш от него това, което ти падне, което ти е нужно, което ти харесва — и готово!

Да, но на Ванко подобни теоретични лафчета не му минават. Не можеш го изненада с много приказки.

— И кой определя какво ти се полага?

— Хайде стига? Ей сега ще влезе Стария, а аз даже учебника съм забравил — казва Камен. — А ако толкова искаш да знаеш, необходимото за мен се определя от мен...

— И от кого ще го вземеш това необходимо?

— От живота, не разбра ли!

— Това, Камо, хората го наричат елементарна демагогия. Живот е общо понятие, често заместващо други. Ти кажи конкретно кой и от кого конкретно ще вземе това, което ти искаш. Та, ще ти го даде. Другото са общи приказки за шарани като Красьо — намесва се Асен.

Камен е смаян. Асен ли? То, всъщност, от него всичко може да се очаква. Странен човек! И с тях се движи, и е все недоволен. Но не могат го изпъди — хем пари има, хем е умен, хем се бие като дявол. А родителите му са важни клечки. Майка му даже е началничка в министерството, където бащата на Камен работи. Важен, много важен фактор за него...

— Хайде сега и ти! Защо се месиш? И, ако толкова искаш да знаеш, ще си взема сам. От баламите, от тези, които само бачкат, а нямат пет грама акъл като за това време. В живота трябва мислене, баке...

Асен го гледа присмехулно-натъжено едновременно.

— Ох, Камо, при това положение много ми е жално за теб, братче...

— Оставете ме, че нищо не запомням! — вика Камен. — Ей сега дъртака ще пристигне и хоп — Камен жертва...

— Дъртак, ама с това шкембенце играе футбол по-добре от теб. Оня ден те направи на пиян морков, като ви бихме с 10:4 — явно Асен днес е решил да се заяжда с него.

— Защото не искам да го правя за смях — вече наистина Камен е ядосан. — И той ми се пише играч! Гони петдесетака, в главата е като

Сахара, корем като Витоша...

А до масата е застанала Марина. И Генади явно само нея вижда.

— Аз пък мисля, че е по-млад от теб — ненадейно казва тя. — По дух поне. Имахме късмет с него, че ако се беше паднала Кънчева за класна...

Този път Камен е съгласен. Или иска да прикрие отстъплението си.

— Остави, като ме погледне с ония змийски очи и аз забравям чел ли съм „Под игото“ или нещо друго...

— Какво има да му помниш — смее се Асен. — Ти кога си чел нещо освен менюто в „Мак“-а, та да помниш...

Но Камен се засяга. Може да не е чел „Под игото“, но кой от тия тук е чел поне едно от списанията, които баща му редовно носи от командировките си? Е, освен Асен, имащ също достъп до западната литература. Освен това Асен е добре по английски и може да свърже фразите в текст, че и собствен да създаде. Останалите... Абе, даже Ванката има петица при англичанина. И то с огромен труд. Друго си е да си учил като Камен в Алианса, а после при сър Джон — истински англичанин, наричан така не заради предмета. Така че Камен чете свободно списанията, а няколко пъти и книги на английски. Истински книги — за мъже. И убийствата му убийства, и пиенето тече като Мисисипи, и... Ясно де! Какво ти разбират тия от живота...

— Асене — казва той, — Асене, на тема литература не ме закачай. Но тези исторически вехтори от разни Вазов и Ботев не понасям. Измислици, хленч, сълзи по някакъв си народ... И жени, и мъже все страдат. Сантиментални истории, блудкави. Много приказват, но няма никакво действие. А на мен ми дай действие, движение, не приказки и мислене...

Ванко пък, вместо да си гледа почивката, пак се намесва:

— Добре го каза — движение...

Камен гледа подозрително, очаква подвеждане.

— Като муха без глава — движение без мисъл...

Смят се почти всички. И Гената, и Миро, и Гинчо... Кой разбрал, кой не, но усещат, че фукльото е затапен.

Само че виждат влезлия Паскалев.

— Извинявайте, че ви попречих — казва той даже прекалено спокойно. — Случи се нещо необикновено и непредвидено...

Асен усеща, че това е поредна игра и я приема:

— Какво стана?

— Колкото и да сте шашардисани — класният обича подобни завъртени диалектни думички, — но звънецът вече удари и, щем, не щем — трябва да учим. Така и така сме тук, поне да си намери занимавка. И я започваме оригинално — с проверка какво знаете... И тъй — номер...

4.

Минава ден. Бащата на Краси се е полуизлегнал на диванчето в малката панелна кухня. Чете вестника и не се интересува от вълненията на момчето. А Краси не знае как да започне този разговор. Всеки път се чувства като отиващ на екзекуция — знае, че без това няма да мине и, все пак... Трябва!

— Татко — казва той, — тази вечер съм канен на рожден ден у Асен.

Бащата измънква нещо като съгласие и пак се зачита в спорта.

— Трябват ми пари. Събираме за подарък по десет лева.

Вестникът бавно се спуска, поразен от тази новина.

— Десет лева? — бащата не може да осъзнае числото. — Десет? За подарък? Ти луд ли си? Знаеш ли, че за рождения ден на главния счетоводител събрахме по лев, а за директора — по два? Тоя Асен да не струва пет пъти повече от другаря Пешев?

— Но, татко, всички така решиха, всички ще дадат... Само аз ли да се излагам?

— Какво излагане, бе момче? Баща ти да не печата нощем пари? Кои са тия „всички“?

— Камен, Киро, Гинчо...

— И ти — барабар Петко с мъжете... Ама какви мъже са те, какви ги приказвам? Бащите им клечки, пълни с пари...

— Не, На Гинчо е майстор в сервиза, пък Кировият е сервитьор...

— Да, бе — нали това ти викам! Паралии... Аз съм обикновен чиновник, на една заплата съм, в общината няма бакшиши, няма дефицити... Колко пъти ти казвам — намери си компания от добри момчета, подходящи. Трудолюбиви, учени, от нашата черга... Или похитри. Я виж Милен — работи момчето, сам си изкарва хубави пари...

— Върти едни далаверки на черно. Камен и Гинчо му дават разни парцали, той ги препродава... И май нещо милицията питала за

него, леля Мита ми рече — изригва Краси. — А после ще го изключат...

— Бе, и да го изключат, той вече си е подготвил бъдещето. Далаверата, мойто момче, далаверата днес е бъдещето... Той е умен младеж, така ще ги подреди нещата, че и Господ не може го хвана... А ти — десет лева не можеш сам да намериш...

— Няма ли да ми дадеш?

— Откъде? — бащата бърка в джоба. — Ей ти пет лева, други нямам. И ме остави, че стана два часът, а не съм дочел за мача. А и на работа трябва да ходя...

Краси минава в хола, където майка му облича палтото.

— Нямам — казва тя преди още момчето да се обади. Пак е слушала разговора. И пак е мълчала. — Нали знаеш, че баща ти ги прибира и брои до стотинка... Чакай, на ти тия два лева, друго не успях да укроя...

От кухничката се чува тракане на съдове. И гласът на бащата:

— Готова ли си? Тръгвам! Че обедната почивка отдавна свърши и пак някой навлек ще вдига гири къде съм... И остави тоя пенсионер, дал съм му пенсията за три дни таман напред...

Майката целува Краси и излиза. Хлопва външната врата.

Пенсионер ли? Ами като още го издържат... Ех, да порасне... Ще го научи тоя баща как се харчат пари! Със замах! Циция проклет! Баща се нарича...

Пенсионер ли?

Впрочем... Това е идея! Ехааа...

5.

Денят е хубав, а за Гената е черен. Черен, защото стрелките на часовника му показват пет и петнадесет, а Марина я няма. Може пък часовникът да избързва, а? И той пита минувачите. Един, втори... Умърлушва се. Оглежда се и вади цигара. Но една ръка я измъква от устата му. Марина! И даже се смее...

— Мама като започна да си играе на Мегре — едва не закъснях. Добре, че успях да дойда навреме...

На Гената му се иска да ѝ покаже часовника, но премълчава. Не му се ще пак да е наказан с лишаване от три срещи. С нея мълчанието е най-добрата политика.

— Как така „на Мегре“?

— Пита и разпитва, гледа задълбочено — като че решава диференциални уравнения на ум. „Къде отиваш?“, „С кого?“ ... Уф, омръзна ми да се крия!

— Ами иди на среща с Ванко или Камен — тя ще е очарована. И у вас ще ги покани... Лека им пръст!

— Защо?

— Ще ги убия! — И май наистина е готов.

Но Марина го перва гальовно по ръката. Кое то този път не помага. Гената е навъсен като есенна буря.

— Я си дай бележника! — Марина сменя темата в най-неочаквана посока и започва да си играе на загрижено мамче...

— Готово! — Гената бръква в задния джоб. Там е свитият на тръбичка бележник. С ученическата лична карта в него — не знаеш къде ще ти потрябва дори следобеда.

— Виж! — отваря го. — Като го види майка ти... Ще припадне, горката! Тройки, че и двойка по математика. Значи — не съм човек, не съм цвете за мирисане. Ами ако не ми се учи? Ами ако искам да живея, както аз го разбирам? АЗ!!! Не съм роб, та всеки ще ми държи сметка... Като пенсиите от входа — висят на пейката и събират информация кой, кога, къде, с коя какво правил...

Марина се дръпва от него.

— Ще ме биеш ли?

Гената внезапно изстива.

— Извинявай! Но ми омръзнаха нравоученията. Всеки знае повече от теб, всеки се чувства задължен да те следи и напътства. Без да погледне себе си най-напред... А аз искам да живея посвоему. Никой да не ми се меси в живота, да мога сам да греша, а не да повтарям чужди съвети и грешки... И никому да не се меся... Всеки за себе си... Всяка коза за свой крак...

Марина го поглежда замислено.

— Това за козите... А за хората?

И подритва невинно камъче, за свое нещастие озовало се на пътя на яда ѝ. Поглежда през рамо, мълчи. Гената се е разпалил. Много, много недоволство от неподходящия за него свят, не посрещнал го както трябва. Насъбрало се е и сега се излива в гневна пяна...

— Да не би да искам прекалено? Спокойствие, къща, пари — и то толкова, колкото са ми необходими. Да живея като другите и както аз си знам. Повече не ща...

— А за мен има ли място? — пита Марина над него към свечеряващото се, започнало рано да помрачнява небе...

Гената, изненадан от прекъсването, млъква. Наистина, а Марина? Той отдавна е влюбен в нея, но всичко в представите му спира до тук. Любов, срещи, смайването ѝ пред него, пред парите му, пред самолета, пред възможностите на свободния господар. И сега тя е край него, но в бъдещето?

— Аз без теб не мога — изтърсва той и чака изплашен.

Но нищо не става. Марина се засмива, грабва го под ръка и почти повлича по улицата.

... Ето ги пред ЦУМ, сега спорят до кино „Сердика“, Марина ръкомаха, сочи тълпата... А сега пред Университета. И в Парка на свободата се разхождат. В трамвая. Край Телевизионната кула. Марина със смях бяга, Гената тича след нея някак си спънато, неловко му е. Настига я. Марина изведнъж спира. Той едва не я събаря. Сграбчва я. Целуват се...

И никой не им обръща внимание. Да не са единствената двойка тук...

6.

Отблясъците от нафтовата печка играят по тавана. Марина е наметнала одеяло върху раменете си. Защо ли ѝ е студено — въпреки пуловера и разгарящата се печка? Седи, прегърнала колене. Гената е до прозореца. Мълчаливо гледа някъде навън.

— За утре учи ли? — скъсва тишината Марина.

Гената маха с ръка. Какво да учи? И изобщо — до учене ли му е сега? Щастлив е, това му стига... Нали е с Нея! Забравил е и за училището, и за проблемите, и за баща си, дори за приятелите...

Внезапно вратата се отваря. Кога са дошли, кога са влезли... На прага застава майката на Марина. Личи си, че се старее да изглежда млада почти като дъщеря си. И още повече че от това старание нищо не излиза.

— Марина? Кой е този? — чете се възмущение и уплаха в гласа ѝ.

Марина скача от дивана. Застава до Гената и го представя, преглъщайки сякаш огромен залък.

— Това е Генади. Съученик... Отбихме се за малко, вече е студено...

Майката е изненадана. Генади ли? Да, да, тя сега си спомня. На последната родителска среща стана дума за него. Нехранимайко и тройкаджия. Неподходящо познанство... Ама с тая демокрация... И тоя е тук? С дъщеря ѝ? Ужас!

— Ужас! — казва тя. — Вкъщи си го довела...

— Че какво му е на момчето? — пита Марина. Личи си, че е свикнала да командва вкъщи.

Но моментът не е подходящ. И Гената също...

— Не е подходящ — казва майка ѝ, все едно са само двете. — Не е от твоя кръг...

А Гената седи. Спорят за него, пък не го питат за нищо. Даже за мнението му относно майката. Която вече изплува от изненадата и се ядосва.

— Да се разберем, Маринче — няма място за детски измишльотини и глупави спорове. Това не е теория, това е живот...

Майката все повече се навива и развива.

— Да се разберем! Аз с баща ти няма да говоря, но с този — пръстът говори за мнението ѝ, — с този повече да не те виждам! Неподходящо познанство!

А Гената, вместо да седи тихо и мирно, да изчака високодоговарящите се страни да решат съдбата му, се изпъва и става някак си по-висок. Но никой не го вижда, защото погледите се насочват към вратата. Чува се шум в коридора и на прага застава бащата на Марина. И той е изненадан, но бързо влиза в тон.

— Това пък какво е?

Гената не може да трае.

— А вчера като ядохте нашето грозде не питяхте какво е... — казва той, без да разбира, че усложнява обстановката. Напразно Марина го дърпа за ръката.

Майката се вглежда и познава момчето, от което вчера купи хубавото грозде... И сега този пазарски Гаврош е тук?!

— Коста — казва тя иронично, — запознай се с бъдещия си зет. Аз го познавам вече — нали купувам от него...

Бащата пристъпва и внезапно удря шамар на Гената. После театрално сочи вратата.

Гената поглежда изведнъж седналата и свила се на дивана Марина, отива до вратата. Рязко хваща декоративната метална решетка и я извива. А самият той внимателно отваря вратата и излиза.

7.

Пред „Ален мак“ има тълпа. А места в дискотеката няма. Вечният проблем на търсенето и предлагането.

Гената стои настрана. Пуши. Така — на външен вид, здрав младеж. Върви кажи, че е ученик.

— Самотен и беден — подигравателно подмята Камен, изникнал нейде от нищото като дяволче от табакера. До него е Краси. Те също не приличат на ученици. Особено в тия дънкови костюми. Косата на Краси даже стърчи — пънк. Камен, обаче, не си позволява такива демонстрации. Привлекателен, приличащ на слязъл от гланцовата обложка манекен, той се различава от тълпата подражаващи на нещо си пубери.

— Влизаме ли? — казва Камен, когато Гената ядосан му показва три сини десетачки. Нищо, че са от гроздето. Нищо, че той и майка му на тях разчитаха за тая седмица. По-малко месо, повече хляб и общият баланс ще е постигнат. Не им е първица, я! Но няма да се излага пред това мазно мамино синче...

— И тая паплач иска да влезе — опитва се да се прави на смешник Краси. Точен израз е това „да се прави на“, тъй като казаното звучи глупаво, опитът е неуспешен и жалък.

Но Камен се смее. Прегръща ги през рамо и почти тика напред. Портиерът иска да каже нещо, но — като го зърва, почтително отваря вратата. След това поглежда зловещо към мърморещата тълпа.

8.

— Това е, братче — казва Камен самодоволно. Пред него има чаша с тъмна течност, в устата виси цигара, ръцете небрежно са метнати зад гърбовете на Краси и Асен. — Без пари няма самочувствие. Без пари си един от тълпата, гмежта, паплачта... С парите — авторитет!

Асен върти в ръка тумбеста чаша с коняк. Той може да си позволи скъпото питие. Я Краси да се опита — ще остане без пари с една поръчка само. Затова той си гледа голямата чаша с кока-кола. Поне е много...

Всичко наоколо е като в модерен филм — полумрак, червени лампиони, неясни сенки на дансинга, приглушена музика...

— Авторитет пред портиерите и келнерите? — казва Асен.

Ох, че простичко момче е Асен! Или обича да се прави на неразбиращ. Не, не е лесен за разшифроване. Язык, че майка му заема такъв пост, имат пари, апартамент, вила... А пък задава едни въпроси... И постоянно е на нож с Камен...

От друга страна — приятна компания е, може да помогне винаги, дава да преписват домашните, подсказва. А кога ли се подготвя?

— Засега! Засега пред портиерите и келнерите. Всичко зависи от парите — даже днес! — натъртва Камен. — Променя се светът, ще се промени и за нас. Утре, като завършим, ти няма да отидеш в Кремиковци, я? Ще намериш твое място. И аз ще си намеря. А за това трябва пари... Най-напред нашите ще поемат всичко, после сами ще се уредим...

— Ти цяла програма ли имаш? — изненадва се Гената, който уж е тук, пък явно се носи някъде.

— Програма... Защо програма? Това си е правило в живота. Засега имам грошове и ми се кланят келнерите. После ще натрупам повече — и ще се издигна. Пък не се знае до къде... Колкото повече имам, толкова повече ще коленичат пред мен. Парите са основата на всичко...

— И как ще накараш Ванко да коленичи? — Асен явно го дразни.

Камен неволно сгърчва лице. Е, да — Ванко...

До тях се появява сервитьорката. Камен вади няколко сини банкноти, подава ги и казва:

— На нас — по едно двойно. На тоя дребосък — малко...

И прегръща покровителствено Гената и Асен. Но Асен отхвърля ръката му.

— И аз имам нещичко, не се товари с разходи...

Без да поглежда към изчезващата сервитьорка, Камен се навежда към Гената:

— Гена, аз черпя днес. Знам как си и...

— Хайде, стига — ядосва се Гената. — Пари имам и да те купя...

Но Камен пак е във форма.

— Имаш, знам... За тук имаш... Но тук не можеш да намериш каквото искаш! Ех, да бяхме другаде... Хората открито пари правят, живота си живеят... Асене, вашите единия апартамент май на брат ти го приписали? Щото следят ония...

— Не знам, не съм чувал — Асен наистина се дразни. Какво толкова — имаха два апартамента, единия прехвърлиха на брат му, щото нов закон се появил. Апартаменти, пари — Асен ги има, защо да пита отде и как? Има по-високи теми и проблеми. И не му се иска да е на равно ниво с това леке. Вярно, родителите им са в едно министерство — Асеновата майка е шефка там, но и на Камен бащата е тежкар. Обаче, Асен има други цели — не някакви си мизерни пари. Парите са средство, а целта... О, целта още не я знае, но усеща — не е в тия хартийки...

Обаче, Камен вече влиза във форма.

— Тук никога няма да намериш каквото ти трябва! И най-вече възможности сам да се развиеш, да забогатееш. Хората другаде пари правят, ей... И си живеят живота...

Асен изглежда отегчен. Пак запя старата песен.

— Пак запя старата си песен — поема той чашата от пристигналата сервитьорка. — И какво ще спечелиш другаде? А освен това — с какво? Имаш повече акъл? Знания? Умения?

Краси мълчи и слуша. Слуша и гледа в очите на Камен. И ще го гледа, защото ако не беше Камен, той изобщо не би бил тук. В тая

избрана компания, на това място за богати късметлии.

— Гената тренира, нали? И е добър джудист. И каратист. А там такива в пари тънат, ей... Един мач — и милиончето му е в кърпа вързано. Пък и за нас има място. Ако си по-хитър, каквото и да правиш — пари. И коли, вили, жени... Какви вили — дворци... Така е, брат ми — който както я нареди. Аз място ще си намеря. И занимание. Само че няма да съм бачкатор. Да бачкат воловете и баламите! За умния човек винаги ще се намери нещо леко и доходно. Ако пък не му хареса — другаде. Никога роб никому...

Изглежда на Асен тези глаголствания са му омръзнали, та го прекъсва:

— И къде е тоя умен човек, че нещо не го виждам?

Но и Камен разбира от ирония. Тъкмо когато разговорът заплашва да се превърне в поредна кавга, той се изправя и започва да маха към четири сенки, изплуващи от мъглата и светкавиците. Трите са момичета, а четвъртата е на сутрешния младеж. В устата му дими цигара, ръцете му са на момичешките рамене.

— Здравейте, хелоу, мараба... Защо не помагате на бате Васко?

И, без да чака поканата, сяда пръв. След него се наместват момичетата — една на коленете му, една на диванчето между Краси и Камен, третата се отпуска на навреме донесения от сервитьора стол. Не изглеждат свенливи момичетата. Пък и не са сред непознати. Веса и Нела са от класа им, третата я помнят като бивша съученичка, Светла — сега от постоянното присъствие в „Ален мак“.

Разговорът продължава, ако това може да се нарече разговор. Гената бавно смуче от чашката, Краси не смее да се обади, Васко и Камен са се наместили върху освободената временно от Асен територия. Те си бърбят с момичетата, Асен подхвърля някоя реплика — но уморено, без предишния плам. А момичетата оцветяват мъглата с пискливия си смях.

— ... хвърлихме по десетачка...

— ... а той, глупакът, не разбра, че блъфирам...

— ... сега старият ще донесе целия костюм...

— ... ама още ли има място в гардероба ти...

— ... сигурно главата му е така препълнена с мисли, че косата не издържа и излита от тях...

— ... като го халосах...

— ... щяха да ме изключат...

— ... тъкмо теб ли...

— ... стария включих в играта, натиснаха родителите му и те клекнаха...

— ... голяма работа — набил един дребосък...

— ... ама трепереше, когато Стареца се хвана с теб...

— ... какво няма да трепериш! Пъха си носа, където не му е работа. Ама и него укротиха...

— ... ти се благодари, че замина на някакъв курс, щото съвсем беше увиснал...

— ... Гена, Гена, ще те свари животът по бели гащи! Та нали моят старец уреди да го пратят на този курс чак във Варна! Знам как се уреждат нещата...

— ... Аз не съм като оня зубрач Ванката. Той ако не учи — нищо няма да постигне. За мен всички пътища и така са магистрала...

— ... книжка не ти ли искат?...

— ... От година вече ми пазят място в... как беше... забравих, не е важно къде. Дъртият и тая работа е уредил. Пазят ми мястото и ще го пазят. Ако не ми хареса — тогава ще обявят конкурс за него...

— ... Остави, Камо, знаем, че си цар! Я по-добре кажи кое беше готиното русо маце сутринта. Е, тая, дето говореше с нея...

— ... А, Марина ли...

— ... Запознай ме с нея. Тъкмо ще ѝ разкажа някои истини за живота...

Гената е станал и гледа страшно към Васката. Дясната му ръка сама се е протегнала вече, когато Асен посяга и я спира.

— Недей! Васко не знаеше, че ходиш с нея. Той е коце, вярно, ама е добър приятел, на чуждо не посяга...

Васко уплашено гледа Генади. Вярно, по-голям е, двайсет вече мина, в казармата беше, но оня пък е спортист. И то не шахматист. А Васко, въпреки напереността си, има горчив опит. Що бой е изял за тия пусти момичета... Та затова замълчава, кротува и чака бурята да се размине. Е, русото маце си го бива, но не колкото хубавата Васкова физиономия. Ще почака, ще му дойде редът на девойчето...

Гената сяда тежко, а Камен предлага:

— Нямам кеф да тръскам панталона си на дансинга днес. Да намерим нещо другаде...

— На тавана — обажда се за пръв път Краси.

9.

Гената тихо се вмъква вкъщи. Само пламъчето на цигарата светява тясното бащино лице.

— Ти ли се, Генади? Късно се прибираш...

— Добре, добре! Лягай си...

— Знам — казва бащата и дръпва от цигарата, — мразиш ме. Пия, ама да не пия от добро...

— Лягай вече, нещастнико! Колко ти е зле, какъв несправедлив е светът, колко са лоши хората към теб... И мама каква е късметлийка с пияница и мързел...

Гената ядно тръсва вратата на кухничката и не чува последните думи:

— Ама и аз не искам...

10.

И другаде става дума за пиене. Елегантно, разбира се, възпитано и изящно споменавано.

— Ааа, върна ли се вече? Ето, хер Майдорф, това е синът. Запознайте се — с широк размах става от новичкия диван бащата на Камен.

Камен също е в тон — изискано се покланя на гостенина. Стиска ръката на пълничкия плешив човек и сядва във фотьойла насреща им. Масичката е семпло подредена — кристални чашки, тъмна бутилка, чинийки с фъстъчки и бадеми. И няколко листа — явно важни документи, които бащата прибира в модерното куфарче.

— О, вие пие уиски? — казва немецът, когато Камен леко, като домакин, премества чашка отпреде си и си сипва, след което оглежда другите — няма ли нужда от помощта му. Няма, затова той вдига внимателно чашката.

— За разлика от своите връстници, хер, зная кое е хубавото...

— Да, да, аз видял — български младост много примерна. Все униформа, все дисциплина... Но и пуши с униформа, целува се...

— Младост, младост — въздиша бащата, — какво да ги прави човек... Аз на Камен съм разрешил да върши всичко, което ние едно време не можехме...

— Нали просвета и милиция следи за млади хора?

— Не, не — казва бащата — мен училището...

— О, да — училище, не просвета...

— Точно така! Мен училището и милицията не ме засягат. Аз съм свободен човек, с добро положение и съм се издигнал над тези дребнави инстанции. И синът ми трябва да бъде такъв. Да спазва правилата — но в рамките на интересите си.

Камен забелязва, че чашата на хер Майдорф е празна и взема бутилката. Почти професионално сипва два пръста, побутва купата с леда.

— Не, благодаря, аз обича сухо. А на вас, Камен, харесва възможност в България развива се?

— Не, хер Майдорф, не ми харесва. И ще ви кажа защо. Тук системата е закостеняла. Всички места са заети. И тези там, по тия важни места, не позволяват на човек да получи каквото иска. Ценят се хората по успех според нечии оценки, по идеологията, по труда... А ума? Ако аз съм по-умен от правилния конкурент, по-хитър, ако съумявам да постигна по-добри резултати без излишен труд? Ако спечеля повече срещу по-малко усилия? Това „повече“ защо да не остане за мен? А ако натрупам капитал от тези си умения — защо да не използвам физическия труд и знанията на по-глупавите от мен? Не, хер Майдорф, няма пространство за развитие на инициативата! Милиция, общественост, контроли разни...

Бащата от известно време се върти на стола, даже се опитва да настъпи Камен. У дома си е, отсреща е сериозен партньор, който неведнъж е говорил по подобни теми и с него, обаче... Прекалено откровен е синът му, не бива така... Колкото и сигурни да са стените у дома, колкото и сериозен човек да е хер Майдорф, колкото и солидни да са тези, които — бащата е убеден — стоят зад гърба му и са готови да подкрепят всяка инициатива на сътрудническите си с австриеца.

— Бързаш, Камене, много бързаш! За умния и активен човек и тук има място. Стига да знае как и да действа настъпателно, но невидимо. Без да привлича ненужно внимание. Я виж — аз имам и положение, и пари достатъчно нося, и материално сме осигурени...

— Прав сте — намесва се австриецът. — Но и синът ви е умно момче и гледа в перспектива. Мисля, че вие сте изградил здрава основа, а той ще вдига нагоре. Негово и на връстниците му е бъдещето. Днес е едно — и вие сте на мястото си. Утре... Светът се мени... Я вижте — даже в Русия се появиха частници, един комунист дори платил милион рубли партиен внос — защото натрупал милиони... А Камен е умно момче... Ако знаех, че ще го срещна... Момент, моля!

Той рови и дипломатическото куфарче и вади няколко касети.

— Малък... Как беше? Сувенир за вас, Камен... О, това хубави филми, забавни филми, даже на български звучи... И, хер — обръща се той към бащата, — за нас тези филми са... Как да ви кажа, младежки. Но син ваш голям — има нужда от развлечение. А подобно няма къде тук да намери...

Хер Майдорф не сяда повече. Подава касетите на Камен и бавно тръгва. Бащата е леко смутен. Те с гостенина са посещавали и не съвсем официални забавления във Виена, обаче Камен... Малък е... И на сто да стане — пак ще е малък... Но нека гледа, да не се звери като теле пред нова порта нейде там... Ако успее да се измъкне...

Изпращат гостенина. Любезности, леки поклони, ръкостискания, вратата щраква.

Бащата се връща в хола.

— Лудо момче! Така ли се говори?

Камен разглежда отново цветните фотоси върху касетите. Вдига глава.

— И от сянката се боиш! Няма да ме предаде — нито има къде, нито има защо. Партньор ти е...

— Партньор на обединението. А то е държавно!

— Тате, тате... Нима смяташ, че австриецът ще те предаде? И да провали далаверите ви?

— Я стига! Какво разбираш ти...

Камен спокойно сяда до масата и пали цигара от оставения там пакет.

— Тате, че правиш разни твои сделки с австриеца, знае и мама. Милицията да не научава, ние можем да си обсъждаме... Но перспектива нямаш, перспектива... Поне докато си тук. Там... Друго нещо. Умен си, можещ, какви печалби донесе на държавата... А те държат на тоя пост... Отдавна трябваше да си нейде на високо... И самостоятелен!

Е, и бащата сяда насреща му. Сипва си уиски, пали цигара. Баща и син в семеен разговор за бъдещето...

— Глупав си още, Камо! Виж Асен. По-умен е от теб, по-разсъдлив, повече схваща обстановката. Остави тая фиксидея за чужбина. Какво ще правиш там — сред ония опитни вълци? А тук... Ако си наистина умен и можещ, ще камуфлираш удобно. Ще живееш като царче. Пък и някои събития назряват... Даже аз не успявам да определя какво може да е след две години дори...

— Какъв цар, бе тате? Какъв? Да треперя от разни парвенюта и нахакани глупаци, да се подмазвам, да „раста“? Искам да започна от високо и да скачам направо на още по-високо... А тук няма как...

— Камене, Камене, наистина не си за тук! Вече подочух, че имаш — както ми намекнаха: имаш „неправилни политически възгледи“, бил си *западнопоклонник*, даже си се похвалил някому с влога в Женева... Голям си, трябва да преценяваш трезво. А и прекалено много неща знаеш, направо се опиваш като хлапе с младо вино...

— Голям, но не ми даваш място в бизнеса?

Бащата дръпва леко от цигарата.

— Камене, рядко се виждаме, поне сега да ти кажа... Липсва ти преценка — пак ще повторя. Официално не си за бизнеса. Все още. Има правила. Не твоите мераци, а правила. И тук, и там. Трябва да се спазват. А ти... Със скок...

— Просто те е страх...

— Има нещо вярно в думите ти. Страх ме е, наистина ме е страх. Все си мисля — тая сделка е последната, ще прекратя... И после пак ми трябва пари... За теб, за сестра ти, за майка ти... Че и батко ти Пепо отворил една уста... Той затова се ожени за Мима, я! Дъщеря на важна клечка... До Политбюрото е баща ѝ вече, ей... А мен... Ще ме пипнат някой ден, дано е по-късно. Затова е влогът в Женева — за теб. Да успея да те изтегля там. Да учиш, да се уредиш. Защото с диплома оттам — тук имаш писта. Върни се после и тук работи. Няма смисъл да опитваш пробив там. Всичко е здраво прикрито. Нали с майка ти девет години скитахме из ония страни... Големи акули, направо разкъсват слабите. А ти още не си даже дребна риба...

Камен седи и слуша. Слуша, но дали се замисля и разбира? Западът си е Запад... Бизнес, всякакви свободи, авоари, капитали — това е терминологията. И не само думи, а действителност. Тук... Да пусне радиото или телевизора — за фабрики, за насрещни планове, социалистически морал... Скука!

— Добре, татко, ще бъда по-сдържан!

— И по-скромен! Харчиш пари повече от мен. Демонстрираш без смисъл какво имаш и с това дразниш тези, които нямат. По-скромно, има време да се проявиш...

— И за какво са тогава тези пари?

— Има време — сам ще спечелиш, сам ще решаваеш за какво ще ги харчиш. Ще научиш как и кога. Пък и сега няма нужда от харчене. Я се огледай и кажи какво още ти липсва...

Камен е станал откровен. От разговора ли, от уискито ли, от самата атмосфера на доверителен семеен разговор.

— Яд ме е на такива като Ванко и Данчето. Учат, учат, учат и все те са първенци в класа. Зубрачи нещастни! На Ванко баща му е електротехник, на Данчето майка ѝ — сладкарка. И те ще са първенци на випуска?! Що не си гледат жиците и сладкарницата, ами тръгнали с мен да се състезават?

— Спокойно, нали знаеш — за теб всичко е уредено, а те нека се напъват. От полза ще им е... Дай да лягаме, че стана късно, а?

11.

И пак е сутрин...

И пак ученическите потоци се устремяват към училището.
Вливат се през отворената врата. Звънец. Тишина.

12.

Междучасие. Шум, тичащи малчугани, закуски, гълчава.

Нормално училищно ежедневие.

Марина е притиснала Гената до една декоративна решетка. Тя настоятелно го тегли за ръката. Той тръгва неохотно.

13.

В училищния бюфет. Марина подпира стената и зяпа напосоки. Ето го и Гената. Уж чака на опашката, а ловко изпреварва и малките, и големите. Абитуриент — споглеждат се те и премълчават.

Той взема кифли и отива при Марина.

Двамата ядат. Навели са очи. Изведнъж, като по сигнал, едновременно ги вдигат. Очите се срещат. И лицата разцъфтяват от усмивки.

Кифлите, едва наченати, политат в кошчето. Две хванати ръце се отдалечават.

14.

И в учителската стая е шумно. Прехвърлят се дневници, бележници, записки. Разговорите са на всякакви теми. Преобладават, разбира се, училищните.

— Твоите Гинчовци, Мирковци и тем подобни могат да скъсат на човек нервите — казва литераторката, седнала удобно във фотьойла.

Паскалев не се затруднява от проблема за намиране на място. Спокойно е заел перваза. Изглежда не му е за първи път, защото се е разположил обстойно и даже безгрижно.

— Пак ли? — пита той без въодушевление. — Какво са ти направили?

— Не, нищо! Абсолютно нищо! — отговаря Кънчева. — Нито домашно, нито прочита на „Под игото“, нито пък се решиха да присъстват...

— Чакай, чакай — казва Паскалев. — Не си им писала отсъствия, проверявах дневника...

— Физически бяха в стаята. Напълно анатомично. А за психическото бягство не се пишат отсъствия — все още не можем да ги накажем, че съзнанията им са на околосветско пътуване или вселенска разходка...

Защо пък Кънчева да прилича на змия? Приятна, все още млада жена. Вярно, доста хаплив език, но комуто каквото се падне...

— Нищо няма да стане от тях, нищичко — намесва се физикът. — Няма интереси, липсва им насоченост в живота въобще. Такова безразличие...

— Ясно, не си виждал никога подобна пасивност... — прекъсва го Паскалев. — Макар да съм го чувал май. Аха — за Пенка от предния випуск, за целия „б“ клас по-предната година, за Катето, Жоро, Коста от...

Физикът оставя наченатата бисквита.

— Че в какво толкова преуспя тая Катя? Сега е на — момент — на двадесет и една, а вече има бебе. Работи някъде. Какви деца

излязоха от тук — физика следват двама от миналия випуск...

Оказва се, че и Кънчева поддържа Паскалев.

— Момичето има семейство, работи като шивачка, ако не знаеш — много търсена професия сега. И още нещо — и аз ходя да си шия при нея. Пък и не само аз. И Ханкова, Митева, коя още беше... Защото момичето е майсторка. На двадесет и една, а я уважаваме. За физика не сме споменавали, може и нищо да не помни. А от нашите студенти още не знаем какво ще излезе. Нали и аз изпратих лятото три уж литераторки, а едната прекъсна още в началото на първия семестър...

Кръгът около тях се съгъстява, а и околните се вслушват в разговора. Темата е позната, многократно обсъждана, вечно интересна. Пък и спорещите са постоянната атракция през голямото междучасие.

— Ще стане, Кънчева, ще стане — казва Паскалев — И от тях ще стане нещо, стига да улучат пистата и ваксата за ските. Тая твоята литераторка пак навреме е решила да мине по друго трасе. Помня, например...

В стаята е влязъл директорът. Паскалев го вижда, замълчава, а след това продължава разказа си:

— Едно момче, Петьо. Викаха му Петката. Отдавна беше, още във Варна работех. Та, този Петьо с нищо не се отличаваше — тих, кротък, дребосък. Само че не го биеха, както е обичайно при децата. Знаете — още в първи клас се избира жертвата, а сетне всеки новодошъл бива „пробван“ как е — удобен за мишена или опасен. Никой не разбра Петьо бил ли е в прицела на неосъзнатата, но и неограничавана детска злоба. Не го биеха — факт. Не знаех защо, обаче и най-големите побойници го заобикаляха. И ето че веднъж го викахме на съвет. Станало сбиване в училище. Дежурният на третия етаж се объркал, когато чул викове, шум, изтичал и видял поразяваща гледка. Тогава имахме практиканти — студенти. Та един такъв се въргял по мозайката, крещял и се мятал. А на гърба му — Петьо. Тежеше около четиридесет килограма, дето се вика с мокри дрехи. И го набил. Да, щяхме да го изключим — строго по правилата. Ако не бяха другарите му. Те дойдоха всички, напълниха коридора пред учителската стая. Почти сто и петдесет души бяха, голям випуск. Допуснахме техни представители вътре, разказаха ни истината — според тях. Практикантът блъснал едно момченце от първи клас. Ей тъй, блъснал го, за да не му се пречка пред краката. И Петьо скочил.

Разбрахме защо от него се страхуват и най-фукливите бабаите. Петьо беше много, много упорит. Упорит до инат. Но последователно упорит. Тих, затворен, най-напред обмисля, после взема решение и започва да го изпълнява. Хич не е бързо и ефективно в час — особено при изпитване. Кой ти има време да чака последователно обмисляне. Но пък здрава основа за живота. А Петьо беше последователен — вземе ли решение, трябва да обосновеш друг вариант, да докажеш, че е по-добър, за да се съгласи и промени своето виждане...

— Изключихте ли го?

— Не, защо? Мъмрихме го, обяснихме му, че има определена последователност и дори йерархия — трябвало е просто да се обърне към дежурния. Макар аз да не бях убеден в ефективността на тази правилност... А после се преместих тук и загубих дирите му. Знаем само, че трябва да е станал свестен човек — каквато и професия да има. Трябва... Защото животът такива ни ги поднася...

Физикът иска да каже нещо, но в този момент звънецът удря. Една начална учителка, захапва забравената баничка и казва:

— Ух бе, Паскалев, с твоите истории пак ще остана гладна...

Настава малко меле. Всички искат да излязат, някои в движение се обръщат — сетили се за нещо, забравили дневник или чанта, други завършват разговори в движение...

15.

По стълбите се изкачват физикът и Паскалев. Довършват разговора в последните останали от междучасието мигове.

— ... Добре си бяхме с Ванкова, отде дойде този...

— ... Ти пък, нали трябва да расте момчето...

— ... Момче ли?...

— ... Кольо, за мен и ти си момче. Че аз имам по-малко от пет години до пенсия...

— ... Пет ли? Хайде, бе — аз мислех, че тепърва гониш петдесетака...

— ... Питай биолозите, Кольо, и ще научиш как да се запазиш зелен, когато отвътре си презрял... — смее се Паскалев. — А директорът е момченце. Млад, неопитен, даже малко страхливичък. Има акъл, вярно. И е показал, че може да се разчита на него. Обаче... Напипва, напипва — липсва му смелост, липсва му устрем. Язык, че бил от моя край...

— Земляк?

— Горел-долу... Малка е България...

— Ама той знае ли те?

— А, сега остана и кафе да пия с него в дирекцията... Има си други за тоя ритуал. Пък и той сам трябва да се оправя. Ние също трябва да помагаме — ако искаме добър директор да имаме...

— Е, как я виждаш тая работа? Отивам и му чета лекция по управление на социалистическото училище?

— Хайде сега! Не се прави на ученик пред дъската... Вторият звънец! Кольо, Кольо, как ме караш да нарушавам трудовата дисциплина...

Последните думи Паскалев изрича на бегом по стълбите. Изчезва като младо момче. Физикът гледа подире му и цъка...

16.

Гената звъни на таванска врата. Отваря сънлив младеж по черни гащета.

— Да не си луд? — казва Гената и сочи висящия на стената в коридорчето термометър.

— Тренинг, Гена! Давай напред... — обръща му гръб той.

Зад късото коридорче си е таван като таван. Студентски. Влизат зад лявата врата. Вътре има две легла, естествено едва оправени, маса, два стола, шкаф върху рахитични крачета.

— Камен не е ли идвал? — пита Гената.

Обличащият се младеж — Стефан, студент по неизвестни науки, измучава в гънките на пуловера. Измъква глава.

— Отиде до телефона. Сядай, не си на гости, хляб и сол не чакай.

И едва Гената успява да седне на отсрещното легло, в стаята като вихър връхлетява нисък, чернокос негов връстник. Ръцете му са заети с две пътнически чанти. С глава сочи на Гената да се премести, мята едната чанта на стола, а от другата изсипва върху освободената площ куп дамски бикини. Повтаря операцията с втората чанта. След това започва да ги оглежда чифт по чифт.

— Колко години смяташ да ги носиш? — уж е учуден Гената.

Нисичкият не си прави труда да отговори. Намесва се не помалко смаяният Стефан.

— Милен пак е ударил някаква далавера. И как само ги урежда...

— Как, как... Ех, тези са кални... Тези пък малко разплетени... Докараха ги едни сърби. В калниците. Така са ги оплескали, че...

— Защо не ги провери на място? — пита Стефан.

— Хайде стига, бе! МВР-то ще чака да проверяваме... — Милен не е усетил, че го поднасят. — А сега трябва да тичам за такси, после два дена в Търново...

— В Търново ли?

— Тамошните студентки ще ги лапнат като топъл хляб. Още днес трябва да тръгна и — далаверка, братче...

— Ох, ще капнеш от умора. Защо си се захванал с такава тежка и неблагодарна работа, а? — Стефан продължава с гаргарата.

Милен хвърля едни бикини върху почти пълната чанта и се изправя. Ядосан е.

— Я стига! Ти, като си толкова трудолюбив — учи. Завършвай, дипломирай се, ще ти намерят работа някъде. С келявите си двеста лева няма да посмееш даже да погледнеш ресторант, камо ли да живееш като бял човек... Една вода в „Ню Отани“ няма да можеш да пиеш. Чешмичката в парка е за такива трудолюбиви и правилни...

Стефан намига на Гената.

— Тежък случай, Гена... Я дай да се напием от мъка. Щото може случайно да завърша, да ме пратят в провинцията и там да умра от жажда. Нали им липсва „Ню Отани“...

Но Милен няма време. Без да слуша, той завършва огледа на последните бикини, прибира ги в чантата. Тъкмо е завършил качествения контрол и се готви да тръгне, вратата се отваря и влизат Камен, Краси, Асен, Миро.

— Здравсти! — казва Камен и сядна на свободното легло. Наместват се и другите, измърморвайки поздравя.

— Камо — казва Стефан, — баща ти иска наема днес...

С уморен замах Камен вади от джоба синичка банкнота, Миро — две по пет, като промърморва „И за Гинчо“, Гената бавно вади няколко смачкани еднолевови банкноти.

Само Милен нещо се бави с таксата, но умело се отдалечава към вратата.

— Слагай в казана — казва Камен.

— Камо — в гласа му има даже масло, — нали разбираш, трябва да тръгвам към Търново, малко бизнес. Сега ми трябва, но като се върна...

— А може да използваш безплатно базата, нали? Ама си стипца... Я го дръжете!

И, докато Миро и Краси се надигат, Милен вади няколко шумящи новички банкноти от джоба, слага едната върху масата, грабва си ресто и изчезва през вратата.

— А ти? — всички гледат към Краси.

Той рови из джоба вече няколко минути, слепешком брои пари, вади монети и смачкани банкноти, сглобява нужното. Но... Без цели 40 стотинки...

— Камо — предъква думите той, — довечера ще донеса...

Камен с презрение хвърля левче върху купчината. После се обръща към Краси:

— Слушай, бае! Не разбра ли, че без пари си нищо. Приятелството си е приятелство, сиренето е с пари. Намирай навреме и ще си в добри отношения с всички. Без пари е само в библиотеките. Даже в обществения клозет искат стотинки. Раздвижи се, живни малко... Стефо, да ти кажа — довечера теренът ще ми трябва...

17.

Сега таванът не блести под лъчите на слънцето. Сполучливо нагласеното осветление го е превърнало в малък бар. И публиката е подходяща — Камен и приятелите му, момичетата на Весо, самият той. Там е и Светла. Висока, напориста, „мъжко момиче“.

На масата — основа на бара — има няколко бутилки с красиви етикети. Естествено, тези етикети са на латиница. Съвсем нормално е, че и звучащата музика е гръмка и супермодерна.

В ъгъла са Гената и Марина. Той се е разположил на пода, а тя на един от двата стола. Нещо тихо си говорят, но явно се разбират през шума. А Гената не чува, че Камен го вика. Накрая разбира, казва нещо на Марина и отива при него. Сяда на кревата до Светла.

— О, Гена, ти съвсем се загуби — казва Светла. — Какво нововехто в школото? Още ли ме плюе Кънчева?

— Казаха, че си се движела в тежки компании и сред леки момичета — подмята Асен.

— Не и Кънчева — поправя го Гената. — Тя не клюкари...

— Вярно — върти чашата в ръка Светла — тя не клюкари. Ама е проклета! Като почне да опява — направо сам умирай. Защо я интересува нея какво харесвам, кого обичам, къде ходя... Затова и напуснах. Сега съм екстра. Записах вечерното. Работя в тотопункта, а после светът е мой...

— Или поне заведенията — пак подхвърля Асен.

— Ама и ти си проклет — незлобиво се усмихва Светла. — Все да щипнеш, да хапнеш, да боцнеш... А иначе е вярно. По светло и чисто... Имаше в някакъв филм нещо за чистото и светлото по заведенията. Не искам сивотата и мръсотията да ме погълнат. Сега да си походя, да си полюбя, да си почина... Щото после като ме завърти шайбата — само бачкане ме чака...

Камен усърдно ѝ налива. Светла надига чашката и гледа през нея към лицето му.

— Камо, Камо, не се опитвай да ме напиеш. Нося на много — и на пиене, и на морал, и на мъже... Но с теб няма да легна — и толкоз! Не си от моята категория, а не ща да слизам надолу. Виж — Гената... Ама с теб — тцък! Светла може да е такава и онакава, но си подбира съседите по възглавница. Любов търся аз, не парите ти. Любов! Камо, освен страст към зеленичкото — друго нещо да си изпитвал? И мислиш, че с тия пари ще запълниш кухото в мен? Не става, Камо...

— Проститутка — мърмори Камен.

Като хищна котка Светла му плясва физиономията. После навежда глава и хич не се интересува от ставащото.

— Хайде стига! — казва Асен. — Ще развалите всичко! И престанете да й наливате...

— Асьо — вдига глава Светла. — И с теб не бих легнала. Щото си приятел. Пък легна ли ти — край на приятелството...

— Добре, добре — ласкаво, като на болна, говори Асен. — Полегни малко сама, като се оправиш — ще продължиш с нас...

Като восъчна фигура Светла се олюлява и се стоварва на леглото. А Асен нещо говори на Камен. Краси зад тях е успял вече да опразни водна чаша и хленчи:

— Нямам съм пари... Ами на мен баща ми не е клечка! Откъде да ги взема?... И това ми било приятел... Почакай — ще намеря аз. Ще намеря! Знам как... Ще видиш ти тогава кой е Краси... Ще намеря... Само че — откъде да намеря?

— Обери банката! Или някой милионер! Само млъкни — грубо го прекъсва Асен. Той е обхванал Веса и нещо шепне на ухото й. Изглежда не е урок по физика, защото тя непрекъснато се кикоти...

В центъра Миро се опитва да обгърне необятната физика на Нели в някакво подобие на танц. А другите са разбити на групички и вече са в положение, когато всеки слуша само себе си и се наслаждава на разговора с интелигентния събеседник.

Изведнъж Гената скача. Да, не се е излъгал. Чул е гласа на Марина. А нея я няма в тъгла.

Прескачайки насядалите на пода, той се устремява към малкия коридор. И за миг застива. Васко е сграбчил Марина в прегръдките си, тя се извива безпомощно, опитвайки се да се изтръгне от подпийналия напорист младеж. Но Гената няма време за разсъждения и наблюдения. Замахва и бие... бие... бие... Не мисли, а бие... Васко се гърчи като

червей между срещащите се стени, но ударите го намират. Докато Асен не хваща Гената с две ръце отзад и го затегля към изхода.

— Остави го — казва задъхано той. — Няма да лежиш заради една гнида...

Гената едва сега се оглежда. Малкото коридорче е пълно с хора, Марина я няма между познатите лица. Само отдолу по стълбите звучат токчетата ѝ. Гената грабва палтото ѝ, тича навън.

Асен внимателно вдига падналия на пода окървавен Васко, навежда го над намиращата се зад вратата мивка, пуска водата. След това с неочакван удар събаря на пода Камен.

— Гадина! Ти какво си мислиш — че си големият тарикат? А останалите сме глухи...

18.

Гената тича след Марина по пустата улица. Намята я с палтото. Иска да ѝ обясни, да се оправдае, че не е виновен, че са го подвели и примамили елементарно... Но Марина го отблъсква. Плаче и тича. Гената изостава бавно, спира и гледа след нея.

19.

На тавана е полупразно. Няма го Асен, няма ги другите, няма ги момичетата. Само Камен седи мрачен и опипва носа си.

Гената влиза, поглежда, отпуска се на леглото. Събудилата се Светла му налива в малка чашка, той я надига без да погледне какво е. След това сам си я пълни.

А Светла се е облегнала на рамото му. Нито е видяла какво е станало, нито е разбрала, че са почти сами. За нея важното е — Гената е тук. Даже глава вече е отпуснала на рамото му. Но Гената не я поглежда. Вперил е поглед в полегналото прозорче, зад което е безнадеждната нощна тъма, и нищо не казва.

20.

И пак е сутрин. Гената поглежда нагоре. Таванът. Зад рамото му една ръка му подава цигара. Светла.

Неговата глава, обаче, тежи. Измъква се изпод одеялото. Влиза в тоалетната. Повръща. Пие сода. Плиска се с вода.

По стълбите изтропват стъпки. Камен.

— Давай, че закъсняхме — казва той, без да се впуска в обяснения. И Гената „дава“. А това означава бесен спринт по улиците. Между хората, тръгнали в тоя миг на работа. Понякога блъскан, понякога сам блъскащ се из тълпата. Ежедневие...

Но... Всичко това е напразно. Учениците вече влизат в училището, дежурна е Кънчева. А това означава записване на закъснелите в специалната тетрадка, после разпавии с класния. Най-малко. Така и става.

— Запиши ги — казва, без да поглежда към тях, Кънчева.

Дежурният ученик вдига химикалката. Не ги пита за имената. Единадесетокласниците са важни личности тук и сега. А дежурният е едва в осми клас.

— Внимавай, заек! А ни запишеш, а... — изсъсква тихо Камен и гласът му спира химикалката.

Но и учителската е чула заплахата и се намесва:

— Записвай! Запиши и заканата на Камен...

Няма смисъл да се разпавят. Хукват по стълбите, защото закъснението за първи час поне може да бъде спасено...

21.

Междучасие. Тълпата ученици извършва многокракоръките си движения и с многогласието си прилича на някогашните панаири.

Панаир — това е най-напред веселие. Сега обаче не се отнася за настроението на Гената. Марина е обидена. Не приема извинения, не разбира от обяснения. Не я интересува и фактът, че Гената е също своеобразна жертва на тарикатите и е бил просто отвлечен със сладки приказки, че изобщо не е очаквал подобно нещо от уж приятел, че...

И тя с гордо вдигната глава и вид на Горгоната Медуза го поглежда и отминава. Гордо вдигната, за да не види той пълните ѝ със сълзи очи.

Едно дребно първолаче я гледа как плаче в тъмния ъгъл на етажата им, далеч от стаите на големите, и съчувствено пита:

— Како, удари ли те някой?

Ех, зайче — какво разбираш ти от живота... И знаеш ли какво е да те удари някой близък...

22.

И отново междучасието. Камен настига Гената, прегръща го през рамото и бързо говори:

— Той ще се подмазва за наша сметка... Заек нещастен! Трябва да го научим на ум и разум... Още днес!

Като курдисан Гената върви с него. Пред салона са събрани осмокласници. Екипирани, готови за час.

— Хей, я ела! — Камен е зърнал тазсутрешния дежурен.

Момчето се колебае миг, после отива. В училище е — никой не може нищо да му направи. Пък и не е виновен за нищо — нареждат му, изпълнява. Не е в джунглата, тия не са от хората на Джаба Хатянина...

И рухва на пода, сразен от изненадващия удар. Камен го повдига и удря пак.

— Цапни го, де! — съска той на Генади.

Гената прави крачка напред. И в този миг вижда далеч по коридора Марина. С нея е Ванко. Нещо разпалено обсъждат.

Гената — сам не разбиращ защо и как, удря момчето. После пак.

Осмокласниците са видели побоя. Те крещят отдалеч, страх ги е да се приближат. От салона изтичва физкультурникът. Гената и Камен побързват да се махнат.

23.

— Не се безпокой — казва Камен. Сега те вървят по улицата. Няма смисъл да остават в училището. Ще ги викат при директора, ще ги разпитват, всички ще ги оглеждат като престъпници... По-добре да остане за утре — утре ще изпратя стареца при директора. Даже още тая вечер ще завърти някой телефон, ще поговори с когото трябва. Най-много едно мъмрене. Ама той сам си е виновен. Защо се престарава? И ти сам чу как ме напсува пред салона. Не ни издържаха нервите...

24.

Апартаментът е свободен. Гената се е отпуснал в един фотьойл и целият му вид говори за тотално примирение. Да става каквото ще... И без това Марина е изгубена за него. А Васко...

— Ако срещна тоя Васко... Ще го пребия... — със злоба прекъсва той все още мърморещия Камен. Който в това време се навежда към стереоуредбата.

— Какво искаш?

— Не зная... нещо по-леко да е...

На екрана тече някакъв клип. Гангстери, обир, закрити с кърпи лица, носещ се между бандитите и полицаите певец...

— И за какъв дявол ми е това училище? Умният човек използва мозъка си, за да експлоатира мозъците на другите. Трябва да умееш да използваш! Аз на запад поне милионер вече щях да бъда, а тук... Седем и тридесет — първи час, кетони, синуси, „Под игото“, „Гаварите па русски?“... Защо да говоря? Ще си наема преводач!

Цялото това излияние не интересува Гената. Той е мълчалив отсъстващ слушател.

— Гена — шепнешком казва Камен, — хайде да се махнем, а?

— Къде? — пита равнодушно той.

— В Швейцария или Австрия. Заминаваме на екскурзия и — фъс... А?

— Че кой ще ни пусне? На тия години, ученици... И откъде пари за екскурзия? А и такава екскурзия кой ще ти организира?

— Аз имам паспорт. И ти имаш. Пари ще намерим...

— Знаеш ли изобщо какъв паспорт трябва?

Камен е обиден.

— Нали баща ми редовно пътува? Колко пъти съм разглеждал паспорта му... Може и на нас да издадат... Или пък през границата някоя нощ...

— Ще ни направят на решетето... Ти, освен разни далаверки и тем подобни, май нищо реално не познаваш. Такава техника пази вече... И

кой е приплакал за нас там? Тук, тук трябва да се оправяме...
А проблемите са много... Много...

25.

Вече са на тавана. По-спокойно е. И уредбите работят. Нов клип на екрана. Гената и Камен са се изтегнали върху двете легла и пушат. Някой чука отвън.

— Гена, иди виж кой е — мързеливо нарежда Камен.

Съпроводени от Гената, влизат Асен и Краси.

— Абе, вие да не сте откачили? — започва от вратата Асен. — Пребихте за няма нищо новобранеца и изчезнахте? Защо изобщо трябваше да му налитате? И после — фъссс... Като хлапета — пххате се под одеялото, никого не виждате, значи и вас никой не ви вижда... Ще ви натопят повече. Старецът е побеснял. И директорът идва чак в кабинета, разпитва за вас...

Камен прави широк жест с ръка.

— Спокойно, моето момче! Бате Камо е стар моряк, не потъва лесно. Сядайте там, чаши има в барчето, не преживявайте — аз знам какво правя... Изобщо — отпуснете се, оправяйте се сами, не сте за пръв път тук.

— Ама, Камо, ще ви изключат — казва Краси. — Чух едни даскалицы от началния курс да си говорят...

— Ти, драги, кога ще ми върнеш четиридесетте стотинки? — издевателства Камен.

Краси го гледа за миг, после вади от вътрешния джоб на якето няколко банкноти, хвърля една в лицето му, казва: „Задръж рестото!“ и излиза. Камен скача като попарен. Тича подире му.

— Ей, Краси, чакай бе... Човек да не се пошегува с теб... — говори той, въвличайки го обратно. — Сядай, сядай! И си вземи десетачката. Аз с такива мога стените да тапицирам...

Известно време мълчаливо гледат как Брус Ли ликвидира противниците си. С уморени движения Камен изключва видеоуредбата и включва касетофона.

— Вчера направих едно интересно записче — казва той.

„... Разлагането на социализма е факт, който не виждат само в страните от Източния блок — говори глас с типичен акцент. — Има само един път за спасяване на тези държави — да се даде управлението в ръцете на младежта. Това е единственото поколение с чисти помисли и идеали, което не носи вината на бащите и тесногърдото им мислене. Единствено то е изразител на истинските стойности, на вечния морал. Ако възрастните не пожелаят да отстъпят управлението, необходима е борба за отстраняването им. Борба, от която зависи бъдещето на социализма...“

Асен мързеливо се протяга и спира касетофона.

— „Свобода“ или „Свободна Европа“? — пита той пренебрежително.

— Не е толкова важно кой го казва, а какво казва. Виждаш — пак аз съм прав. Младите — тоест, ние, трябва да управляваме...

— Страхотно са се загрижили за социализма. Сакън, да не му стане нещо... И — като как я виждаш тая работа със смяната на стари с млади? На баща ти с теб? Ще засегне ли Краси? Как ще е, Камо, управлението? Ти, впрочем, имаш цяла тройка по обществознание. А Гената с неговите двойки по математика ще е великолепен финансов министър, ще знаеш...

Камен е ядосан. Аристократ! Хем нищо не разбира, хем се меси. Иска да запази мястото на майка си и сам да го заеме.

— Слушай, Камо — неочаквано сменя темата Асен. — Пък защо не вземеш и отидеш там някъде? Ще ти дадат веднага завод или банка, ще се ожениш за дъщерята на някой супер милионер, пък и нас ще поканиш — свят да видим...

— Аз съм съгласен — намесва се Краси. — Какво да правя тук? С тия два лева, дето ми оставя сутрин бащата — какво да си купя хубаво и нужно?! Какво? За кифла ли, за цигари ли, на дискотека ли да ида? Пък там... Ако трябва — банки ще обирам, но ще живея човешки...

— Що, сега да не ти е зле? — оглежда го Асен. — Намерил си пари. Продължавай!

— Да, ама патъците ми са от миналата година, а твоите са италиански от шестдесет лева. Дънките нося вече половин година, а ти си купуваш от „Кореком“-а... Много важен се пишеш! Подиграваш ни се и чакаш майка ти да те уреди на топло и високо. Защото всичко е от нея — купува ти каквото искаш и не искаш. Съдиш от високо — я да драпат твоите за двеста лева като баща ми...

И Краси вади снопче банкноти, нежно ги гали.

Гената мълчи. Не го интересуват тия празни спорове. Глупави са. Камен и сега може да си позволи да отиде на запад, Асен вече е излизал от България, а Краси... И отде тия пари?

— Ти... — става изведнъж той и леглото изскърцва пискливо. — Отде имаш толкова пари? На работа не си се хващал, баща ти не ти е дал...

Краси уплашено пъха парите в джоба.

— Гена, не се заяждай... Имам си ги...

Асен също внезапно се е заинтересувал.

— Чакай, чакай... Наистина — откъде ги имаш?

На Камен му е все тая. Важното е, че малкият се е раздвижил. Няма да е само на негова издръжка. Е, изпуска една юзда, но... Ако... И на Камен му става ясно. Само че и другите разбират...

— Кого обра? — извисява се Асен. Гената е застанал от другата страна. Краси трепери.

— Трябвах ми... И аз съм човек...

— Кого обра?

Тогава Краси започва да разказва. Нали е началото на месеца, разнасят пенсии по домовете. Виждал как един с чанта обикаля квартала. Измислил брилянтна операция. Причакал го във входа, цапнал го с някакво дърво и — готово... Лесна работа!

— Бе, ти луд ли се? — чуди се Асен. — Най-много два дни и ще те приберат. Нямах си представа какви следи си оставил...

— Какви? — пита Краси.

— Боже, тоя Ал Капоне от Марс пада! — възкликва Асен. — Сега и ние изгоряхме... Ще те открият за отрицателно време. И ще разберат, че си ни казал. Съучастници сме, защото веднага не сме донесли за теб...

Камен е по-спокоен. Вече вижда близкото бъдеще.

— Докато го открият, докато разберат за нас... Имаме време...

— За какво? — пита Гената.

— Да се спасяваме — убедително говори Камен. — Да заминем далеч от тук. Във Виена...

Асен е малко смутен. Теоретично всичко беше лесно досега — имаше стена зад гърба, можеше да раздава словесни крошета наляво и надясно. Обаче... Нещата са вече неконтролируеми. Защо му трябваше да пита Краси за парите... Грешка! И най-умният допуска грешки, вярно... Но можеше да предвиди какво ще направи той... Той глупав безхаберник...

Сега на карта са заложили и настоящето, и бъдещето му. Че и майка му, че и баща му... Родители на замълчал си свидетел на престъпление...

— Отивай и се предавай! — казва той, а по винаги безстрастното му интелигентно лице заиграват смесени чувства на ярост и страх.

— Няма бе, Асене, няма да ме хванат — смее се смутено Краси — Нали съм гледал маса филми? Достатъчно е да си умен и...

— Ама не си! — рязко казва Гената. И той започва да разбира ситуацията. Свидетели, съучастници, задържане, майка му сама, Марина...

Камен ги възпира.

— Момчета, спокойно! Това просто означава, че трябва да се махаме...

— Ти се махай — отсича Асен. — На мен за какво ми е? Вкарвате ни в беля...

И Гената е стреснат. Тия добре ли са...

Двамата правят единственото възможно в момента. Отварят вратата. И излизат...

Краси гледа като замаян. Друго си представяше — да го хвалят, да му се възхищават... А то...

— Спокойно — отсича Камен. — Има и други хора. Васко е готов. И ще вземем Галя за прикритие...

— Коя Галя? — смаян е Краси.

— Не се ли сецаш? Идвала е тук с Васко. Сега е частна ученичка. Готино маце. Обича момчетата, не е префърцунена, не отказва...

— За какво ни е? — пита Краси. — И за нея пари...

Камен се смее.

— Няма да сме коч компания, я... Подозрително ще е. Пък така — три момчета, с момиче. Отиват до Варна, малко отдих от столицата. Галя е хубавичка, ще отвлича вниманието на милиционера на контролата. И оръжието ще пренесе...

Краси е смаян. Отвличане на вниманието, оръжие — Тоя Камен... Май отдавна се готви...

26.

Само че долу на стълбището се разиграва друга история.

Васко е влязъл във входа точно, когато Гената и Асен излизат. И буквално се сблъскват.

Гената не мисли. Дясната му ръка излита и се забива в лицето на Васко. Оня се свива към мозайката.

— Що, бе... Не съм аз виновен... Камо каза, че Марина е свободна. И предложи да те помотае малко...

Само че Гената се сеца за предната история и за мераците на Васко. А сега ще лъже... Десният му крак спира в ребрата на гърчещия се младеж.

Асен дръпва Гената.

— Остави го тоя... И е прав... Не мислех, че още не си разбрал игричките на Камен. Чудех се защо си с него, пък ти си бил и сляп, и наивен глупак...

Гената втренчено го гледа. Като че се чуди — да започва ли и него.

После се втурва по стълбата нагоре...

27.

Камен обикаля таванчето, плюе кръв в кърпата си. Васко и Краси седят на едното легло. Галя гледа безразлично, полуизлегнала се върху другото.

— Асен къде е? — пита Камен.

Васко се кашля неловко.

— Казвай, де!

— Обадох му се. Отказа. Заяви, че с глупаци като теб не се хваща и хляб да купи. Имало как и тук да живее...

— Ако Милен го натопи — ще го питам него. Имаме двеста и осемнадесет долара, триста франка, три пръстена. За начало стигат. Започваме тази вечер!

Тримата се надигат.

— Какво — изненадах ли ви? Абе, вие за пръв път ли чувате, че тази вечер заминаваме за Варна... Нещата натам са лесни — Краси хваща стюардесата, Васко държи под око пътниците, Галя му помага. А аз ще се оправя с пилотите...

— С какво да ги държа под око? — пита Васко.

Камен вади от джоба си лъскав черен пистолет.

— Ей с това ще съм аз! На стария е. А в твоята чанта ще сложим разглобена ловната пушка. По вътрешните линии не проверяват. Краси ще е с нож, а Галя с бомбата...

— Страх ме е — казва Галя. — Ами ако гръмне?

Камен се смее. Рязко се намръщва, отново плюе кръв.

— Ще държиш един пакет. Уж е бомба. Кой ще ти проверява гърми ли или е за страх...

Краси поглежда любовно малката кама, която стиска в ръка.

— Довечера сме във Виена... Най-напред ще отида в Пратера...

— Бай Ганьо — смее се Камен. — Най-напред ще отидем в хотела. Лукс, разбира се. След това заминаваме за Париж. А после — кой където иска...

— Ох, бабачко — смее се и Краси.

Общото веселие обхваща и Васко. Само Галя мълчи.

28.

Аерогара София. Почти няма хора — късно е. В чакалнята на вътрешните линии седят Галя и Васко. Двамата носят куфарчета. Край Васко има и малка чанта.

Камен и Краси пият кафе. Не се поглеждат, не разговарят. Непознаващи се млади хора, случайни спътници.

Извикват пасажерите за Варна. Тръгват, без да бързат. Васко припряно търси билета си. Минават през контролата. Изчезват зад стъклената врата.

29.

А Гената звъни у Краси. Отваря баща му.

— Няма го. Отиде май при Камен. И какво все се носи с тоя суинг...

Гената звъни на непозната врата. Отваря побеляла, но здрава старица.

— Галя ли? Каза, че ще отиде за два-три дни до Варна. Класът нещо имал посещение там...

Гената е обезпокоен. Какъв клас — тя отдавна не е с тях?

Върти шайбата на телефонния автомат.

Телефонът в хола на Каменови звъни.

— Камен ли? — обажда се бащата. — Нещо май не е добре, та рече, че ще отиде до леля си във Варна. Край морето, на чист въздух, за два-три дни...

Гената слага внимателно слушалката. Галя и Камен са във Варна, Краси е у Каменови, а Васко?

Вратата на тавана е затворена. Чука, никакъв звук.

И тогава Гената се затичва. Вече всичко му е ясно.

Глупаци, глупаци, глупаци...

30.

Паскалев учудено гледа запъхтяното момче. Навън явно вали ноемврийски дъжд и Гената е мокър.

Класният има много да си говори с него — и за излъганата вяра, и за необмислените простъпки, и за... Но сега не е време за обсъждания.

— Какво става? Кой те гони?

— Другарю... Паскалев... те отиват... във Виена... самолет ще крадат... Камен, Краси... Как да ги спрем?

Паскалев го въвежда вътре. В хола е светло. На масичката има бутилка с коняк, чашки, някакъв сладкиш, а във фотьойла е седнал директорът.

Гената се дръпва изненадан назад, но Паскалев го подбутва.

— Влизай, влизай! И разказвай!

Докато момчето разказва, той успява да отвори швепс, да наметне неканения гостенин с някакъв халат, а мокрото яке да просне върху електрическия радиатор.

— Те, другарю директор, отдавна говореха за бягство в чужбина. Как ще живеят там, колко хубаво щяло да бъде и тем подобни. А сега ги няма по домовете им. Камен бил във Варна, Краси уж е у тях, Галя и тя...

— Каква е тая Галя?

— Едно момиче... И Васко май е с тях... Днес Камен цяла проповед изнесе — по-хубаво е да не сме тук, тук няма място за нас... Не искам да съм доносник, ама... Ще направят някоя глупост, дето после не може се оправи... Приятели ми бяха... Все пак...

Тишина. Паскалев отива до телефона.

— Ало... Кольо? Да, аз съм... Благодаря! Работа, разбира се... Виж сега какъв случай възникна... Да, смятам, че е по твоето ведомство, макар да не съм много наясно какво правиш...

31.

В таксито са тримата. Паскалев се обръща назад.

— А пари имат ли?

— Да, да — казва Генко. — Около двеста долара...

— Боже, колко са наивни! — накланя се напред директорът. — Та с двеста долара ще изкарат едва една вечер. При това скромна. Нали лятос ходих с жената в Швеция, знам някои неща...

— Наивни — сумти Паскалев. — Скъпо ще струва тая наивност... Ако не успеем — няма да са наивни, а престъпници...

Таксито спира пред Аерогарата. Пред нея ги чака висок мъж, младеещ на външен вид. Двамата с Паскалев се ръкуват.

— Вашите хора, другарю Паскалев, са вече в самолета за Варна. Излетели са преди двадесет минути. Лошото е, че вече действат...

32.

Да, те вече действат. Краси е насочил ножа си към стюардесата и крещи пискливо:

— Ще убивам! Не мърдай!

Васко трескаво сглобява ловната пушка. Щрак... щрак... Завърта дулото из салона и също вика. Не се разбира какво, но е облецил яростно очи. Галя се е подпряла на креслото, уж наблюдава, а фактически почти се е отпуснала. Камен чука на пилотската врата.

— Отворете, иначе ще убием стюардесата!

Вратата се отваря и той нахлува вътре.

33.

Радистът повтаря в микрофона:

— Похитители нападнаха екипажа... Искат да поемем курс към Виена... Дайте разрешение и коридор...

Камен е насочил пистолета в тила на командира. Ръката му трепери.

— Приемам курса — казва радистът. — Записвам...

Подава листчето на командира. Камен го изтръгва. Цифри.

Командирът поглежда помощника си. Кима леко.

Камен му дава листчето.

— И не мисли да правиш номера — предупреждава той. — Опитен съм, зная ви триковете...

34.

Стая в Аерогарата. Там са Паскалев, директорът, Гената, познатият на Паскалев.

— Сега всичко е в ръцете на специалистите — казва той. — Ще ги насочат, където е нужно, а натам си знаят работата... Ех, другарю Паскалев, едно време си мислех, че най-сложното нещо в живота е на изпит при вас, пък то... Само подготовка за изпитите било...

Паскалев се усмихва, макар да не му е до смях.

35.

Пилотската кабина. Надниква Васко.

— Е?

— Летим към Виена — жизнерадостно се смее Камен. —
Слушай!

От станцията се разнася приглушен глас. На немски той пита нещо. После повтаря на руски и английски. Накрая зазвучава на български, с остър акцент.

— Ало, самолет LZ 321, навлизате във въздушното пространство на Австрийската република... Летете по строго определения коридор, иначе ще сме принудени да приложим сила...

— На борда има похитители — казва радистът. — Искат да кацнем във Виена. Моля за разрешение...

— Изчакайте решението на компетентните власти...

Минута тишина в кабината. Камен усеща, че се изпотява. Само това остава — да ги свалят точно преди целта.

— Имате разрешение за кацане във Виена. Ако при нападението похитителите са ранили или убили някого, ще бъдат съдени по австрийските закони. Следвайте курс...

36.

Варна. Градът е облян от светлина. Красива ноемврийска вечер.
Морето леко и приятно пее приспивна песен.

Изведнъж градът изчезва. Не се вижда никаква светлинка.
Скрива се в мрака и морето. Токът е изключен централно.

Мрак... И тишина...

А над града лети самолет.

37.

— Виена — казва пилотът. — Кацаме...

Камен се опитва да види желанния град през стъклото. Навън е тъмно. Не може да различи нищо. Но думата „Виена“ му стига. Край! Там е...

38.

Колелата на самолета се плъзгат по пистата. Бавно спират.

Три коли без светещи фарове се носят в мрака към машината.
Скачат въоръжени хора.

39.

Камен влиза в салона. Краси и Васко обръщат глави към него.

— Това е — казва гордо Камен. — Виена. Слизаме...

— Ура — изкрещява Краси. И млъква...

През отворените врати светкавично нахлуват въоръжените хора. Те бързо обезоръжават Краси и Камен. Галя отпуска пакета, сядна на близката седалка и заплаква. Васко вдига пушката...

— Не! — крещи Камен. Той разбира всичко. Хванаха го като малко дете. Но е късно. Васко стреля, еква ответен изстрел — обаче, точен. Той рухва на пътеката. Жени пищят, мъжете са се свили, деца викат нещо. Отекват бързи команди...

40.

Аерогара София. Звъни телефонът. Бившият ученик на Паскалев вдига слушалката.

— Да... Да... Да... Слушам!

Затваря телефона. Всички го гледат с очакване.

— Акцията е приключила успешно. При съпротива е убит Васил Петков Станчев, 21 годишен. Останалите са заловени...

— Какво ще стане с тях? — пита Гената.

— Съд, разбира се...

41.

Пред дискотеката. Портиерът не пуска никого повече — претъпкано е.

Чува се глас:

— Какво да правя тук? Да съм в Париж сега...

Паскалев, директорът и Гената вървят по отсрещния тротоар.

— Няма много време за спане — казва Паскалев. — Но трябва...

Гената го поглежда:

— Вече сме утре...

Паскалев:

— Да! Вече е десети ноември... Ще я запомним тая 1989 година...

СЕЛО В НЕБЕТО

1.

Стамен беше много зает. Проблемът го тормозеше вече няколко минути и го откъсваше от чудния сън. Тъкмо младата Невяна пристъпваше към него бавно-бавно... разкопчаваща бялата блузка... посягаща към изпънатите панталони...

И усети, че дясното му рамо се схваща. Мразеше тези моменти. Налагаше се да се завърти на другата страна, да подвие чаршафа откъм гърба си, да намести глава на ортопедичната възглавница, дето пролетта я донесе синът му от големия град...

Изобщо — куп усилия в изнурителната жега. Есенна, но жега...

А това отклонение беше достатъчно Невяна да изчезне нейде в негата на облаците в главата му и... И пак да чака дни, че и седмици, тя отново да се появи. А с нея — и споменът за оная романтична вечер край Горския вир, когато... Абе, това са си лични работи. И ни кака Йордана — дорде беше жива, ни Кольо — мъжът на Невяна, бяха повдигали въпроса някога. Някога, не сега. Щото сега какво да кажат — каменните плочи и на тримата бяха близо една до друга, та Стамен често изтесваше с мотичката и гробовете на Кольо и Невяна. Не искаше да приличат на долния край на гробището — целият обрасъл в храсталаци, че и с диви овошки.

Нямаше кой друг да почиства гробовете на бившия му приятел и първата любов. Дъщерите им бяха далеч — едната в столицата, другата чак в Англия някъде. Идваха понякога — така, през две-три години, последния път бяха заедно, водеха и внуците на Невяна и Кольо. Големи бяха пораснали момчетата. А най-големият, вече гонещ четирийсетака, така приличаше на Стамен... Че и той се зачуди — май имаше нещо вярно в подмятанията на баба Доста едно време...

Както и да е, сънят отмина съвсем...

Стамен се завъртя, но не му се ставаше. Работа баш сега нямаше. Градината беше обрана, компотите затворени и свалени в мазата. Там, на стария стелаж, заедно с бурканите с ягодово, боровинково и малиново сладко, с компотите от къпини и праскови, чакаха да дойде

синът с колата. Щяха да ги натоварят, да поприказват нейде час или дори два, синът пак да предаде извиненията на сестра си, че била много заета, пак ще пробва да му остави някакви пари, пак ще подметне за хубавия град, за готовата стая, за спокойствието, което го чака...

И пак щеше да замине...

Е, вярно — идваше често. Така — веднъж месечно, понякога през месец и половина. А зимата само звънеше по телефона. Всяка вечер. Стамен се шегуваше сам със себе си, че го проверяват — още ли е жив. И напук на проверките — живееше...

Така, както му се искаше...

— Бай Стаменеее...

Надигна се малко неловко. Рамото го стягаше, а и кокалите не бяха ония от казармата. Добре, че се излежаваше на миндера под асмата, та не трябваше да слиза по дървената стълба. А от тоя миндер се виждаше целия двор...

То пък какво беше останало в него...

Петнайсетина овошки, малинакът в източния край, къпините в западния, лехите между тях. И празните ниски барачки — едно време кокошарник, зайчарник, свинарник. Всички празни...

Само кучешката колиба оживя. Мързеливо отвътре надникна Мурджо, бавно служебно два пъти, отчете бдителност и тръгна към стопанина си. Хем да го види, че е на поста си, хем може нещо да даде. Я какви кокоши кокали му метна снощи...

Само че днес Стамен беше на хляб и сирене. Не му се ходеше до магазина, а и знаеше — Дочка само в сряда получаваше стока. Пък днес е петък. И, каквото ѝ беше поръчал, стоеше тихо в хладилника. А и жената рядко стъпваше в магазинчето в други дни. Че кой от оцелелите петдесетина селяни ще тръгне да търси нещо непоръчано? И отде да му го вземе?

— Бай Стаменеее...

— Оппа, де... Ида...

Позна го. Минчо, пощальонът от средището. Да дойде с велосипеда тук — на три километра от пощенския клон, в тая есенна жега... Хм...

— Кажи, Минчо...

— Писмо имаш...

Стамен спря. Писмо? Писмо??? Какво писмо? Та писмо в селото не беше идвало барем от петнайсе-двайсе години. Кметският наместник им четеше понякога послания от областта, ама той имаше компютър и на електронната поща получаваше всички задължителни писма. Друг е въпросът кого интересуваха те и колко бяха изпълнявани...

— Писмо... И ние с Кера се шашнахме. Писмо не е идвало тук... Абе, аз съм от осем години на тая работа, ама не помня...

— Не е на добро — рече Стамен. — Знам си аз, неочаквано ли е нещо — не е на добро...

Минчо му подаде писмото. Голям плик, но тънък. Стамен веднага погледна подателя. Не беше държавата. Не му искаха нещо. Обаче — кой беше тоя Мирослав Пенчев? Прехвърли набързо в главата си. Не помнеше подобен. Вярно, беше изучил децата от няколко села и за петдесет години хиляди бяха минали през ръцете му. Ама имената им помнеше. И лицата. И характерите. И белите. И постиженията им...

Но — Мирослав...

— Познаваш ли го? — рече Минчо. Любопитството просто го разяждаше. Нали сега — като се върне, ще го разпитва и Кера, вечерта в кръчмата ще питат, интересна тема за дългата вечер ще е...

— Не знам... — каза Стамен и махна с ръка. — После ще го гледам...

Минчо кимна и се метна на колелото. И той беше учил при него, та знаеше — рече ли нещо даскалът, правеше го. Имаше си свои правила, никому ихтибар не сторваше...

— Лек път! — Стамен се завъртя, па пак се обърна. — Бе, що не влезеш? Ще те черпя една бира, в мазето отлежават. И таман ще си начешеш крастата любопитна...

Минчо скочи от седалката...

2.

Уважаеми господин Стаматов!

Казвам се Мирослав Димов Пенчев. Внук съм на Вашия ученик Миролуб Ангелов, син съм на дъщеря му Ангелина. Уча в осми клас.

Пиша Ви с една голяма молба. Нашият учител по литература ни даде задача за ваканцията — да разкажем за семействата си. Татко е роден в София, там е роден и дядо Харалампи, комуто викат Хари. За столицата е лесно да се пише. Има много книги, има и материали в интернет.

Но за селото на мама не открих почти нищо. Видях даже, че на старата пътна карта на България не е отбелязано. Има го средищното селище, каза мама, но селото отсъства. Тя ми разказа някои неща за детството си, за дядо Миролуб, който почина миналата година...

(Стамат свали очилата и погледна Минчо. Помнеше Миро — висок, слабичък, обичаше да се катери по дърветата и едно голямо междучасие веднъж даже стигна почти до върха на голямата топола. Та после отнесе три пъти пердах. И Стаменов го шамароса, и почти припадналата от страх директорка неумело заши един, а как го пра баща му после... Но — такова беше времето: Макаренко, Шамаренко и Дървоненко... Починал, значи. А май беше само на 55 или 56 години...)

Уважаеми господин Стаматов!

Моля Ви да ми разкажете за сегашните жители на селото, за децата и игрите им.

(Стамен пак погледна Минчо. Децата... Най-младият в селото беше Георги — едва навършил шейсет. Пак негов ученик, бивш полицай, рано пенсионира се и избягал от областния град... Децата...)

Ако не Ви затруднява — моля, разкажете за нравите, за навиците и обичаите в селото днес, как приемат хората новия век и как живеят в него.

Татко обеща към края на октомври да дойдем при Вас, но засега е много зает — отново готви някаква презентация във фирмата и се прибира само, за да спи у дома. А мама няма шофьорска книжка. Аз мога да карам колата, обаче никой няма да пусне 15-годишен ученик да управлява автомобил по пътищата. Още повече — мама каза — до селото се отивало по местен път, неасфалтиран.

Очаквам Вашето писмо.

С поздрави — Мирослав Димов Пенчев...

3.

Е, те ти, булка Спасовден... Или, както викаше Мишето — и той отдавна покойник — „Воала, мадам, льо жур дьо Спас...“.

Да разкаже за селото...

Ми, че тя тая лесна. Ей го — петдесетина души мърдат из него. Мърдат, мърдат — па пак замрат. Като жаби в пресъхваща река. Заровили се в калта и... Чакат... Чакат дано дъждец падне, дано отново животът се върне. А дотогава — оцеляване...

И оцеляваха яките български тела. Че и душите — тук-там. Оцеляваха, топейки се бавно. И изчезваха като есенни ята. Само дето пролет не се виждаше и никоя на тая земя не се връщаше...

А сега детето искаше да му разкаже за тия, дето отдавна са в подобрия свят... Явно по-добър — щом от тоя се случваше хора да бягат. Я тая година — още не е свършила, а двама вече забегнаха. Дядо Цветко пролетес се обеси, кака Гина лятос се налапа с хапове.

По-добре ще е там, по-добре — от тук се бяга, ама оттам никой не се връща. Значи им харесва на хората...

Или пък охраната е по-добра... Та не може да умреш с надеждата, че барем после ще си починеш на воля...

— Минчо — рече Стамат, — ами това е... Ако щеш още бира...

— Ми — махна с ръка пощальонът. — И тая ми е много. Довечера при Даката ще наваксам, пък сега ме чакат три километра. И жената рече тоя следобед да съм й под ръка, че ще затваря още буркани, та да слагам капачките...

И се метна на колелото.

— Ти си знаеш — каза Стамат и помахна подире му. Не, че ще се обърне да го види, ама така трябва, гостенин с добро се изпраща.

След което седна на лежанката. Кучето се завъртя, усети, че стопанинът му е угрижен, та легна мълчаливо в краката му.

Ха сега, де... Да пише истината — защо да разбълниква и без това кипящата пуберска душа? Ми, няма ги хората — умира селото. И миналото само остава. Ама и то се развява като пепел в полето под

силен вятър. Скоро няма да има кой да разкаже какво е имало из тия
руини... Пък какво е ставало — хептен...

Освен, ако...

4.

Драги Мирославе,

Благодаря за писмото ти. Отдавна в нашето село не беше пристигало писмо в плик. Всички тук имаме компютри — с изключение на баба Рада, но тя гони стотаката, та е разбираемо. И поддържаме връзки с цял свят по интернета. Деца и внуци на хора от селото има навред по майката Земя. Даже на Кольо Терсенето — дядо ти беше съученик с него, Кольо много се разстрои като разбра, че е починал, та той има внук в Антарктида, работи в нашата станция там.

Селото е на мястото си. Живеем добре, пенсиите стигат, но ние сме селяни хора, не можем да чакаме на държавата и Господа, затова всеки си има някаква занимавка. Мишо Тенекето — малко по-голям е от дядо ти, има лозя от цели двадесет декара. Доста работа искат, но есенно време наема половината село за работници по брането.

Сетне гроздето го кара в малката фабрика, дето Красьо Кокала вдигна на източния баир. Там е направил хем винарна, хем има работилница за сокове, та дава работа на двайсетина души. Добре плаща. Хубаво е да се работи при него, хубаво е и в кооперацията на Милко Мамула и Стефко Рапона. Те се заеха със земеделие — имат свои ниви и вземат под аренда доста земя. Царевичката върви добре тук, точно на място е. Защото Керанка Мазньовата изгради кравеферма и към нея цех за сирене и кашкавал, та двайсетина души имат работа при нея.

Имаме и месарски цех — работи със стоката на Динко и Мара Шопските, дето гледат прасета. При тях няма много заети хора от селото, само десетина са. Но пък толкова са и при Ангел Дяволския, който събра в стадата си над 500 овце, та и мляко дава за цеха на Керанка, и вълна продава някъде в Пловдивско, и овче месо осигурява.

В центъра на селото издигнаха смесен магазин, както му викаме тук, ама не е само магазин. Направи го Ради Марковия — и цял супермаркет има, и ресторант, че и младежко барче с дискотека. Пък до

него е хотелчето — десетина стаи, често е пълно, заради хубавия въздух и водата на Агликиния извор.

Защото в селото останаха доста младежи. Работа има тук, въздухът ти казах, че е чист, средата е спокойна, храната е природосъобразна и здравословна. Вчера имахме сватба, а миналата седмица — две наведнъж. И се видя, че вече чакат бебе от едната.

В селото има две училища. Вече не пращаме децата на средищното, а тук идват ученици от няколко села наоколо. И земеделски техникум направиха — с много учители. Все млади, трудолюбиви, умни. И всичките харесват селото, та къщи си направиха и смятат тук да живеят.

Така че, Мирославе, дядо ти нека почива в мир спокоен. Живо е селото ни, развива се... Пращам ти много поздравии от комшиите ви — дядо Цветко и леля Гина, живи и здрави, щастливи и доволни...

Твой непознат Стамен Стаматов

5.

Писмото замина... И времето си отиваше — бавно, спокойно. Прежуряше, прежуряше, пък взе да се заоблачава, та даже два дена поред дъжд падна. Есен...

Което време явно разкаля пътя. И Минчо със зор стигна до къщата на Стамен. Той го посрещна със свито сърце. Усещаше, че нещо не е наред...

— Писмо?

— Писмо, бай Стамате...

— От София?

Минчо кимна и извади писмото от вътрешния джоб. Този път беше в малък плик. И само няколко думи върху листчето:

„Уважаеми господин Стаматов,
ние с мама и тате тръгваме в понеделник с джипа.
Ще пристигнем във вторник привечер. Можете ли да
осигурите две стаи в хотела?

Ваш Мирослав“

Идва...

Защо?

Вече е късно да го спре. Ех, дете, дете... Защо ти трябва да ровиш в действителността? Защо не се зарадва на селото в небето? Защо... Какво искаш да видиш? Старото гробище с полегналите плочи? Глухите улички? Ослепелите къщи със заковани прозорци? Няколкото силуета, отиващи привечер към центъра? Чакащите я гост от далеч, я някой ангел или дявол да ги прибере сенки на някогашни хора?

Защо бе, дете...

И Стамен зачака.

Пък каквото...

НОЦТА НА СИВИТЕ

1.

— Даааа...

— Ало, Кольо, време е...

— За какво?

— Да ставаш... Стига спа! Легнал си в десет, а сега е вече четири часа...

— И защо да ставам? Така хубаво си спях... Сънувах какви ли не красоти...

— И мен ли?

— Нали ти казах — красоти... Какво ще правиш там?

— Пак се правиш на идиот!

— Не, не... Аз съм СИ идиот... Натурален...

— Остави глупостите, ами ставай... Виж колко часът е, на работа трябва да ходиш...

— Добре, де...

— Мини покрай бай Стефан, виж кога ще дойде за водомера...

— Разбрах...

— И си вземи нещо за ядене, че сутринта тръгнах рано...

— Знам... Рано беше... Таман легнах...

— Ама и аз си имам права...

— Добре, добре... Няма смисъл да крещиш. Не те виждам, а така не си толкова страшна...

— Кольоооо... Ще затворя... И няма да се върна...

— О, Боже, веднъж поне си изпълни обещанието...

— Ще видиш ти, когато останеш сам...

— Знам, знам... На болната жена мъжът ѝ умря...

— Ще ставаш ли?

— Тъхъ...

2.

Първата ми мисъл при събуждането беше — „Ега ти, пак почва нощта...“.

Не ми се работи... И туй то!

Ама никак...

Просто не мога да свикна...

Да, пари падат. Да, повече са, отколкото другаде. Да, сам съм си господар...

Но — всяко удоволствие се заплаща, както казал оня, дето му умряла тъщата и му поискали пари за погребението.

А аз плащам с нощта. Нощта на сивите...

Моето работно място и време...

Шофьор съм. Таксиджия. Бакшиш.

И карам все нощна смяна.

Нощем, когато всички са сенки. Сиви сенки. Сенки на хора, сенки на домове, сенки на дървета и храсти, сенки на истории, сенки на живота...

Нощта ни събира все такива — смятащи, че имат, а всъщност нямащи светлинка в себе си.

И аз, и аз съм такъв...

Че ако не бях — там ли щях да съм?

Нощем се изкарват пари. Жена ми все това ми повтаря. И ме укорява — малко са й. Ех, ако можела тя да седне зад кормилото...

Иначе е кротка женица. В едно заведение работи. Всичко. Сервира, обира, почиства. Официално разнося пастички и безалкохолни. А иначе...

Това иначе ще чуете много пъти. Защото такъв е животът ни. Не само нашият. И не само днес.

Истина има само след смъртта — когато се включиш пълноценно в кръговрата на веществата в природата. До този момент си междинна станция между хладилника и тоалетната.

А животът е интересен все още с това, че е различен и многообразен. Никога не знаеш какво ще ти поднесе. И не знаеш дали сладкишът, който с удоволствие вкусваш, няма да ти излезе горчиво през носа.

Та и жена ми така. Репчи се какво би направила, а трепери. Защото е наясно какво ще стане, когато иззад завесата на иначе (пак!) безобидното им фирмено заведение за сладкарски изделия започнат да излизат трупаните години наред скелети.

А няма начин да не стане издънката...

Толкова години държат специалните два салона отзад, толкова години там се черпят разни не само с напудрени сладкиши и вкусни сиропи... Просто такава е реалността. В един момент някой насочва прожектор и сенките се превръщат в мишени...

Да, знам какво става там. Много пъти съм возил клиенти. И очаквам...

Не зная какво... Не ми се мисли...

Сладкарницата е в сенките...

Но добре поне, че жена ми работи само денем. И няма пряк допир до салоните отзад. За тях си има специални хора. Със специално заплащане.

Което и на нея ѝ се иска. Но засега успявам да я удържам. Засега...

3.

— Кольоооо...

— Станал съм...

— Добре... След малко пак ще се обадя...

— Мислиш ли, че ще съм по-станал? Да беше преди двадесет години — целият да съм станал...

— Знам, знам... За нищо не ставаш...

— Абе, баш за нищо... Ще взема да си намеря любовница...

— Ти?

— Що? Като съм толкова години идиот, мигар няма да настъпи просветление...

— И коя ще те вземе такъв — дърт, мърморещ, беден...

— Виж сега, всяка млада мацка би искала такъв любовник. Те сега две неща ги влекат — да ги чукат и да ги издържат...

— Кольо, теб хич те няма и в двете...

— И това знам... Ама като съм на диета, това не означава, че не мога да чета менюто...

— Хи-хи...

— Уф, ама си лесна... Стар виц — и ти вече се хилиш...

— А ти — като си толкова труден, кога ще дадеш парите за месеца...

— Нерде Шам, нерде Багдад... Какво говорехме, какво те прихваща...

— Днес е 28 вече. Тока не съм плащала, водата, телефоните...

— Добре, добре...

— Добре, ама...

— ДОБРЕ, казах! Утре заран ще ги имаш... Хайде остави ме да стана...

— До скоро...

— Знам, че ще е скоро...

4.

Протегнах се зверски, разтрих очи като масажист, шкембето на японски сумист. Надигнах се.

Минава четири. До шест часа има много време. Колата вчера оставих пред дома — и там си беше. Малко рисково мероприятие, но...

Кирето от долния етаж има грижата да я наглежда. Условно казано.

Кирето е нашият квартален бандит. Местна форма на държавата. Разпорежда се по двете успоредни улици, че даже по пресечките.

Малък квартал сме — попаднал в гънките между две магистрали. За да стигне човек центъра, трябва да вземе автобус. Добре, че началната спирка е пред блокчето ни.

А може и пеша — през жп подлеза, после пресича по надлеза магистралата, бързичко през паркчето и е в сами града.

До центъра е далече. Което може да е за хубаво.

Топнах се във ваната... Хубавоооо...

Просто се откъсваш от всичко наоколо и се завръщаш в онова безгрижно време, когато животът е бил във водата. И се е носил насам-натам... Като живот...

Не с никакви планове, не с никакво мислене, не с идеи...

А просто рефлексивно — вроден или създаден рефлекс. Следвайки нагона и инстинкта.

Живот — според природата. С две основни цели. Оцеляване и размножение...

Нормален живот. Природосъобразен...

Е, има и ненормални хора. Неследващи законите на природата. Опитващи се да променят живота. В никакви посоки, които само те разбират защо и накъде са...

Та в природата не се създава нищо оригинално. Всичко е еволюция... Бавна, постепенна — за да може нормалният живот да я приеме. Без да я осъзнава...

Нормалният човек живее — така, както той смята, че трябва, движи се по древните правила — натрупване на материя. Материята е това, което остава след него.

Духовност в природата няма. Пеперудите не осъзнават, че са красиви. Нито сърните. За другите те са част от средата. Или плячка — за птиците, за вълците, за всички, които спазват природния закон за обръщането на материята в друга материя...

Просто живот...

Ще кажете — ама стига философства... Гледай си шофьорлъка...

И ще сте прави...

Но — вреден навик. Навремето завърших философия. И дори преподавах в едно школо. После дойдоха промените — както срамежливо наричаме срутването и рутенето (което в нашия край наричат просто... Да де...).

И аз станах шофьор.

Сега съм самостоятелен... Или поне това си мисля...

Имам мой автомобил, имам и още един. Сключил съм договор с голяма фирма — на телефон съм, радиовръзка, подкрепяме се с колегите.

Децата са в чужбина, жената още работи, но мисля да я прибирам у дома. Хем имаме достатъчно пари, за да преживеем, хем оная сладкарница... Абе, дълго се задържа... И скоро чакам да я закрият... Но кой?

5.

— Бай Кольоооо... Излез на балкона...

— Кажи, Кире...

— Абе, търси те един човек преди малко, ама аз му казах да ти се обади утре. Нещо не ми хареса...

— Що така?

— Много ошмулен на вид, ама очите му играят... И все държи бомбето пред гърдите — като че крие нещо...

— Аааа, Кире, той е безопасен. Братовчед е. Мухльо един. Пак ще е закъсал и заем търси...

— Че ти ако си банка — отпусни един безлихвен невръщаем кредит...

— Готово! Да седна в креслото на шефа на БНБ и ще раздавам. На теб първи... Колко милиона?

— Абе, ние се хилотим, ама хората пари правят...

— Така е, Кире, докато има на какво да се смеем... Парите смях не искат. Даже не понасят... Парите, Кире, са за много, много сериозни хора...

— Бай Кольо, баш ти за сериозни да говориш...

— Кире, малко неща научих на тоя свят. И едното е, че всички гадости в историята все от сериозни хора са правени. От много сериозни.

— Ами?

— Гледай там всичките велики владетели, завоеватели, политици... Все сериозни хора са били. Не е шега да завоюваш, убиваш и управляваш...

— Не съм се замислял...

— Кире, за колко неща не сме се замисляли... Но такъв е животът. Още колегата го е казал в Екlesiаста — „Много знание носи много тъга“. Пък другия колега — Христос...

— Бай Кольо, ама Христос да не е бил таксиджия?

— Не, бе Кире... Нали бях даскал, а и той е имал ученици? И един ученик го предал, пък всичките от класа ли беше, от групата ли, от групировката ли — се събрали край кръста и се кефели как разпъват даскала им... Ще знае много, ама ха...

— Базикаш се, бай Кольо, ама с Господ недей...

— Хубаво, Кире, няма... Отивам да се поизмия, че трябва да излизам...

— Лека вечер, бай Кольо...

6.

Отпуснат, в бяла риза и синьо яке, полууниформен, лъщящ...

Усмивах се от огледалото.

Хубава вечер се задаваше...

Или — да не бързам. Не обичам поздрава „Добър ден!“. Ще разбера добър ли е, ако на сутринта се събудя...

Затова — погледнах часовника и реших, че е време да тръгна. Ей го — пред съседния вход забръмча двигателят на октавията на комшията. Прибрал се е от часове и отива на работа.

Комшията е още млад — тридесет и кусур години. Женен, с деца — ученици, много пари му трябват. Та затова кара такси.

То неговата не е лесна.

Знам ги днешните деца. Навремето бях даскал — а, май го споменах(?). Ама ако сега се налагаше... Просто не бих работил повече от един срок...

Може би, защото от таксито съм видял много повече неща от живота на учениците.

Миналото лято имах премеждие. Нощ, късна есен. Към полунощ ме спира размахана ръка. Младежи, той я наградил, та едва успява с едната ръка да стопира. Тя — залепила лице в гърдите му.

Чак когато влязоха видях — боже, че това девойче надали е на повече от 15 години! И по очите се вижда — дрогирано или пияно... Просто движещо се парче месо...

Ама аз съм професионалист... Не ме питайте какво означава... Пример за професионализъм за мен са магистралките. И, като чуя за професионализъм и професионалисти...

Добре, добре — груб съм... Но ако искаш да си професионален таксиджия, няма как да си моралист. Въртиш геврека и се стараеш да не гледаш назад...

Обаче, това при проститутки или проститутки (аз такива не качвам, мразя педерастите!).

А при това детенце...

След двадесет години седене зад волана, човек става тарикат. И умее някои неща, които външен за бранша човек няма понятие какви и що са...

Та попитах младежа накъде да карам, той каза адреса. Вдигнах явно вежди, потеглих... А на около сто метра видях лунохода с двама полицаи в него. Спрях, отворих вратата откъм тях и попитах — къде, аджеба, е тая уличка? Единият взе да ми обяснява, дори слезе и надникна в купето...

Никаква реакция!

Бяхме под улична лампа, в купето се виждаше всичко... Полицаят не искаше да има нищо общо с проблемите...

Потеглих.

Спряхме на уличката — която добре знаех, ама на, трябваше ми повод. Плати ми оня, бакшиш остави, поведе момичето към входа.

Завъртях колата. Оставих я зад ъгъла. Върнах се бързичко — тъкмо да чуя къде спира асансьорът. По всяка вероятност той се забави пред вратата — хем момичето виси на него, хем ключове да търси.

Достатъчно време да се кача до третия етаж. И с два бързи удара в тила да го просна.

Онова не реагира. Стоеше, трепереше, гледаше и не виждаше...

Дръпнах я, замъкнах я до колата, стоварих я близо до полицейското управление на този регион. Дори изчаках постовият да я забележи, да се замисли, да разбере, че няма полза да мълчи, да извика някого отвътре...

Глупак! Да, глупак съм!

Защо, защо, защо?

Това момиче майка и баща няма ли?

Те не се ли интересуват къде броди щерка им посред нощ?

Полиция из града — поне по светлите улици — няма ли?

А аз... Абе, що за Батман или Супермен се изживявам...

На другия ден — нищо. И после нищо. Нито срещнах младежа повече, нито момиченцето видях...

Наистина на глупавите им върви — Господ се грижи за нас...

7.

— Здравсти...

— А, Михо... Кажи, братовчед...

— Бате, търсех те преди малко...

— Каза ми комшията...

— Тоя май е мутра?

— А, ти себе си да видиш в огледалото...

— Бате, не се шегувай...

— Казвай, че време нямам, отивам да работя...

— Бате, дай някой лев, щото...

— Михо, ама чакай барем да изкарам нещо... Хубаво, хубаво — не хленчи... Мъж си, бе!

— Бате, оная пак ме би...

— Ми ще те бие — като стоиш при нея... Мойта като се намръщи — и аз бягам...

— Бате, ти се смееш, ама не мога без нея...

— Тя пак ли... Извинявай, ама...

— Пак... Ходи при она, връща се след няколко дни, все пари ми иска...

— Добре, бе човеко Божи, деца нямате. Нищо не те връзва за колана й... Защо още стоиш?

— Бате... Обичам я, бе бате... Ти не знаеш какво е това любов...

— Де да знам...

— Обичам я... Да ходи, ама да се връща... И барем малко да ме обича...

— Колко ти трябват?

— Бате, свещ ще ти паля...

— Остави тая, кажи колко ти трябват!

— Петдесет лева, бате... И ги връщам... Спешно ги връщам...

— Михо, Михо, дано не остана на твоето връщане да чакам...

8.

Светлото време тази вечер май ще е до късни часове. Пълнолуние, без облаци...

Палнах и аз колата. Рекох най-напред да видя какво прави партньора.

На Митето му викам „партньор“, макар да кара моя кола под наем. Някак си... Абе, нали ви казах, че съм си остатъчно глупав — от времето, когато като романтичен ученик бях решил да изучавам човека и обществото, та записах философия...

Обадих се по радиото, каза ми, че е пред театъра.

Там е наша стоянка — да, де, общинска е, но си имаме свое делене. И избягваме да спираме на чужди стоянки.

На нашите се събираме от една или две фирми, познаваме се, помагаме си... Е, няма да откажа на колега от друга фирма инструменти за бърз ремонт, ако го видя на пътя, но за предпочитане е да избягваме прекалено общуване.

Нали ви казах — професионализъм...

Миналата седмица бихме един от конкуренцията. На няколко пъти се случи наш човек да отива на адрес, а там няма никой. И не са фалшиви обаждания. Секретарката звъня по записаните телефони, хората твърдят, че е дошло такси и ги взело.

Какво такси, коя фирма, кой шофьор... Гледа ли ти клиентът тия неща? Особено, ако бърза за гарата или някъде другаде...

Та се сетихме, че някой тарикат подслушва телефоните. И направихме капан. Веднъж, два, три пъти... Обажда се наш човек, дава адрес, а там чакат свободни шофьори.

На третия път го сбараха...

Да, да — як бой му хвърлили. На полицията не се оплаквал — рекъл в болницата, че паднал при ремонт на покрива.

Стават такива работи...

Митето таман беше се отбил след добър курс. Не само далечен — чак в крайните квартали, ами и хубав бакшиш му дали. То това ми

го каза насаме. Колеги, колеги — ама някои неща са си лична работа. Пък нали ви казвам, бяхме нещо като приятели. Макар с близки хора бизнес да не се прави...

Но какъв бизнес е нашето...

Шест часа...

Часът пик е в разгара си.

Излизат чиновници от работа и немалко от тях бързат към дома си. Кой ще ходи после някъде, кой ще води жена си на село, кой какво... Имаше поръчки...

Така е в петъка. Натоварено време.

Чух секретарката да пита за кола, която да отиде до близкото село. Абе, не съм по тия пътувания, но...

Обадих се, че тръгвам...

9.

— Здравсти...

— Добър ден...

— А, извинявай, че така фамилиарно почнах, но се познаваме...

Или поне аз се сещам за това...

— Да, да... Някак си не мога да се сетя... Шофьор на такси...

— Не, господин Станчов, ваш колега някога. По философия. Ако се сещате — бях във вашето училище година...

— Оооо, младо момче... Сетих се, сетих... Значи така, а? Такси... Може и да си прав...

— Господин Станчов, накъде сме?

— Аз — за Пиринци, а ти... Не зная...

— Хе, същият остроумен сте си... Ама някак си...

— Карай... Живи да сме... От болницата излизам, на контролен преглед бях. И не ме питай какво ми е, че не обичам тия пенсионерски оплаквания...

— Защо? Болни хората, обсъждат...

— Именно... Имам си една теория. Думите създават настроенията, настроенията създаването, създаването реалността... И съответно — ако хората говорят все за песимистични, черни, мрачни работи... Нали разбираш?

— Абе, разбирам, ама... Реалността, според мен, създава темите, а не темите реалността...

— Реалността си е реалност. Но в нея можеш да живееш различно. Кога с оптимизъм, воля и страст, кога като мътен облак над пустинята...

— Е, добре де — това значи ли, че всичко, което става у нас и с нас, е резултат от реалистичния скептицизъм, както му викам аз?

— И така е... Не, не казвам, че ако робите пеят сладки и бодри песни, веригите сами падат. Но тъгата и песимизмът не носят вяра. А вярата е нужна...

— Само с едната вяра?

— Разбира се, че не. Тя е по-скоро свещичка в тъмна нощ. Дава някаква посока, убеждава, че има светлина... И кара човека да се стреми към тая светлина.

— То телевизиите, радиата, вестниците все с тая вяра ни хранят... Имаше някаква журналистка, дете пробва да прави само оптимистични предавания, ама нещо заглъхна. Дали примери не й стигнаха, дали нещо реалността се оказа по-силна... Май мъжът ѝ я напусна заради по-млади, шефовете я магнаха, че и крак чупи...

— Не става с изкуствен оптимизъм, не става... Искане се сила на духа. И — умение да не обсипваш останалите с твоите грижи и проблеми. На — нали бях в болницата от заранта. Седят наборите, разменят диагнози, лекарства, съвети... И направо като че се надпреварват да разправят кой от кого е по-болен. Абе, с черната енергия се хранят. Оплакват се и цъфтят. Някакъв вътрешен кеф ли, какво...

— Пенсионери... Какво друго да правят?

— Да живеят! Имам у дома книги. Не са много — няколко хиляди. Имам дискове с филми и музика. Имам градинка. И баба имам... Кога да намеря време да се вайкам? Къде да седна и да разтягам локуми? Почовъркам туй-онуй — не съм любител на земеделието, ама на... Забавлявам се. После седна, гледам котките на припека, кучето до оградата, минаващите хора и животинки, дремя под асмата... Време за хленч няма!

— Ами политиката?

— Едно време дори се позанимавах с нея. На местно ниво. После разбрах — политика значи работа. Специализирана работа. Имаме си ние тук, у нас, бая политикани. Дрънчалници. Каква работа ще ти свърши тоя? А в наше село изкарахме късмет — млад човек за кмет избрахме, прави някои неща, други не стават веднага, ама... Младичък, миналата седмица взе да си купува „На 55“...

— Оппа... Ей го селото...

— Оппа, я! Да вървя, че бабата ме чака. И котката цял ден без мен... Ето, колега... И хубав ден...

— Нощ, нощ...

10.

Така му отговорих машинално.

После завъртях на малкото площадче, огледах се... Няма клиента за града. То не е скъпо — ама от моя гледна точка. И бившият даскал щеше да спести, ако не беше далече от болницата до автогарата, разбирах го.

Даааа...

Слънцето вече слягаше. Време беше да се прибирам. Друг път из околните села имаше поне няколко младежи. За града, за седмичното забавление. Ще беснеят по дискотеките, ще търсят да задушат някое гадже...

Пък то какви гаджета...

Тукашните са големци. Градът е достатъчно голям, има все още някои предприятия, има дори някакви изнесени обучения на филиали от провинциален ВУЗ. И един с претенциозно название, което не си давам зора да науча. Нещо от рода на вселенска академия по всичкология... Шегувам се, де... Но наистина е гръмко и празно...

Та момичетата от града се изживяват като принцеси. Поне като принцеси...

Де такава ще се хване с някой от село...

Напоследък има подобни — дошли от село, за да учат тук. После хванали се на работа нейде. И смятащи се за по-висока категория от селските младежи.

Която разлика се губи след няколко чашки...

Селски морал ли?

Братчета, скоро да сте ходили на село?

Какъв патриархален морал, какви селски закони?

Било е... Е, хайде да кажа — беше. Помня онова време, ама то мина. И се забрави — заедно с хората от поколението на дядо ми.

Защото и аз съм от село. Баща ми е отишъл да учи в града, срещнал майка ми — тя пък от друго село. Струпали къщичка — през 50-те е било леко, отгледали ни със сестра ми...

И ето — гражданин съм. Даже второ поколение. Къщата на село я няма, дворът е празен... А в другото село почти не ме знаят. Братовчедите — да, ама децата им... То и те не се прибират. Кое в София, кое по чужбина...

А и селата се свиват — като шагренова кожа. Не, не по площ. По живот. Хора няма. Душите на селата си отлитат. И остават материалните спомени...

Които постепенно рухват и се сравняват със земята...

Където постепенно отиват и хората...

Добре, добре...

Да се сетя за бившия колега. И малко по-оптимистично. С хъс...

А, ето го и града...

11.

— Ей, в последния момент ви видях, госпожо...

— Ама не, не... Аз не ви спирам... Нямам пари за такси... Извинявайте, но...

— Качвайте се... Празен съм прибирам се в града, ей го там — що да ходите пеша?

— Ама нямам пари...

— Какви пари, госпожо, кой иска пари...

...

— Извинете, обидих ли ви нещо? Плачете, пък аз ей така... Да ви откарам до града само... Извинете...

— Не, не... Не сте ме обидил... Дори напротив... Не зная как да ви кажа... извинете, задържам ви...

— Госпожо, сядайте, по пътя ще говорим... По-силно, малко по-силно я хлопнете — няма страшно...

...

— Защо плакахте? Извинете, но още съм объркан...

— Не съм чувала това „госпожо“ от години... Да, казват ми го в социалната, ама имам чувството, че заместват с него псувните... Пък и каква госпожа съм аз... Бедна жена... Никоя...

— Е, те чиновниците така се изживяват — като чорбаджии. Аз щях да съм набил някой досега, но... Трябва да работя, няма как... Стискам уши и не чувам... Напоследък се мъча и да не ги гледам, защото...

— А аз занаят нямам... Имам, де — но съм отдавна пенсионерка. На едни 200 лева разчитам. След 40 години работа в болницата — 200 лева пенсия... Доскоро бяха децата. Помагаха, ама...

— Заминаха за чужбина ли?

— Е, де да бяха... Може да не се беше случило така... Ние живеехме до гарата. По едно време — преди 89-та беше, решиха да ни разселят, а на мястото да правят парк. Разселиха ни, но парк няма. И надали ще има...

— Че какво лошо в нов апартамент, на ново място?

— Не един — два дадоха в замяна. Един за мен и малкия син... Вдовица съм, моят беше в железниците, ама рано си отиде... Големият син взе апартамент, малкият нямаше 18 и остана с мен... После почна тая пуста демокрация...

— И?

— Големият син се ожени. Доведе една мома пловдивчанка, дето един ден в живота си не е работила. И с него не работеше. А той се разтича, направи си фирма, работилница отвори, взе да говори за връзки със западни фирми и износ на оригинални части някакви... Не му разбирам от работите, само ме тревожеше, че все в тоя пусти бизнес затъваше... Все недоспал, недоял, разбързан, загрижен...

...

— Госпожо, искате ли вода? Не е много студена, ама... Заповядайте...

...

— Охxxx... Почина... На 39 години, от инсулт... На 39 години... Таман беше решил да прави нещо, аз рекох да му помогна, заложихме апартамента ми за кредит... И почина...

— Ясно... Банката...

— Да... Хич не ги интересуват хората... Парите! Само парите гледат... И почнаха дела. Нали моят апартамент е заложен — него продадоха. И с малкия син тръгнахме по роднини. Намериха ни едно старо къще в махалата, отдето излязохме. Пак се върнахме, демек. Ама с една пенсия караме. Синът ми е свит един, не е за това време. Мълчалив, работлив, но не умее да се нагажда...

— И къде така извън града?

— Ходих до селото. Една съученичка имам, преди 45 години сме се виждали за последно. Рекох да видя дали нещо може мъжът й да помогне... За работа на детето, не за друго... Друго — не вземам... Така са ме учили...

— И ще помогне ли?

— Той, човекът, пенсионер вече. Личи си му — иска нещо на направи, ама днес сила няма... Бешето... Почерпиха ме, искаха на обяд да остана, но...

— Даааа...

— Може ли да спреш тук? Ей по оная пряката и съм в квартала...
Благодаря ти! Господ да те поживи... Не, че съм вярваща, ама в това
време друго не остана...

— Късмет, госпожо! Дано...

12.

На пиацата имаше няколко коли. Петък, бързо излитаме по повикванията...

Завъртях курс, после още един...

Те сега тръгват учениците. Бамбашка! Взели някой лев за петък вечерта и — хей, живот, здравей, здравей...

Абе, какво стана с Кидика...

Имаше едно време песни... С музика и текст... Слушаш, разтапяш се, мислиш... Имаше и за пиене — дето ти трябва само едно тупа-тупа, имаше и за душата...

А сега...

На едно празненство у нас викнах на разчистеното място в хола сина и племенниците. Показах им рок...

Изпопадаха...

Плетат крака, губят равновесие...

То да не е да щракаш с пръсти на кючека, бе хаймани! Ритъм се иска, усет, разнообразие на стъпките, а не въртене на гъзовете...

Карай...

Тяхно си е времето — аз само казвам и понякога показвам. Пък каквото направят... Да, да — знам, че аз ще го плащам, ама... Да пробват!

Седнали преди малко тримка в колата. Едно момиче, две момчета. Най-много на 16 да са. Единият важен — нали той плаща. Та спрях за малко и му рекох, че мога и без парите му, а те без колата ми. Но, докато аз карам — ще се държат с мен като равноправни в сделката. А като сложат годините — малко учтивост няма да попречи...

Замълчаха. Пък като стигнахме чалготеката, момчето плати, върнах му до стотинка рестото, а то смотолеве едно извинение така — полугласно...

Все файда, както викаше дядо ми...

След втория курс нещо се забавиха поръчките.

Та спрях с колегите — да издимим по една, да си кажем някоя дума.

Абе, аз не пуша отдавна, но се включвам в компаниите... Някак си... Свикнал съм от едно време — кръчмата, масата, чашките, цигарите, дима, наслегнал се над нас...

Грубичко, но финесът да го показват ония с пурите...

Раздимяха се, взехме да обменяме информация — кой какво видял и чул. За нас тайни в тоя град няма. И да не сме видели сами — чуваме клиентите какво си приказват. Пък има и такива, дето с нас споделят.

Защото ние сме нещо като дупката, дето викали за ушите на цар Траян — хем ни има, хем смятат, че с излизането от колата трапът се заравя...

Така си приказвахме дор' десетина минути чак...

13.

— Кола за квартала...

— Селото ли?

— Абе, каквото щеш... Отиваш ли?

— Разбира се...

...

— Заповядайте...

— До центъра? Може ли?

— Нали сте дали поръчка? Значи — готово...

— Благодаря...

...

— Там нали има един блок „Мир“?

— Аха... Нашата пиаца е почти до него...

— Ама може ли до блока да спреш?

— Разбира се... Защо все питате? Нали сте клиент — плащате, поръчвате... Ако е по закона — всичко е наред...

— Младеж, аз съм от онова време. Знам си, че винаги съм молещ... И в магазина, и във влака, и в кафенето...

— То минаха повече от 20 години, парата командва всичко, а вие се молите...

— Щото нямам пари, бе младеж... Пък и не съм стигнал до новото... А и в наше село няма ново...

— Нали имате магазин? Пред него спиране, когато чакаме клиенти...

— Знам ви. Ама в магазина е Краса. Дето беше в него и преди демокрацията. Мъжът ѝ беше шеф на потребкоопа, та купи магазина. И кръчмата взе...

— Ресторанта...

— Какъв ресторант? Кой ще яде там? И кой ще пие нещо освен бира? Зимата пием вино, ама си го носим. Трябва предварително да платим за мезе, иначе Краса ни гони. Нямала сметка. Та вземаме салам. А той един... Мани, мани...

— Стар?

— От дядото на стария вол... Добре, че имаме селски стомаси. Можем и пирончета да смелим. Иначе — къде ще идеш зимьска? Събираме се, пием винце, хапваме твърдия салам...

— Тук ли живеете?

— Не бе, младеж... Отивам да занеса на сина на Мечето някакъв пакет от баща му...

— Кой е тоя?

14.

Така му викат — Гошо Мечето. Бил председател на едно ТКЗС, после го избрали за шеф на кооперацията.

Обикновен, нормален номенклатурен кадър в селското стопанство.

Обаче, дошла демокрацията...

И Мечето станал чорбаджия...

От онези, дето преди 50-те години са властвали в българското село. Дядото на клиента ми още ги помнел.

Хищен, алчен, коварен, тарикат, използвач, нагъл...

Лека-полека събрал в ръцете си голяма част от земята около селото. И станал най-големия кооператор.

Не се гнусял от нищо...

Бил моят клиент охрана на селскостопанския двор в началото на 90-те. Пристига Мечето с колата си, казва, че отива да проверява складовете, влиза с автомобила, бави се час време, излиза...

А задницата на колата буквално до земята...

Само че охраната си пази мястото, не складовете от председателя...

Пробвал и друго. Обвинил частната охранителна фирма, дето после поела пазенето, че допуснали кражба на 15 тона зърно. Цял ТИР!

Да, ама вратата цяла, прозорчетата цели...

И селският полицай му намекнал за някои недоогледани неща... Та Мечето набързо „открил“, че станала счетоводна грешка... Замазали нещата...

Апартаменти във Варна, апартаменти в областния град, голяма селска къща, модерни автомобили...

А селото постепенно затихва...

Защото работа там има само в кооперацията. Или — в „кооперацията“...

Преди няколко дни се обесил 38-годишен човек от селото. Няма работа. Не го искал Мечето — много му знаела устата... Не бил станал още кротък ратай, претендирал, че е равноправен гражданин...

Е, сега е равноправен...

Та така с Мечето...

А какво чака хората със сина и дъщеря му...

Знаят си ги — нахални, високомерни, мислеци, че са царчетата на селото...

Няма, няма живот вече там...

Та моят човек мислел вече да заминава нейде. Я тук, в града, я нейде по гурбет.

Строител, може много работи, надява се, че от глад няма да умре... А децата в селото няма да остави... След Мечето такива стръвници се задават, че...

15.

— Здравсти...

— Здравсти, мой човек... Кафенце? Или?

— Няма начин — на път съм... И дай там нещо леко — кифличка, кроасанче...

— Кифличка... Имаше кифлички едно време. Сега няма кой да ги прави... Помниш ли — отиваме на училище с 20 стотинки. 12 стотинки баничка, 6 стотинки боза, че и за две лукчета оставаха...

— Ама и баничката беше баничка... Не с извара и някакво палмово масло...

— Заповядай кафето... Къде ходи тая вечер?

— Хъ, нищо интересно... Хора, всички с проблеми, всички страдат... Ония, дето са доволни с такси не пътуват. И не си броят парите за сметката... А, Кольо... Сядай!

— Дай и на мен едно кафе... Има ли кяр тая вечер?

— Таман това се оплаквам. Ама и той не ми обръща внимание. Нали всяка нощ сме така — нищо не е наред, но не се отказваме от занаята...

— И като се откажеш — де ще идеш? Ей го — аз нали пробвах? Като ни съкратиха от армията, братовчедът веднага ме поведе по чужбинско. В Африка ходихме. Ама не ме питай в кои държави. Де да знам! Закараха ни, дадоха инструментите, почнахме работа по самолетите... Нали сме си майстори — и френски, и английски, и американски самолети оправяхме. Превеждат парите и не питаме даже къде е столицата им. Хич не ни и трябваше — не сме тръгнали на екскурзия, на гурбет сме. То един-двама не устискаха и се запиха. Ама нали знаеш — все някаква бяля става. Та се върнаха. Пък ние — бараки, писта, хангари, барче, джунгла, река имаше и все черни... С белите, дето плащаха, на английски се оправяхме. Две години изкарах, а накрая ми писна и се прибрах...

— За жената?

— Ами — за щерката... Че решила да я кара на слободия, нали баща няма... Набързо я стегна менгемето, завърши, следва вече...

— Е, нали си си у дома...

— Да, бе — у дома... Ако не е това такси... Да сме изпукали... Няма как да се уредя пак навън. Чакам братовчедът да се върне след няколко месеца, ще говоря пак за нов гурбет. От нашия полк комай половината са по света. И в държавни, и в частни армии... Нали плащат... Оппа — за теб ли махат?

— Хайде, до скоро...

16.

Ред ми беше дошъл. Ама като видях чакация... Бе, братче, то бива наквасване, но чак толкова...

Не, бе — виждали сме ги всякакви... И по-зле дори... Но за тая нощ беше първият пияндурник...

Седна, че като почна да ми разправя колко добре бил, какъв хубав човек съм, ама ще го закарам чак до тях, пък жена му ще плати, щото и тя е хубав човек, но много злобна, че нещо била без работа, обаче той ходел по строежите и сега имало работа, не е като преди месец, когато ходил чак в Бургас да търси, но не намерил, ама срещнал един набор от казармата, та оня го настанил в една бригада за вътрешни ремонти, пък Бургас бил хубав град, ама скъп...

Стана ми ясно — ще има проблеми...

И имаше.

Спрях пред къщата му. От вида ѝ се разбираше що за хора живеят там.

Добре бе, братче, пари нямате, но поне преметете пред вратата, защото уличната лампа свети баш отгоре и се вижда цялата ви мръсотия...

Хайде, оградата порутена, портата хлътнала, мазилката на къщата олющена, но дворчето тревясало...

Що не му ударят по една мотика — нали жената била безработна? И да засеят нещо — какво ще да е, все ще се изяде...

Няма да дъвчат само себе си, я...

Това за дъвченето си го казах, когато на третото изсвирване излезе жена му...

Боже, тоя наистина беше много пиян, та за тая... добре, добре — жена е... макар много да не личеше... ама да я нарече „хубав човек“...

Беше вече към полунощ, обаче излязлата нададе такъв вой...

И какво? Никой не светна дори. Явно махалата беше свикнала с изпълненията.

Разкрещя ми се — чунким аз бях пил с хубавеца й. И заяви, че нищо няма да плати — кой ме е карал да го возя...

С такива си знаем работата. Стигало се е до извикване на апапите и претърсване на дома. Но сега се оправих сам — бързо и хирургически точно.

Хванах му гащите, стръсках ги, чух звъненето, обърнах го с главата надолу и прибрах изсипалите се монети. Едрички бяха, покриваха сметката, даже рекох едно „На, ма!“ и пъгнах в ръката на оная останалите няколко лева на стотинки.

Тя замълча. Щото бясна, ама аз хич не съм дребен, а и бях малко нервен в момента.

Оставих пияндурника щастливо ухилен до портата, а жена му си влезе. Даже не го погледна...

Палнах колата и пак го изгледах...

Боже, тоя беше единственият човек, дето тая вечер ми каза, че е доволен от живота...

17.

— Ей, добре, че минаваш, аверче, щото ни кола, ни дявол...

— Закъде си?

— Абе, не съм аз... Дядото нещо... Ей го, водят го... За „Бърза помощ“...

— Защо не им се обади? Знаеш ли колко ще ти взема?

— Бе, вземай... И гащите ще давам, ама човека да закараме...

— Дядото?

— Вие, учените, му викате тъст, ама за мен си е дядо... На булката бащата... Колкото тя е... Абе, свестен човек! Айде бе, ейй! Пфу, как се мотат...

— Добър вечер...

— Дрчер...

— Боли ли?

— Свива тук, отляво...

— Нищо, не говори... Лягай на задната седалка! А вие, госпожо, вземете главата му на колене... Каква сте на човека?

— Дъщеря съм...

— Добре... Дръжте го... А ти, аверче, сядай отпред при мен...

— Давай, давай... Абе, той къде гледа? Надуй сирената...

— Нямам, не ми се полага... Стига и с фаровете дето бия на дълги... Още малко...

...

— Хайде сега... Булка, дръпни се — не пречи... Ти за краката... Бавно, бавно... Спокойно...

— Шефе, количка докараха...

— Дай да го сложим... Лекоооо... Давай, карай натам...

...

— Аверче, ами да се разплатим, а?

— Какво казаха за стареца?

— Май нещо прединфарктно. Пък може и инфаркт да е направил... Кажете сега — колко?

— Абе, я ми се махай от главата... Нали го докарахме...

— Шефе, не може така! Благодаря, по човешки помогна... И пари не щеш — благодаря! Видя ме къде живея, мини някой път да пием по една за здравето на дъртия... Ама тия пари вземи — работа ти е, трябва...

— Човеко...

— Шефе...

— Добре, добре... Мир да е... И бягай, че жена ти нещо те търси...

— Ох... Ида, ма... Ида... Благодарско... Жив да си...

— Дядото жив и здрав да е, наш'та е лесна... Хайде, бягай...

18.

То почти всяка вечер нещо толкова става. Оня ден карах млада булка. Бременна била, яли кисело зеле, свил я коремът. И вика: „Карайте към вътрешното“... Бе, моме, аз съм на бая години, таксиджия съм, що родилки съм карал... Е, хубаво де — десетина. Ама стигат, за да разбере, че ще ражда...

Но тя се запъна — не, та не... Терминът ѝ кога бил, докторът какво казал... И командори... Бе, те всичките жени все командирки се изживяват кога са в настъпление. Ама стане ли зор, натисне ли ги животът — айдеее, на мъжа прехвърлят цялата отговорност...

Да, да — докато я закарам и пусна вода... Що чистене беше после... Ама с клаксона напред нахлух в болницата, до родилното директно, взеха я, мъжът ѝ дойде — и той младо момче, шашнато...

На другия ден ме намери — пиян... Преливащ направо... Плати курса, черпи... Ама нали сме на кормилото — остави няколко бутилки, луканка домашна... За бебето и майката — да са живи и здрави...

Таман завих пред приемното и ми маха един човек. Каза адреса. На преглед бил, ама нещо се забавили със снимките, та...

Тоя пък друга история. Донор бил.

Кръв?

Не, на органи...

Зяпнах. Че той жив още — какви органи...

И ми разправя. Закъсали. Без работа и той, и жена му, и сестра му, и зет му. А живеели наедно в една къща. Плюс старите, плюс четири деца — по две в семейство.

И някакъв познат му намекнал как да изкара пари. Два бъбрека има, с един ще се оправя добре...

Всичко под секрет. Тайна... На жена си не казал. Знаел си я — ще се разпищи, няма да даде, а после има да теглят. И тя да си мисли, че все пак...

Та приел офертата. Няколко хиляди долара — кой ти ги дава?

Заминал за София, срещнал се с един. Направо като в шпионски филм. Завързани очи, обикаляне по улиците...

Прегледали го в някаква клиника. Само че е болница разбрал — ни фирма видял, ни отвън как е. Изследвали го, държали го една нощ в стая с боядисани в бяло прозорци, вратата заключвали отвън, тоалетна вътре, една сестра само му носила ядене.

После го закарали в операционната, ама още по пътя му се доспало. Та и тогава нищо не видял. Накрая се събудил пак в оная стая. Още седмица го гледали. Усещал, че има нещо рязано отдясно, преглеждали го, кимали...

И накрая го взели в една кола, откарали го на автогарата, дали му билет и...

Парите получил. Не го боляло вече. Само при лошо време поусещал нещо, ама...

Жена му едва не припаднала, когато ѝ разказал, че вместо на гурбет, дето тя си мислела, че е, е бил на операция.

Къде, кой, за кого го рязали — хал хабер си няма.

Ама зет му рекъл, че късмет имал, та тук го оперирали. Щото някои ги карали в Пакистан, в Нигерия... Богаташи много, качествени бедни малко. А ония не били добри в занаята, гледали плащация да оправят, пък донора...

А късметът бил вече дошъл. Сестра му намерила работа, и зетят се хванал в една бригада по курортите, жена му на нашия почнала в едно училище чистачка, той самият станал охрана там... Дето рече — тоя бъбрек май му носел лош късмет, та като го махнали... Абе, оправило се...

И плю през прозорчето, та се и прекръсти...

Е, докторът му се хванал за главата като чул. Веднага го пратил на прегледи, комисия го гледала, все още го изследват от време на време...

Но ни разбрали кои са били ония, ни май се напъвали нещо...

Свършена работа!

Абе, и с един бъбрек се оправял, не се оплаква...

А, ето го блокът... Колко струва?

19.

— Заповядайте...

— Ууууу... Мерси, колега... Таман се чудех на кой телефон да звънна, та да ме приберат... Карай към новия квартал... Оня, де — дето му викате „Весели селяни, гъсто заселени“... Ей, кога стана толкова часът... Малей, мойта ще мърка... Тя не вика, не се кара, даже не мърмори... Мърка! Като пиличка — мърррррррр... Направо те престъргва с това мъркане... Пък ако чуе с кого бях... Ама нямаше как да се измъкна. Хвана ме яката, заклеци ме, „Хайде по едно само“... И аз — нали съм като селска мома възпитан, не умея да отказвам...

— Това — кой?

— Ааааа, един бивш съсед. На горния етаж беше. После ние се изместихме, та се поотървах от него. Голям навлек. И толкова самовлюбен... А пък багаж над раменете — никакъв.

— И какво работеше?

— Там е работата — какво... Има фаца... Това по нашенско иде от „фейс“. Демек — има вид на изглед. Представителен, изтупан, умеещ да говори и нищо да не казва... И въртящ се като риба в тиган. Но успяващ винаги да е от правилната страна на горещото...

— Че не е единствен...

— Не е, я... Да беше само той... Помня — преди 1989 година, на 9 май, надуваше магнетофона с песни от войната. И гордо разправяше как баща му воювал, та той много почитал този ден. После стана пръв седесар и се обяви за русофоб. А сега ми обясни, че това било временно — заради Елцин, ама се записал в някакво дружество за приятелство...

— Какво искаш — модерен човек...

— Всякак е модерен, всякак... Завършил СПТУ по автотранспорт с тройка. И станал шофьор — ама не къде да е, а в търговията. Та беше си заредил дома... Лошо да ти стане! Влизаш у тях — насреща ти натюрморт. Череп, нож, чаша с вино, луканка... Кич

не, ами... После, след 10 ноември, се обяви за борец срещу комунизма. И даже стоя в една палатка на центъра, пред хотела, бе — сецаш се...

— А, помня ги... Ама те нали...

— Да, да... Прибираше се вечер, наяждаше се, вземаше си нещичко за другия ден и пак отиваше да гладува. И за награда го записаха студент. Едно време не беше като сега — Сульо и Пульо си плащат и получават диплома. Тогава и Сульо, и Пульо използваша връзки. Та нашия го уредиха през общината — записаха го, плащаха му дори стипендия. Нещо грижи за пенсионери беше, но комшията на всички разправяше, че учи социология. Даже един ден ми се изфука, че правел дисертация и щял да става магистър...

— А ти?

— Аз съм си гад. Викам небрежно: „Да, да — добре... Бях вече забравил какво е диплома, че моята е отпреди 30 години, ама хубаво си се сетил... Но не се казва «дисертация», а дипломна работа. Дисертация се прави за доктората...“. Толкова ме разбра! Дадох му някаква диплома, назначиха го в някакъв отдел на общината, ходеше по фирмите да изнася лекции... Идва веднъж и при нас — мани, мани... Директно си личеше как е преписвал отнейде. Много приказки, никаква мисъл... Но нали ти казвам — има фаца...

— И сега — какво?

— Нищо... Наложих се два часа да го слушам. Абе, подмятах му едни такива — бодящи, ама той... Не хваща, бе... Просто няма смисъл да се бъркаш с него... Тапир! И слушах, слушах... Накрая му рекох, че спешно трябва да се прибирам, че жената ме чака, че... Платих си моето на сервитьора и заминах... Уфффф...

— Тоя блок ли беше?

— А, точно... Благодаря, колега! Колко ти дължа?

20.

На пиацата кипеше бой.

Направо като вряща тенджера — шум, пъхтене, преливащи от мачкащата се група хора, бълбукане от множество псувни и просто крясъци...

Не му мислих много. Метнах се в кълбото.

Тоя наш — тоя не е... Бой... Ох! Ама тоя де ме добара?... На... Ха така! Оппа, пази муцуната, че вечерта се бръснах...

И като се завъртя една...

Абе, да е било, да е било три минути...

Ама ми се стори час поне. И нали таман бях дошъл, не беше ме унесло мелето, още мислех нормално — чух полицейските сирени. Дръпнах Митето за врата, той се обърна и замахна, блокирах удара му, взе нещо да прозира през кървясалия му поглед, май усети, че съм свой...

Не, не ме видя, нито разбра — първичното надделяваше.

Просто усети.

И се повлачи подире ми. Влязохме в колата, дадох газ из близките криви улички, успяхме да свием в тъмното. И веднага спрях — да поема въздух, да се разберем кое и що...

Оказа се, че от една фирма решили да печелят на наш гръб. Ние създаваме имидж, ние събираме постоянни клиенти, ние тичаме...

А те се включили към телефона ни, подслушват и изпращат коли по нашите поръчки.

Бе веднъж, бе два пъти... Мърморехме им, псувахме ги, предупреждавахме ги... А тая вечер направо дошли с десетина коли. Петьо отишъл на адрес, видял излизаща от пресечката кола, усетил какво става, препречил трасето, че като го почнал оня...

А после дошла наказателна експедиция...

Но и това свършили некадърно. Де да се сетят, че Петьо ще включи радиото и ще съобщи на всички. Та бая народ се беше изсипал

на пиацата — беше точно на сто метра от оная, дето общината им беше дала на тях.

Абе, общината обявява конкурс, печели го някой, пиацата се използва от фирмата, а от другите имат право да спират и чакат, но само ако няма натрупване. С две думи — райониран е градът. Хем е по-удобно, хем е по-прегледно, хем се знае кой „държи“ пиацата — та отговаря за нея. Нашите бяха сложили барачка с кафенце, имахме пейки, даже с бръшлян отгоре и цветя отпред...

Та долетели ония. И, когато завили — изненадаааа... Таман двадесет коли поне ги чакали... Та като ги почнали...

Поседяхме с Митето, поуспокоихме се, издими той един фас...

После се върнахме — все едно идем от маршрут.

На пиацата чакаха три наши коли. Двете с шофьори, третата на Митето. Слязохме, заобсъждахме какво става. А в това време дойде и Коцето. Бил до полицията, та видял каква е. Даже приказвал с баджанака си. Оня му казал, че пишат протоколи, ама нашите момчета май се разминават. Защото си били на пиацата, а ония дошли отвън...

Може да изкарат тая ноц на топло, утре ще ги пуснат — в законна самоотбрана сме...

Изреди ни Коцето шофьорските логики на правото, попсувахме ония идиоти...

А аз рекох да видя жената как е... И тръгнах бавно към заведението. Като й звъннах — да излезе, да ме посрещне, да се видим навън... Не ми се влизаше в оня бардак. Честно ви казвам — не съм човек от ХІХ или ХХ век, ама някак си ме дразнят тия убиващи душата места.

Затова и маса пъти съм карал клиенти до „Клуб за отмора“, ама веднъж не съм влязъл, за да погледам стриптийз. За друго и не говоря...

21.

— Добър вечер...

— А, заповядайте... Пак към вас ли?

— Да, да... Пътували ли сме друг път?

— Да, нали често ви прибираме... Извинявам се, само да звънна на жената да ме изчака малко, че тръгвам с клиент... Аз съм... След десет минути идвам... Работа... Да... Чао...

— Така е... Тия дни пак се заприбирах с такси. Студено. И моторчето направо замръзва. Стяга се. Затруднява не само движението, ами и дишането. Та се налага...

Два-три лева... По-малко е от 300 наведнъж... Ама пък натрупването на дребните суми за такси са май повече от едно погребение. Кое то хем ще реши проблема наведнъж, а не всяка година да плащам...

Добре, че жената не се е усетила — иначе кой знае кое от двете ще ми предложи... А може и да наложи...

Та плащам аз, но винаги добавям малко отгоре. Ноблес облидж. Пък и ми осигуряват известно предимство — таксиджиите като чуват къде е адресът, литват, защото знаят.

— Така е, помним постоянните клиенти... Особено, когато не са пияниците... И вас ви зная... А бакшишът... Стотинки, стотинки — ама в тая криза все са нещо...

— Пък в такситата всякакви хора срещам. Ей го — снощи се прибрах така. Слязох, плащам, таксиджията вика:

— А, тия са в повече?

Казвам му — бакшиша. А той:

— И защо всички смятат, че в такси трябва да се дава бакшиш?

— Що? Да ги прибера...

— Не, не... Не затова... Аз се чудя защо има професии, където бакшишът се смята задължителен едва ли не. Баща ми — казва и аз се сецам за кого говори — беше директор на „Пиво“-то. Ходеше при един бръснар и му оставяше бакшиш. А бирата тогава си беше

дефицит — особено хубавата. И оня идваше във фабриката, вземаше по каса и казваше: „Благодаря!“... Но никога не е оставил бакшиш...

Аз се задържах на седалката.

— Ами защото — викам — баща ви е бил директор. Директорите бакшиши не вземат. Подкупи, рушвети — да... Ама бакшиши — не, не са подходящи...

Човекът се засмя:

— Аз — казва — работя като актьор. И то вече понякога. Има ли представление — играя, в останалите дни карам таксито. Защото в театъра хляб няма. То и изкуство не остана в него. А тук — някоя пара, малко бакшиш... Преживявам... По-скоро оцеляваме...

Слязох.

Бяхме си казали всичко.

То в тоя мрак какво светло да речем...

— Наистина... Пристигнахме... Под тая лампа, нали?

22.

Жената ме чакаше на ъгъла. Точно до голямата витрина. Беше се заметнала в палтото.

Погледнах я... И не свалих поглед...

Що години...

То бяха срещи, то бяха вълнения, то бяха...

А сега — колко взе, какво купи, много ли плати...

Нещо ме стегна...

И отпусна като взрив.

Хванах я за ръката. И я поведох към колата.

А после към дома...

Утре ще видим...

Макар да знаех — нищо няма да видим...

Същото ще е.

Тя в оня бардак, аз в колата. Бакшиши, аванта, леки далаверки, бързо лягане зад спуснатите пердета, липса на утрешен ден...

Не, не — щеше да дойде. Някакъв. Но нямаше да го чакаме. А хубавото на утрешния ден е очакването му. После е ежедневието...

Така се прибрахме нея вечер...

Около нас прелитаха коли — нощта на сивите сенки продължаваше.

Не за нас.

Поне не в този момент...

Но момент е мярка за кратко време. Много кратко...

А нощта е дълга...

КОЙ АЗ?

1.

В мен пустота, около мен мрак...
И някакви странни фигури в бяло...
Къде съм?
Защо?
Впрочем...
Кой съм аз???
Кой?
Фигури... И гласове... Странни звуци...
Постепенно отнякъде — откъде? — се появява смисъл... Говорят ми... Казват ми нещо... Нещо познато... Усещам го...
И като внезапно отглъхване на ушите до мен достига разбиране...
— Погледни насам... Погледни... Тук... Виждаш ли?... Чуваши ли...
Устните ми с мъка се раздвижват:
— Чувам...
Белите фигури направо се прегръщат...
— Чува, чува... Тук е... Свестява се...
За кого говорят? За мен? Защо да се свестявам? Та аз не съм...
Как беше — болен? Макар че... Не разбирам — какво е събрало толкова... Лекарите, да — лекари... И сестри...
Постепенно към мен идват думи, думи, думи...
Някои спират, някои дори се завръщат назад, към мрака в мен...
Но другите идват...
И вече съм наясно — болнична стая, уреди, обкичен съм с какви ли не кабели и маркучи, гол, огромна лампа ме осветява, лекарите и сестрите са поне десетина, някои са с маски, всички с ръкавици...
Какво е станало?
Към мен се навежда глава — бял калпак, очила, сива коса...
— Почивайте... Почивайте и не мислете за нищо...
Как да не мисля? Та аз не зная кой съм...

Но езикът е надебелял, устата свита като от лимонов сок, главата тежи и едновременно с това се рее някъде си...

Навежда се друга глава. Подобна — очила, сива къса коса...

— Сега ще ви оставим... Не, няма да сте сам — ще има постоянен дежурен... Просто почивайте...

Просто?

Как така — просто?

Но хората излизат, лампата намалява светлината си, до главата ми сяда жена, мъж взема стол и го поставя до краката ми... Не мога да го видя как сяда и какво прави — главата ми е залята с олово.

Очите са леко изкривени нагоре и забелязвам, че жената е почти изправена върху твърдата седалка, в ръцете си не държи нищо, подпъхнала ги е под нагръдника, бялата касинка е леко кривната...

И лек ветрец ме отнася... Нагоре... Надалече... На някъде...

2.

Очите ми бавно се повдигат. Лепнат клепачите, но отиват нагоре...

Светъл ден е, обаче в стаята е затъмнено. С крайчеца на погледа си зървам тъмни пердета на прозорците.

Помещението не е обикновена стая. Голямо е — като хол. И по средата е масата, върху която лежа...

До стените — остъклени шкафове, някаква апаратура... Все още от мен вървят кабели и маркучи... Или по-скоро — идват към мен...

Жената е друга. Значи са ги сменили... А аз започвам да разпознавам...

Усещам, а не чувам как към леглото се приближават хора. Двама... Да — познавам ги. Двамата отпреди...

Поглеждам...

Сериозни, замислени... И много обезпокоени...

— Здравейте! — казват в един глас и се споглеждат от неочаквания дует...

— Здравейте... — бавно, отчетливо и, въпреки желанието ми, тихо отговарям аз.

Присядат до мен. От едната страна са, така че мога да ги виждам без затруднение...

Изглежда има нещо особено, нещо сложно и това ги кара да търсят подобни особени методи за разговора.

Не изчаквам, а директно питам:

— Кой съм аз? И защо е всичко това?

Споглеждат се, после единият започва бавно и обстоятелствено да ме представя пред мен:

— Кирил Гергов. На 40 години сте. Работите в държавна агенция. Женен, с две деца — момче и момиче, съответно 15 и 12 годишни. Как да ви кажа... Нищо по-специално в живота ви няма. От града сте, тук сте учил в средното училище, в столицата завършил право. После сте

бил заместник-директор на предприятие, след промените сте постъпил в агенцията...

Вдигам ръка... Трябва ми малко време, за да асимилирам малкото на думи, но огромна по значение информация...

Промени? Какви промени? На кое? Как е било преди тях? А сега какво се е изменило?

Обаче това ще остане за друг път...

Има по-важни неща... И най-важното — аз...

Женен...

Напрягам съзнание... Никакъв женски образ... Само двете жени — предишната дежурна и сегашната, се появяват там... И изведнъж започва някаква вакханалия от лица и тела... Жени, жени, жени... Руси, тъмнокоси, рижи... Идват отнейде, изчезват... Много жени...

Коя е моята... Жена...

И две деца...

Момче и момиче... Добра комбинация... Но — какви ли са? На кого приличат? А по характер?

Завършил право...

Нямам дори представа какво е това образование...

А за работата ми — да не говорим...

Живеем съм в града...

Оставям настрани, че не зная кой е този град... Къде живея? Къща, апартамент?...

В съзнанието ми се появяват някакви картинки — дом сред градина, голям апартамент... Апартамент... Никога не съм виждал такъв... Всъщност — никога в сегашното си състояние... Обаче си го представям...

Откъде изплуват подобни образи и картини — не зная... Но запълват бялото петно в мен...

Двамата внимателно ме гледат и мълчат.

— Защо съм тук?

Другият започва.

Операция. Нещо сърцето, нещо артериите... И ме приспали... А после съм се събудил изведнъж — както е бил отворен гръдният ми кош. Погледнал съм, мълчал съм, не съм помръдвал...

И пак внезапно съм заспал...

Това предизвиква в мен нова картина...

Страшна...

Куп макарони и отгоре им кетчуп...

Аз гледам нагоре, виждам лежащия в блестящо огледало... И върху му — макарони с кетчуп...

Рязко стискам клепачи. Зловещата картина изчезва...

— ... Изгубили сте паметта си — казва лекарят. — Виждам, че започнахте да говорите и се надявам да се върнете към предишното си състояние...

— И откога съм така?

Леко объркване. После стряскащ отговор:

— Трети месец...

Мълча...

Те се споглеждат...

— Ако още нещо ви интересува сега...

Вдигам ръка и я отпускам...

— Тогава починете си. Имате много неща за мислене... И не забравяйте — не сте сам... А, както виждаме, миналото се завръща при вас...

3.

Миналото се завръща...

Кое минало?

И по-важното — чие минало?

Лежа, а в главата ми се гонят мислите. Плюс страстното желание да се върне паметта ми...

И с нея — АЗ...

Но ме е страх...

Кой АЗ ще се върне?

Кой съм бил? Като човек? Като мъж? Като личност?

Какво ме е интересувало? Защото сега нищо не ме вълнува — освен въпроса за мен...

Кой съм АЗ?

Жена ми...

Имам такава... Руса, кестенява, рижа? С къса или дълга коса? Висока, ниска, средна на ръст? Тънка, сочна?

Какъв е гласът ѝ?

А нравът?

ЗАЩО ми е жена?

Какво ни е свързало? Какво ни държи още? Как се разбираме? Какви тайни имам от нея? А тя от мен?

Как спим? Заедно? Поотделно? Прегърнати? Гърбом?

А сексът...

Секс... С непозната жена... Да, да — съпруга ми е... Но непозната... Какво обича? Какво не?

А аз какво предпочитам?

Да не говорим, че имам смътна представа за секса...

Децата...

Взаимоотношенията с тях? Дъщеря, с която трудно се разбираме — ами не зная какво изживяват жените... И не само това — нямам понятие за интересите на момичето...

Момче... Сигурно съм го дундуркал, играли сме си, радвал съм се, че първородното е момче...

Деца и родители...

Всъщност — какви са моите родители? Как са ме възпитавали? Какво е останало от тях в мен?...

Май нищо...

Или — ако има — ще го открия изненадан. И по-късно...

Приятелите...

Работата...

Улиците на този град...

Хората по тях...

Местностите около нас...

Нищо не се завръща...

Но и нищо не идва — поне така — като бегъл, мъгляв спомен...

Да се захвана за сламка, да усетя как да се държа... Къде и с кого...

Сестрата закрива тавана над мен...

— Моля ви — казвам през дращещото гърло, — има ли телевизор тук?

Тя ме гледа смаяно над бялата маска... После кима...

— Попитайте лекарите — мога ли да гледам нещо?

Откъде ми хрумна? Защо? Телевизор... Сещам се — много информация...

Жената излиза.

Тишина...

Появява се заедно с трима лекари наведнъж...

— Смятаме, че не е лошо да видите какъв е светът днес — казва единият. — Обаче, няма да пускаме новините. Рано е, а и не бива...

Леко кимам...

То — вярно, аз себе си не мога да разбера, че цял свят ще се мъча да възприема...

— Ще ви предложи — казва друг — един специален канал. За сериали. Цяла нощ върви, показва семейни истории, човешки вълнения, хорски проблеми. Гледайте, навлизайте в реалността — колкото и далеч да са тези неща от нашето състояние...

Приемам. Сестрата довлича някакъв станок, нагласява върху му малък, но с ярки цветове телевизор.

Лекарите поглеждат към първите кадри върху му и излизат,
доволни от показаното...

А аз гледам...

4.

Цяла нощ... Сериали, сериали, сериали... Семейни, криминални, забавни... Американски, индийски, български...

Вече можех да се ориентирам в апартаментите, познавах устройството на една кухня, на различните видове помещения. Нямах да объркам пазар с площад, библиотека с ресторант. Знаех кога и защо се отиваше някъде, кога и защо другаде.

Опознах и взаимоотношенията на хората — любов, омраза, себеотдаване, лъжа, измама, порядъчност...

Имах странното усещане, че нещата не са точно така — прекалено гладки ми изглеждаха дори най-завъртените истории, прекалено ясни дори най-сложните човешки връзки. Обаче, поне придобих някаква представа за света извън стаята...

Все пак — в мен имаше много, много мрак...

Не само кой съм. А и как съм живял, обичал, трудил...

Мъчеше ме въпросът за семейството. Разбрах — това е най-важното нещо за човека. И аз го имах. Но те какво имаха?

Мен?

А кой аз?

Все тая мисъл се въртеше в съзнанието ми. И все при нея се връщах — кой съм аз?

Имах жена и деца...

И трябваше да ги обичам...

Но аз дори не ги познавах...

Как да обичам някого — само, защото съм задължен? Баща съм им, мъж съм й...

По документи...

Не се усещах такъв...

Успокояваше ме мисълта, че не се усещах никакъв...

Просто някой... Както казаха в един сериал — кацнал от Марс. И така си бях — в напълно непознати земи, сред напълно непознати хора...

Които, обаче, ме познаваха. И чакаха да видят щампата, залегнала в съзнанието, душите и сърцата им.

На сутринта дойдоха две санитарки, преоблякоха ме, обслужиха ме. Не се стеснявах — за мен всичко беше естествено. Много по-късно разбрах за някои правила в общуването. И за срама между половете и хората.

Тогава нямах понятие. Поради което автоматично разтоварих червата и пикочния мехур, дори погледнах какво измъкват изпод мен жените.

А те просто не реагираха. Като че беше нормално, извадиха металното нещо, обърсаха тялото ми и спуснаха простата нощница надолу.

Влязоха сестрите — този път трички. Обсъдиха с нощната дежурна тихичко нещо — по всяка вероятност как е минала смяната, погледнаха ме любопитно, след което се заеха с подготовката на стаята за сутрешната визитация.

И тогава я видях...

5.

Не мога да я опиша — просто я виждах цялата, като единен образ. Ни коса, ни лице, ни ръст, ни походка... Влезе, каза нещо на едната сестра, обърна се към леглото и замря...

Така стоя секунди — най-много десет.

После се обърна и изтича навън...

Буквално изтича — въпреки токчетата, които отчетливо тракаха като бой на барабан пред атака...

Сестрата, с която говориха, извика подире й:

— Ваня! Какво става?

Никакъв отговор... Заглъхващи бързи удари по мозайката на коридора...

Бях втрещен...

Познавах я. Не я помнех. Но не беше мимолетно познанство. Беше нещо... Нещо много повече. Приятелство, любов, вечност...

Не зная...

Усещах, че е различно от сериалите. Различно от теоретичните знания. Различно от разбирането ми какво е това живот...

— Коя е? — изкрещях (поне така си мислех, после усетих, че съм измяукал).

Сестрата притвори вратата и се облегна на нея. Беше повече от смаяна, беше направо втрещена. Другите две застинаха по местата си и само въртяха глави ту към мен, ту към вратата.

Но жената нищо не ми каза. Помисли, после отвори вратата и побягна на нейде. Чух резките почуквания навън — отдалечаващи се, заглъхващи...

Обърнах се към двете останали сестри. Те само вдигнаха безпомощно рамене и набързо прибраха всички картони и диаграми, накачени по таблата на леглото ми.

След което учтиво си взеха довиждане. В стаята остана само едната от санитарките...

А половин час по-късно беше пълно с хора. Поне няколко лекари, много сестри, дори две санитарки, свити до вратата.

Познах двамата от предния ден. Те бяха нещо като екскурзоводи — вадеха документи, показваха скици, сочеха по някакви рентгенови снимки...

Изчаках да мине данданията и, когато групата тръгна да излиза, махнах с ръка към тях.

Имах само един въпрос. Но те не ми отговориха. Набързо казаха, че сестрата е объркала стаите, че не ме познава, че не бива да се вълнувам, те ще започнат постепенно да ме връщат в миналия живот, ще доведат близките ми, ще ме подготвят за всяка среща...

Миналия живот... На този, чието име носех...

А моето минало?

6.

— Даааа... — каза доволен лекарят — виждам, че имате огромно подобрене...

Беше минала седмица от пробуждането ми. И завършваше ежедневиият контролен преглед. Протичаше леко — разговори, обсъждания, понякога с уроци за някои неща, които би трябвало да помня...

Минах и през куп процедури — като се започне от физиотерапевтични и се стигне до нещо като разпити с детектор на лъжата, според мен...

И, въпреки новите знания и доказаните паметни натрупвания, въпросите в мен се увеличаваха.

Измъчваше ме усещането... Не, сигурността, че познавам избягалата неизвестно защо сестра.

Но не питах за нея. Никого.

Опитвах се някак си да подразбера туй-онуй, обаче сестрите и санитарките замълчаваха или отклоняваха темата — неловко, някак си дори изплашено.

— Докторе, искам да ви попитам... — започнах аз.

Той вдигна глава от тестовете, които оглеждаше за пореден път.

— Кажй? — бяхме минали на „ти“ отдавна и това някак си спомагаше за комуникацията.

— Онзи ден, преди визитацията, тук влезе една сестра. И почти веднага тръгна нейде. Ваня се казва. Къде е тя? Коя е? Струва ми се, че я познавам, а не мога изобщо да се сетя откъде и как...

Докторът се загледа през прозореца.

— Сещам се за коя говориш. Но не я познаваш, бъди сигурен. Тя беше назначена за малко в болницата, заместваше. И си замина към нейния град...

— Нейния град? Кой?

Той премести поглед към тестовете, които бяха затворени в папката.

— А какво ще кажеш утре да те срещнем с някои хора от миналото ти? Близки, приятели? Мислиш ли, че ще приемеш спокойно това връщане в миналото?

— Миналото? Което не зная? И защо да не съм спокоен? Смятам, че наистина е време да се запозная с тях...

Намръщването се превърна в сянка върху белия фон на облеклото му.

— Ти ги познаваш. Мисля, че ако се съсредоточиш — ще дръпнеш спирачката на съзнанието и ще се върнеш в себе си...

И аз се надявах...

А на другия ден стрелката в главата ми замръзна. Направо застопори...

Подготвиха ме внимателно — дори дойде бръснарят и махна леката брадичка. Стаята беше осветена в леко приглушени тонове, около леглото имаше няколко стола.

Лекарите бяха решили да допуснат само най-близките — хем да сме на една вълна, хем да избегнат стълпотворението...

Не зная какво очаквах.

Може би се надявах да скоча и започна да посочвам с пръст поред влезите...

Не стана...

Бяха петима. Момче, момиче, две млади все още жени, възрастен мъж.

Застанаха до вратата и се втренчиха в мен. Аз лежах — лекарите все още предпочитаха да съм на легло при някои процедури.

Докторът се беше втренчил в лицето ми и, не видял никаква реакция, започна:

— Разбирам, че пораженията на паметта са големи. И затова ще ти представя гостите (така каза — гостите, като че ние бяхме у дома си)... Жена ти — Милена...

Все още млада, почти красива, светлоруса, с прав нос, средна на ръст, в стегнато делово костюмче...

Нищо...

Абсолютно нищо не трепна в мен...

Знаех, че трябва да я позная, да се развълнувам, да изразя емоциите си...

Но никаква реакция...

Хубава жена...
Каквито със сигурност има милиони на света...
Обаче, не предизвикваше дори трепет в мен... Просто хубава
жена... С която човек би изкарал бурна нощ... Може и повече...
Но да се оженя...
За цял живот...
Не!

7.

Опитах се да създам някаква илюзия...

Така — от куртоазия...

И — най-вече — за да не разочарован двете деца.

Момче — слабо, с дълги кокали, руса глава, тъмни очи, объркан поглед.

Момиче — едва ли не кожа и кости, светлокоса, зелени очи (кълна се — точно тези, които виждах от няколко дни в огледалото), мрачно взираща се в лежащия на кревата човек в бели дрехи.

После се спусна към мен, падна на колене до леглото, опря глава в ръцете ми и се разплака...

Момчето гледаше объркано и почти злобно... Моят първороден син?

Майка им ги издърпа назад... Майка им... Не моята жена, моята любима...

Другата дама (после разбрах, че е сестра ѝ) и бащата на двете (възрастният човек) прегърнаха през раменете децата. Мълчаха...

Мълчах и аз...

После казах някак си смутено:

— Здравейте...

Настъпи хаос. Моята жена (нека я наричам така, по-удобно е) се разрева, започна да бърше с хартиена кърпичка стичащия се грим...

Децата се завъртяха, искаха да избягат, но възрастните ги придържаха доста здраво.

Медицинската сестра поднесе бързо явно приготвената отдавна чаша с вода...

Хълцания, хлипания, шумно бърсане на носове...

Полуседях, доста объркан и не знаех какво да кажа...

Накрая успях да отпусна пресъхнал език:

— Милена, деца... Всичко е добре, всичко ще бъде наред... Мисля, че скоро ще ме изпишат. И ще имаме време да си върнем всичко пропуснато...

Боже, аз ли говорех тия тъпи баналности... Аз ли се опитвах да успокоя и обнадявам непознатите ми хора? Аз ли...

Аз...

Аз се опитвах да намеря ключа от съзнанието на техния мъж, баща, близък...

Признавам си — бронираната врата пред мен не помръдваше...

8.

Натам срещата премина, както се казва в дипломатическите информации, в топла и непринудена обстановка...

Топла...

Разговаряхме, смеехме се, припомнях ми истории, които за мен бяха не само нови, но и станали с някой друг, понякога дори изпреварвах разказа и възкликвах: „Да, да — спомних си... И как паднах...“

Казват, че на глупавите им върви, защото Бог се грижи за тях. Изглежда много го бях ангажирал този ден, защото не допуснах нито една фрапираща грешка. Пък и бях в ситуация на разрешени авантажи — „Да, бе — как можах да объркам бай Иван и кака Пена...“.

Момичето се поуспокои, дори се включи няколко пъти в разговора. Момчето гледаше внимателно, стиснало устни, избягващо да се намесва в беседата...

Докторът сияеше, бащата на Милена и сестра ѝ се отпуснаха...

А за непринудено...

Бях като стисната гумена топка. При това от ръцете на Кинг Конг. Инстинктивно се въртях към говорещите, поемах пасовете, с някакъв зверски усет улучвах събития и герои...

По едно време започнах да се чудя на търпението божие...

И точно в този момент докторът се сепна:

— Извинете, но май претоварихме Кирил. Трябва да почива. Утре ще се видите пак, а — надявам се — след десетина дни ще го изпишем. Показателите му са добри, с колегите смятаме, че в домашна обстановка, сред близки и обичащи го хора, той ще възстанови изцяло и силите си, и паметта...

Гостите заизлизаха — някак си подредени по ранг. Най-напред бащата, после Милена, сестра ѝ, децата. Момичето ми се усмихна, момчето учтиво кимна и някак си през зъби ми пожела бързо оздравяване...

9.

А следващите дни минаха бързо и напрегнато. Пак разговори, пак изследвания, пак някакви консулти... Чувствах се като парче месо в голяма кухня — някой го мие, някой го шпигова, някой го маринова...

И никой не му казва какво го чака. Макар че няма нужда — пътят е един. Към красиво подредената трапеза, острия нож, а сетне... По маршрута, та до пускането на водата в тоалетната...

Накрая — може би седмица след срещата с Милена и другите, внимателно ме положиха в количка и изведоха до главния вход. Слязох — отдавна се движех сам, но такава си е традицията, по високото стълбище се смъкнах до луксозната кола. Шофираше самата Милена. Значи и кола има, и умее да я управлява.

Аз нямах понятие как се кара автомобил. Ама хич... Е, може и да съм знаел... Някога, но сега...

Разговорът беше на високо ниво — в смисъл че за мен звучеше много, много фалшиво. Усецах — жената иска много неща да каже, обаче...

Аз пък нямах какво да кажа, затова говорех много. За деня, за болницата, за вида ѝ (комплимент след комплимент), за колата...

Разказа ми — по-скоро ми припомни, според нея — как сме купили колата, какъв апартамент в столицата сме продали, колко пари са ни платили и как сме решили да имаме хубава кола. Е, в гаража сме държали и ежедневна, но съм я използвал само, за да ходя до службата. А Милена — все пак е старши мениджър във фирмата, се придвижвала с новата.

Да, знаех от множеството документи на лекарите, че жена ми... Да, жена ми — как иначе да я определя? — е висш служител в чуждестранна фирма, намерила хубав терен за печалба тук, че живеем в крайморския град най-вече заради поста ѝ, че сме били в столицата и именно там аз съм започнал в тази фирма, после и тя ме последвала,

харесали я, преместили сме се, аз съм започнал като шеф на държавна агенция, след като съм напуснал завода край столицата...

И сегашната ѝ позиция обясняваше известната сухота, постоянните официални костюмчета, съвсем лекия грим (според мен дори ненужен при красотата ѝ — ледена и привлекателно отблъскваща)...

Така говорехме. Научих как са децата в училище, какви планове имат, колко са ѝ помагали баща ѝ и майка ѝ и как сме постъпили умно, та сме им купили апартамент точно до нашия...

Пътюм спомена за моите близки — трябвало да намерим време на другия ден да отидем до родния ми град. Е, доста километра са, но се налага да видя родителите си, все пак толкова време знаят за мен само от нейните информации... Да, тя редовно им се обаждала, синът по-често, разказвали им как съм, научавали как са и те...

Обаче, нямала възможност да ги докара в болницата. А и те са възрастни...

Кимах, замислях се, усмихвах се, сецах се и питах...

Изобщо — едно двадесетина минути разговор между съвременни съпрузи...

И после колата спря пред пететажна кооперация, в модерен стил, почти в парка, с изглед към морето и към светещия център на града, до който имаше най-много десет минути пеша...

Мечтана дестинация за всеки днешен богат човек...

10.

Апартаментът беше на третия етаж. На вратата ни посрещнаха родителите ѝ, от двете стаи, които бяха най-близо до входа, излязоха децата, нейде встрани, зад малка чупка, се виждаше голяма стая — по-скоро салонче, по средата на което беше разположена огромна маса за 12 човека, а около нея шетаха две жени и сестрата на Милена.

Набързо приех поздравленията за завръщането и внимателно започнах да събувам обувките. Трябваше ми време, за да се огледам и ориентирам.

Така...

Вдясно имаше малка врата — ясно, тоалетна или килер. После вратата на Ана — не, не, с две „н“-та, Анна. Която е ученичка в шести клас. Срещу ѝ — стаята на Михаил, вече осмокласник.

След това е холът — също голям, с две плазми, с барче, някакви модерни картини, които претендират, че казват всичко и фактически не съдържат нищо...

После са двете чупки — вдясно трапезарията, вляво голямата спалня. С баня и гардеробна. Край трапезарията е другата баня, накрая са кабинетът и библиотеката.

Помня всичко от разказите на Милена и снимките, които ми показваше на телефона си...

Оставям лекия шлифер на закачалката зад вратата. Тя е за стопаните, гостите слагат дрехите върху другата.

Всичко е подредено, всичко е в някакви норми. Няма място за анархия и своеволия — стил, статус, себеуважение...

Разменяме леки, безвкусни, запълващи времето приказки. Полушеги, полуглупости...

Трябва да свикна...

Или... Да се науча?

Отвеждат ме в хола. Отказвам чаша с алкохол — лекарите още не позволяват. Оглеждам се. Така — нищо излишно и нищо ново от снимките, които Милена ми показа. За две седмици — никакви

промени. Като в музей. Стегнато, мумифицирано. Липсват кордончета, но очите на жена ми и сестра ѝ ги заместват.

С типичното пуберско безгрижие Михаил посяга да остави чашата на масата, а сам да пийне от бутилката с кока-кола. Майка му само произнася леко и почти беззвучно: „Мише...“... и кафявата течност потича в чашата. След което бутилката е положена внимателно в специалната кошничка до барчето...

Разказвам колко трудно ми е било да се ориентирам след амнезията, как срещата с тях е събудила спомените...

Вярват ми... Или искат да вярват...

Налага се...

Аз дори не мигвам. Не смея да приклопя дори за миг очи — все очаквам да видя нещо друго. Нещо мое...

И се забелязвам. На едната стена е истинска изложба от снимки. На повечето е Милена — с някакви важни господи, на сафари в Африка, с мен...

Фактически, снимките, на които сме двамата, са единствените с моя образ. Сам, с приятели или колеги — няма ме...

Има доста снимки на децата — на различни възрасти и места, почти винаги с майка си. Явно аз съм снимал. Няма начин да не съм бил с тях...

Леки рамки, специално нагодени според стената и цвета на мебелите...

Лекота и в хола — модерен изчистен стил на хора с вкус...

Не зная само — аз сред тях ли съм бил...

По всяка вероятност — да. Заемам важно място в реалността — издигната позиция, възможно добри доходи, приятен и отговарящ на вкуса на съвременната бизнес дама външен вид.

А и заетите пози на малкото снимки показват, че съм човек с тежест и влияние...

11.

Първите дни в дома за мен протичат бавно, като просторна, тихо влачеща водите си, река.

Ставам сутрин, мия се, бръсна се, отивам да закуся. В седем се събираме всички, а домашната помощница Гинка вече е сервирала закуската.

Гинка е ниска, набита, над четиридесетте. Живее в близка кооперация, на работа е от шест заранта до седем вечерта, за което получава някъде около средната заплата. Доволна е — храни се у дома, а е и единствената, носеща пари у тях. Мъжът ѝ е безработен, използваме го за някои неща. Да пренесе, да премести, да ремонтира... Плаща му се на момента — по преценка на жена ми.

И друга жена работи у нас. Тя е пенсионирана учителка, занимава се следобед с децата. Понякога се включва в домашните дела — за което пак ѝ се заплаща. Набляга в обучението на английския (който е преподавала) и етиката на поведението в обществото (била е жена на вече починал дипломат).

Закуската е отмерена по калории — плодове, мюсли, мляко, малко кафе (през целия дълъг ден деловата жена има да пие много кафе, не е необходимо от заранта да се дрогира). Избягват се хляба и шоколадите.

Коего, разбира се, не пречи на децата да нарушават диетите със сладки неща — пари да има. А имат — споразумели сме се били да заплащаме учебния труд. И за всяка добра оценка получават премия. При лоши — премиите се намаляват или спират.

След закуската Милена отива в офиса, като пътьом оставя децата в училище. То не е обикновено, не е и нещо луксозно. Нормално частно училище, с определено защитени претенции. Усетих го при разговорите с децата — имат доста обширни познания, далеч са от типичната пуберска затвореност около себе си и първичните интереси...

Аз оставам сам у дома, защото и Гинка излиза с малката кола на пазар.

А моето време е затворено в библиотеката. Там е съкровищница от книги. Книгите са добре подбрани, подвързани, подредени по раздели. Повечето са класически издания отпреди двадесетина години. Има и няколко рафта с бизнес литература. Енциклопедии, справочници...

Но аз ги подминавам и се нахвърлям на художествената литература. Чета в запой. Толкова много светове, толкова много герои...

На третия ден Милена се върна по-рано и ме завари в библиотеката. На тесния диван, предназначен за сядане, с книга в ръце, още две на дебелия килим.

Тя се изненада:

— Никога преди не си чел така...

Мълчах... Като че виноват...

— Не знаех, че си падаш по книгите... Преди купуваше, подвързваше, казваше „За децата“, пък се оказа, че и сам четеш...

А дали съм бил аз онзи, дето е ползвал книгите като тапети или рекламен фон?

Тя разбра мълчанието ми неправилно:

— Ама не се стеснявай... Имаш време — чети. Защото болничните ще свършат и, като те поеме работата — време за сресване няма да имаш...

Да, наистина — имах два месеца болнични, за възстановяване. После следваше ежедневието...

А то и сега не беше леко...

Най-вече, когато всички се съберяхме вкъщи.

Децата се прибираха след един часа. Измиваха се, сядаха да обядват. И аз с тях — изчаквах ги, не ми се сядаше сам.

Разговаряхме за деня, за училището, за станалото тук и там...

Леки, повърхностни, комуникационни разговори... Откровена комуникация — без влагане на емоции и дълбок смисъл, размяна на информация.

Усещах, че и на тях не им беше лесно с мен, обаче аз направо се измъчвах, не знаейки каква точно роля трябва да играя. Строг ли,

нежен ли, загрижен ли... Какъв ли родител съм бил и е правилно да бъда...

В отношенията си с тях се движех като слепец в тъмна стая. Двоен мрак — и при мен, и при тях. Аз изчаквах да разбера как трябва да се държа, те не бързаха да се отпуснат пред мен...

Малката беше по-откровена, някак си по-любвеобилна. Усецаше, че на баща ѝ е трудно, сама се оплиташе в множеството капани помежду ни...

Момчето си беше типичен пубертет. С душа на хлапе, с претенции за възрастен, ту сух и затворен, ту готов да се разплаче...

Само дето ни тя, ни той преминаваха някаква невидима граница. И очакваха да видят аз накъде ще поема...

А аз стоях насреща им и чаках...

Не зная какво...

12.

С Милена беше по-лесно и по-сложно. Много, много по-сложно. Тя беше взела решението за живота си. И за живота ни...

Просто ме приемаше за „онзи“ Кирил. И знаеше, че това е той. Каквото и да правя, каквото и да казвам, каквото и да мисля — аз бях той...

Прие четенето на книги спокойно. Макар да виждах ясно изумлението ѝ. По-сетне усетих — промяната е огромна. Няма как човек, изчел всички тези книги, да е на подобна бизнес позиция, да е заел подобна ниша в обществото, да е създал тази материална база на семейството...

Нещо повече — четенето беше противоположно на подобен манталитет...

Но Милена затваряше очи пред целия месец, който прекарах почти само в библиотеката.

Да, излизах из града, изкарах наново курсове за шофьор (книжка се оказа, че съм имал, но сам си наложих да „преговоря“ уж, а фактически да овладеея кормуването), опознах голямото селище, в което бях видна фигура. Не първа, но далеч не последна. Много, много над средата на класацията — ако някой рече да направи подобна. Почти на самия връх.

И не толкова с професионалната позиция, колкото с познанствата и приятелствата, с бизнес и социални връзки, с уменията да приемам нужната форма в нужната ми среда...

А сега бях друг... Много, много по-различен...

Усетих го на рождения си ден...

Но за това — по-късно.

Милена ме въведе в дома... ни. Седнахме, разговаряхме, спазихме всички изисквания за едно сплотено и задружно семейство.

После гостите си тръгнаха — майка ѝ и баща ѝ до съседния апартамент, сестра ѝ на горния етаж, прислугата си замина.

Децата учтиво ни пожелаха „лека нощ“, след което се прибраха по стайте.

И ние тръгнахме...

Красива, голяма, светеща баня. Пуснах водата във ваната. Беше огромна — поне за трима души. С джакузи в единия край, с издигната, удобна за сядане част насреща му, цял басейн в средата.

Отпуснах се — за пръв път се топвах така. В болницата, разбира се, вана нямаше. Отначало санитарките ме миеха в леглото, после вземах душ в малката баня, съчетана с тоалетна, разположена по хотелски тип до вратата на стаята...

И тъкмо се бях одрямал — влезе Милена. Спокойно свали хавлията, метна я на специалните пръчки-нагреватели и влезе при мен.

Зяпнах я...

Стройна, красива, примамлива...

Тя се притисна мълчаливо до мен...

И — толкова!

Стана, наметна хавлията и излезе...

Малко след нея и аз.

Чакаше ме в леглото. Но — нищо...

Просто пак ме прегърна и заспа. Аз не можах. Мълчах, не смеех да мръдна, прехвърлях през главата си какви ли не варианти...

Посред нощ се събудих. Милена ме събуди. Така, както само жена може да събуди мъж. И то много обичан мъж...

Нищо не помнех, нищо не знаех, но тялото ми помнеше и знаеше. А точно това й беше нужно...

На сутринта отвори очи. Аз не бях мигнал.

Погледна ме, усмихна се нежно и каза: „Добро утро!“...

После влезе в банята...

Така заживяхме...

13.

Всички негласно приехме едно правило — за амнезията ми нито дума. Споменавахме болницата, добрите резултати от операцията, дългото лечение и последвалото възстановяване, но... Без амнезията...

Мъжът, таткото, стопанинът се беше прибрал у дома...

Това стигаше...

Още повече че последния месец бях станал наистина стопанин.

60 дни болнични за възстановяване — не е малко...

Ставах сутрин, закусвахме, изпрацах всички кой накъдето, залавях се с четене.

Един ден се отбих в кухнята при Гинка и рекох да си направя бъркани яйца. А защо не със сирене? И малко подправки? И...

С две думи — стана разкошен омлет. Пухкав, лек, вкусен...

След което зачестих в кухнята, а седмица по-късно направо я окупирах...

Хвалеха храната ми, възхищаваха се, чудеха се над екзотиките, които измъдриях...

И всичко си вървеше добре...

Точно в края на първия месец болнични, Милена и децата решили да ме изненадат.

Така се случи, че рожденият ми ден се падна по време на комата. Естествено, те го отбелязали скромно у дома. Но сега намислили да го направят истински...

А какво разбират под истински, видях в събота вечерта.

Малките изчезнаха някъде. Казаха, че са с приятели. Гинка специално дойде да ми каже, че се прибирала по-рано — имала нужда. От голямата тераса зърнах тъста, заедно с голямата му дъщеря и мъжа ѝ, да заминава с колата си...

После Милена ме извика в спалнята. На леглото лежеше полуофициален костюм, до него бельо, нова риза, вратовръзка дори...

Каза ми, че искала да се поразвеем из обществото, затова да се къпя и обличам.

Имах нужда от разнообразие, събота вечер беше, защо да не отидем нейде...

Колата управляваше тя. И спря на паркинга пред голямо луксозно заведение, на чиято врата имаше табела „Частно парти“.

Смътни подозрения се запромъкнаха в ума ми. И се затвърдиха, когато видях Гинка във фоайето — наконтена в нейния си крайградски стил. Посрещнаха ме близките ми — включително децата.

А после ние запосрещаме гостите.

Оказа се, че заведението е резервирано в моя чест. Да отбележим рождения ми ден. И са поканени приятели и близки, нужни хора, градския бомонд...

Представяха ми куп хора — направо мозъкът ми се оплете в имена, титли, длъжности...

После стана по-страшно — тръгнахме из тълпата (поне двеста човека), спирахме, разговаряхме, припомняха ми какви ли не случки и събития...

А на мен ми беше страшно...

Разбирате ли, човек живее в определена среда от предразсъдъци. Познаваш хората, знаеш кой какъв е, кой как се отнася към теб...

Убеден си — този те обича, другият те мрази скрито, трети е учтиво-безразличен...

И в комуникацията спазваш правилата, които тия изградени предразсъдъци са наложили...

Аз се оказах невъоръжен...

Нямах предразсъдъци...

И виждах...

Като през увеличително стъкло виждах хората — душите, отношението, лицемерието... Някъде и честно доброжелателство дори...

Мисля, че дори потреперих — сред тази тълпа нямаше обичащи ме. Имаше измамници, имаше двуличници, имаше открити врагове, имаше безразлични или затворени хора...

Но — като изключим семейството и Гинка — топло отношение не виждах никъде...

Да, много фалшиви усмивки, ръкувания, прегръдки дори...

Но нямаше искреност...

Моят свят...

Или бившият мой свят...
И сегашен...

14.

Представяха ми ги — този съсед, онзи колега, трети бизнеспартньор...

А аз виждах скука, омраза, презрение...

Не, не беше предразсъдък. Нито някакво предубеждение към миналия ми свят.

Усещах — както див звяр усеща опасностите в нощната гора...

Усмивах се, разговарях, умело водех беседите от нищо към нищо...

Светска вечеринка...

Подаръците бяха различни. Като се започне от кукличка, направена от Анна и супермодерният телефон, поднесен ми със светец поглед от Михаил — та се свърши с множеството картини, донесени от кого ли не.

Картини разни — и в класически стил, и експресионистични, и откровен кич... На което аз реагирам хладнокръвно. Благодаря, радвам се, пресмятам в кой шкаф ще бъдат скрити, за да не се плашат децата поне...

После е нормалното — някои тръгват след първите чаши, други остават, за да затворят заведението.

Ние, разбира се, сме сред последните. Не ми се пие — след операцията почти не съм употребявал алкохол, но Милена надига чашката. И очите ѝ светват, а езикът става все по-свободен. И настроението подскача нагоре...

Децата рано си тръгват. За тях това е задължение, истински рожден ден биха направили другаде — някъде в близката планина, някъде край морето, някъде, където няма да има стягащите костюми и обноски...

Все още аз съм техният татко, а не бизнес партньор...

На другия ден беше неделя. И много, много тих ден в апартамента. Събудих се по обяд. Милена спеше, поотворила уста, безгрижно прегърнала възглавницата.

Не отвори очи дори от лекия шум на отварящата се към банята врата.

Ваната пое огромната част от снощното натоварване. Избръснах се, облякох нови дрехи в гардеробната.

Милена още спеше, затова отидох сам до трапезарията. Изгълтах чаша прясно мляко, отказах закуска. Децата тъкмо привършваха. Анна отиваше на неделния тенис — развиваше се като добра състезателка, Михаил смяташе да прекара деня пред огромната плазма в стаята си — тъкмо заредил флашка с интересни, според него, филми...

А после дойде понеделникът... вторник... сряда...

Седмицата изтече... втората...

Аз се разхождах, от време на време отивах на консултации, стараех се да спазвам определената ми диета...

Навлизах физически в добра форма. Психически също се стабилизирах...

Макар от време на време отново и отново да се появяваха въпросите...

Ония — каращи ме да ровя в мрака на съзнанието...

И така — докато една нощ дойде сънят...

Може би трябва да го напиша с голямо С...

А може би цялата дума трябва да е изписана с ударение — СЪНЯТ...

15.

Най-напред видях малката къща. Едноетажна. Скрита зад голямо дърво. И опряна на голямата сграда до нея.

В двора играеше малко момче. Кльощаво, русо, пъргаво...

А от другата страна беше чуждата къща. Оная, голямата. И от нея излезе момиченце. Кестеняво, леко мургаво, слабо...

Опрели носове на оградата, двете хлапета нещо си бърбеха...

После момиченцето се втурна вътре — извикаха я. А момиченцето отиде зад сайванта, ловко се покатери по изпъкналите тухли до входа му, припъзля на покрива.

Наклонен и удобен, със скат към малката къща, хитро прикритие откъм чуждия двор. И прекрасна наблюдателница...

Прилепило се до керемидите, момиченцето търпеливо чакаше...

Докато от вратата на голямата къща излезе жена, изнесе дървено корито, изсипа в него част от водата, която се топлеше на слънцето в няколко бидона и кофи.

След което извика момиченцето. Разсъблече го и започна да го къпе...

Очите на момиченцето горе на покрива бяха ококорени...

Момиченцето от долу го забеляза, но не се скри. Дори се завъртя, за да може той по-добре да вижда...

А той се смути и бързо се смъкна назад...

Стреснат отворих очи...

Не може да бъде...

Ваня!!!

Лежах и не можех да спя. А спомените нахлуваха в главата ми — нестройно, агресивно завладяваха съзнанието ми...

И онова лято на десети клас...

Бяхме уж отчуждени. Тя учеше в далечния голям град, аз останах в градчето ни. Виждахме се от ваканция на ваканция, при това рядко. Баща ѝ не харесваше нашите, те не го приемаха...

А ние тихичко си говорехме през оградата, в дъното на дворовете. Имахме малинови храсти, които се бяха струпали като жива ограда. Ни можеше да се мине през тях, нито да се види какво става там.

Там обаче беше моята тайна. Малка полянка — някъде колкото кухничката, с гъста трева. И секретният вход — сложна чупка през малинака, която оставаше невидима за незнаещия...

Един ден намерих начин да направя вход към техния двор. Леко приповдигнах телта, за измама на окоото я притиснах към пръстта с дървен ченгел, даващ възможност при освобождаването дори голям човек да припълзи у нас...

И Ваня мина...

От този ден тя редовно ми идваше „на гости“. Говорехме си, държахме си ръцете, мълчаливо гледахме в очите, целувахме се... Неопитно, може би смешно, но искрено...

До онзи ден...

Когато тя се отпусна до мен, аз незнайно защо погалих коляното ѝ, тя хвана ръката ми и я сложи върху малките си, наболи гърди, аз...

Както и да е, всичко стана бързо и почти неусетно...

Лежахме на тревата, разглеждах стегнатото, крехко, нежно момичешко тяло, галех я по ръцете и лицето ненаситно...

А тя мълчеше, взряна в небето...

След няколко дни замина.

А преди Нова година ние се преместихме в друга къща. По-голяма, на западния край на града...

Срещяхме се, разговаряхме... И внимателно заобикаляхме една тема...

После дойде казармата, студентството...

Ваня...

В болницата беше тя...

16.

Моят предишен живот... Истинският... Онзи, който години наред се опитвах да скрия в съзнанието си... Да забравя...

И затрупвах с други събития...

Запознанство... Женитба... Работа... Децата...

Децата...

Здравата основа на сегашния ми живот...

И въздушните кули на миналото...

Реалност и илюзия...

Че каква е сега Ваня? Моя връстничка — със семейство, мъж, деца, свой, нов живот. В който аз бях далечен, дори неудобен спомен...

Случайната среща не означаваше абсолютно нищо...

Тя ме видя, позна, избяга... Не искаше да се сеца за онези детски дни, за онези емоции, за пуберските вълнения, които вземахме за любов...

Тя...

Аз бях сигурен — това беше голямата любов. Която подминах.

Защо?

Не знаех...

И не исках да знам. Защото предусещах нещо срамно за себе си. И от себе си...

Трябваше да я намеря...

На всяка цена...

Или... Може би трябваше да се смиря. Да я скрия пак дълбоко в себе си. И се опитам да я забравя отново...

Бях объркан...

Много объркан...

Налагаше се да избира между миналото и настоящето. При това изборът на настоящето означаваше пак погребение на миналото. И себе си — онова младо, романтично, унесено в книгите и неznайната чистота момче...

Погребение в името на децата...

И, ако бъда докрай честен — и заради собственото
спокойствие...

Избор имах...

И нямах...

Трябваше да реша...

17.

Времето минаваше. И срокът за възстановяване изтече. Върнах се на работа. Ако изобщо може да се нарече така отиването някъде, където никога не съм бил...

Или поне нямах спомен...

Милена ми помогна. Донесе у дома всякакви книжа, отнасящи се до агенцията, плавно и ясно ми обясни каква е тя, как работи, кои работят в нея...

Странно, но лека-полека спомените започнаха да се появяват в съзнанието ми. Не с лица на хора — хората не помнех, но спомени за дела, акции, дейности, интриги дори...

Последната седмица усилено работех върху новите задачи на агенцията и, когато се появих в централата — бях готов за всичко...

Посрещнаха ме добре.

Още на входа охранителят учтиво поздрави, после хората по коридорите кимаха, поздравяваха, ръкуваха се с мен, накрая секретарката на директора — моята секретарка! — стана при появата ми и ме въведе в кабинета...

Имаше нещо познато в него. Не само че беше типичен — просто кабинет на чиновник средна ръка, достатъчно издигнат за един голям провинциален град. С маслени картини на стената — разбира се, от местни и столични художници, не съвсем абстрактни, но не и конкретно класически, една скулптура с недотам изяснен смисъл, малко цветя по первазите, барче, голям телевизор (като че щеше да има време за него), мек килим, няколко фотьойла.

Две врати имаше на отсрещната стена. Едната за стаята за почивка (диван, баня, гардероб), другата водеше към залата за заседания...

Най-напред отделих един час, за да се запозная с дейността ни в този момент. После събрах сътрудниците в залата.

Бяха двадесетина човека. В костюми, с вратовръзки, светещи обувки, сиящи физиономии, лъскави усмивки...

Натам — стандартното. Въвеждащи думи, поздравления за оздравяването, накрая дадох някои насоки за работата в близко бъдеще.

Оставих заместниците си и тримата директори на направления. Поговорих и с тях, инструктирах ги — така, както се бях подготвил, обявих им заседание след три часа...

И се захванах сериозно с работата си — някои доклади, някои отчети, някои планове...

Сериозна и скучна работа...

Много, много скучна...

Да си призная — четеше ми се. Исках да навляза пак в оня свят на човешките истории, да се запозная с нови герои, нови хора...

Да, навън имаше немалко — при това живи. Но бяха някак си елементаризирани, сиви, сковани в канони и правила...

А книгите ме отвеждаха сред други хора — жизнени, странни, особени...

Съжалих, че не съм взел книга — какво да правя тия три часа...

И реших. Настъпих педала, както се казва на мотопистите. Захванах се с документацията.

Честно — за два часа бях подготвил свършена работа за месец напред. Ако не и повече. Написах предварителни отчети и доклади, приготвих си форми за бъдеща документация — така, че само имена, названия и числа да впиша...

Така мина времето. После дойдоха извиканите, проведох бързо заседание, демонстрирах активност...

И стана време за обяд...

Бях убеден — от мен вече съвременен чиновник не става...

Но се налагаше да бъда...

Компромис... В името на спокойствието, което ми беше нужно...

18.

И пак в името на това спокойствие се заточи нормален семеен живот...

Събуждане, обща закуска, разговор, отиване на работа и на училище, завръщане привечер, постепенно събиране в хола, обсъждане на проблемите от деня, отпускане вечеря, филми на телевизора.

Хубави филми — класически. Висококачествени като формат, приятни като изпълнение, интелигентни по съдържание.

Новини по някоя телевизия — много рядко...

Понякога децата предпочитаха да гледат нещо в стаите си, да четат, да се потопят в бездната на интернета.

А често аз гледах с едно око филма — колкото и хубав да е, с книга в ръката...

Милена прие това мое ново занимание. Прие го като внезапна страст, прие го като част от живота ми. Дори няколко пъти ми казваше какви нови книги е видяла по магазините, а неведнъж я чувах как гордо се хвали на приятелките си колко интелигентен съм, какви сложни творби чета...

И в спалнята всичко беше наред. Свикнах...

Наистина, сънищата бяха далечни от този град, от този дом, от това легло...

Сънувах спомените си — във всякакви варианти. Ваня като ученичка, Ваня ме изпраща войник, Ваня ме посреща...

Последните две си бяха чиста фантазия, но Ваня беше реална...

Слаба, руса, крехка, синеока, тиха и кротка...

Сънувах как я водя на кино — любимото ни забавление в онези години, сънувах как пътуваме заедно, сънувах и приключения по целия свят... Изключителни измишльотини на разпаления мозък — нито аз бях авантюрист, нито с нея бяхме пътували някъде...

А денем тези сънища отиваха в някой пращен ъгъл на съзнанието. Службата, формалностите, някои проблеми — винаги

леки, винаги бързо разрешими... То и какви проблеми може да има човек в подобна агенция — откровено синекурна работа...

Виж, Милена беше много натоварена. Бизнес!

Планове, срещи, разговори, преговори, напрежение...

И заплатата ѝ беше официално поне два пъти колкото моето заплащане. Аз я догонвах по други линии — най-вече с консултации и лекции. Добре заплатени...

Децата имаха всичко необходимо, финансови проблеми няхахме...

Тогава срещнах Ваня...

Неочаквано и за двамата...

Бях поканен в голям северен град. Настаниха ме във вилата на фирмата — на брега на Дунава, в старинен стил и модерен интериор.

Консултациите продължиха цял ден — имаше защо. Но предложих много интересен и юридически издържан план за решаване на възникналата ситуация. Наложих се да дооформим идеята, та нейде след 20 часа стреснати домакините подскочиха.

Внезапно усетихме глад.

И ме заведоха на вечеря в някакво тяхно актуално заведение.

Не си падам по алкохола — мисля, че ви споменах. Облизвах чашката бавно, оглеждах се, оценявах хората наоколо — просто се отпусках...

На масата се появи кофичка с шампанско.

Погледнах инстинктивно към сервитьорката...

Ваня...

19.

Стояхме прегърнати и не помръдвахме. Постепенно шумът в заличката затихна. Всички около десетината маси бяха млъкнали, спрели ръцете с вилници или чаши, бяха вперили поглед към нас...

Ние не мърдахме...

После бавно се отпуснахме на освободените столове...

Масата бе празна — не зная как и кога, но домакините ми бяха излезли нейде...

Седяхме, гледахме се, мълчахме...

После Ваня се наведе и заплака...

Тихо, беззвучно, без хлипания...

Мълчахме...

Станахме почти едновременно. Тя остави тясната престилчица върху стола и ме поведе.

Махнах на сервитьора до вратата, но той учтиво ми каза, че сметката е уредена, погледна Ваня и тихо й пошепна, че е свободна до другия ден...

Не стигнахме резиденцията, където бяха настанен.

Седнахме в малкия парк и заговорихме в един глас. Говорихме, мълчахме, гледахме се...

После се разделихме...

Да, разделихме се...

Тя тръгна към близката пиаца на такситата, аз се прибрах в хотелската част на резиденцията.

Всичко беше ясно...

Освен разговора с Милена...

Тя вече знаеше отнейде, че съм срещнал друга жена. И ме очакваше в хола. Разказах ѝ всичко — за съмненията ми в мен, за спомените, за липсата на каквото и да е отношение към нея и децата...

Милена само въздъхна:

— Няма да им казвам. Ти си им баща — те го знаят, това е в тях... И си част от семейството. Колкото и да не знаеш — така е.

Върви! Накъдето искаш... Ще уредя още един месец болнични, на всички ще кажа, че си в санаториум. Иди, виж се, провери се...

Не очаквах...

Седях и мълчах...

Много мълчание ми се събра тези дни...

После стегнах малка пътна чанта — дрехи, четеца, някои дреболии...

И заминах за дунавския град...

20.

Заживяхме заедно с Ваня. Наех квартира в самия център на града. Пари имах — на сметката на онзи, който съм бил...

Тя напусна заведението.

По цял ден бяхме заедно — имаше много да наваксваме...

Но може би трябваше да го спестим...

Казано направо — илюзиите рухнаха още на втория ден.

Аз се бях върнал в ония години, тя беше ги напуснала отдавна...

Интересувах я много неща — само не тези, които ми бяха близки. И които очаквах да видя в нея...

Кой какво казал, коя какво направила, какви дрешки си купила, какво ще ядем днес, а за утре какво ще измислим...

Нямаше я Ваня — романтичната, нежната, крехката душа...

Това беше друга Ваня — делова, активна, разбрала, че в материалния свят човек не се разплаща с романтични неща... Че битието е нещо реално, докато мечтите са мимолетни... И много, много малотрайни...

Беше страстна, беше бурна, беше изключително активна — навред...

Няколко пъти бившите ѝ собственици я търсеха — не им се изпускаше такъв кадър. Но на нея ѝ беше добре с мен — нали имах пари...

Аз пак замълчах...

И на втората седмица взех чантата.

Обратно...

Щастието беше при мен... И отмина... Като мираж в пустинята...

Не биваше да напускам истинския оазис...

Където ме очакваха вярващи в мен хора. Децата...

И Милена...

Ако все още ѝ бях нужен...

Позвъних...

Отвори ми тя.

От вратите на стаята си — с някакво предчувствие, поглеждаха Анна и Михаил.

Погледнах ги, погледнах към Милена и казах:

— Аз съм... прибрах се...

Това е...

Останалото е ежедневие. Спокойно, отмерено, човешко ежедневие. Без силни страсти — но в разбирателство и тиха любов.

Попаднах в този свят неочаквано...

Късметлия съм...

Жена, две деца...

И любов...

Не зная докога...

СТАРИЯТ ПОЛКОВНИК ДРУГИ

ДЪРВА ЗА ЦЕПЕНЕ

То на Въто всичката му е такава — в събота след Великден, както викат у нашето градче. Все се сеца по-сетне, все е с оня, задния акъл. Винаги знае какво да се направи — ама след като е станала белята. Преди това — кротува си и трайко си кибичи. Щото не е баш сигурен.

Така се и ожени. Една вечер така Мара му рекла: „Въто, кога ще пращаш годежари, щото ще почне да ми личи?“. „Кое, ма?“ — озверил се той. „Бременността“ — обяснила му опитната девица. „Ма аз... Аз нищо не съм...“ — заекнал той. „Именно, де! Айде, че време няма...“

Така си и живееше. Хвана се на работа даскал по селата. В понеделник заранта заминаваше, в петък вечер се прибираще. И, докато се наспи — дошъл пак понеделникът.

Само че тоя път с понеделника дойде и есента. Застуди се. Небето взе да се оцъкля като Фитко Дамаджанката след третата ракия, да рони сълзи като Мита вдовицата по изчезващите в мъглата уж кандидати, да подухва ветрец, хладен като кмета, кога иде някой да поставя въпроси я за улиците, я за площадчето, я за други нашенски работи. И да не ви излъжа с това „улиците“ — така им викаме. Макар у нашия град улици да няма, ами само посоки...

Както и да е, стана студено. И така Мара го подсети — дърва трябва. Зимата е напред, с какво ще се топят? Неговата е лесна — в училището имат парно, пък и квартира му дали в сами сградата, ще му е добре. А тука?

Време няма Въто, пък и не е такъв човек. Бе бутни там каквото трябва на горския и... Ама това иска сеч, страх и бързина. Пък на Въто и трите са му дефицитни. Много дефицитни. Затова отиде в кантората на горското и записа два тона. Рекоха му, че в събота ще ги докарат, да чака, щото някой трябва да се разпише за получаването.

Та ей го сега — седнал на пейката отпред Въто, пафка лула и чака. Лула — щото хем му придава важен вид, хем е пестеливо нещо — при нея фас няма, не се хаби тютюна напразно.

По улицата се задава баба Иванка. Ама наистина баба — даже за Въто, дето почна да работи още, когато имаше работа за всички.

— Бе, момче, как си? — пита тя.

Въто ѝ разправя — малко учуден, че някой се интересува още от него.

— Да, да... — прекъсва го баба Иванка. — Ама как си, викам?

— Добре съм... Ей го, дърва чакам...

— А моите отишли нанякъде и не ми казали...

Въто въздъхва вътрешно и се опитва да обясни:

— Защо да ти казват? Дъщеря ти е на 60 години, няма цял живот да иска разрешение къде да ходи...

Баба Иванка е искрено поразена. Даже вдига театрално ръка до челото.

— Бе, ти чуваш ли се? Как така да не ми казват? Ти знаеш ли аз коя съм?

Въто знае, ама бабата явно е забравила. И се движи нейде четиридесет години назад и доста встрани.

— Знаем — нали сме комшии...

— Аха... Тука ли живееш?

Въто усеща — баба Иванка пак е тръгнала по нейните си релси. И хич не се учудва, когато тя го пита отново:

— Кой беше ти?

— Въто... Въто, на Карата син...

— Аха... Тука ли живееш?

Въто вече е наясно, въздъхва, изважда лулата и почва:

— Баща ми купи това място. Аз после къщата вдигнах. Жена имам, дъщеря, двама внука...

— Разбрах, разбрах — вика баба Иванка. — Ама в детската градина при мен беше ли? Помниш ли ме?

Въто е разбрал. Баба Иванка с това е известна. Някога — ама даже преди това някога, е била директорка на детската градина. Кога се е пенсионирала — с цветя я изпратили и забравили. А тя си мисли, че някой още я помни, че е на ръководното си място. И дава указания, контролира, сърди се... Добре, че не ѝ обръщат внимание. Пък и не е единствената в това положение — нейде между хаоса в главата и реалността...

— Не помня... Ние дойдохме после в града...

— Аха... И какво чакаш?

— Дърва...

— Разбрах, разбрах... Защо тука седиш? Няма ли да се кара Иван?

Въто таман да пита за кой Иван става дума и се сеща, че тоя двор го купиха от един Иван. А в главата на бабата времена, събития, хора са така оплетени, че... И, за да няма проблеми, бърза да рече:

— Той знае...

— Знае значи... И къде е тоя човек? От вчера не съм го виждала... А ти какво чакаш?

Ясно — бабата пак тръгва по релсите нейде из безкрайните простори на оплетеното кълбо в главата си... Сега ще има да го пита и разпитва, по няколко пъти въпросите да повтаря. Мара веднъж броила и отчела, че за пет минути бабата шест пъти я питала кога ще ходи на пазара...

Но в тоя момент се появява съседът отляво — бай Христо. Навъсен един, като миналогодишна туршия вкиснат. Май пак нещо е гледал по телевизора и, както винаги, е наежен след кавгата с водещия...

Въто въздъхва. Да можеше... Ама Танчо му рече, че ще докарат дървата към обед, така че няма как да изчезне.

Бай Христо спира, не поглежда Въто, но го избутва от пейката и я заема почти цялата. Въто се закрепва на ръба. Насреща им стои баба Иванка и разглежда внимателно новия човек. И, таман да каже нещо — зърва излизащата на пътя Кера, снахата на Митьо Шамшала. Втурва се към нея. Има за много неща да я разпитва — най-напред била ли е в детската градина. Макар Кера да е от друго място и тая заран вече два пъти е обяснявала коя е и защо не познава знаменитата директорка на детската градина...

— Ще гоня зетя — вика бай Христо в това време.

— Що? — зейва уста изненадан Въто. — Какво ти е направил?

— Не е идвал да ме види втори ден — строго отсича бай Христо.

— Ми, може работа да има нещо човекът... — почва Въто, но бай Христо отсича:

— Каква работа? Каква работа може да има? Те, аз имам работа — гледах новините, днешния вестник прочетох, скарата включих... Той каква работа има?

На Въто не му се меси в чужди проблеми, но оня го гледа ядно и е готов всеки момент да го обвини най-малкото в събарянето на

американските небостъргачи.

— Нали ходи на работа, зает човек е...

— Абе, каква работа е това неговото? Пък и събота е... Да дойде, да ме изведе по чаршията. Да видя хората, улицата да ме види...

А после внезапно се сеца нещо:

— Я ти да ме заведеш до центъра...

Въто се сепва. Те това остава — да подкрепя патравия бай Христо чак до центъра. Три преки са това! И, като дойде колата — тука няма никой. Най-лошото пък ще е да слуша приказките на комшията. Който се смята за капацитет по всички възможни теми — от раждането до вселената до бъдещето на Галактиката. И не приема никакви дискусии. Навик, останал му от времето, когато беше дребен чиновник в общината.

— Ама и аз имам работа...

— Каква работа, бе?

Въто се осмелява:

— Бай Христо, даже тавана да гледам — моя работа си е. Казах ти — зает съм. Друг път... — почва да търси път за отстъпление.

— Друг път, друг път... Нямах работа ти, ами не щеш да послужиш...

А Въто наистина не иска. Защото бай Христо е вече неуправляем. Зетят му разправя, че като го хванат ония, неговите, обличал пижама, лягал в кревата и мълчал. Единствените му звуци били само охкания и вайкания. Искал да е в центъра на всичко, да го слушат и изпълняват мераците му.

Миналата седмица се разигра минискандал в махалата. Нищо особено — тук жените се скарват преди обяд, а вечерта сядат на пейките пред портите и почват да обсъждат ония кекави скубли от Долната махала.

Да, ама на бай Христо му скимнало, че трябва да живее вечно. Вкопчил се в живота и замислил как да се подмлади. С млада булка, разбира се. Подметнал нещичко на комшийката си Мина, оная веднага усетила мъжките мераци — нали навремето работеше като сестра в здравния пункт, и му рекла: „Няма да стане твойта, прекалено различни сме“.

После бай Христо се решил на огромен жест — купил голяма торта (та цялата махала взе да обсъжда за какво ще му е), взел две

бутилки лимонада даже, пък поканил Пена Крайчовата. Направо я поканил: „Ела ми на гости, ще хапнем, ще пийнем, ще се полюбим...“.

Ужасила се жената, ама барем овреме. Щото я си представете каква щеше да е, ако беше се усетила след тортата... Най-малкото щеше да се наложи да я плаща като компенсация...

Въто тъкмо отчаяно почва да рови из акъла какво да измудри и изчезне, и...

Е, имало Господ и се грижи той за глупавите. Въто цял живот на това е разчитал. Така и в момента. Зад ъгъла се появява старата газка. Той скача и сочи:

— Идат, бе, идат...

— Кой? — зяпва бай Христо.

— Дървата. Дървата за цепене...

Улицата опустява. Бай Христо, баба Иванка, Кера, минаващият случайно Данчо — изчезват. Събота е. А знаеш ли какво ще хрумне на Въто. Може да ги помоли за помощ...

И Въто остава най-послед сам. С двата тона дърва за цепене. Ама с тях е по-лесно. Барем не говорят. Пък и брадвата е остра...

ЕГОИСТИ

Пълни егоисти! Всичките! Само за себе си мислят, само за себе си работят, само за себе си се грижат! И не се сецат за него...

Егоисти...

Като почнеш от наборите и жена му. Измряха... Почти не останаха негови връстници. А сред останалите — приятели няма. То... Не, че преди имаше, ама сега хептен. Няма с кого да си говори, кому да развива страхотните си идеи, единствено правилните виждания за света днес. Има, вярно, някакви старчоци на годините му, но егоисти. Искат те да говорят. Вместо да го слушат, да кимат, да запомнят — искат и те мнение да имат...

И жена му... Почина! Ей така — без разрешение. Отиде си. А сега няма кой да го слуша, кому да дава ценни указания как се бърше праха и защо водата не бива да се оставя така да тече... Заряза го. Направо казано — изневери му...

То, вярно — дъщерята идва. Ама за малко. Е, всеки ден е. Но четири-пет часа време ли са? Докато изчисти подире му, докато изпере туй и онуй, докато му докладва какво е купила по дадения ѝ списък — и трябва да си отива. Пък нейното пазаруване едно... Не разбира. Той забравил да ѝ поръча — случва се, ама тя не може ли да се сети? Та се налага после заради това той да я връща. Понякога три пъти. Да се научи, да не мисли само за себе си и дечурлигата си.

Ама мъжът ѝ е виновен. Ако го нямаше... Е, тогава дъщерята щеше да е у дома му. И да няма приходяща прислужница, а целодневно обслужване. Най-важното — слушател...

Пък оня... Зетя. Той направо не иска да идва. Не му харесвали историите. Старчески бръцолевения, вика, избиване на дълбоко залегнали комплекси. Даже комплекс за малоценност определи. После се поправи — имало, ама не било комплекс...

Какво ми ти разбира... Вместо да идва, да го извежда сред хората, да го слуша, да се възхищава... Работел... Бе, ще работиш друг път, сега е нужно да правиш, каквото ти се казва. Какво като си на петдесет? Тъстът ти е по-стар — значи по-умен и знаещ. Ама не —

егоист! Вика, че има маса дървета, дето са по-стари и, значи, помни... Подигравчия...

Че и с глупости се занимава. Рисувал бил. Кой ти гледа картините, бе? Аз не съм ги виждал, значи няма такива. И не ме интересуват. Не съм аз на тях — какво им е интересното...

Внукът пък отишъл в големия град. Оженил се, бебета имал. Губи си времето. Вместо да е тук, да развежда дядо си по магазините и пазара, да слуша разказите му за едно време... С бебета се занимавал. И тоя голям егоист стана...

А, телефонът... Грешка ли? Но барем един се сетил за него. Иначе — всичките егоисти. Живеят си живота и не щат да служат на неговия...

Я да се обади на дъщерята. Преди цял час си отиде, нека ѝ разкаже как е, че тя не знае. При това сега усеща една тежест в стомаха... Ако не е от голямата пържола на обяд, значи е нещо лошо. Да вика бързата помощ и да дойде и тя. Аман от егоизма на тия хора, ей...

СТАРИЯТ ПОЛКОВНИК И НОВАТА ГОДИНА

Старият полковник се дотътри до дивана и се разположи на централно място. По предположението на домакините там трябваше да седнат трима от гостите. И от другите страни на масата още четирима — те ти готова средата за поредната Нова година.

Само че и сега се налагаше да донесат още столове, а на късите страни на масата да се сбутат по двама. Старият полковник отново беше заел централното място — на практика разлял се като Джаба Хатянина върху дивана и не оставящ място никому там.

За което той, разбира се, не се и замисляше. Че къде ще го сложат, ако не в центъра? И на масата, и на празника. Та той е Старият полковник... Е, имаше домакин, възрастен мъж, при това негов зет. Но Старият полковник си знаеше — щом се е оженил за глупавата му дъщеря, значи в йерархията е нейде в сержантските редици. Най-много старши сержант. Без шансове за офицер.

Деветдесет години вече живееше на тоя свят и поне 80 от тях искаше да командва всичко и всички. Та нали затова стана офицер, после началник на отдел, накрая се пенсионира полковник. Не обръщаше внимание на тъпите шегички, че полковник е вече ненужен кадър, чакащ да го застигне по чин лейтенантът. Нито го интересуваше подмятането, че фактически си е бил чиновник, а не офицер...

Старият полковник знаеше — светът има център. И този център е Той. Вярно, преди имаше някакви генерали, министри... Ама си отидоха и той стана центъра на центъра. Което доказваше всеки ден и пред всекиго...

Макар... Зетят нещо не щеше да приеме естествената градация в семейството. Отказа да прати жена си — демек, дъщерята на Полковника, да се пресели в жилището му и да се грижи за него. Сопна се, че бил й направил два пъти по-голям апартамент от тоя на баща й, че живеят наблизко, накрая иронично го запита дали знае, че дъщеря му от 40 години има семейство?

Е, идваше тя всеки ден, чистеше, переше, даже подстригваше Стария полковник, ама... Друго си е да имаш обслужващ персонал под

ръка, друго си е да викнеш и да дотича грижовна дъщеря. Тая. Тъй като другата замина с мъжа си за София и хич даже не щя да остане, та да гледа баща си. Егоистка! Не може да прецени кой е истински важният, надценява момиченцата си и подценява Стария полковник...

Разположи се той на дивана и се отпусна. Ха сега да види какво ще му сервира. Хубаво и вкусно трябва да е, не е за някакъв случаен човек. Накрая ще им даде оценката — нека треперят дали ще е доволен... В краен случай, ако хептен му се хареса — може и да поблагодари. Сдържано, няма да ги разглезва.

Внукът какво все тича навън? Да, децата му били в другата стая, приспиват ги... Абе, ще ги приспите — ела най-напред виж дядо си, порадвай му се... Деца! Пискливци!

Затова и не щя да става бавачка на внуците си. Дъщерята и зетят си ги отгледаха — техни са си, да не ангажират други. И тия ще отгледат... Но на дядо си трябва да отделя внимание това момче. Един дядо има — и то какъв...

Дядовци... Май и Старият полковник имаше дядовци. Не ги помни. Отдавна беше, пък все зает, зает... Ученик, после във военно училище, след това работата. Кога да отделя време за баща и майка, камо ли за дядовци? Пък и те сами се оправяха. Да не са деца някой да ги обгрижва и глезондри...

Хайде бе, дъще... Хайде обърни внимание... Много важно, че печеното приготвяш. Ще успееш — сам Полковникът е тук, всичко друго трябва да остане назад...

Зетят пък какво маха от стената? Снимки? Я, я — какви са? Защо е с някаква униформа на тях? Бригадирски? Командир на бригада е бил? Кога това? Как така? Старият полковник знае — бригади имаше едно време. И той беше участвал. На национална бригада. Нямаха униформи, с гумени цървули ходеха, в работно облекло, с каскетите... Как така „имало и после бригади“? Няма!!! Една бригада имаше!

Зетят вади снимки. Баща му бил на тях. В униформа, с щаба — и те с униформи. И книга вади. В нея пак снимки. Че и за баща му пишат...

Абе, не е имало други бригади! Ако имаше — нали щеше да знае... Какви са тия значки? Ударник? Зетят бил ударник, командир бил... Тоя още малко и полковник ще се изкара... Няма бригади! И — толкова!

Старият полковник се ядоса. Абе, тия нещо за мезе го вземат... Как така някакъв си зет ще е бил командир? И награди има, и грамоти... Полковникът не признава такива работи, стига си е измислял...

Отдавна живее той — и всичко знае. А което не знае — значи не съществува. Недостойно за вниманието му, значи ненужно...

Тия там какво са заприказваха? Какви нови книги? Няма нови книги! Той не може вече да чете, размива му се погледът. И книги, достойни за него, няма. То и филми няма... Едни новини останаха, ама много лъжат, та го ядосват... И мачовете глупави... Ей го умря му отборът. Така твърди зетят. А той си е жив — просто името му взеха и го възкресиха. Има го! Нищо, че е умрял! Партията го е създала тоя отбор, не е на ония хулигани, дето зетят ги харесва. И Партията ще каже има ли го отборът. А Партията го е одобрила новия отбор. Сам Генералът го е признал — значи го има...

Ама тия пак се заприказваха... И за какво? Някакви рецепти разменят, филми обсъждат, за бебетата говорят... Стига с тия дребнавости! Полковникът е тук, Полковникът ще слушате...

Да им разкаже за живота си, за службата, за трудната работа с тоя или оня партиен шеф, когато трябваше да лавира помежду им и да внимава, много да внимава...

Ей, я стига вече! Тук ще слушате...

Миналата година Полковникът им разказа малко от житието-битието си. Даже скастри сватята. Че оная искала Нова година да празнува, а не да слуша... Него, бе — Него не щя да слуша...

Но я накара...

Сега — я да пуснат телевизора... Малко стари градски песни. Как си ги харесва Той... Кога беше млад и все така силен и умен...

Защо не щат? Какъв празник? А, Нова година, вярно... Ами песни, бе — песни... Искали да си говорят, не искали телевизор... Много ти разбират тия младите... Ей дъщерята 60 мина, ама още нищо не разбира. Глупава — омъжи се за тоя, дето се прави на по-умен от Полковника. И дъщерята още с тъмна коса ходи, не побелява. А каква зряла жена е без бяла коса? Нищо не разбира, нищо... Такъв човек да има наблизко — и да не желае да го слуша, да изпълнява. Ето — оня ден се разсърди, че три пъти я върна до магазина. Ами ще я връща, я — като му донесе не от хубавия хляб. Е, да де — той й поръча хляба,

ама отде да знае, че имало и от другия? Ми, ще му се извини, ще отиде и ще донесе желаниа. А можеше да му каже, че освен тия двата имало и от специалния. Дето като му чу названието Полковникът, веднага му се прияде... Много се разглези дъщерята, много... Пет пресечки са до магазина, колко му е, че отишла три пъти? Ми, полезно е...

Да, бе — на работа била, трябвало да тича, за да успее...

Изобщо — разбира ли тя кой е Той...

Той, Старият полковник...

А, какво става? Защо, все пак, пуснаха телевизора?

Нова година настъпвала?

И какво от това? Какво е една Нова година пред Старият полковник...

СТАРИЯТ ПОЛКОВНИК И НОВАТА НОВА ГОДИНА

Старият полковник беше готов за гостуването. Очакваше поканата — че как няма да го поканят, знаеше и как ще прекара тая нова Нова година...

Правилата му са ясни. Когато някой дойде в апартамента му — всичко върви по неговия тертип. Защото е домакин! Каквото каже Той... Когато е на гости — всичко трябва да е по неговия мерак. Защото е гост! Каквото каже Той...

Кого друго да поканят — нали искат да е интересно и хубаво тази вечер? А ще е интересно и хубаво, защото на нему ще е интересно и хубаво...

Пък той знае как да го направи...

Едно време цяла рота шофьори го слушаха мирно в продължение на часове. Строени, изпънати, впили поглед в него, пиещи го с очи... Те така трябва да е! Не като ония неприятни часове, когато сам беше в строя и някакъв идиот дрънкаше дебилщини с упоен вид...

Но — армия! Една звездичка в повече — значи е началник. А началник ли е — значи е по-умен...

Не като при ония гарги — цивилните. Дето не можеш разбра кой какъв е. И съответно как да се отнасяш към него...

По едно време извадиха Старият — ама тогава още не полковник — от стройните армейски редици и го направиха шеф на военен отдел в малка община. Малка — но той... Шеф! Ходеше униформен — чиновник, обаче със златни пагони! Да гледат и се подчиняват ония... Пфу, цивилни!

Дето се смятат за много умни, а една команда заедно не могат изпълни. Ако не е старшината... Щото, ако той не може да ги цивилизова и окултури — излиза офицерът! Власт!

Да имаше повече власт Старият полковник...

Знаеше той, чуваше как зетят му се подиграва: „На бодлива крава Бог рога не дава!“. Че и подмята — „Полковник е диагноза!“...

Полковник е звание! Високо! Стъпка преди генералското... А над него — Небе...

Ето — сега го канят на празника. С половин уста, усеща той. Че и намеци прави дъщеря му — щели гости да идват, да гледа да не се натрапва...

Какво натрапване?!

Кой, освен него ще знае кое предаване да пуснат, каква музика да слушат, за какво да им говори?

Даже е намислил — ще избере пак ония, със старите градски песни. Романтика, нежност, красота...

Не някакви финтифлюшки, балерини, лаладжии...

Камо ли пък да остави да си разговарят който за каквото се сети. Ред трябва да има, ред! Да се знае — кой кога какво ще каже. И то не така — както и когато му скимне. Старши има — ясно е кой, така че той ще вземе думата. И, ако реши — може да я даде някому. За малко. След поискано разрешение...

Объркан свят стана, брех...

Ей го — миналия месец цяла седмица не се сетиха да му донесат ядене. Много били заети, можела дъщеря му само да почисти и оправи в апартамента му, хляб да купи и каквото там поиска... Ама не се сеца да му стотви... Та се наложи цяла седмица да кара на пържоли. Не му се готвеше, не искаше да се разхожда чак отсреща до кръчмата за готова храна. Добре че я умее тая със скарата. Мята мръвките и пече. Малки пържоли — дето като ги сложи върху чинията и те увисват отстрани, защото вече няма място за всичко вътре... И му омръзна това месо всеки ден...

Да де, дъщерята се оплака, че нея седмица я карали на който каквото намери, щото проблеми имали — ама той не е кой да е... Пък и не го интересуват чужди проблеми. Да решават неговите!

Да не се оплакват, че едва връзвали двата края, ами да се хващат на работа. Той, вика дъщеря му, можел да си позволява какво ли не. С тая пенсия, дето е почти като заплатата й... Ами издигнаха го хората навремето, началник го направиха, някои привилегии му се полагат. Така че — да не знаят много-много, ами да си изпълняват задълженията.

Защото и преди, и сега...

Навсякъде и всякога е мястото и времето на Старият полковник! Той и само той може да регулира, контролира и планира какво да

става. Кой как да се чувства. И най-важното — да позволи по какъв начин да изживява мъката или радостта...

Както ще е на Новата година...

Стария полковник се отпусна във фотьойла. Още няколко часа. И поема кормилото пак...

Завижда им на тия гости, завижда...

Ще могат да празнуват един път и те като хората. Защото над това бди той. Старият полковник...

СТАРИЯТ ПОЛКОВНИК И УНИФОРМАТА

Два часа вече старият полковник гледаше Униформата...

Два часа, откакто я беше извадил от гардероба и окачил върху вратата. Все още лъскава, здрава, бляскаща със звездите на пагоните и няколкото медала за изкарано на служба време, тя внезапно зае цялото място в стаята.

Старият полковник отдавна не беше я виждал. Да, знаеше, че е в гардероба, изчистена, изгладена, прибрана за...

Абе, прибрана!

Но не му трябваше. Засега.

Едно време тя беше основната му грижа. Пази Боже, да зърне косъмче на ревера или пращинка върху пагоните! Да не говорим, ако жена му беше допуснала петънце върху лъщящите обувки...

Униформата!

Основната разлика между офицерите и цивилните гарги. Ония, дето — както казваше старшината във военното училище — ако бяха толкова умни, щяха да ходят в крак, подравнени и в стройни редици. Пък те... Тълпа!

И как се различават кой какъв е? Поне някакви знаци да имаха. Да видиш — тоя е секретар в кметството, тази е служителка в банката, тези са даскали, ония лекари...

Без Униформи? Че как се живее без йерархията, която тя подчертава? Та, значи, при цивилните могат на една маса да седнат началник база, шофьор, продавач, музикант някакъв? И тия тримата да досаждат с приказките си на цял началник? Макар и цивилен, но — **началник!**

Униформата е всичко! Тя показва кой какъв е. Кой е шеф, кой е по-умен, кой е най-умен. Повече и по-големи звезди — ти си, значи. Дойде някой по-украсен — е, ще козируваш. Защото Униформата нарежда...

Без Униформа — какъв човек си? Пълнеж! Нищо и никакво същество. Униформата пести време — няма кога да доказваш ранга и мястото си, няма нужда от думи, от напъгане на мозъка. Звездички —

умен си. Големи звезди — много умен. Четири върху зигзага на пагона — уха, най-умен в армията. И, значи — в държавата.

Щото цивилните акъл нямат. Пък и да имат нещичко — от какво си личи? От приказки и работа? Кой ще ти ги чака да се доказват?! Униформата е висшето доказателство...

Поглеждаш и разбираш. При това — веднъж завинаги. Когато трябва Който трябва е сложил звездичките. И няма нужда ежедневно, ежеминутно да демонстрираш какъв си. Разбира се по Униформата.

Да не си някакъв даскал, дето всеки час трябва да доказва що за даскал е? Униформата! Тя говори вместо теб. И всичко е ясно.

Още повече че има правила. Според които — ха някой посмее да се усъмни в Униформата... Най-малкото — карцер. А може и военен съд...

Абе, друго си е в армията. Униформа, чин, знаци — и първобитен човек ще се оправи. Важното е да почита тоя с повечето звезди. И най-вече лампазите...

Ех, и той чакаше да сложи лампази, генералски пагон да лъсне... Нищо, и полковник е висок ранг. Я тия гарги наоколо — най-много някой капитан от запаса да има. И то вече извън регистрите, пенсионер.

Вярно, и те са като него в омачкани шлиферчета, но... Но той си знае. Неговият шлифер е оплескан, защото е цивилен. Не е Униформа, няма защо да го уважава.

А навремето, с Униформата...

Старият полковник си спомня как излизаше от общината, където му бяха поверили командването на цял отдел с една служителка и един заместник. Излизаше точно в 17,00 часа. Спазвайки правилата и изискванията на службата. Отделяше само две минути, за да лъсне за последно обувките и сложи фуражката според неписаните закони на Униформата.

После тръгваше към дома си. Директно, през тълпата, разрязвайки като ледоразбивач хаотичните натрупвания пред магазините. Хората понякога отстъпваха срещу напористостта му — Старият полковник знаеше, че всички са длъжни да отстъпят предимството на армията. В случая — в негово лице.

Не поглеждаше наляво или надясно. Срещнати познати го поздравяваха, той учтиво и студено кимаше благосклонно — нека

достави малко радост на цивилните. Пък ако после ги извика запас... Е, тогава прошка няма да има. Разбира се, с тях щяха да се занимават други, обаче той категорично ще отклони всякакви молби за отлагане или пропускане на задължението. Не стига, че армията благоволява да се сети за тях и им припомни младостта, ами и...

Униформата го завеждаше у дома, после заемаше главно място в хола. Винаги готова. И винаги напомняща на редките посетители кому имат честта да са гости...

А сега...

Онзи ден го посетиха внуците. Скучаеха, не искаха да слушат мъдрите му мисли, не желяеха да се поучат от жизнения му опит. И случайно отвориха гардероба. Тогава видяха Униформата...

Смаяха се. Единият веднага предложи да я вземе и отиде с нея на училище. Колко готин ще е... Другият я поиска за Хелуин...

С което възмутиха даже притихналата им майка и тя побърза да ги отведе. Но преди това им показа албума със старите снимки.

И дойде катастрофата...

— Дядо, а кой е този в униформата? — попитаха внуците, гледайки напетия офицер върху кадрото...

С което подсетиха Стария полковник за случката от предния ден. Тъкмо излизаше от входа и някакво момиченце попита майка си:

— Мамо, кой е този стар старец?

Дааа...

Старият полковник се изправи. С лекота нахлузи Униформата. Тя пое телесата му и с мъка се надипли около тях.

Погледна се в огледалото...

Огледалото потръпна...

Старият полковник доволен се огледа — пагони, медали, червен кант на панталона (с мечта за лампази). А то иначе — какво? Не е човек. Те — сега вече е нещо...

СТАРИЯТ ПОЛКОВНИК И ДЕМОКРАЦИЯТА

Старият полковник гледа телевизия. Което всеки, минал на петдесет метра от кооперацията, разбира. Звукът е надут почти до край. И правилно — нека слушат поне, нека обърнат внимание какво интересува Старият полковник. И се поучат...

Реално причините са две. Едната — слухът вече не му се подчинява. Ако беше едно време, ако тоя слух му беше в поделението — да го строи набързо, да му се скара, да го хвърли в ареста... Е, ако беше с по-малко звездички на пагона...

Втората причина — Старият полковник доказва на околните, че е жив. И е тук.

Понякога го доказва и на себе си...

А в момента вървят новини. Неинтересни новини. Какво го интересува Старият полковник къде имало отровен въздух, какви боклуци били изсипани напред гората, как водата нейде си внезапно изчезнала...

Ми — да се оправят, бе!

Има си канален ред. Ще докладват Комуто трябва и той ще нареди какво да правят. Не може Сульо и Пульо да обсъждат проблемите на арм... на държавата! Има си ред! И демокрация...

Старият полковник едно време не търпеше тая дума. Някакви си цивилни гарги ще разрушават стегнатата в менгеме система... Демокрация искали, моля ви се... После назначиха Генерала да командва държавата и Старият полковник разбра — те това ще е...

Това е демокрацията!

Генерал!

Не е важно кой го е обявил за такъв, кой го е назначил, кой е в щаба му. Важното е, че е Генерал! С фуражка и лампази. С рязък и точен изказ.

Ма, не знаел това или онова... Ма бил прост... Ма не бил чел книги... Ма...

Генерал е това, ей! Не може да не знае. Но си има свой план. И действа по него. Накрая е важно едно — победил ли е, ликвидирал ли е

вражеските войници.

Макар понякога Старият полковник да се чуди кои са враговете за Генерала. Може би тия в строя пред него...

Важното е, че е назначен за главен демократ...

Демокрацията е това! Няма какво да се обсъжда кой, как, защо. Казано ви е — демокрацията, значи изпълнявайте!

Кой там си позволява да шушука в строя? Кой там нарушава реда в колоната?

Не им харесвало, напускали, бягали през границата при други демократи...

Море да бяхте едно време...

Ще видите вие как се напуска строя! Наредено е: „Десни, десни, десни...“. Кой там си позволява да стъпва с левия крак?

Е, така е — Старият полковник помни времето, когато командата се изпълняваше само на ляв крак. „Леви! Леви!“ ехтеше навред. Но — това е демокрацията. Наредили са да се смени стъпката. Изпълняваш!

Времето минава, времето...

Да беше по-млад Старият полковник, да му заповядаха да командва една колона барем... Ще ги научи той на демокрация! Марш! Марш! Бегом! Залегни! Ама какви локви?! Заповед — лягай! И на сутринта да си в лъсната Униформа, с бляскави чепици... С език ще чистиш и — пак ще си според заповедта...

Щяха още по-бързо да се научат на демокрация. То и сега се учат, ама Генералът е добър. Все още. Позволява им да дрънкат, да недоволстват, че и да мислят...

Каква демокрация е това, когато демократизираните мислят? Демокрацията е ясна и точна заповед. И задължително щастие, че живееш в нея. Под командването на цял Генерал...

Остаря Старият полковник, остаря...

Но може все още да ги научи нещо тия мъркащи в строя цивилни гарги. И ще ги научи...

Старият полковник взе дистанционното. Демократичен уред. Каквото натиснеш — това ти показва телевизорът. Изпълнителен. Без коментари, без разни мисления и питання, без...

Абе, такъв, какъвто беше Старият полковник от курсант до пенсионер...

Така! Сега — звукът. Още малко, още...

Слушайте! И изпълнявайте...
Демокрация е!

СТАРИЯТ ПОЛКОВНИК СУТРИН

Старият полковник започна утринната гимнастика. Е, не като във военното училище едно време, когато това беше любимият му час. По къси гащета, по потници, в колона по един, свити лакти до тялото, бегом, бегом, бегом... И никакви отклонения на очите в неправилна посока — гледаш гуменките на тоя отпред и по тях се движиш. Няма нужда да кривиш поглед, да избираш накъде и как да бягаш. Старшината ръководи ритъма със свирката, ти трябва само да внимаваш да си в колоната и да не изоставаш. Камо ли пък да избързваш. С което да демонстрираш индивидуализъм и цепене от колектива.

После гимнастиката, точно и послушно изпълнение на упражненията, които показва днешният избраник. Малко завист, разбира се, към харесалия се на взводния, но пък това е добра основа да се напъваш, да се концентрираш, да влагаш всичко, та лейтенантът, седнал на дървената трибуна, да си отбележи фамилията ти и, може би, евентуално, май утре теб да посочи като водещ на гимнастиката...

Сетне е закуската, после в класното се водят часовете, обяда, почивка, накрая два часа строева подготовка.

Също любима на Старият полковник. Изпънати редици, стегнати тела, широк размах на ръцете, краката бият в ритъм...

Няма какво да му мислиш, няма какво да измисляш. Всичко е в устава и в командите. Ти си свободен човек — маршируваш точно по командите, изпълняваш нужното. И няма място за глупави въпроси от рода на: а защо?

Защото трябва!

Така командва старшината, нему е поставил задачата взводният, който трябва да осъществи плана на ротния, а той добре е чул какво нарежда батальонният, пък опитният офицер добре е прочел и запомнил указанията на началника на училището.

Останалото са глупости и тъпотии на цивилни гарги...

Дет се вика — ако бяха толкова умни, защо не вървят по улицата в крак?

Но сега старият полковник не може да марширува. Отдавна мина и времето, когато командваше. Сега не щат да го зачитат. Даже послушната доскоро дъщеря.

А от нея той какво толкова иска? Да слуша, да изпълнява и да се съгласява. Ей го — оня ден се разсърди заради някакъв си хляб. Ами да не е виновен той, че е объркал какво да й поръча? Донесе му го тя, обаче старият полковник се сети, че баш днес искал да опита от другия. И я върна да вземе. Но как да знае, че точно тогава в рекламите ще показват един апетитен, оранжево-розов, дъхтящ хляб? Ами ще отиде да му вземе — няма да й се счупят краката...

Пък тя...

Уж е по-млада от баща си, а е изостанала във времето. Ето — вчера й говори за новите масажори за крака, които видя на рекламите. Тя хич и хабер си нямала, че даже взе да го пита какво ще прави тая машинка? Хем го болят краката, хем тръгва за тоалетната половин час по-рано...

Тя ще каже! В кой век живее? Рекламират го, той го е видял, харесало му е — значи трябва да го купят и да го види. Нали плаща с пенсията си? А тя е голяма — за тая пенсия е минал през военното училище, после десет години офицер, накрая началник го издигнаха — завеждаше общинския военен отдел, що важни документи минаха през ръцете му. Лични картони, партийни указания, общински планове...

Затова пенсията му е два пъти по-голяма от тая на съседите. Те пък какво са работили? Единият 40 години учител беше, другият половин век лекар. И какво толкова? Всеки може — само началството да прецени и му нареди. Защо се вайкат, че... Абе, интелигенти нещастни! Как ги обичаше такива — най-вече да ги вика запас. Да видят те кой е началник! Обаждаха му с разни величия — ама как в края на годината без учителя, ама не можели да се справят без доктора...

Ще могат! Полковникът е наредил, при него прошка няма...

Така... Сега — лекарствата. Това — да, добре. Това — не, за какво му е? Е, изписал ги лекарят, ама той какво разбира? Учил бил, не знам какво си...

Старият полковник вчера гледа внимателно рекламите. И слуша някакъв чужденец, който обясняваше какви чудеса правят едни илачи.

Та веднага след това звънна на дъщеря си. Скара ѝ се, задето си ляга в полунощ още, обясни ѝ какво да купи. Ама с нея вече трудно се говори. Искала да пита лекаря най-напред...

Нищо не разбират тия доктори! Нищо!

Той гледа, той слуша, той е наясно кое какво е. И най-добре знае какво трябва да пие. Докторите не могат в крак да ходят, ще го лекуват...

Я, то станало десет часа. Време е дъщеря му да донесе новите илачи. Защо се бави? А трябва да отиде до магазина пак. Забрави вчера да ѝ поръча от сладоледа. Нищо, няма да ѝ се счупят краката. Пък и работа друга няма — в службата ще я изчакат...

Старият полковник се надигна бавно. Време беше за похода до тоалетната...

СТАРИЯТ ПОЛКОВНИК И СЕМЕЙСТВОТО

Старият полковник видя проблем... Не, той винаги и навсякъде виждаше проблеми. Особени проблеми, важни проблеми. Ту дъщерята донесла не точно искания хляб, ту объркала какво месо да купи, ту намерила време да ходи на работа, когато Старият полковник се е сетил за някоя случка от фройдисткото детство и няма кому да я разкаже.

Но този път проблемът беше хем около него, хем товарещ го.

Проблемът беше, че дъщерята май отиваше на развод. С оня — зетя, дете навремето му го доведе — без да го попита дори, камо ли разрешение да поиска.

Старият полковник, разбира се, се замисли над проблема. Около четвърт секунда. Той толкова беше служил под фуражка, че решаваше и най-сложните неща почти мигновено. По Устава...

Забавяше го само частицата от секундата, изгубена, за да натамани проблема към устава.

И сега така.

Зетя си той не харесваше. Остави, дете не е ходил във военно училище, ами и след службата не щеше да признава ръководната роля на командването и партията. Как е изкарал двете години в армията — Старият полковник не знаеше, но подозираше, че и тогава е бил същия тарикат. Свободомислещ...

Абе, лъольо, хората Устав са написали, всичко са ти подредили, само помни и изпълнявай! Пък тоя — хуманитар бил, четял, мислел, имал, моля ти се, собствено мнение...

На войника мнение не му се полага! — искаше му се понякога да изреве на Старият полковник. Войникът е изпълнител. Ако беше умен — щеше да има звездички на пагоните...

Обаче, дъщеря му не го послуша...

Старият полковник преди беше женен. Изискваха го началниците — на ергените не се гледаше с добро око. Запозна се още във военното училище с една другарка от педагогическия институт. И склучиха

граждански брак. Както се полага по закон. И живяха по закон доскоро. Докато го остави сам в строя...

А любовта... Старият полковник беше чел доста за нея. Нали в армията изискваха да се провеждат читателски конференции, да се обсъждат книги. Така че прочете „Светлини над Родопите“, „Село Борово“, „Гютюн“ даже. Е, имаше там нещо за любовта и дори май писачите доста бяха говорили по темата...

Ама ежедневието не щеше подобни приказки. Книгата прочетена, изказването написано, показано на политкомандира, одобрено и веднага забравено...

Щото армията си има важни задачи, няма време за любов и други подобни измишльотини...

Пък сега дъщеря му... Оня е виновен... Напоследък му щукнало да се занимава с кулинария. Готви, даже измислял някакви ястия. И дъщерята му носеше от тях. Докато зетят се ядосал и спрял пратките. Разсърдил се — защо, видите ли, тъстът ядял, ама добра дума не казвал? Едно „Браво!“ барем...

Абе, то... Вкусни работи правеше, но чак пък похвала... Старият полковник не хвалеше току-така. Зет е, длъжен е да се грижи за него. Даже е чест да храни Старият полковник...

Много капризен, много... Топло отношение искал...

Вместо той да благодари за тази възможност...

С две думи — зетят го отрязва. И отказа даже да го вижда. Кое то още повече възмути Старият полковник. Та имаше толкова спомени — кому да разказва?

Затова взе да подмята на дъщерята — не е ли време да напуска големия апартамент и да се мести при него? Хем цял ден ще му чисти, ще готви, ще тича по задачите...

Тя, обаче, не иска да се пенсионира. Старият полковник подозираше — все още работеше, защото това ангажираше деня ѝ и нямаше време да изслушва винаги важните му тиради...

Дааа... Забрави тя...

Всъщност, какво да забрави? Преди година Старият полковник ѝ напомни как е отгледал децата ѝ, пък тя го сряза. Отгледал, но дъщерите на сестра ѝ. И той се подсети — да, бе, наистина всяка сутрин с жена му отиваха в апартамента, събуждаха децата, бабата се

занимаваше с тях, той седеше и даваше ценни указания, после ги отвеждаха на училище и се прибираха за заслужен отдих...

А голямата дъщеря някак си се справи без тях. Кога ходеха на работа с мъжа си, кога се занимаваха със синовете, кога това или онова — така и не разбраха.

Ами някак си нагласяваха тогавашните млади нещата. Даже зетят сам построи апартамента, тъста си не извика съвет да поиска...

После малката дъщеря замина далеч, голямата се метна хем дома си да гледа, хем на работа да ходи, хем родителите да обгрижва...

И внуците си...

Старият полковник понякога виждаше малките, но по-често го ядосваха. Внукът му викаше майка си в големия град от време на време. Да помага — близнаци отглежда.

Ама защо тях? За него трябва грижите — та той е Старият полковник! А тия бебета...

Внукът го заведе да види къщата му. Огледа я. Хубава къща. Имаше стаи, значи и за него ще се намери. Че как иначе — длъжници са му. Всичките...

А дъщерята и зетят...

Ама как ще се разделят? Тогава тя ще е по-натоварена и няма да има толкова време за Старият полковник. Е, може да се премести в апартаментчето му, може и той да иде в нейния...

Но какво ще кажат хората на улицата? Ако зетят замине — тя го е изгонила. Ако тя се премести — тя е избягала.

Все тя крива ще е...

Не, нищо страшно, ама покрай нея ще говорят и за Старият полковник...

Кое не е правилно...

Ама хич не е правилно...

Трябва да стегне малко тоя зет. Да му обясни — дъщерята е длъжна и трябва да обслужва баща си! Винаги! Другата дъщеря няма как — далече е, а тази няма право на личен живот. И зетят да схване. Той също е длъжник. Не знае Старият полковник защо, но е убеден, че оня му е длъжник...

И всичко ще е наред...

А, да — дъщерята спомена, че се лекува от страшна болест. Какво толкова? Той не помни тя да е била болна. Значи — няма

никаква болест...

Аха време е да идва... Погледна копието от списъка, дето й поръча да купува. Обаче — забравил да поиска консервирано шкембе. Нищо — ще остави тя торбите, пък ще се върне. Ей го централният магазин — петстотин метра. Млада е още, ще изприпка...

Длъжничка му е...

Както и всички останали в семейството и света...

ТЯ И ТОЙ

ХОБИ

Казвам на жена ми: „Отивам да поработя...“.

Типично женското: „Ти на това работа ли му викаш?“ ...

Типично мъжкото насреща: „Що? Да не си чеша езика с някоя приятелка два часа...“.

Модерно женското опонира: „Това не е работа! Работа е, когато носи пари...“.

Мъжко скептично: „Да, бе... Те, мутрите, най-много работят...“.

Женска логика: „Това твоето е хоби...“.

Мъжки реализъм: „Ама вярно, ще знаеш... Това — робите — били все хора с хобита... Ни пара не им давали, работели непрекъснато... Хоби, бе... Пари не носи...“.

Женска контра: „Получавали са храна и покрив...“.

Мъжки разум: „И защо никой не иска да е роб, щом има толкова хубаво заплащане... Впрочем, вчера като ми прибра парите от заплатата — аз роб ли съм?“.

Женска демагогия: „Каква е ползата от всичко това? А? Каква е?“ ...

Мъжки сарказъм: „Ами ползата от твоите кремове и мазила?“ ...

Тук — тишина. Сърдита, нагнетена... Появява се чаша с кафе — за успокоение...

Женски хоризонти: „И защо не напишеш нещо — пари да изкараш?“.

Мъжка вселена: „Защото не ми е интересно това, което се заплаща. А и имам все още лице, не ща да стане сурат...“.

Женски поглед: „А?“.

Мъжка заядливост: „Ами мисли малко... То сега джурналята хептен не мислите... Важното е да се запишат безгрешно думите на някой си и никакви анализи на смисъла им...“.

Женска практичност: „Ама от това парите идат... Пък ти само се плюнчиш и кефиш...“ ...

Мъжки мироглед: „Абе, то и магистралките се плюнчат и кефят... Даже пари получават... Но пуста архаичност — не ставам за

педал...“.

Женски мечти: „Видя ли по телевизията оня гей какви дрехи носи... И колко е тънък, романтичен...“...

Мъжки похват: „Ама така може ли... Що не го вземеш?“.

Край на разговора...

Мъжът след малко сяда и се захваща да работи. По хобито си...

ТЕ

„Капризът е женският разум“ — мислеше си той, броейки останалите му банкноти. Удържаше фронта доста време — от обяд чак до четири часа. Но после жена му се тръшна, че ще затворят мола, че... И от поредните „че“-та той се предаде. Въздъхна, даде ѝ парите, сети се, че дори не обърна внимание какво иска да си купи и се поздрави, че поне разума е запазил в тая простичка по сложността си поредна операция без наркоза...

После тя се върна, облече нещо, завъртя се пред него, той с опитен глас потвърди колко е хубаво това нещо и отново се поздрави, че си е спестил поне нервите от гледката на непотребни, но изключително нужни ней вещи...

След вечеря тя отиде да потърси място на новопридобитото в гардероба. Със сигурност щеше да освободи още един рафт, от неговите два, да натъпче чорапите и гащетата като цаца в консерва в последния, та да осигури още малко пространство за себе си. А може да поиска и нов гардероб — този вече не ѝ стигаше.

Той даже не погледна какво става. Взе си книгата и се опъна във фотьойла. Марцелин, Приск, Лиутпранд... Далечна епоха, познати хора...

И усети нещо дразнещо. Не, не от похарчените пари не от мисълта, че пак ще трябва да измисля пестеливи сочни и евтини манджи, не от поредната женска чаровна глупост...

Дим!

Скочи. И изтича в спалнята.

— Май нещо гори!

Тя го погледна почти спокойно. Почти, защото той пак беше без чехли и хем късаше чорапите, хем можеше да одраска паркета в хола.

— Откъде си сигурен?

— Мирише ми... — и той се заоглежда. — Трябва да открием къде е. И да викнем пожарната, ако е опасно...

Тя внимателно сгъна поредната блузка — не толкова розова като другата, но не и толкова алена като очакващата сгъването си.

— И какво ще кажеш на пожарникарите?

Той преглътна. Но беше възпитан да не напуска женска компания без извинения.

— Ще им кажа... — и изрева. — Пожаааар!

Тя запуши уши.

— Аууу, че селяндурско! Не може така... Какво ще им кажеш, какво ще обясниш? И как смяташ да угасят пожара?

Нещо взе да пулсира над лявото му ухо.

— Виж, усещам дим. Може нещо малко да е. Остави тия боклуци, ела да видим къде е. Възможно е да е нейде отвън, да вдигнем хората от входа...

— Такааа... Сега пък хората ще вдигаш... Какво ще им обясниш? И какво смяташ да правите?

Туптенето мина в ритъма на африкански тамтами... Опита се да го спре с конска доза сарказъм.

— Ще свикам събрание. Ще предложи някого за председател, ще посоча протоколчик, ще докладвам... Абе, ти чуваш ли? Пожааар!

Тя презрително го погледна:

— И кого ще предложиш за председател? Само да не е оня овен Киро. Вчера ме срещна и даже не поздрави. А жена му в магазина...

Тамтамите вече звучаха като сигнал на Шака Зулу към ордите му. Опита се да се овладее...

— Мило... Скъпа! Гори нещо... Ей го — виждам вече дим...

— ... А оная от третия етаж...

Той тръгна към вратата. Тя се лепна за гърба му и засъска като малка отровна змия:

— Ама не бягай! Какво ще кажеш на събранието? Хайде, убеди ме мен... Хайде, бе...

Изхвърча от стаята. По пушека, по пушека — видя димящото пластмасово кошче в тоалетната. Не се запита кой е метнал вътре фаса. Той не пушеше.

Грабна кошчето, изхвърча на балкона и хвърли вече разпалващата се топка нейде навън. Сетне тръгна да се облича за оправянето под балкона — да доугаси огъня, да разчисти.

А от спалнята се носеше:

— ... И да ти кажа — нищо не разбираш. Обясни ми — какво ще кажеш на хората, как ще ги убедиш, че е опасно, кого...

Той погледна с възделение балкона. И се отказа. Едва трети етаж е. Ще оцелее, но така ще го гипсират, та няма да може да мръдне. И ще се наложи да я слуша, слуша, слуша...

Защото нищо не гарантираше счупване на ушите...

КАМИНАТА

Не ще! Не ще и не ще!

Защо се подлъгах по тоя моя... Камина, вика, като по филмите...
И аз — добре, купувай!

Е, нямаше как да зидаме в апартамента, ама купи той печка от тоя тип. Метална камина. На дърва. Чисти, зарежда, пали... И аз — с чаша червено, върху дебелите възглавници... Наистина — като на кино.

Само че се наложи да пътува той и аз трябваше да се оправям сама. Е, добре — изчистих пепелта. То дървата малко оставят, лесно се маха. После сложих нови дърва, от ония, дебелите цепеници, които така хубаво изглеждат на снимките, и драснах клечката кибрит.

Не ще!!!

Не гори...

Пуснах си климатика, с него проблеми нямам. Дистанционните ги владее като майстор.

Прибра се той и взе да се смее. Камината не се палела с едно дърво, ами трябвало малко хартия, трески, подпалки, чак после дебелия дънер се слагал...

Бре! Той ще ми каже! Аз колко филми съм гледала... Тя и той... Замък... Зала... Той драсва нещо, поднася към дърветата в камината и всичко лумва. Без хартии, без подпалки...

А тоя... Тоя ме ядосва. „Като на кино“, вика и пак се смее...

Все знаел той...

Аз не съм от село — де да съм се занимавала с печки и дърва... Ние сме от града, цивилизовани хора. Все с електричество сме се отоплявали. И добре съм научена — щрак с ключа, токът тръгва, реотаните се зачервяват, става топло.

Защо пък в камината да е другояче?

Оня ден ми стана топло, затворих разните дупки по печката — да не грее толкова. Тя пък — напук на мен! — угаснала? Как така? Тоя ми обяснява глупости — нещо кислород трябвало за горенето, да не съм прекъсвала достъпа му, така съм угасявала...

Да, бе... А на електрическата печка кислород не й ли трябва? Тя защо гори — даже когато съм затворила вратата на стаята?

Не може така — аз едно си представям, пък то друго става. Напук на мен го правят... И той, и камината...

Но ще ме ядосат те. И той ще го отнесе. Заслужено. Защото много взе да знае. Оня ден отива на пазар. Давам му 20 лева и му напомням — искам ресто после. Носи разни неща, ресто не дава. Проверявам както обикновено касовите бележки — даже повече похарчил, отколкото му дадох. Отде тия пари? Ми... Имал малко... Така — за *джоб-парасъ*, за мъжки нужди, едно кафе да изпие...

Кафе ли? Ще дава пари в разни кръчми, а може тук да си го направи и пие у дома ми. Даже приятелките ми се възмутиха, когато им го разказах в нашата пицария. Та дори по още едно вино викнахме — за успокоение...

Ей, не разбра тоя — всичките ни пари са общи, трябва да зная за какво отиват. А нашите пари са мои. И не е негова работа да си пести. Щото на залька ми посяга...

Ух...

Пак стана топло... Ще взема да затворя тия дупки на печката. Ще потрае малко тоя огън, като ми потрябва — ще натисна ключа и ще го пусна пак...

Аз един мъж дресирах, та огънят ли ще ме пари...

ПРЕСТРУВАН

Ама такъв си е, Нинке, преструван... Оня ден кучето захапало някакъв жетон. Отде го намери — нямам понятие. Но го захапало и аха — да го глътне. Викам му на моя: „Махни го, махни го!“. Той хвана кучето, отвори му устата и взе да рови... Не, те с кучето се разбират, онова има страх от него и търпи подобни обиски. Що кокали и клечки му е теглил от устата... А в това време виждам, че жетонът паднал пред муцуната на кучето. И му крясвам най-човешки: „Къде зяпаш, бе?! Отпред е!“.

А моичкият взе да рови по пътеката пред устата му, да търси пипнешком. Хеле набара жетона...

Скарах му се, а той се оправдава: „Не виждам, бе жена, знаеш, че не виждам...“.

Не вижда — друг път!

Да де, ходи на лекари, с лазер му човъркаха очите, хапове изписаха, капки си слага, 40% от зрението му, викат, останало... Ама чак да не вижда...

Прави се, знам си го аз...

Той си е такъв — преструван. Е, преди няколко години ми се вайка от сърце. Ама нищо му няма, нищичко... Отиде на доктор, в болницата го взеха, операция му направиха, четири байпаса — и, значи е наред! Обаче — преструва се! Не вдига тежко, не ще да побърза, когато закъснявам, не искам да си товари нервите и сърцето...

Бе, човеко — пиеш по 15 хапчета на ден, значи те държат здрав и як. Какво се преструваш на болен?

Такъв си го намерих. Още тогава се правеше, че не ме вижда. Тарикат! Но аз намерих една позната, тя с нейното гадже ни устройа уж случайна среща, после още два пъти, накрая случайно го намерих до входа на Университета — тъкмо случайно трябваше да ходя с една колежка на кино, пък тя била заета...

Ще ми се правиш, че не ме забелязваш, а...

Обаче — не се отказва от тоя си номер. Все се прави на къорав. Имам нужда от нови обувки — мигар една жена може само с осем

чифта летни да ходи? Той се прави на неразбрал. Или пък... Не вижда, че в магазина зърнах чудесни шкафчета за обувки, та се наложи сама да ги поръчам, а той само да ги вдигне до шестия етаж. Без асансьор — за загревка...

Сега къде е?

А, нещо рече, че го стягало сърцето, та отиде до „Бърза помощ“ — Прави се на болен, моля ти се...

Извинявай, телефонът... Да, да, аз съм... Как така? Как починал? Ама не може да бъде? Прави се на умрял, сигурна съм...

Идвам! И ще види той...

МОНОДИАЛОГ

— Ще се върна, я! Как няма да се върна... Всичко навън е във вода! Новите ми ботушки направо загинаха... Ти защо не ми каза какво е времето? Два пъти излиза. Ходи до магазина за хляб и месо, ходи до парка да разходиш кучето — мигар не видя какъв дъжд се лее? Поне якето на кучето да беше забелязал колко мокро е... Да, да — не хленчи, видях, че и ти си мокър, ама твойта е лесна. Ще изсъхнеш. Пък горкото животинче... Разчита само на хавлията. И ти, като те знам какъв си пипкав, сигурно пак не си го подсушил добре...

Не ми разправяй как съм си пиела кафето! Имам — пия... Да, имам, защото ти го направи. Ами като нямаш никаква работа сутрин — освен едно кафе да направиш, в леглото да ми го поднесеш, кучето да изведеш, продукти за деня да купиш...

Ама ти май на скандал го избиваш?! Кога си казал, че вали? И колко пъти го каза? Виновен си — знаеш, че не те слушам. Затова — повтаряй! Абе, повторил си... Кога? Да, гледах телевизия. Умни хора говорят, малко разнообразие от теб да видя...

Аман от приказките ти на битово ниво: ма, какво ще ядем днес; ма, нямал си изгладена риза; ма, защо това или онова... Аман! Като махленска клюкарка си...

А аз слушах принц Хари! Важни неща казва — напускат баба си, не иска вече да разчита само на пенсията й. На 35 станал, време е да започне самостоятелен живот. И тъкмо разказваше каква къща ще вземат във Ванкувър, каква градина имало, с какво ще се занимава... А ти? Аман от битовизмите ти...

Защо, защо не повтори?... Да, бе — чух, че си повторил, но щом не съм ти обърнала внимание, кажи го пак...

Ти какво — да не се смяташ за центъра на света?

Аман!

Кори, Кори... Милото ми кученце! И как можа да го кръстиш така? Коруин... Бе, какъв принц, какъв Амбър? Аз си му викам Кориандър — хем е по-познато, хем не си плета езика с някакви приказни герои. Никоя от моите приятелки не го е чувала... Де да знам

какво е това „кориандър“. Май някаква подправка. Да не съм готвачка!? Ти готвиш, ти ги помни...

И да пуснеш прахосмукачката! Да, знам — излизаш за работа. Но за десет минути, докато си почиваш, я пусни.

Чу ли ме?

Ти не си аз, нямаш право на оглушки...

С ПАРЦАЛА

Е, тръгна си. Най-последно...

И защо се разсърди изведнъж? Ей така — избухна, тресна вратата и замина. На другия ден дойде братовчед му, събра малкото багаж — то тоя какъв багаж имаше? Три ризи, два чифта чорапи, и ония ненужни книги, дето все ги четеше...

Вместо да седнат като хората пред телевизора, да гледат, заедно да охкат и ахкат... Тя и там въведе правилен семеен ред. Нали са едно цяло — значи няма да зяпа той никакви ненужни работи, а ще гледат само това, което е за двама им. Филм ли е — трябва и тя да го харесва. Какво като нему не се нравел? Няма сам да си гледа нещо егоистично, я! Заедно! Щом на нея й допада, трябва и той да го одобрява. Иначе — какво семейство са, какъв съпруг е?

Не, и с него не беше зле. Обаче, искаше 'се повече труд, повече размахване на парцала за праха, повече наблюдателност. Защото той си беше палачор. Оставяше си ризата вечер върху облегалката на стола, моля ви се. Не в гардероба като хорските мъже, а на стола. Така, видите ли, се проветрявала.

Та няма тя да я пере всяка вечер? Има там няколко ризи, да ги сменя. После, ако има време и място в пералнята...

Пък и по-важни работи има тя. Не е само мъжът в къщата. Трябва кучето да нахрани, вода да му сипе, после да го почеше, да го срещи, да го почеше зад ушите... Живо същество е, любов му трябва...

А оня... Ми, ето му кухнята — да си сготви. Не е бебе, я... Преди време я питаше какво да сготви. Но тя бързо го научи — отговаряше му ясно и точно: „Аз ядене ще намеря, ти се оправяй!“.

Пък той, моля ви се, наистина взе, че се научи. И почна да прави какви ли не вкуснотии. (Тя тайно ги опитваше и често след опитването от тях нищо не оставаше.)

Обаче, няма да се излага пред гостите, я... Идваха ли — тя сама готвеше. Твърдо забраняваше на мъжа си дори да приближава кухнята. И правеше всички ястия, които умееше. Свинско със зеле, сарми със

зеле, мусака... Е, не само това можеше, но пък бъркани яйца и наденички на скара правеше само в определени случаи. Няма да си изчерпва възможностите наведнъж...

А за дома се грижеше като по учебник. Не помнеше вече от коя близка или приятелка, но отдавна беше усвоила правилото — домът трябва да свети, не жали парцала за събиране на праха.

И не жалеше. По цял час всяка сутрин и още толкова вечер бършеше с влажен парцал навред. Само оня ѝ пречеше понякога. Тя, моля ви се, си изтърква ръцете, той протестира, че тъкмо гледал нещо, пък тя му закривала екрана на телевизора. Или скандалничеше заради мокрите плочки в коридора, които превръщаха чорапите му в блато.

Нали има чехли — хорските мъже с чехли ходят! Той се прави на някакъв европейец, чехлите били ориенталщина...

Ама лежи на дивана...

Ей го — мъжът на приятелката ѝ цял ден нещо прави от дърво и украсява дома. Друг водопровода ремонтира, трети колата подобрява...

Да де, професията им е такава. Ама тя защо сбърка и взе тоя... Младо, глупаво, реши, че не бива да изпуска последния влак...

Пък то... Приятелките ѝ се омъжиха, разведоха, пак омъжиха... Някои по три пъти нова халка слагаха, а две дори останаха вдовици с апартаменти и вили. Пък тоя...

Едва един апартамент ѝ направи, че даже претенции за него имаше. Добре, че адвокатката ѝ го предупреди — ха не се откаже, ха... И, понеже мъжът на адвокатката е... Така де, официално не заема никакъв пост, пък и незаконно е...

С две думи — изсели се. Взе си багажа — куп книги. И се премести на квартира при някакъв свой приятел. Не го знаеше какъв е тоя — отдавна твърдо му беше заявила, че след сватбата приятелски връзки, разбира се, ще поддържат. Но с кого — тя определя. А и защо тепърва да търси — има си приятелки, защо да къса с тях?

Така че тоя си взе багажа и... Да, сети се къде е отишъл. Вярно, веднъж минаваха покрай тоя му приятел, отбиха се да вземе нещо, зърна само за миг апартамента. Щяха да настанят бившия неин в неголяма стая — така, 4 на 4 метра, с троен прозорец, боядисана в зелено, с паркет, отвор за комин в ъгъла, полилей, три контакта, два шкафа. Тъкмо да има къде книгите си да сложи.

А неговата бивша библиотека тя щеше да очовечи. Голите рафтове щяха да станат едни хубавички, с чинийки и статуетки, с чаши и магнитчета...

И, все пак...

Не е хубаво, че той си отива. Ще има едни приказки... Да беше останала вдовица... Ех, колко по-добре щеше да бъде! И теми за разговор — как боледувал, как умираше в ръцете ѝ, какви нежни последни думи ѝ казал, какъв паметник му вдигнала...

Но и така бива! Ще се хвали как го изхвърлила, как ѝ се молил, как тя непреклонно го отрязала... И ще си мечтае за следващата жертва... Тоест, пфу! За следващия той...

Тя се усмихна. Взе мокрия парцал и тръгна по любимия си маршрут. Трябваше да поддържа дома си. Грижата за семейството го изисква...

БИОГРАФИЯ?

Ох... Леле, щях да си изгоря езика с това кафе... Да де, зная, че е вряло, ама... Бясна съм! Направо съм бясна!

Ами пак заради моя... Хорските мъже какви са... Пък той... И аз му викам, че можех свестен да взема, ама той ми се зъби: „Свестните взеха свестните, пък аз на теб се паднах“...

Щото навремето не избирах умната! Можеше да намеря... Ама на... Мислех си, че с тоя мухльо ще съм сигурна — барем претенции няма да има. Тих един, кротък, само за изпълнение на задачи роден. Така си виках — пред хората той ще е главата на семейството, аз ще съм шията и ще го накарам да зяпа накъдето се завъртя...

Добре беше, но... Гледам го един ден — драска си нещо на хартия. Проверявам веднага... Щото на мъже вяра да нямаш. Всичко трябва да се проверява. И никаква инициатива да не позволяваш — веднага ще направи нещо свестно по неговия калъп.

Та проверих. Няма опасност — просто си рисувал. Шкафа рисуваше, даже добре го беше докарал. Че и със светлосенки...

Е, немах си работа, похвалих го. Не го разглезвам, не му позволявам много-много да се отпуска и човек да се чувства. Просто одобрих заниманието му.

И, разбира се, веднага му напомних, че и чиниите чакат за миене, и балконът има нужда от нова боя по перилата. Да не се отпуска, ще знаеш...

След няколко дни го видях да рисува с водните боички на щерката. Акварели им вика. И добре рисуваше — някакъв пейзаж, горичка, дръвчета, тревички...

Оставих го да си се забавлява. Макар че можеше веднага да му намеря друга работа, хем ползотворна...

Е, малко ме подразни с това увлечение. Иде един ден и ми разправя как някакъв художник го похвалил. Похвалил го, моля ти се... Но аз просто попитах: „А парите къде са?“...

Щото с похвали печено не можеш направи, нали?

Пък той набарал някакви картони, отделил си пари и си купил истински акварели. От парите за цигари, моля ти се. Нали му давах за една кутия всяка седмица, спрял да пуши и заделил пари.

Та нарисувал пейзаж — хубавичък такъв, почти на ковчорче го докарва. Хрумна ми веднага: това не е само забавление! И го показах в общината, една колежка рече, че иска да го купи. Продадох ѝ го, разбира се. Все някаква полза от това да има.

Даже се сетих, че от тука пари ще капят. Дадох му някой и друг лев над издръжката, разреших му да си купи платна, рамки и бои. Маслени даже... Мнооого пари!

Ама после избих. Той рисува, аз ги продавам. И парите отиват в общия семеен бюджет. Купих си нови рокли, два чифта обувки, ония фамозните ботушки...

Обаче — тоя пак глупости върши. Подарил на баща си една картина! Представяш ли си — картина, за която толкова труд сме положили, картина, дето можех да взема едно барем... Хайде, това не е интересно! Картината дал безплатно?!

Простих му аз през зъби — от мен да мине, веднъж може да се сгреша.

А после една колежка ми показва сайта на местния музей. Изложба щели да правят, местни таланти да представят. И там, на първо място — името на моя!!!

Ма как така?!

Аз от толкова години работя в общината, началник-отдел съм, при кмета влизам всеки ден — а ме няма даже на сайта на общината. Пропуснали ме били, като извикали специалист някой път, щели да му кажат да ме впише... А моичкият — на първо място в списъка на художниците цъфнат...

И остави другото, ами ми показва снощи специален сайт на сдружение на художници някакви. Национално сдружение.

Там — не само името на моя, ами и биографията му!

Представяш ли си — биографията му!

Тоя, дето единственото забележително нещо в живота му е, че има късмет да се ожени за мен! И — биографията му сложили...

Бясна съм!

От него! И от комплексарщината му. Да изпъкне, да се изфука, да го видят... От завист към мен и положението ми. Само затова почна да

рисува. И не иска да спре...

Да де — пари падат. Но...

Обидно!

Биографията му да четат хората...

А мен там ме няма! Защо?

ДА ДЕ — И ТОЙ МАЛКО

— Още едно кафенце ще пийна... Аха, и ти ще си сипеш... Ами така е — с тая карантина не можем се видя, все по телефона прием кафе. Не може приказка да си продумама като хората, да видим кой коя кога къде как...

А, самичка съм. Само моят е в източната спалня, ама него кой го брои... Да, реших да ремонтирам там, та сега ще поразчистя... Е, той изнася по-едрите вещи, диваните трябва да извлече, библиотеката да опразни, да я премести в средата, да увие всичко в найлоните...

Аз ли? Ами аз моята я свърших! Прибрах си кутийката с украшенията, имах малко обувки — ама, не, само двайсетина чифта, в шкафа под единия диван, та го накарах да ги премести. Да, де — и той имаше обувки там — едни маратонки и едни зимни. Прибра ги, даже се опитва да се прави на хитър. Да оставел едните, че можело на заместника му да потрябват... Той носи 45 номер, а Пешо е с 43, как ще му станат? Ама се въздържах, не вдигнах скандал за пустото му любопитство...

Защо, викаш, да ремонтирам спалнята? Ми не знам и аз, да ти кажа. Карантина, скука, трябва ми занимавка. А и апартамента поддържам. Мой е, все пак... Какво? Да, де — и негов се брои. По документи. То нямаше и да го има тоя апартамент, ако не го бях направила. Живеехме на едни петдесет квадрата. Децата завършваха училище, можеше и занапред да де оправяме. Ама не съм свикнала аз така... А, онзи апартамент? На баща ми? И сега ходя там. 48 квадратни метра е, знам. Обаче, разбираш ли... Исках по-така...

Та накарах моя да почне втора работа. Пари да изкарва. И кредит изтегли. Не бе — как ще се е уморявал? Имаше време и на едното място да ходи, и на другото да работи, оставаше му и на строежа да се занимава, та по-евтинко да ми излезе, и за сън даже.

При това се грижех за него. Всяка неделя го водех на лозето на баща ми — да се поосвежи с полска работа.

Стана моят апартамент над 120 квадрата. Е, малко ни е тесничко сега — той в хола, аз в спалнята, кучето в другата спалня, кухнята и

трапезарията за срещи. Не, не че много го срещам... Ама какво да правя? Да ми приказва той разни работи, дето ме правят да изглеждам невежа глупачка. Все ги измисля едни...

Не може така Сульо и Пульо да говорят каквото си мислели... Аз, като ми потрябва акъл, пускам си телевизора. Умни хора говорят там. Ако не са умни — как ще ги пускат? И все с титли едни...

Да, бе — той и моят приказва неща, дето три дни след това от екрана потвърждават, ама... Как да му вярвам на моя — по къси гащи ходи из къщи, титли няма, все един скептик... И се присмива... На хората от екрана се присмива! На министри, депутати, генерали...

А най-гадното е, че няколко дни по-късно се оказва прав... Ма, не може така! Аз, дето съм го гледала по гол задник, да му вярвам, а да не вярвам на хора в униформи и с титли...

Какво „ремонтът“? А, ще го правя... Ще дойдат майсторите, моичкият ще ги надзирава, ще тича да купува каквото трябва... Аз временно може да се преместя при баща ми. Стар полковник е той, знае кое е правилното — нали ме е учил на това...

И, като свърша с ремонта... Какво „мъжът ми“? А, да де — и той малко ще участва. Трябва апартаментът ми да стане като хората... Не като...

Я, остави това, ами кажи как е Ленчето? Чух, че нов си намерила...

КАРАНТИНАТА МЪЧИ

— Здравсти... Аз съм, да... Охо, единадесет часа стана... Така е — по това време се събирахме на пицарията... Недей, че почнах и аз да се облизвам... Да, бе — носят ми салати у дома... Защо поръчки? Моят за какво е? Отива, изпълнява поръчката ми, носи...

Сега съм пред масата, сипвам си бяло вино... И аз се сецам... Направо бяс ме хваща на тая карантина. Като в затвор съм. Чудя се с коя да се хвана... Не, има работа. И аз от компютъра си работя, ама иначе...

Друго беше, друго...

Сутрин се спасявам от моя рано-рано. Към десет съм в службата. Тоя видиш, с оня похихикаш, трета ти разкаже топла клюка, пък ти й поднесеш още ароматна новост... И стане единадесет...

Да, нашето време... Ех, тая пицария! Помниш — като се съберем, като викнем по едно вино... За начало... Салатки — нали сме все на диета, все тестено не ядем... И току-що усвоените клюки — на масата. Тая разкаже, оная допълни, другите бързат да вадят и те сочните новинки...

Пък сега...

Умирам от скука! Какво моят? Ма, ти къде го видя? О, сама ходиш за салатата? Аз не бих могла... Да отида, да чакам, да нося обратно...

Не, не — не си стоя у дома. Какво да правя? Излизам, ама обикалям. Има магазини, има молове даже. Само тръгни — и ще намериш.

Вкъщи не е интересно. Занимавки? А, ти за книгите ми? Имам, много книги имам. Но той си ги е купувал, той си ги чете. За какво са ми тия измишльотини? И трябва да четеш, да си представяш, да помниш...

Друго си е да пуснеш телевизора. Тръгне серията, хората си говорят, общуват културно, никой не носи престилки, не готви, не мие съдове, не чисти... Какво аз? О, излъгала си се. Нали твърдят, че мъжете били по-добри готвачи? Е, моят го доказва. Научих го — сега

от кухнята не излиза... Впрочем, да не те лъжа — идва в спалнята да прибере чашките от кафето. Ние сме си разделили труда — аз ги вземам от кухнята, той ги прибира и мие.

А сериалите са хубаво нещо, но свършват. Така — час върви и... Почва друг, вярно. Обаче, понякога пускат някакви глупости. Новини, филми разни документални, къде какво имало по света...

Филми... За какво ми е да гледам и си представям Куба или Фиджи? По-добре ръка да пипне, вместо окото да се мъчи с представа. Аз от малка си зная. Око да пипне, ръка да види... Имаше в класа ни разни патки — купили си картичка с Ален Делон или Стефан Данаилов, гледат, въздишат, пъшкат...

Бе, я се разпъшкай с някой реален...

Оппа, извинявай, увлякох се...

Тая карантина ме вбесява. Най-вече заради моичкия. Седнал си в хола, отворил книжка, още две-три метнал на дивана. И чете!!! Какво намира там? Защо не му е скучно? Та той може година да стои сам и няма да си омръзне...

Оня ден гледам — седи, затворил очи, тактува си с дясната ръка. Питам го — какво прави? Пък той слушал на ум някаква песен? На ум слушал???

Откача...

Вчера още по-зле. Пак затворил очи. Направо се стресна като влязох. Защо, бе джанъм? Бил гледал... Ама виж, моля ти се — бил гледал на ум филм!!! Не си пусне телевизора, хубав сериал да изгледа, да има за какво да поговорим... Филм гледал на ум...

На мен ми е скучно и в компания, той сам си стига...

Мразя подобни типове! Все се късат от колектива, все на интересни се правят, все не щат да са като мен...

Кога, бе, кога ще свърши тая карантина?

Че да се съберем женската компания като хората. Да седнем, да пийнем, да си поклюкарим...

Направо изтърках телефона от скука...

Хайде, до утре...

И да викна моя, чашите и чинията го чакат за миене... Нормална работа да свърши, стига се е лигавил с тия книги и акъла си.

ПРОСТ ЧОВЕК

— Ами протичък си е — и туйто... Прост човек. Вярно, в град раждан, ама си е от село. Даже него признава за свой дом. Чесън! Какво разбира от цивилизацията, от културата, от модерния живот...

Като се оженихме, домъкна книги някакви. Тридесет кашона, моля ти се! Тридесет кашона! Та новата библиотека обърна на книгохранилище. А библиотеката не е за събиране на пепеляк. Нашите също имаха голяма библиотека, но я бяха направили модерна. Имаше три реда за книги — на майка ми служебни, на баща ми за работата. И моите разработки за училище.

Как малка библиотека? В големия шкаф се побираха роклите и останалите ми дрехи, отдолу беше мястото за чаршафи, юргани, възглавници, а две лавици бяха красотата на хола — там държахме кристала и порцелана...

Какви чаши, какви чинии... Изрисувани!

Това е библиотека, а не...

И барем да се учеше... Преди медец бяхме на гости у една бивша съученичка. Завидях им за библиотеката. Красиво подредена... Финес! Похвалиха ми се, че мъжът ѝ ходил чак в София, за да намери нужните книги. Носел си парче фурнир с цвета на библиотеката. Та намерил точно отговарящите книги. В тон да е всичко...

А не като... Абе, не ще да разбере! Прост човек! Карам му се кротичката: „Подреди най-последия книги...“. Той ми вика: „Ми, подредени са...“. Как ще са подредени?! Различни формати, различна дебелина, различни корици... Аз от нашите знам как се подреждат книги. То не е да ги наслагаш ей тъй, както ти се харесва. Трябва на гостите да се хареса...

Пък тоя ми обяснява уж — бил ги наредил по тематика, по автори, според това кое му харесва...

Бе, чесън, ти да не правиш дома ми за теб? За гостите е! Те да видят, да се любуват, да ти завидват...

На какво да завидят, кажи ми...

Сложил отпред всякакви книги. Някои даже едни... Вехта работа! Щото почнал бил колекция да си прави и купувал от антиквари. Оня ден дал 40 лева за някаква история. За стара книга! Да беше барем нова... И ми се хвали — била още отпреди ХХ-я век. Предлага ми да я чета, моля ти се...

Бе, тоя е луд! Аз вечер чета, обичам да чета. Понякога дори три страници прочитам. Ако няма някое шоу, де... Ама да заспя и по носа ми да ме перне тая овехтяла книга...

Неее...

Прост човек, прост...

Какво да правя — млада бях, глупава... Да, да — още съм си млада, запазила съм се всякак... Ама тогава го слушах, слушах, опивах се... Луна, звезди, птички пеят...

Да не съм индийски факир, та с луна и слънчеви лъчи да се изхранвам...

Или с книгите му...

То, вярно — четох, че моделките се наяждали с тоалетна хартия. Целулозата замествала храната. И не пълнеели...

Ама остави го моя простия, виж каква диета нова намерих... Барем тая да смъкне малко от бедрата ми, а...

СПОМЕНИ

Добре, деца, ще ви разкажа за него — за Поета. Който не можа да устои на ежедневието, ами се поддаде на изкушението да поеме по пътя на революцията.

Зная, зная какво ви учат в училище — че това е било огромния му подвиг, че е съчетал изкуство, идеи и борба, че в името на народа си е пренебрегнал Божията дарба...

Аз, деца, го познавам най-добре — десет години съм делила с него хляба и леглото, десет години съм гледала децата му, десет години съм се измъчвала при усещането, че той може, много може, но... Но си погубва таланта, вечния талант, в името на някакви делнични проблеми...

Знаете — народът ни беше под робство. Колко години вече — никой от нас не помнеше. Пък и защо да го помним, защо да мислим за ставащото, защо да се мъчим да променяме реалността?

Реалност е това — Бог е намерил всекиму място и ние сме длъжни да сме там. Никакви опити дори за промяна на световния ред! Казано е — те са ви господари, вие сте роби... Ами мълчете и изпълнявайте!

Но той...

Ех, деца, деца! Да слушате родителите си! Винаги! Те мислят само и единствено доброто за вас. Те най-добре знаят какво ще ви харесва в тоя живот. И то трябва да ви харесва...

Аз сгреших, признавам си...

Караха ме мама и тате да се омъжа за чорбаджи Пенъов Гого — не щях... Младо, глупаво, мислещо, че всичко, дето хвърчи... Ама не се яде! А си хвърчи!

Високо, високо — красиво като го гледаш отдолу, обаче... Друго си е, съвсем друго прасе или овца да гледаш, месо, мляко, вълна да осигуриш... Пък някакви птички... Или там — цветенца, облачета, златно слънце, свобода...

Свободата, деца, не можеш да я сготвиш!

Но... Подлъгах се... Той беше един висок, рус, красив, говореше с упоение, направо омагьосваше... И от какъв род — баща му беше войвод, дядовците му били войводи, даже едната му баба дружина водела из планината...

А Гого Чорбаджипеньов, днес господин Гоголан дьо Пейньоу... Солиден — едно сто кила барем беше, самоуверен, знаеше какво иска и — най-важното! — как да го постигне, Гого спазваше всички правила на империята. Другаруваше с когото трябва, плащаше комуто се налага, информираше за каквото трябва тогавашните ни господари...

Пък аз...

Взехме се с моя любим тогава. И след година разбрах, че любовта не става за ядене... Децата се пръкнаха, нивите — малки, ама чакат ралото, градината се надява на здрава ръка, прасето няма кой да заколи...

Моят седи на отсеченото дърво пред къщичката, зяпа в небесата, брои нещо на пръсти и току пише ли, пише...

Така написа оная Песен, дето и в училище учите, и на празници пеят, и по света ни прославя...

Ама каква ми е ползата на мен? Да, казах го — песен не се готви, даже за гарнитура не става...

А сетне се вдигна Революцията. С тая песен начело тръгнаха нашите хора — за свобода да се биели. И умирали...

Моят безотговорен мъж пак се натресе дето не трябва. В първата редица! И при първите изстрели отсреща — падна убит...

Глунав, безотговорен, поет...

Те го — и Гого тръгна. Ама тръгна във втората редица. А след първия изстрел беше в последната, след втория вече тичаше към ония — да им докладва кой какво е рекъл и направил...

Няма го моят безотговорен Поет, няма го... Е, дадоха малка пенсия, ама... Пък Гого — сериозен, отговорен, здравомислещ нашенец — и сега е на власт, и сега тежката дума има...

Остана една Песен...

Ама за какво ми е? Нали ви казах — песен в тенджерата не можеш сложи...

Мълчите? За мълчание си е. Де ти едноминутно, де ти за разумно планиране.

Хайде, довиждане, дечица! И мислете! Мислете...

Щото Песен една се носи из полето и планината, ама три пъти на ден се яде...

Пък моят Поет... Все файда имам от него. Нали ви казах — пенсийка дадох. А и той не ми се пречка с хартията и перото си. Нито пък ме отвлича от реалността със занесения си поглед...

Бе, барем овреме го убиха. Да не пречи на децата ни. Сега благодарение на Песента му те си намериха място по света. И са хубави и умни деца — на мен приличат, хора станаха...

ПРИ РАЗМЯНА НА СЪБИРАЕМИТЕ

Сватба като сватба — объркан младоженец, весела булка, празнуващи нейни роднини, напиващи се негови, очакващи да им излезе късметът приятелки на булката, надяващи се и този път да им се размине приятели на младоженеца...

И, за да са повече доволните — ухилени сервитьори, направо кефещ се управител. Щото с тия болести сватбите хептен намаляха. Да не говорим, че мъжете поумняваха и не се женеха — защо да купуват кухня, когато могат всяка вечер да са в различен ресторант...

Така си мислеше свободно за последно младоженецът. Солиден човек вече, известен адвокат, уж поумнял след три брака и пет деца от четири жени. Бивши...

Но — явно главата му се беше завъртяла от хубавицата, после още... Абе, народът отдавна е казал, че когато едната глава работи, другата даже не включва...

Та сега се въртеше в модерния си сватбен костюм, оглеждаше се... Обаче, обсадата на нейните роднини беше солидна — не бяха дремещи полицаи в патрулка.

Направи му впечатление млад мъж, в рошави дънки и камуфлирана от спагети и пици риза. Той гледаше мрачно, объркано, често очите му присвяткваха като на актьор от нямото кино. Младоженецът го разпозна — бившето бивше гадже на булката...

Малей, сега остава да извади някакъв пицов или нож...

Адвокатът се беше разминавал успешно с атентати. Не че нямаше кой и защо, ама все някак си озлобените разбираха — адвокатът е част от съдбата. Е, бая високо платена част, но... За прокурори и съдии отиваха повече инвестиции, за политиците да не говорим... Пък и тук бандитите не убиваха юристи — гарван гарвану...

Така че нямаше опит с разярени терористи. Което го обърка.

И не можа да реагира, когато младежът се втурна към групата. Разбишка сватове и свахи, стигна до булката и младоженеца... Където падна на колене...

— Уважаеми, моля ви, недейте! Вие сте богат, имате възможности, женили сте се, пак ще успеете... А аз... Аз само нея обичам! Нея! Моля те, скъпа, недей! Не се омъжвай...

Речитативът продължи в тоя ред, а публиката застина. Като че присъстваха на италианска опера отпреди два века. (Не, че някой беше ходил изобщо в живота си на опера, даже на екрана като зърнеха дебелите певици и дребни певачи, всички прехвърляха на чалга канала. Ако не бяха застопорили дистанционното на порното.)

Булката гордо вдигна глава и погледна младоженеца. Ония сви рамене. Чудаци всякакви, самоубийци бол, мазохисти се радваха дори на държавата, карантината и властта...

Внезапно тя се реши:

— И аз те обичам... Стани! Още сега ще се оженим...

Бившият младоженец леко се опули, после се сети. Ми, защо да изпусна булката тоя романтичен вятърничав тип? Впиши го в картоната, пък после... Ех, какъв живот...

Затова ѝ се поклонил с разбиране. Има ли плячка — хищниците не се самоизяждат...

После се наведе към младежа:

— Благодаря! И ме вземи за развода — ще пледирам временно умствено разстройство...

Гостите заръкопляскаха. Какво толкова? С един масраф и сватба, и манджа, и пиене, и безплатно театро. Пък и нищо необичайно? При размяна на събираемите сумата не се променя...

ЗАД ВРАТИЧКАТА НА ШКАФА

Понякога ѝ се искаше да има един голям, преголям шкаф. С голяма, преголяма вратичка. И да метне зад нея всичко нехаресващо ѝ в този свят. Да го затвори, да го забрави. И никога повече да не се занимава с дразнещите я спомени, хора, събития, настроения...

Обаче — уви...

Шкафчетата имаше у дома си много, но точно този нужният...

А така ѝ трябваше... Знаеше си го — шкафът е именно за подобни неща. Ненужни. Зад вратичката, невидими вече, забравени, скрити от днешния ѝ ден...

Научила се беше от майка си. Отвън — само необходимото. В момента. За пред гостите, за красотата сега, за необходимите дела. В този момент.

Иначе — защо да се пречкат? Защо да я спъват? Защо да ѝ напомнят?

Мъжът ѝ се дразнеше от навика да взема още мокрите съдове от сушилнята и да ги мята в шкафа. Влагата щяла да го развали, моля ти се...

Да, възможно е, но ще стане по-късно. Някога. А в момента не ѝ трябват. Затова...

Ама не бивало да ги мята ей така, поне да се приведе, да ги сложи на рафтовете, да спазва някакъв ред...

Защо? Никой не наднича в шкафа. И не е за пред хората. Когато ѝ потрябва — каквото и да е, ще го вземе. Е, дразнещо е и тогава. Трябва да рови, да търси, да извлече нужното...

Ама веднъж... А не да се сеца кое къде е слагала, да помни реда, да го спазва най-вече.

Затова е шкафът, затова е вратичката. Мяташ вътре и — забравяш...

Ох, какви кавги имаше с мъжа си... Още в началото. Заради библиотеката. Най-напред той сложи някаква етажерка. И на нея — книгите. Без ред... Всъщност, обясняваше ѝ, че имало някаква

последователност, че си знаел коя къде е, подреждал ги според нуждите си...

А етажерката стоеше в хола. И гостите я виждаха — пълен разнобой! Никакъв ред. Нищо, което да отговаря на общоприетите канони — големина, цвят, красота...

Успя да го убеди да си вземат цяла библиотека. Той се съгласи — смяташе, че увеличаващите се книги имат нужда от повече място. Тогава започна разправията. Не щеше и не щеше да разбере простичкото и ясното — библиотеката трябва да има вратички. Зад които да не се вижда съдържанието. Красиви вратички, с резба, детайл от красивата обстановка в красивия хол на красивия, според вижданията ѝ, апартамент.

Накрая той се съгласи — половината шкафове да са със стъклени вратички, другите открити. Е, някаква естетика имаше. Докато започна да ги подрежда — по негов тертип, това тя не можа да спре. Най-оръфаните книги сложи на най-удобното, според него, място — в шкафовете без вратички. А истински хубавите, новите, цветните, на модерните Коелю, Памук, Мураками, Алиенде... Завря в шкафа!

С какво да се похвали човек пред гостите? С някакви допотопни книги, намерени по антиквариатите? Или с поразлепените от четене съчинения на далеч от новото време автори? Дето само имената им знаят хората, щото са ги споменавали в учебниците...

А такива кристали имат у дома... Такива цветни фаянсови чинии... Такива сувенири от далечни страни...

За тях място в библиотеката нямаше. Та се наложи да ги реди по нарочно сложени лавици. А толкова хубавите магнитчета едва успя да насложи по хладилника — даже мястото не стигна...

Не, наистина — не е добре подреден светът. Да имаше един шкаф... С вратичка...

Първото което щеше да метне там и да затрупа със следващите излишни ненужности, трябваше да е той. И без това ѝ омръзна. Пък и не ѝ е роднина... Да, де — имат двама общи роднини, ама...

Но — живот...

Налага се да се живее пред шкафа...

КУЛИНАРИИ РАЗНИ

Ама едва го търпя, бе... Едва го търпя! Четиридесет години ме трови. То аз си мълчах, мълчах, ама... Нетърпимо е — все той да е прав. Хайде — веднъж, два пъти... Но цял живот... И все се оказва, че е прав...

Чистя си аз кухнята, а той се меси: „Не трий с мократа кърпа електрическия ключ, ще гръмне!“...

Да, бе — ти ще кажеш...

И гадът му с гад се оказа прав! В ръцете ми светна, стоя стресирана, ключът целият в черно...

Гръмна!

Щото той го урочаса!

Не гръмна масичката докато я лъсках, не гръмна гардеробът, не гръмна печката — ама като се обади и ключът гръмна... Ти остави, ами издърпа ме той, изтри ми ръцете, отви бушоните, смени ключа и... Дума не ми каза!

Нахал!

Демек, натъртва ми, че съм виновна...

Но аз магарето си в калта не оставям. Продължих на другия ден — все едно нищо не е станало. Рекох да сготвя. Как какво? Фирменото блюдо — пълнени чушки. Е, аз това зная — с кайма: чушки, сарми, мусака... И бъркани яйца... А, не — и друго мога. Яйца с домати и чушки бъркам, даже веднъж супа със сирене правих. И, естествено — зеле. Кисело или прясно, с месо или постно, ама го умея...

Да не съм фръцла като моя... Фукльо! Чуе за нещо, види или прочете, хареса му — и почва да го прави. Остави другото, ами и не иска да спазва рецептите. Почва разни вариации... Най-гадното е, че все успява. И хубаво готви — не само гостите го казват, аз също го усещам — направо киселини в мозъка получавам...

Та ме вбесява с това...

Мъж, дето готви...

Да, да — зная, че половината мъже са гениални готвачи, а другата половина са само гениални. И затова си траят, че умеят да

готвят, та се спасяват от женски претенции...

Ама моят не ще да си мълчи! Готви, успява, та ме ядосва...

Преди седмица му нося от пазара краставици. А той се облича и излиза. „Къде?“ Отивал да купи истински, тия били повехнали... Да, ама струват с десет стотинки по-евтино от другите, заковавам го. А той почва да реже и ми показва как изхвърля половината изкуфяла краставица... Може, не споря. Но по-евтино! Ама не ще да разбере...

Оня ден идваха гости, на тръгване му препоръчаха да си направи книга за впечатления. Да, бе... Ще му позволя аз... Прекъснах ги още като почнаха да го хвалят. Да не се надува!

Какво направи ли? Ми — неговата си класическа торта, дето слага какво ли не, даже тахан някакъв, сладкиш за кафе, сладък салам, дето аз не вкусвам... Не струва! Много калории, а пък е толкова сладък, че не можеш се спря...

И свинско печено... Две кила врат вземал, мариновал го с неговите си подправки, в тавата сипал бира, добавил моркови, картофи, лук, всякакви зеленени, по време на печенето, моля ти се, с мед даже го мажеше...

И отдолу — дафинов лист...

Пък деца ще идват, ама той не се замисля. „Бе, викам му, децата не обичат дафинов лист, няма да го ядат...“ А той се хили и разправя как старшината не щял да дава дафинов лист, щото войниците не го изяждали, ами оставяли отстрани на чиниите...

Разиграва ме... Помня, когато бях още млада, ама все така хубава и глупава, води ме на екскурзия. И минаваме над една река по моста, той ми вика: „Дунавът е...“. Гледам бе, не е голям тоя Дунав, какво го хвалят. Пък той ми обяснява, че тук бил в тясната си част...

Леле, какъв скандал му вдигнах, когато на гарата разбрах, че било Искъра... Ми, де да знам коя река е, нямат табелки отгоре...

Невъзможен е! Невъзможен! Аз от училище си знам — вярвай само на учебника и на този, дето е зад катедрата. Или зад врата с надпис „Експерт“. А той — нихилист, подигравчия и скептик... „На «експерта», вика, «само табелката му показва какъв е.» По-добре не го слушай, щото без табелка си е обикновен чиновник...“

Той ще ми говори за чиновниците... Дето ред не признава, несериозен и неподчиняващ се...

Ей, затова се женим млади — да сме още глупави, че иначе...

А, благодаря, благодаря... Зная, че съм запазена, непроменена...
То там ми е силата... Иначе — не бих го издържала...

Добре, че запомних как на сватбата казаха: „Докато смъртта ви
раздели!“. На туй разчитам в бъдеще...

СЛУШАЙ „СЛАВЕЙЧЕТО“

— Пак ли оригиналничиш? — прекъсна го тя. — Защо само се правиш на интересен? Нали за това съм пуснала телевизора — гледай, слушай, да разбереш какво става... Останалото са твои глупости. Все дириш под вол теле. А нещата са ясни. Ето — цял министър ти казва каква е истината...

— Хм, хм... — изкашля се той. — Доколкото си спомням, истината казва само един. Той е нейн носител, той... Поне в Библията така пише...

— Не се опитвай да ме иронизираш! Днес бях на брифинг с министъра. Той ли знае или ти? Я се виж — рошав, омърлян, с бирата в ръка... А министърът — избръснат, изгладен, с вратовръзка, чете художествено и... Направо да се чудиш защо съм с теб, а не с него...

— И с теб ли щеше да чете? — ехидно се ухили мъжът ѝ. — Да извади указанията на Вожда си, че да види отде да почне, кое копче първо да откопчае? А после да извика секретарката, та да му помага...

— Аман от оригиналниченията ти! Казано е — значи е така. Защо трябва да ровиш, да питаш, да... Какво триеш очи?

— Дорева ми се. Сетих се за баба ми. Сава се казваше. Родила се на Сава и Варвара, попът решил, че Сава е женско име, всички му вярвали, знаели — най-умният поп в селото е. То друг и нямало, де...

— И какво баба ти?

— Ами вечер, след като хапнем, седнаше под прозореца и слушаше радиото. Имаше един коментатор Огнян Велков. Слушаше го в захлас. Не даваше звук да издадем. Дядо ми се опитваше да се посмее с оптимизма и приказките му, ама тя направо с дървената лъжица замахваше...

— Е, какво? Правилно! Медиите казват всичко необходимо. Ако не сме го споменали — значи нямате нужда от него.

— И кой решава от какво имаме нужда?

— Ние! Аз пет години съм учила журналистика, всичко мога обясня...

— А нещо да направиш?

— Ти... Какво?

— А, само се бързиям. Щото баба ми беше неграмотна, напълно неграмотна. Ама и без пет години висше като теб беше убедена във вярата си. Питам я нещо, тя ми обяснява там еди-какво си и твърдо забива накрая: „Така е, «славейчето» го каза...“.

— Какво славейче пък сега?

— В кавички. Така викаше на радиоточката, дето беше закачена отвън на прозореца и цял ден не млъкваше. В шест заранта гръмваше, та до полунощ...

— Е, и?

— Ами баба ми, неграмотната, беше така убедена в казаното от „славейчето“, както ти...

— Ти ще спреш ли да се подиграваш? Целият ви род е такъв... Не вярвате на медиите, не вярвате на властта, затова не сте перкопсали...

— Що, бе — прокопсахме. Един чичо отиде в Западна Германия, архитект стана, друг беше учител, после за Аржентина замина...

— Учител?

— В Македония бил. И лятото, разбира се, се връщал да помага на село. Тръгват заранта за полето, той дава стотинки на майка си — бабата, поръчва ѝ да му вземе един вестник. Връщат се, измива се, взема вестника — там „Утро“, „Зора“, „Заря“... Не помня! Ама ми разказвах — чете, докато задреме. На другия ден пак тръгват, пак дава пари на майка си. Връщат се. „Мамо, взе ли вестника?“ „Е, Филипе, нали вчера ти взех един? Чети си го. То не може всеки ден вестници да купуваме...“

— Какво искаш да кажеш?

— А, нищо... Права е била бабата. На вестника отдавна и датата му не е вярна — предната вечер го печатат. Пък телевизии, радиа...

— Безобразие! Нали за вас го правим? Цял ден тичам новини да намеря, нещо интересно да съобщя...

— За цигането, родило близнаци на 12 години информира ли?

— И знаеш ли какъв е интерес? Шефовете поръчаха репортаж да направя...

— А за бай Миле, дето се обеси оня ден?

— Кому е интересно това? Ние в еврочакалната влизаме, очакваме грантове от Брюксел, нови лотове ще се строят,

продължаваме санирането, туризмът трябва да развиваме...

— А бай Миле?

— Бе, кому пука за един обесил се несретник? Целта е всичко, пък тия, дето падат по пътя от каруцата...

— Ясно...

— Пак ли бира вадиш?

— Избирам, скъпа — вашите новини ли да ме тормозят, с алкохол ли да лягам нейде... Щото едно време настана — ако не се напиеш, ще се обесиш...

ПО ЩАМПАТА

На първата официална среща — той се подготвяше за нея седмица, събра дори 4 лева и 20 стотинки от заеми за вечеря, демонстрирайки студент-богаташ, тя му даде първи нишан. Когато той гордо попита келнера за пилешка пържола, тя невинно отбеляза:

— Аз пък си представях моя бъдещ мъж като двойник. Заедно да харесваме едни неща, да избягваме други...

Като всеки мъж в подобна ситуация, той беше бавнозагриващ и откровено оглупял. Погледна я с кучешки въпрос в очите: какво трябва да направя за щастието ти, господарю?

— Не обичаме пилешко — обясни му тя.

Той бавно включи мозъчната дейност.

— Мммм... Кой вие?

— Аз, мама, тате, брат ми. Не обичаме пилешко...

За момент в галактическия му мозъчен мрак просветна искрица.

— И четиримата — едно и също?

После искрицата тъжно угасна.

— Да, разбира се. Какво семейство ще сме, ако не сме близки и по яденето, и по бита, и по мисленето...

Ако беше с друга, той щеше да постъпи нормално — да се позасмее, да мине на нейно ниво с вицове и клюки, да я заведе и да ѝ покаже апартамента си, с упор на спалнята, по-конкретно леглото и още по-конкретно тавана над него.

Обаче... С нея. Идеалната, красивата, умната, добрата, грижовната, толкова точно отговаряща на мечтите му, че вече изместваше всичко розово и нежно облачно от съзнанието му...

Та за една пилешка пържола ли...

Локи си знае работата. Ожениха се. И тръгнаха по нейните мечти и виждания.

— Скъпи, нали ще живеем в нашия град?

— Наш ли? Май е твой...

— Аз винаги съм си представяла...

Премести се. При романтичните си позиви.

— Мили, трудно ще ни е сами. Мама и тате ще помагат, апартаментът ще го построиш с една стая в повече...

— Ама те нали си имат жилище?

— Аз винаги съм си представяла голям дом, с голямо семейство...

Апартаментът се получи хубав — макар и скъпичък. Той тегли заем, родителите му помагаша, от братовчеди и приятели зае. Нейните не участваха — имаха доста разходи, нямаха пари за харчене, пък и брат й щеше да се жени, та апартаментът им трябваше...

— Скъпи, ти се връщаш следобед от работа. И си свободен, а това, според моите представи, не е полезно... Намерих ти работа. Хем ще се развличаш, хем пари ще ми носиш...

Работеше, носеше, не ги виждаш...

— Скъпи, тук от заплатата ти се губят едни пари...

— Скъпа, отбихме се с приятели в ресторанта. Решихме...

— Скъпи, аз винаги съм си представяла семейния бюджет на куп, събран, подреден, разпределен. Пък после...

— Но ти вземаш парите и аз не съм виждал бюджета на куп...

— Е, нали са общи пари? И аз ги разпределям от наше име. Защо да те тормозя с подробности? Ето ти пари за хляб, купи и зеленчуци, върни ресто...

— Скъпа! Ресто от това?

— Е, ще успееш, де... Аз винаги съм си представяла...

Един ден се случи катастрофа. Тя му обясни какво да направи, каква кола да й купи, колко да даде...

Обаче, кола на тая цена нямаше. И тук, и в областния град. Прибра се той, сложи парите на масата.

— Скъпи! Трябваше да купиш колата...

— Няма! Кола на тая цена няма! Просто няма...

— Не може да няма! Според мен, трябва да има. Трябва!

— Скъпа, реалността не отговаря на вижданията ти...

— Че какво ме интересува? Искам — значи трябва! Върви, скъпи, потърси...

И той тръгна. Потърси. Но не кола...

ЗА ПОЧИВКА

Кака Пена беше хигиенистка във фирмата. По-конкретно — чистачка. И още по-точно — прислужничка. С широк кръг специалности и роли — чистене, миене, лъскане, тоалетно хигиенизиране, тичане за кафе и минерална вода, дори сервиране при срещи с по-маловажни гости. За важните шефовете викаха Марчето секретарката. Която създаваше правна атмосфера за разговорите само с едно навеждане, при което щедрите ѝ форми преливаха като цунами от басейн, в който се е метнал пиян слон.

Вкъщи така Пена си знаеше работата. Пристига, вади парцала, измива плочките в коридора — та като се прибере бай Пешо цяла вечер да ходи с мокри чорапи и да знае, че жена му е чистница.

Да де — той често оставяше всичко, вземаше някоя оръфана книжка от някогашната „Библиотека за ученика“, вирваше нозе върху табуретката и, опънал се във фотьойла, потъваше в четивата, които навремето беше пропуснал. Както сега признаваше — поради собствената глупост и страстта на така Пена всяка вечер да ходи по дискотеки, че и когато се обърнаха на чалгатеки.

И с това я дразнеше. Я хорските мъже — като се приберат, па вземат инструментите и де колата оправят, де някой уред у дома, де издялат пейчица или масичка...

Бай Пешо отказваше. Като иска хорски мъже — да си вземе един и да го остави на мира. Той колко неща заряза заради нея? Даже училището напусна в трети курс, че се оказа внезапно бъдещ татко...

— Какви мъже ме искаха — въздишаше така Пена. — Свестни, свестни... Пък аз...

Бай Пешо я отрязваше с класическото словесно ренде:

— Свестните взеха свестните, пък ти на мен се падна...

И продължаваше да си чете, изолирайки съзнанието си от всичките спомени и припомняния, които така Пена изливаше отгоре му. Но паток от дъжд не се мокри — всичко е въпрос на навик...

Най-много да отговори с една дума на въпросите ѝ — какво има на пазара, какво търсят хората, цените как са, има ли сваятна

стока. Вместо да обсъдят надълго и нашироко, свободно и времеубиващо всичко — новата рокля на Мара Бонината, как Мишо си одрал колата в бариерата, защо Симеонови не си говорят трети ден... Той иска тишина и спокойствие, че... О, Боже! Няколко пъти ѝ предлага да седне, да прочете някоя книжка, да понавакса изгубеното в сложните години на труда с метла и парцал...

Кака Пена не можеше. Органично не възприемаше нещо, което не е автоматично или не изисква присъствието на поне още един, та да има с кого да си клюкари.

Пък бай Пешо вече беше научил от книжките, че когато човек е скучен за себе си, за умните е просто излишен. Та не я канеше усилено в своя свят...

Обаче, дойде онова време, дето така Пена чакаше с ужас. Пенсионирането. Е, отлага две-три години, ама...

Добре де — какво да прави като пенсионерка? В махалата почти не останаха връстнички и познати, цял ден не може в градинката в задния двор да виси, а предното дворче имаше пет лехички с цветя и за нула време разцъфтяваше. Няма да седне книжки да чете, я...

Но я пенсионираха...

И намери решението. Накара бай Пешо да залее предния двор с бетон, поставиха плочки и всичко цъфна.

Сега сутрин така Пена се появява рано-рано, влачейки подире си кофата с инструментариума. Най-напред поръсваше, после помиташе, накрая минаваше навред с любимия голям парцал.

По обяд — отново. Защото водата изсъхваше бързо, а и ветрец подухваше.

Привечер — пак.

Бай Пешо си знаеше вече — отваря вратичката, събува обувките, нахлузва чехлите и отива до входа. Там сваля чехлите за двора и ги сменя с чехлите за дома.

Научиха се и редките гости. Даже котката се оглеждаше внимателно, когато се прибираше сутрин — да не я види как Пена как с едни лапи ходи навред...

А така Пена е щастлива. Намери си пак своето, създаде си своето кътче и творчески развиваше духа си.

Тия дни мисли да поиска от бай Пешо да ѝ купи една машинка за миене на плочките. Та времето да стане още по-хубаво — коя жена не

мечтае след пенсионирането да живее така, както може и иска...

САМОТНИЦИ

ЧОВЕКЪТ БЕЗ КАЛЕНДАР

Той излизаше рядко от дома си — вече пет години, откакто се беше пенсионирал. Отиваше до магазина, вземаше хляб и нещо за ядене и бързаше да се прибере зад стените на малкия си апартамент. В своя среда, в своя живот...

Не беше много странен — не крещеше по улицата, не пееше, не хвърляше боклуци навред — което, впрочем, беше белег на нормалните хора, но все още някои смятаха подобно поведение за странно, не привличаше с нищо чуждото внимание. Даже напротив — бягаше от него.

Понякога съседите се опитваха да го заговорят. За времето, за здравето... Той ги поглеждаше недоумяващо, измърморваше нещо и бързаше да отмине.

Веднъж един го попита колко е часът и с това го обърка. Човекът го гледаше без да разбере за какво става дума, накрая се пресети и каза тихо, че няма часовник. Питащият го се изненада:

— Не знаеш колко е часът? Поне датата знаеш ли? Кой ден сме?

Човекът сви рамене. Нямаше часовник, нямаше календар, не знаеше и деня. Вярно, сети се — понякога дъщеря му се обаждаше и напомняше да си вземе пенсията, друг път сама му я носеше, но чак да помни дати и дни... Годишите не го интересуваха, за живота наоколо съвсем не се тревожеше. Пък за политика, социални и икономически страсти, за световни проблеми — съвсем...

Защото той не живееше тук. И сега...

Беше в друг свят. Красив и грозен, бурен и спокоен, справедлив и лош, зъл към умните и прекрасен за мислещите, свят на конфликти, на победи ту на доброто, ту на злото, свят на герои и подлещи, на хуманисти и човекомразци...

А понякога, като се замислеше, установяваше, че май цял живот е бил в този свят. Който се променяше пред очите му...

Сети се за жена си. Прекрасната Маргарита на Хагарт, умната Пушкинова Татьяна, майка Кураж и Жана д'Арк... Превърнала се след

няколко години в мис Хавишам от „Големите надежди“ и злата магьосница от Изтока наедно...

Но това беше минало. И забравено...

Сега не знаеше коя година е. Доскоро беше нейде през времето на Нерон, потънал в „Кво вадис“, после беше при великия Молиер в романа на Булгаков, а тази вечер отиваше някъде в далечното и странно бъдеще на Саймък...

И го очакваха пътувания през епохите — мрачния Петербург на Достоевски, красивото несбъднато на Томас Мор и Кампанела, невъзможните светове на Уелс, Чапек, Шекли, Зелазни, страшната реалност на Данте и смешно-реалистичните хора на Бокачо, силата, страстите, любовта и омразата на Шекспир и Марлоу, прекрасните изживявания с Вийон, Лермонтов, Дебелянов, Вапцаров, Ботев, Маха, Шилер, Хайне, близките по дух смешни нещастници на Мопасан, Чехов, О'Хенри, поразяващо саркастичните общества на Хашек, Брехт, Чудомир, Илф и Петров...

И защо са му календар и часовник?

Онзи свят иска едно — теб. Останалото може да захвърлиш тук. Винаги ще се намери кой да го прибере. Все пак — пари струва...

САМ В БАРА

Любимо занятие — седя си в бара. Сам...

Не, фактически барът е пълен. Петък вечер. Малко свобода след работната седмица. Но никой от тук спасилите се не желае да подари свободата си. Най-вече на любимото същество. Любов — любов, но свободата...

И в бара е като в консервна кутия с цаца. Кой наляво, кой надясно. Цаца в собствен сос. А сосът е различен — кой е на уиски, кой на водка, кой на текила. Има разлика. Макар течността да е една и съща. Оригинална. Сам Мето я прави у дома си. Зная го, защото барманът ми е приятел. И затова ми сипва пак тоник. С лед.

Което отново ме връща при жена ми. Тонизираща и ледена...

Но съм дошъл да поживея малко като човек. Което означава — сам в бара. Извън него съм всичко друго — заместник на вибратора, вол на нивата, послушно магаре, сляп верен пес...

Тук съм аз. Защото съм сам. А самотата е най-ценна и най-защитаваща те сред тълпата. Затова всички сме сами. Дори тези — а може би най-вече те, които са по двойки или в компания. Пият заедно, всеки говори нещо, понякога дори се изслушват... И се усамотяват в гмежта от думи, алкохол, тела, лица-завеси...

Пия си тоника и си мисля. Поне така изглеждам. Всъщност, главата ми е старателно опразнена. За седмичното почистване. Никакви мисли, никакви идеи, никакви проблеми...

Освен един — старателно държа чашата и внимавам да не се олея. Физически и психиатрически. След седмичния потоп от грижи и проблеми, самотата отнася тинята нейде далеч, далеч.

Чак към идващия понеделник...

Две фигури едва не се блъсват в мен, та се налага за момент да върна съзнанието и леко направя път. Извиняват се. Мъж и жена. В смисъл на пол. Иначе е ясно. Ще се опитат да заметат проблемите си в някое легло. Или в кола. Или на поляна. Или...

А после, разменили проблемите си, ще разберат, че не са ги замели, а просто напъхали под душевните черджета. Където отдавна е

струпан толкова житейски боклук, че всяка грижа, подушвайки го, пада и умира. Най-вече от завист...

В бара има немалко жени. И те бягат. От себе си. Когато жената иска да си почива по женски — тя отива с приятелка в кафенето и дълго, дълго разменят пресни клюки. Обсъждат околните, защото ги е страх да се взрат в себе си. Но реши ли се на подвиг — да надникне в душевната си бездна, жената постъпва като човек. Отива в бара. Където алкохолът разбива оковите в и около свободната личност. Тогава тя става част от архипелага самотни острови в бара — замълчала, превръщаща ежедневието в мисли, под въздействието на мощния катализатор...

Там пък някой е рухнал до бара. Едно време така отсечено са падали по барикадите. Днес барикади няма. Обаче, на човек все му се ще да рухне нейде. И да мине в друг свят. Някога — на идеалите и мечтите, днес на хаповете против главобол сутрин...

Много мисля...

Кимам на бармана. Приятелчето разбира — време е. И вади изпод тезгяха моята бутилка. Поне така ми разправя. Макар и двамата да знаем — от Метовите е.

Време е за усамотяване от самотата...

Наздраве, душо моя последна!

В ПУНКТА ЗА РАЗМЯНА НА НАСТРОЕНИЯ

Намаляха, хептен малко останаха кръчмите. Истинските — ония, в крайните квартали, в забутаните улички, полуосветени от далечна улична лампа, с мигащи крушки из задимените помещения. Където ходенето до тоалетната е подвиг — по-голям от пресичането на Саргасово море пешком. Пък и малцина рискуват да газят там — я каква улица се е ширнала отпред. Още повече че лютата домашна пукница не гони към изворите на Амазонка — натам тичат само бираджии, а такива в почтената изпаднала кръчма хич не са на почит. Ако, разбира се, не ги набият още при поръчката...

Кръчмата е място за монолог между няколко човека поне. Всеки си има проблеми, теми, стилистика, структура на речта. И всеки уважава другите. Затова никой никого не прекъсва: „Ама я чуй...“. Защото в кръчмата всеки има право на свободно слово и му го предоставят. Може, говори си... Докато падне под масата и запечне там...

Което рядко става — в кръчмата аматьори не ходят. Камо ли да излизат от там. За кръчмата трябва препоръка от опитен посетител. Или барем външният вид на новодошлия да дава ясна паспортизация на интересите му.

Не, в кръчмата алкохолици не се събират. Нито пък ги търпят. Алкохоликът има нужда от ракиен шамар — едно петдесет грама често му стигат, за да се строполи под масата. А в кръчмата ходят хора, имащи нужда от алкохолно натоварване за душевно разтоварване. Пие се на малки глътки, понякога дори мезе се взема на хапки, с кеф се вдига чашката, с още по-голям кеф се цеди скъпоценната течност в гърлената бездна. И се вика още едно...

А разговорите индивидуално си текат. Един се оплаква от жената... Впрочем, не е един. Повече са само псуващите началника. От началник оплакване няма. Само яки старобългарски изрази, касаещи не толкова женската част от началническия род, ами и цялата анатомия на шефа. От ушите надолу — без петите...

Та така — един се оплаква от жената, друг псува чорбаджията, трети комшиите, всички политиканите и властта.

При това — всеки сам си говори и всички наоколо слуша. Монолозите се преплитат — като птича песен в пролетна гора. Разбира се, при птичките няма оня особен ракиен съпровождателен аромат, който убива всеки бацил и всяка зараза на километри наоколо. Освен съпругите, ама те минават през такива завеси и причакват собствеността си да се изклатушка навън, че да го подберат. А понякога дори влизат безразсъдно смело, та си забират добичето дома...

Обичам тая среда и тая атмосфера. Особено сега, тъй като сме на масата с Тошето. Двамата — макар на квадратната маса да сме се подпрели поне шестима. Но другите четирима са си самостоятелно — ни ни се бъркат, ни им обръщаме внимание.

— ... И ти викам, братче — реди Тошето, замислено гледащ с двете очи едновременно върха на носа си — не се търпи, бе... Дърт, дърт, ама мърда. Най-вече езикът му. Умори си жената, иска нова слугиня. И рекъл, че мойта жена — демек, щерка му — ще го обслужва...

Споглеждаме се, разбираме се, вдигаме чашките.

— Нали си гледал рекламата за злия тъст, дето спира телевизора баш, когато зетят е зяпнал в узряващия гол? Те тоя проклет тъст е цвете в сравнение с моя. Помня — ходехме понякога на гости у тях. И жената ме инструктира: „На гости си! Той е домакинът. Той казва какво ще ядеш, какво ще пиеш, какво ще гледаме по телевизията...“. След месец те идват. И жената ме строява: „Гости приемаш! Той е гост! И вече е поръчал какво да приготвя. А после си знаеш — той казва какво ще гледаш по телевизията...“. Затова взех да се разболявам, та поне понякога пропусках тия инквизиции... А оня...

Пак се споглеждаме...

— От две години пилешко и риба не е ял. Щото преди свикнал — като се върне от работа, жена му приготвила манджата, извадила костите, той само набива. Пък след нея трябва сам да ги вади и затова — не ще. Пържолите му дай и наденици. Зъби, вика, нямал, та затова...

Гаврътва ловко чашката — въпреки треперещите пръсти на дясната ръка, маха през дима на кръчмаря, който вече минава край нас със сиво-жълто-кафявото шише с пукницата.

— Оня ден ми вика... На мен, бе... Примами ме да се отбия у тях, та да ме заглавичка... И вика: „Тошо, дъщерята що не се премести тук?“. Ма не пита, ами го поставя ребром въпроса. Нали е бивша номенклатура, мисли, че светът още се върти край него, а всички са му длъжни — щото е благоволил да ги погледне... Като сюзерен — всички са му васали, трябва да са щастливи, задето им е наредил нещо...

Сега аз викам кръчмаря.

— И к'во?

— Ми — рекох му, уж не схващам: „Къде е това «тук», дедо?“. С това „дедо“ го побесвам, та затова така му викам. „Тука, бе — в апартамента. Има още една стая, ще ѝ е по-лесно да ме обслужва, и на работа да си ходи...“. Сецнах го: „Дъщеря ти, ако не знаеш, има семейство от 30 години насам. И съм ѝ направил къща два пъти като твоя апартамент. Така че — за какво да идва «тука»?“...

Млъкна Тошо, колкото да вземе малко кисел лук от миналогодишната туршия — и тя свежа като нас в тоя час.

— И к'во?

— Ми дзвери ми се и, все едно че не ме е чул, мърмори: „Бе, аз още не съм баш решил...“.

— Ъ?

— Ъ, бе, я! Аз му викам, че няма да стане, жената — дъщеря си, де — не е питал, ама той щял да решава...

Подпирам глава, щото из нея се люшка умна мисъл. Те, мойте умни мисли все по това време и на това място се пръкват...

— Тошеее, те затова аз не ща да векувам. Все ще се мре, ама искам после хората да рекнат: „Язык, рано си отиде!“, вместо да викат: „Ма тоя още ли е жив?“...

А лампата с тенекиения абажур отгоре ни скърца одобрително и се клати като пияна...

Ми като не може да носи...

МИЗАНТРОП

Така ме нарече някакъв на улицата. Защото не щях да се калям, докато повдигам някаква жена. Спънала се, понесла се накриво, паднала лошо на земята. Пред мен.

Да беше лято, ще се замисля. Може и да я повдигна. Ако не е много прашно. Но то — кал. Есенна нашенска кал по сами централната улица. Е, как да я вдигна и подкрепя — цял в мръсотия да стана?

Пък тоя вика — мизантроп?!

Я ти да си на мое място, да те видя...

Ама какво да го гледам. Аман от фукльовци. Отиде при жената, наведе се повдигна я. И сам се оплеска с кал. На — нали ти казах...

И защо всичко това? Заради някаква невнимателна жена. Да беше прасенце със счупен крак — да го хвана и вдигна. Барем пържоли вкусни ще има после.

Пък то...

Не, не може да се вярва на хората. Знам си го. И никога никому за нищо не вярвам. Особено на близките ми. Не им вярвам и винаги очаквам нещо лошо от тях. Поради което рядко съм разочарован. Оказва се все предусетено...

Като на кино. От харпии и горгони, от вещици и фурии, във филмите на ужасите се стряскат само малките момчета. Големите са женени. А от познатото никой не се плаши.

Любов ли?

Ха!

Да, не съм... Такова, де... От ония... Дето хептен не им вярвам. Щото си има закони. И, когато използваш част от тялото си не по предназначение... Дали може някой да предвиди какво още ще обърнеш наопаки?

Жените? Хм... Абе, не се отказвам от тях. Даже имам заделени пари от всяка заплата. Нужда човешка, какво да правиш... И спазвам правилата — плащам, получавам...

Ама стига с тая любов, нали ти казах... Аааа, ти за онуй, от книгите... И защо ти е любов? Имаш ли фантазия — любов не ти трябва. Жена да има около теб. Най-удобно — под теб...

А може и без нея. Като млад, фантазията ми... Ама това не е за всеки...

Пък жената... Жената проблем с проблемите няма — тя може всеки проблем от нищото да направи... И разговор с нея е като беседа на сляп с глух в тъмното.

Макар че и жените се променят. Ето — помня какви красиви връстнички имах. И ги срещах после — все така хубави, все привличащи окото...

Но променливи. Непостоянни. Ей го — изчезнаха някъде тия хубавици. Не, не — срещам ги и сега, но... Просто се промениха. Забелязах го след операцията на очите. Само седмица бях зает с това — малко в клиниката, малко у дома.

А като излязох, сложил модерните очила със силен диоптър...

Мани, мани... Всичките ми познати одъртели, овехнъли, спаружени... При това слухът и акълът ми са добре, та разочарованието се усилва...

А как ги гледах... Като се сетя как изпулих очи, когато преди 50 години попаднах случайно на евиния плаж... Хубавица до хубавицата... Хем на лицата не обръцах внимание...

Къде отидоха красавиците? — иде ми да се разкреця. А разбирам защо е така. Просто не се грижат за себе си, остаряват бързо и некачествено.

Не като мен. Цял живот в огледалото виждам сутрин все един образ — харесва ми. Дори след новогодишна нощ. Прозира интелект през свитите подути очи, определена красота се очертава по небръснатата, смачкана физиономия, сила избива от рошавата коса в прическа „Ела с мен в пещерата“...

Те този обичам! Само него...

А околните...

Пейзаж! Като пустиня във виденията на Гойя...

Не ме заслужава тоя свят... Ама хич...

КУЧЕТО НА ГОСПОДАРЯ

И тази вечер Господарят се прибра късно. Кое не учуди кучето. Защото времето за него не се дели на ден и нощ, на светло и тъмно, камо ли на часове. Времето за него се състои от две части: с Господаря и без Господаря. Останалото е без значение...

Така че Господарят се прибра, както винаги, късно. Късно — по оценката на кучето. Дори излизането до входната врата — където Господарят взема някакви хартии от кутията на портата, е мъчение за кучето. Без Господаря... Мъгла в съзнанието, тормоз за нервите...

Тъй като светът — винаги с малка буква, не е никакъв свят без Господаря. И когато се прибере... Дори да среща кучето с ритник и сърдито изражение... Пак е щастие! Господарят е при него при своя верен роб...

Господарят сяда на масата и вади неща за ядене от една съдина. Вкусни неща, ароматни неща, примамливи неща. Които привличат кучето, но... Но то седи до краката на Господаря, гледа към него с втрънен поглед, от който блика водопад от любов и вяроност. И понякога всичко изригва като шадраван от щастие, щом Господарят метне на верния си роб кост или дори парче мръвка...

Е, невинаги е така. Често Господарят се намръщва и сритва кучето. Заслужено, разбира се. То не знае защо, обаче нали Господарят знае? Той е горе, той вижда, той решава. И кучето няма право не да се сърди, ами дори да се пита това или онова.

То не се и пита. Господарят е всичко, кучето е част от света му и трябва да е щастливо от това. И е щастливо.

Понякога Господарят си сипва някаква вода от специално шише. Вода с остър мирис, направо убиваща носовите клетки на кучето. И то знае — не помирихва черното ухание. Обаче, този мирис е отдавна част от Господаря и кучето е принудено да се примирява. Харесва или не — Господарят е всичко в света, така че кучето приема цялото му същество.

Облизва лицето на Господаря, радва се на присъствието му, скача от щастие, когато чува гласа му, кротко подвива опашка пред гнева

му...

Не е важно дали го рита или храни. Той е Господарят. А кучето...
А кучето си е кучето. И знае мястото си. Както и предназначението си
в природата.

Да обича и служи на Господаря...

БАЛКОНЪТ

На втория етаж. Стар, но стабилен. От едновременните — железни опори, железни перила, железни гредички, залят с бетон върху дървена плоскост. Здрав. Макар ръждата да се забелязва дори от улицата.

Но пък красив. Ажурни метални шарки, хубави изрязани перила, привличащи окото леки скулптури отдолу. Уж подкрепящи го, а изглеждат като летящи духове. Неясни по пол и произход, с красиви крайници, наведени глави, изпънати мишци.

Част от сградата и едновременно с това като кацнала космическа яхта. Привлича окото и насочва погледа към иначе бледата къща. Триетажна, малко полющена, с обикновени керемиди, пълзящи улуци, спуснати кепенци на първия етаж.

Минувачите често се спират и оглеждат балкона. Други отминават бързешком, но не пропускат да метнат един разведряващ поглед към красивото украшение, да поразведрят затичаната си душичка.

Освен собствениците му.

Които имат само един проблем с балкона. Излишен е. Вратата към него отдавна е зазидана, стаята е превърната в част от големия хол и има други прозорци и врати. А и излиза на голямата тераса — така че някакво си балконче, при това към улицата, е просто излишно.

Освен това, ръждата, която отпред изглежда като красиво допълнение, разяжда отвътре зазиданите железни части. И балконът става опасен. Вече два пъти от общината предупреждават собствениците, че има оплаквания от минувачи и хората се боят от внезапно рухване на неподдържания балкон.

Засега той е на мястото си. И чака присъдата. Която може да е само една. В реалността красотата винаги отстъпва на ползата.

А каква полза от един красив и ненужен балкон...

(Има стихотворение на Далчев, а и аз минавам редовно покрай зазидан балкон, застрашително увисващ на перилата.)

СТАРЕЦЪТ

Спря пред стената и се загледа в електрическия ключ. Време беше да ляга, но някак си не му се спеше. А от съня не се оплакваше. Чудеха му се познатите — обикновено старите хора спяха малко. Пък той — поне три пъти през деня дремваше нейде по половин час, вечер след 22 часа заспиваше. Въртеше се, наистина, но все пак затваряше очи сравнително бързо.

Такъв си беше цял живот — малко на контра, малко на инат, малко на кестерме на света и околните. Жена му, пет години следвала, за да научи 4К и 3, не изказала една своя мисъл през живота си, все го упрекваше, че оригиналничи. А той се чудеше — отде в уж образовани и претенциозни хора този стремеж към унификация...

Наближаваше седемдесетте и знаеше, че няма да ги отпразнува. Стигаше му живота досега, не искаше да е тежест на околните и себе си. Обичаше да повтаря старата мъжка мечта: „Да умра в обувките си“. Не на легло, не в болница, не сред близки, на които е втръснал вече дядката.

А така — в движение...

Смъртта, философстваше си, е като угасяването на светлината. Щрак!... И — тъмнина... И — тишина... И — покой...

Че към какво друго да се стреми на тази възраст? Написал няколко книги, работил цял живот, запомнен от хиляди мъже и жени, някога момичета и момчета в класа му...

Очите вече не виждаха добре, краката едва го държаха, организмът беше разяждан от куп болести. Така на един преглед докторът каза, че има страхотно здрав организъм, та да издържа всичко...

И, въпреки това — не лягаше, не охкаше, не тормозеше околните с оплаквания и диагнози.

Просто живееше...

И очакваше най-после да дойде време за покой...

Сецаше се за съседа отсреща. Който почина на 101 години. Със запазен разум, свеж като кисела краставичка. Излизаше сутрин, седеше

до оградата, ако някой спре — разговаряше с него смислено...

Само дето тялото, съдържащо разума, беше нефелно...

Както казваше той след разговор със столетника: „Като импотент в публичен дом. Всичко вижда, всичко разбира, но не може...“.

Е, не му се живееше така...

Смъртта, философстваше понякога насаме (нямаше смисъл да гледа в празните очи на жена си — освен, ако обсъждат цените на пазара днес), смъртта е като този ключ на стената. Щрак... И — толкова...

Човек заспива в тъмната стая.

Е, да — но мнозина не заспиваха. Въртяха се, шумоляха, дори ставаха и пречеха на останалите. Ключът им щракнал отдавна — преди двадесет, тридесет, дори петдесет години... Но те не заспиваха. А пречеха на околните. И ги претоварваха с проблемите си — смятани за огромни, всъщност дребнави и елементарни.

Та понякога близките им се чудеха дали няма хапчета за сън...

Старецът не искаше никому да тежи. Най-много на себе си. А вече си беше омръзнал. Все пак, той се беше появил на света без никой да го пита иска ли. А околните имаха избор — жена му го беше избирала, приятелите също, дори комшиите в кооперацията имаха юридическото право да се откажат от съжителство с него.

Е, децата му също не бяха избирали кой да е баща им, но... Съдба! Награда или наказание за тях и него...

Отиде до прозореца. Вечерта почерняше околностите. Светлините на колите се плъзгаха по сивите стени на блоковете, жълтите очи на сградите бляскаха като хищнически погледи, последните птици се прибираха в гнездата си.

Птици... Завиждаше им. Искаше му се да е като тях — да избяга от тежестта на земното притегляне, да се носи леко нависоко, да разтоварва проблемите си във вид на отпадъци върху главите на страхливо стъпващите отдолу хора и животни. Да, във въздуха нямаше боклуци... Имаше свобода...

Наистина, с птичи лек мозък — ненатоварен, прицелен само в намирането на храна. Докато смъртта не блъсне пернатото тяло в земята...

А той е на шестия етаж...

Искаше му се да полети... Напред... После надолу... Няколко секунди свобода... И ключът да щракне...

Задържаха го скрупулите и проблемите. Какво ще кажат околните? Не нему — той нямаше да посреща дошлите, камо ли дума да им каже. Какво щяха да говорят зад гърба на близките му...

А щяха. Такава тема изпуска ли се?

Като човек той имаше куп права — описани в законите. И нямаше едно простичко. Да избира дали да живее.

Древните траки плачели, когато се роди дете, смеели се, когато човек умре. Защото добре осъзнавали тежестта на живота.

Замисли се върху миналото. Хилядолетия първи са умирали саможертвените. Страхливите, готовите на всичко — само и само да гълтат въздух и поемат някаква дажба храна, са оцелявали. И са ставали дълголетници. Героите обикновено са загивали млади, без поколение.

Естествен подбор. Поколение след поколение — наследници на адаптиращите се. Тоест — на примиряващите се.

А на стареца не му се живееше вече...

Нямаше кога и къде да се жертва. Дребните трудности и тежести — работата, семейните и служебни проблеми, конфликтите, необходимостта да мимикрира в името на... На кое? На спокойствието? На децата? На...

Останаха назад. Децата имат свои деца, той беше вече свободен. И се превръщаше в тежест...

Старецът тръгна към дивана. Тази вечер каза, че ще гледа телевизия до късно. За да не го безпокоят.

Взе кутийките с хапчетата.

Можеше да полети, да... Но не искаше да прибират от асфалта оплескания му с кръв и кал труп. Да не плаши.

И да спести едно миене...

Навън градът заспиваше. Временно...

А нему трябваше покой. Истински покой...

ПАНОПТИКУМ В КАЛЕЙДОСКОПА

ПРОЛОГ

РАЗКАЗ ЗА ХОРА — УЧЕНИЦИ, УЧИТЕЛИ, РОДИТЕЛИ.

Не търсих сюжет, не търсете и вие. Просто се опитах да покажа изкуствен сбор от различни личности. Изкуствен, защото никой не е избирал ни училището, нито класа, нито съучениците, камо ли класните и преподавателите.

Е, има някаква нишка — но тя е само по тая линия: коридори и класни стаи. Пъзел. От герои и проблеми.

Останалите въжета, свързващи ги, са невидимите — приятелство, любов, омраза, завист, познанство. И служебните окови на професията, задълженията, изискванията на държавата и обществото, на родителите и близките.

Измислени ситуации няма! Всичко е видно, преживяно, чуто и обсъждано, реално в една наша действителност.

1. ИГРИ

Светла се самодефлорира в осми клас. Просто ѝ писна разни скубли, дете две и две не знаят колко е, да се фукат кого придушили, кого прекарвали, как беснели с еди-кой си...

А пък обсъжданията им... Направо се сгърчваше, когато ги слушаше. Тоя бил вързан в ръцете, ама иначе... А оня имал... хи-хи-хи... Пък другият бил като кобра с езика, та компенсирал останалите неща...

И се хият доволни, патките му с патки, и я гледат отвисоко, че и от време на време я вземат за мезе: „Мамина щерка“, „Ей, ама на теб май ти се иска, пък не ти стиска, а и мама не дава“, „Ти, Светке, си гледай порното и не намесвай теорията в практиката“...

Вярно, имаше куп кандидати за неприятната процедура. Маса народ с гащи се облизваше и си представяше как ще награби това свежо подхвъркаче, как ще завърти на грил прясното пиленце, как ще разказва небрежно гордо пред компанията, че е отворил корицата и прочел първите редове от голямата книга на живота на мацето...

Ама Светла не искаше никой от тия простаци да участва в паметния — поне както тя си го представяше — момент! Ега ти идиотите! Кого да допусне до свещенодействието, а?

Оня ли, дете навлякъл дънки с провиснало дъно — като че седмица не е сменял памперса, пък само едно си знае и бае: за великия мастилен рапър и гениалните му псувни?

Или вечно полудрогирания цял кретен, дете се опитва да пуска ръка по клина ѝ?

Или месестата маса, дете се хвали, че мисли и в същото време чака мозъкът му да се развие във фитнеса?

Или...

Абе, няма хора в тая скапана компания и туй то!

Ама с кого човек да излезе вечер за едно малко, че и кой ще почерпи в тая парична суша? Отгоре на всичко майка ѝ я пускаше само с комшийското недоносче, защото единствено на Вярка имаше нещо

като доверие. С леля Миче, Вяркината матрона, бяха приятелки от влизането в блока, та оттам и псалмопенията за Вяркините дарби, за ума ѝ, за скромното поведение, за културата ѝ „в обществото“ — както обичаше да казва майчугерата.

Боже, отде да знае задръстената еснафка, че Вярка още в шести клас — таман като напъпи, го беше ударила на живот. Цялото училище говореше как в седми клас уж ходила на море с приятелки, пък станала атракцията на едно заведение. Отишла, дето се вика, с едни бикини в чантичката, пък се върнала хем без да ги е обула, хем с куп зелени банкноти. И после се завъртя като бясна катеричка в лав-стори колелото на града.

Посветените я гледаха с уважение и учудване — това девойче, едва на шестнадесет, че и наглед неособено надарено, такива салтоморталета въртеше, такива фигури изпълняваше, такива фантазии развихряше...

Абе, ония от Камасутрата можеха частни уроци да взимат от нея! И да плащат яко — както правеше всеки, пожелал да се убеди в градската легенда.

А иначе Вярка беше примерна ученичка, даже получаваше стипендия за отличен успех. Кога спеше — никой не знаеше, но успяваше хем в два-три часа след полунощ да се прибере у дома, хем да е навреме за първия час в училище, хем от там директно паркираше в „Лимона“, хем все имаше домашни и знаеше уроците. Канеше се да следва бизнес нещо си, бизнес дама да става, пък да разкаже играта на мъжката половина.

— Ти, Светле, на мъже не вярвай — говореше ѝ тя, обикновено към полунощ, преди да се заеме с професионалните задължения. Точно тогава беше наквасена, сълзлива, розово-романтично настроена. И адски назъбена. — Това нещо, мъжът, Господ го създал само за играчка. Е, едно парченце от него го бива, и то — невинаги! Ама е голяма гадина, ще знаеш! Да не мислиш, че тия педали ме таковат, а? Аз ги чукам, аз! И ги правя на маймуни, каквито са си. Обаче, си трая. Да плащат като мислят с оная глава! И хич, ама хич не ми пука! Курва, а? Чакай, още малко... Още малко, още няколко години, пък ще им кажа аз кой е курва!

А сетне отиваше на пилоната и като че изтрезняваше. После изчезваше с някой щедър клиент — но само с един на вечер, Вярка си

имаше принципи — и към два часа беше вкъщи. Тиха, скромна, прибираща се от дискотека. Леля Миче хем вярваше на щерка си, хем се беше отказала да я спира. Да ходи където ще! След няколко скандала, които разлюляха блока, горката жена предпочиташе спокойствието. Седи си сега вкъщи, цяла вечер зяпа я сериали, я някой сълзотворен филм и чака. А, като чуе отварянето на външната врата, въздъхне и си легне удовлетворена. Все пак се прибра това дете, няма да я изостави и тя. Както направи навремето баща ѝ, онзи мискинин коцкарят...

Светла ги знаеше тия неща, защото обичаше да подслушва по вратите. Още в детската градина ѝ хареса тая работа. Тогава видя страховито интересни неща, които чак сега разбираше. Не ѝ се спеше веднъж, измънка на лелката, че иска „пиш“ и тръгна по коридора. Сама, в тихото време, зяпаше насам-натам и познатите ѝ неща изглеждаха някак си други. От стаята на госпожа директорката се чува някакви звуци. Светла опря ухо на вратата, пък тя не беше затворена и леко се поддаде под натиска ѝ. А там... строгата госпожа директорка, дете плашеше с гримаси само и деца, и персонал, че и родители, заметнала лятна рокля на врата, пъшкеше и охкаше в ръцете на чичо Делчо огняря.

Светла не видя точно какво правеха, но имаше усещането, че два огромни звяра се блъскат ритмично с космати зурли. После чичо Делчо се дръпна, а отпред му се провеси едно червено нещо. Като пишлетата на момченцата, ама бая по-голямо, рошаво и червено. Направо алено. Без да разбира защо чичото е трябвало да бодне с тая инжекция госпожата, Светла побягна към спалнята. Терличките ѝ тихо тупаха, та никой не я чу, пък и лелката вече беше разстлала огромното си туловище върху дивана и всичко остана скрито-покрито.

От този миг за Светла светът стана друг. Още повече, когато една вечер чу подобни пъшкания откъм спалнята на родителите си и, вече очакваща картинката, опря ухо на вратата. А сетне дойдоха игрите с момчетата, „докторските прегледи“, постоянните опипвания, разглеждания, обсъждания...

Тя не можеше да си представи как някой си — ама бил той и русият принц от приказките — ще напъха онова, дете пикае, нейде из нея. Я по-добре да стане монахиня, отколкото да прави такива неща!

Няколко пъти едва се сдържа да не кресне на майка си, че знае какви срамотни работи правят с тати в тъмното...

А в първи клас вече гледаха порнофилми — тайно, лошокачествени, елементарни. Даже непреведени, та цялата тайфа псуваше, докато ония на екрана водеха някакви безсмислени разговори и не пристъпваха към работата по същество. Е, зяпаха и списания, но от тяхната студена гланцовост лъхаше на скука, нямаше акробатични изпълнения, нямаше интересни сцени, нямаше атракция.

Отначало компанията се състоеше от момчета и момичета от класа, сетне взеха да идват по-големи батковци, а момчетата си направиха свои групички. Увлякоха се по футбол, по електронни игри, по разни момчешки щуротии, че взеха да побийват момичетата, да доказват мъжката сила върху ребрата и косите им.

Нейде в пети клас започнаха да се делят и момичета. Едни се озубриха, други се размояха. Първите ядяха бой и от момчетата, и от вторите, но учеха упорито, устремиха се към разни привилегировани училища, даже знаеха какво и в коя страна ще учат.

Другите момичета се фръцкаха по улиците и коридори, смятаха, че всички се заглеждат по ръбестите им коленца и ъглести фигурки, уреждаха си срещи с момчета от горните класове. И не ходеха на тях, за да демонстрират презрението си към „лапетата“.

Нейде тогава Светла реши да се раздели с ограничаващата я девственост, пък каквото ще да става. Нито съм първа, мислеше си тя, нито ще съм последна. Та един ден напълни ваната с гореща вода, взе едно нещо, дето купи с много срам от малко магазинче и... готово. То не било страшно!

Почувства известно облекчение дори от мисълта, че няма да се плаши — ще забременее ли или ще се размине. Защото това беше големият ѝ страх.

Я така Димитрина от долния етаж — излъга я един нехранимайко, дето уж я беше взел на работа във фирмата си, та сега горката гледа Миленчо и се чуди как да обясни на родителите си, че времената вече са други.

А на следващия ден реши да дебютира и в чужди обятия. Отдавна се чудеше кой ли би могъл да е този, който ще има честта да я притежава... почти пръв, де. Ех, да беше математикът! Но той си имаше жена, а оная скубла наистина си е хубава. А и честно казано,

добра жена беше. Като му ходиха неканени на именния ден, ги посрещна с усмивка, почерпи, оригинална кола и тортички поднесе, че и за училищните работи заразпитва. Малко скучно стана, когато започна да им разказва как те навремето са учили, но такива са възрастните — трябва да им се изтърпяват щуротиите. Те как търпят ученическите!

А математикът е пич и половина! Говори с тях като големи, но и изисква като от големи. Много неща ги научи. Оказа се, че тия числа и цифри не били толкова страшни, а по-скоро загадъчни, водещи към различни мисли и идеи. Е, да, но трудно влизаха в главите на учениците. Та цели три години ги беше мъчила Мадам, както викаха на госпожа Петрова.

Не че нещо зависеше от възрастта — поне петима от преподавателите им бяха близо до петдесетте, от едната или другата страна — от характера ѝ идеха всички конфликти с учениците. За Петрова две и две винаги беше четири, независимо от обстоятелствата. Излизаше пред черната дъска, заговорваше, почваше да пише, тебеширът едва ли не въртеше пируети из пръстите ѝ, обаче никой нищо не разбираше. И така намразиха тая пуста математика...

А сетне дойде едно младо момче, както му викаше историкът, господин Данчев. Този Данчев беше посрещнат малко нещо на нож, правиха му разни простотии, но скоро се убедиха, че хем познава с един поглед кой е виновникът, хем умееше така да го нареже на филийки с лафове, че нямаше нужда от разкарване до директора или учителския съвет.

Да, математикът само в мечтите можеше да бъде неин. И Том Ханкс също. Много далеч беше, иначе Светла щеше да му покаже къде зимуват раците. А за Брус Уилис да не говорим. Точно такъв ѝ трябваше — малко по-зрял, опитен, напорист, с чувство за хумор.

Е, как да се живее нормално при тоя недостиг на истински мъже? Затова Светла мисли, мисли пък вечерта седна до Гочето. Той беше май най-свестен в компанията. Тренираше нещо хандбал, даже и мачове имаше в градския отбор. Не може да се каже, че беше умен, но и глупав не беше. Все пак, четеше не само табелите по улиците и менютата по кафенетата. Даже малко нещо срамежливичък ѝ се струваше.

Обаче, тая вечер — дали от изпитите три малки водки, дали от палещата топлина на коляното ѝ, Гочето беше много откренат. Изстреля куп вицове, пусна няколко шикарни лафа, даже в един момент, когато диджеят случайно завъртя нещо по-бавно, за душата, я взе в обятията си. И, когато тя склони глава на рамото му, взе, че ѝ прошепна:

— Искаш ли да се разходим?

Абе, знаеше си тя, че тая разходка е само до наетата от Вярка стая в хотела горе, ама...

Все пак, минаха през голямата тераса, дето група насвяткани азиатци кротко зяпаха луната, сетне дори на покрива се изкачиха и пиха по едно кафе там. А после Гочето я въведе в стаята и взе да я разопакова. Не че имаше някакви сложности. Задръстен, задръстен, но и той беше се отракал в компанията, пък и Светла ловко извиваше раменца и бедра, та бързо смъкна оскъдния тоалет. Нататък си беше по реда на нещата — отъркаляха се в голямото — видяло и по-щастливи мигове — легло, Гочето малко нещо се поучуди на лекотата, с която на уж непревземаемата крепост му отвори порти, но работата не беше до мислене, така че се остави на първичния нагон.

Поизмити, поосвежени след случката, те слязоха отново в дискотеката. Тайфата вече беше отишла в бара, та имаха време за малко разгривка на дансинга. Долу ги посрещнаха с ръкопляскания, които затихнаха, след като Гочето пошепна нещо на Мишо. Както си му е редът, за минути новината обиколи групичката. Вярка дръпна главата на Светла и зашепна малко нещо обидено:

— Кога, ма, кога го направи? Що не питаш? Уж си приятелка!

А Светла загадъчно ѝ намигна. И сетне не отвори дума кога, с кого, как. Колкото и да я разпитваха.

Та от тази вечер вече стана равноправен член на компанията. Избра си Гочето за гадже. Едно, че не ѝ се искаше да я лигавят разни простаци, друго, че все пак беше симпатичен.

...

2. СКУКА

Училището, разбира се...

Ей го — джиясемът звъни, трябва да се става, а му се спи... И как няма да е окапал — прибра се нейде след полунощ, пък и трите водки си казваха думата. Абе, не му се пиеше, но... Така е — компанията, мястото, поводът... Всичко задължаваше. Дори трябваше да се напие, но не му се искаше чак дотолкова да мимикрира с другите.

Даааа... Мина и тоя рожден ден... Седемнадесет... Както казваше баща му — солидна възраст за магаре, детска за човек...

Макар че... Какво разбира бащата от живота? Е, стар е вече — към четирийсетака отива, ама си е още с детски акъл. Още вярва в доброто и красивото, още говори за честност и порядъчност, още се надява да се върнело някакво време...

Няма!

Коста добре разбираше — времето не тече, не идва, не си отива. Времето — това е мигът. В него си ти. И — каквото уредиш. По какъв начин, с кого, за чия сметка... Кой те пита? Важен е резултатът. А той се измерва по едно — в твоя полза ли е...

Ей го — снощи при тях приседна някаква компания. Беше претъпкано, били приятели на Митето, имаха две хубави момичета... Защо не? Единият беше бая възрастен — може и 25 да имаше, но другите се оказаха наистина познати. Момичетата беше виждал нейде из градските училища, а последното момче се оказа от техния вход. Дето се вика — селски...

Така наричаха квартала им. Обикновен, нормален градски квартал. Блокове, блокове... Разнообразни — ту осем, ту четири етажни. Дори един изригнал като вулкан нагоре — чак до 12 етажа...

Ама там си живееха наистина селяндури. Коста имаше приятелчета в блока, неведнъж се беше чудил на хаоса в него, на мръсотията, на циганските звуци, дето се носеха из тесните коридорчета...

То не е за чудене. Я техният блок — само четири етажа, шест входа, ама наоколо спечена пръст, сковани дървени гаражи, порутени плочници, разровен асфалт. И — найлонови пликове, разнасящи се при всяко духване на вятъра.

Мъжете не можеха да се организират за един общ ремонт, жените се караха с повод и без повод — като знак, че все още живеят, децата не признаваха частната собственост.

Всеки опит на някой наивник да разкопае вкоравената земя, да засади цвете, да забие овошка, се превръщаше в очакван крах. Винаги се намираще друг, който от злоба, скука или кой знае какво, смачкваше, чупеше, разбиваше направеното...

Коста се протегна. Откъм кухнята се чу гласът на майка му:
— Хайде, бе Коце! Ще закъснееш...

Горката! Бързаше за работа в плетачния цех, а беше станала отрано, за да направи нещо за закуска за синовете си и оня лузър, баща им...

Но Коста вече знаеше, че в тоя свят, за да успееш, не бива никого да жалиш — та ако ще майка ти да е. И само викна:

— Ида, ида...

В кухнята беше и брат му. Хапваше топли мекици и поглеждаше часовника. Петокласник — какво може да искаш от недорасляк...

Баща му се измъкна от банята. Още мокра коса, избръснат, погледът замаян от доскорошния сън. И както винаги културен:

— Здравейте, момчета!

Коста само изръмжа, оставяйки гласът си да потъне в сочната мекица. Не му се говореше. Още повече с баща му. Трябваше да е възпитан, да е ведър, да е... Абе, да бъде истински син...

Да, Коста си беше истински син... Но... Да го показва... Хайде де, да не е длъжен? Родили го, правили си кефа — а сега той да им живее... Нищо лошо за старите, не ги мрази, не им желае злото... Но и те, ако може, по-малко да се мотаят в живота му... И тоя вечен оптимизъм на бащата... Беше започнал работа като механик преди месец. А преди това — почти година безработен. Водеха го в някакви списъци, даваха му някакви пари, хващаше се незаконно тук и там, донасяше някой лев на ръка... И — пак оптимист... От какво, бе...

Но Коста подобни неща вкъщи не говореше. Те си имат живот — да си го живеят. Неговата е друга. Той има цел... Различна... И хич не

иска да знае някой каква е тя. Дори не ще да спомене. Обещал е да учи, после ще стане студент — има къде, а през това време сам ще си урежда живота. Както той си знае и може...

Да, но сега се налагаше да може невидимо да се вмъкне в часа. Защото ставаше седем и половина, а беше абсурдно да стигне до училището. Не беше проблем отсъствието. Знаеше си, че класната ще го маскира някак си. За тоя срок имаше над тридесет, а официално му се водеха четири. Защо, как — не го интересуваше. С класната не разговаряше по темата, тя не го и питаше. Класът беше на границата — 19 души. От които един в Германия, две фиктивни, четирима постоянно отсъстващи. Но, ако се наслагат истинските присъствия и отсъствия — трябваше да ги закрийт. Обясни им го Миро, чиито родители бяха даскали. А един клас по-малко означава двама учители съкратени. И затова всичко се водеше на книга законно, пък иначе...

Иначе си беше хептен нормално. Кой тук, кой го няма... Важното е, че със съучениците се разбираха — без графици, без претенции — кой кога да отсъства. Е, случваше се някой първи час да са само пет-шест човека в клас, ама и даскалите свикнаха. И се правеха, че не виждат...

Даже май им беше по-добре — отсъстваха обикновено нелепите случайности, стигнали до тук. С присъстващите можеше дори да се обсъждат важни теми от уроците. А по история при класната — даже и от живота.

Вярно, тя си беше с остарели разбирания — като половината от поколението на бащата и майката на Коста, но можеше да изслушва... Лошото беше, че после ги затапваше — с логика, със знания, с думи, които (ах, как не му се нравеше това на Коста!) някак си падаха в душите. И му се приисква на човек да е и той някак си чист, светъл, романтичен...

Но бързо се събуждаше...

В това време? С тия хора? При тоя живот?

Красиво говори класната, обаче... Хайде да си остане между тях... И да не я оборва с другата реалност — извън разговорите. Която реалност е много, много, много по-истинска...

Всъщност, Коста тия неща ги мислеше, докато отиваше към училището. Отиваше — правилно. Да тича нямаше смисъл — часът е започнал. И затова спокойно, макар и с резки крачки, се носеше

напред. Пък и само два квартала трябваше да пресече. Какво да каже Миро, който идва чак от Лозята...

И в тоя момент го видя. Миро... Само че подтичваше. Нали си падаше малко страхлив, искаше да съкрати закъснението. И да покаже на класната, която със сигурност ги виждаше от третия етаж, че е съвестен, ама на — така се е случило.

Коста му свирна, затича се...

После заедно взеха на три скока стъпалата пред главния вход...

3. ГОЛЕМИЯТ СЪН

Девети „а“ преживяваше поредна буря в чаша вода. Физкултурникът беше пак заминал нейде по състезания с отбора по хандбал, та го заместваше библиотекарката. Тя пък какво можеше да им каже, освен да опита с молби да ги задържи поне за половината час в стаята. Пробваше, но...

Момчетата се събраха в единия ъгъл и се заприказваха. Темите бяха малко, но приказките много. Весето си купи нов блузка — изредиха се всички да я попишат; Гинка била с техните през уикенда до Солун — разправяше и показваше снимки на айфона; Светла разпитваше за някакво момче, което снощи видяла заедно с Мимето от единадесети клас; Зара се хвалеше, че леля ѝ обещала да убеди баща ѝ, та да ѝ вземе нови ботушки... Изобщо — женски му работи...

Момчетата бяха по-мъжки настроени. Бисер разправяше на приятелчето си Марти какви медицински филми намерил в някакъв сайт за споделяне. Разправяше както винаги — размахвайки ръце, с дрезгав фалцет, внимавайки дали успява да привлече вниманието на всички.

Другите си го знаеха и малцина се вслушваха в приказките му.

Скучно си беше момчето — факт, но с много претенции. Искаше да е център на класа, искаше учителите да го слушат и се учат от него, искаше светът да... А светът просто не му обръщаше внимание. Такива Бисерчета минаваха като пустинен вятър през него и спомен не оставяха. Но... Но Бисер нямаше с какво друго да привлече вниманието на околните и затова се мъчеше да се прави на интересен, както веднъж му каза директно математикът. Да се прави — защото не е...

То и Марти беше същата пожарникарска аларма. Нали затова бяха приятели. Единият по-хитър, другият по-наивен. Често се случваше Бисер да забърка кашата и да оставя Марти да сърба. Обаче, той не му се сърдеше. Просто не разбираше защо е станало така, а не иначе. И преглъщаше бързо — още по-бързо му минаваше...

Петьо и Колето бяха привикали още двама-трима и водеха типичния за тях разговор. Шепнения, смях, въртене на очи, сложно прегрупиране на всички звуци, които владееха, в темпо, та чак маймуните от зоопарка да им завидят.

А зад преподавателската маса седеше библиотекарката и безпомощно шъткаше — ако, все пак, директорката мине, да види, че жената се мъчи да изпълни поставената задача...

Директорката нямаше как да дойде. Поне сега. Защото беше много заета. Обсъждаха договор за дарение от една фирма. Важен договор. Ремонт на училищната топлоинсталация — съвсем не евтин, но пък включващ ремонти в домовете на директорката и заместника ѝ... Кой ти има време да се занимава с някакви деветокласници, които при това вече излизаха от класната стая по свои работи някъде си...

Първите попитаха учтиво може ли да отидат до тоалетната, следващите не си направиха труда. Но скоро в стаята останаха четирипет от класа — по-свитите, лузърите...

Библиотекарката въздъхна и се загледа навън...

А класът се разпръсна бързо. Да де — уж едно бяха, но само по документи. Формалната връзка беше изтъняла здравата за изминалата година и половина, всеки имаше компания настрани, някои момичета имаха гаджета, а и от момчетата се намериха по-разтропани. Ей го — Румен вече беше звъннал на седмокласничката си и се целуваха до трафопоста. Кое то никого не учуди. Та нали целта да ходиш с някоя не беше да се криеш, а да демонстрираш що за мъж си... Или че си голямо момиче и какви работи знаеш и можеш... Ехей...

В това време Коста бавно катереше стълбата към третия етаж. И изведнъж отгоре му връхлетя нещо...

Е, не беше засилил се американски футболен защитник, но не беше и повей от южен вятър...

Нещо смесица между торба с кокали и щайга с котило ангорски котки...

Коста удържа напора, успя да хване и търкалящия се куп от чанта, шал, дънки и някакво хлапе в тях...

Сети се, че я е виждал някъде. Да, от девети „а“ беше... Нещо с Н... А, да — Наталия...

Дребно, русо, полузахилено, ръбесто, удобно за гладене на ризи...

— Ама гледай къде ходиш... — измяука момиченцето...

Коста я погледна изумено. Не стига, че щеше да го помете като тайфун в пустинята, но отгоре на всичко имаше претенции. Към него — който се изкачваше нагоре спокойно, достолепно като всеки единадесетокласник...

Съществува се взря в него — като че го виждаше за пръв път.

— Май Коста ти викат? Видя ли как щеше да ме убиеш? Голямото междучасие да черпиш едно кафе. Като извинение...

Момчето се засмя. Едно кафе... Боже, ония от класа му щяха да го вдигнат на балон като го видят как черпи някакво недорасляче, за което само по документи може да се убедиш от кой пол е...

Кимна съгласно.

— Хубаво... Чакай пред супера, ще черпя...

И тръгна, веднага забравил случайната среща. Такава, каквито всеки ден имаше поне пет-шест... Мимолетни, бързо забравяни...

А Наталия продължи да се спуска бавно и спокойно. Нали успя — издебна го, блъсна се, запозна се, уреди си среща... Затова го чакаше зад ъгъла, умело преценила обстановката и съчетала място, време и изненада...

4. ВЕЛИКИЯТ МАРТИ

Мразеше го...

Много го, мразеше...

Страшно го мразеше...

Марти вече не издържаше тоя даскал...

Та нали се премести в новото училище именно заради подобни нему съученици и учители...

И там си беше Марти — умният, красивият, всичко знаещият и можещ Марти...

Но ония пейзажи, ония простаци, ония мръсни гниди не желяеха да приемат обективната истина. Обективна — та няма Марти да лъже, я... Е, случвало се е да го обвиняват в подобни неща, обаче той не лъжеше. Малко така... истината поизвиваше в нужната му посока... Просто необходимост — нищо лошо...

Пък и все тая дали ще накажат Пешо или Митьо заради счупено стъкло. Нали не е Марти жертвата... А тия двамата... Като тях момчета под път и над път... Хайде, веднъж барем да има полза от изгълтания ценен кислород...

Виж — Марти е друго нещо...

Той си знаеше от малък — ще бъде...

Е, уточненията се меняха, но едно беше постоянно. Велик!

Дали крал, дали генерал, дали шеф на мафията — в зависимост от гледания филм, но винаги велик...

Кое то в онова училище не разбираха...

Момчетата го подминаваха, момчетата го подритваха...

Дойде тук в началото на учебната година. И го сложиха последен номер — закъснял със записването...

Отгоре на всичко се оказва, че и тукашните даскали нищо не разбират. Изкуфели простаци — искат да им говори пред дъската за някакви формули, да решава задачи, да пише съчинения...

И нито един не желяеше да слуша Марти какви виждания има...

А той можеше много нещо да ги научи...

Е, не от учебниците...

И не по предмета...

И не всеизвестни неща...

Отде да ги знае?

Няма време да четете за подобни работи...

Затова пък бъдещето е негово...

А оня... Оня...

Дърт и нахален даскал... Много, много дърт — някъде над четиридесетте дори. За нищо не става, ама класът го слуша. И мисли, че разправя интересни работи... Въобразява си, че е шегобиец... Смята, че е нещо повече от Марти...

Бил работил като журналист... И в телевизия... И във филми се снимал... И книги има издадени...

Че какво толкова?

Ако поиска — Марти също може...

Но не ще... Има си други занимания...

Не го интересуват интересните уж работи на оня. Кой писател какво написал, ама какви проблеми поставял, ама...

Марти — ако рече! — какви книги може да напише... Не е седнал — не е написал...

Шеги си правел... И какво е смешното, когато се присмива над самия Марти?

Ей го — веднъж момчето рече пред всички, че смята да си смени пола. Оня му каза да внимава, когато говори подобни неща. Щели да му се смеят...

Как ще се смеят? Такава шега...

А после се оказа, че и съучениците, и седмокласничките дори се надсмиват над Марти. Особено, когато някаква брадата спечели Евровизията...

Марти никога, ама никога не е имал предвид, че ще става... Да, такава... Той се пошегува!

Ама оня е виновен, защото вижда нещата не така, както Марти ги мисли...

Не иска и не иска да го остави да изложи пред класа великите си мисли и идеи... Спира го — да не се отклонявал във фантазмагории и глупости...

Ама как глупости? Марти го казва... Това значи... Много значи...

И един ден Марти избухна. Скочи и се разкрещя. Всичко си каза...

А оня седеше, подсмивваше се и направо се любуваше на истерията на момчето...

Не поиска и да го накаже...

Просто го отпрати в коридора...

С което за пореден път обиди Марти. Такова пренебрежение, такова високомерие...

Изживява се като че е нещо повече от Марти...

А не е — неговата реалност изобщо не може да се мери с мечтите на Марти...

Но на — даскал...

Да си живее — Марти изобщо не се интересува от мнението му. Ама хич!

И какво като това мнение накрая става оценка?

Марти отдавна си е сложил оценката и никакви учители, директори, никакви възрастни, никакви връстници не могат да я разклатят дори...

Марти Велики...

5. КОМУ ПУКА

Вечерта Веска едва успя да се измъкне от дома си. Наложил се да пусне в действие отдавна подготвената резервна лъжа — Милица е болна, а трябва заедно да учат. Добре, че оная лесно се съгласяваше да я прикрива — все пак, приятелки са...

Разбира се Милица не дойде на купона. Тя си беше такава от първи клас — уж се смее, уж се забавлява, а кара с постоянно натегнати спирачки. И внимава... внимава...

„Как не умира от скука?“ — питаше се понякога Веска. И третата в компанията — рижавата Ина, същата. Учат двете, домашни пишат, и се ослушват... Сакън — да не стане нещо...

А какво може да стане?

Нищо...

Каквото е писано — ще се случи. Защо да се товари човек с предварителни планове, опасения, да е все под напрежение?

Веска не беше отличничка, разбира се, но не беше и слабачка. Колкото — толкова. Трябва — сяда и учи. Не е допрял ножът до кокала... Хайде малко почивка...

Както тази вечер...

Беше ги поканил Анастас от единадесети клас. Дето му викаха Ананаско... Повод имаше. И то важен. Техните заминали за Италия, две седмици апартаментът е свободен... Защо поне десет дни да не си поживее живота? Още повече че бяха му оставили банкова карта — при това с резервни пари.

Веска отиде ей така. Без нищо. Нали е дама — а дамите не носят подаръци. Момчетата мъкнеха. Кой една бутилка, кой две... И се хвалеха как ще изпият... Ама толкова много ще изпият... Та и се хвалят предния път как опразвали бутилка след бутилка... Мъже, истински мъже...

Повечето момичета се подсмиваха. Нали и те бяха на предното, и по-предното, и още по-предното събиране? И с отвращение бяха гледали повръщащите хлапаци... НеЙде към полунощ почти всички от

класа им бяха в банята. Или в тоалетната. Или на балкона. А един дори скочи от него — е, на първия етаж бяха, добре, че българинът си прави балкон и на метър от земята — изпика се зад близкото дърво и като юнак балкански се върна за овации.

Така че — Веска усещаше какво ще е...

Ама нали на човек му се иска нещо различно... Стига с това зубрене, слушане на мърморещи даскали и родители, постоянно натякване как след някоя година ще завърши, пък трябва да следва, а къде ще иде...

Ананаско я посрещна на прага. И учтиво заведе в хола. Нямаше много хора — а уж обещаваха да дойдат почти всички от девети и десети клас. Е, момчетата бяха на линия, с блеснали очи обсъждаха някакви електронни игри и кой какви нива покорявал. А, за да са в тон със събитието, постоянно надигаха бутилките...

На нея Ананаско ѝ поднесе чашка. Чаша, по-скоро. Красива, но доста голяма. И се разговориха — за училището, а после за по-нормални неща. Коя с кого движела, кой коя кога какво и как...

А той си беше културно момче. Иначе мълчалив, дори странящ от компаниите, тази вечер беше разперил крилете на красноречието си. Все ѝ предлагаше да пият за нещо — за идващата свобода през лятото, за приятелките ѝ, за хората, за...

Кой ти обръща внимание...

Важното беше, че питието гъделичкаше гърлото, затопляше стомаха и душата, подтикваше я да вижда света красив, а Ананаско... Истински рицар...

По едно време Веска разбра, че не може повече. Помоли го да ѝ сложи възглавничка зад гърба, да се поотпусне и дремне за малко.

А той учтиво я заведе в другата стая и я положи на леглото...

Повече Веска не помнеше...

Да, усети, че нещо ѝ тежи, отвори очи, видя косата на Ананаско, незнайно защо я погали и пак се отпусна...

На сутринта едва отлепи клепащи. Той леко я стръскваше и опитваше да я изправи. Но тя сама се надигна...

И разбра всичко...

То пък много важно...

Все един път щеше да се случи... И даже по-добре, че не присъстваше. Беше я страх. Пък сега — хем свободна, хем никакви

страхове вече...

Само един проблем имаше. Как да отиде на училище така... А Ананаско с един поглед разбра и отвори гардероба. Измъкна едни гащички, подаде ѝ ги мълчаливо.

Сетне тръгнаха към училището...

На една ръка разстояние...

Че какво да ги събере...

6. ХУБАВИЯТ ЧАС

Третият час единадесетокласниците имаха при Маева. Хубав час, очакван час, удобен час...

Удобен за всичко...

Например, за закуска. Не, не беше необходимо да излизаш посред часа. Можеше направо да отидеш на средата му. Хапнал, дръпнал от цигарата — ако пушиш, зарадван от срещата с някое маце или, ако си от другата страна на тротоара, с някое готино момче...

И часът беше свободен. За всичко...

Да, де — учеха география, ама кому е нужно да знае къде се намира това или онова по света? Засега момчетата и момичетата се интересуваха от туй, което е около им. Най-вече от другия пол, възможностите за изява, телефона... Телефонът — истинския център на света...

Е, знаеха, че след време много от тях... или повечето... а може би и всички — както стана с тазгодишния випуск... сами ще тръгнат да опознават света. Или поне Стария континент...

Но, каквото им е нужно, щяха да го научат в движение — защо да се морят сега?

Така че изобщо не им пукаше дали при Маева учеха география или нещо друго. Теология ли, *мартирология* ли или дори *карасистология* — каквото и да значеха тия думи...

Важното беше, че женичката не пишеше отсъствия, винаги слагаше добри оценки накрая, не ги топеше пред класната или родителите.

А насреща те лоялно внимаваха да не вдигат шум в стаята и да влизат и излизат почти тихо от там...

Иначе можеше да се забавляват, както искат и могат. Най-вече с телефоните. Ананаско беше събрал компанията — Спас, Тошето, Иван Двойния... и блъскаха карти на последната маса. Сандрина отново се обясняваше с някакво гадже — дали основното, дали поредното... Кой да им хване бройката?

Маева лекият шум в дъното на стаята не я вълнуваше. Имаше по-важен проблем — Огняна беше дошла с изящен пуловер, който при това се оказа плетен от майка ѝ. Та сега беше удобният момент да разбере каква е плетката и къде може да намери подобна прежда. Още повече че Огняна беше известна с кулинарните си способности и отдавна ѝ беше обещала да ѝ продиктува рецептата за страхотното парфе, с което беше черпила класа на рождения си ден...

Коста обаче си спести този час. Имаше по-важни дела. Например — да се види по-обстойно с онова същество от девети клас, дето щеше да го отнесе по стълбите. Имаше в него нещо, което го примамваше и притегляше като магнит желязо...

Макар че — какво желязо? Още като я погледна в сините очи, се почувства омекнал като маргарин на слънце... И продължаваше да се размазва, сещайки се за лазура в погледа ѝ...

7. И ЗАЩО ЧОВЕК ДА СЕ ВЖИВЯВА

Главова седеше до масичката в хранилището по химия и хич, ама хич не искаше дори да се надигне. Напоследък ѝ беше много приятно така — седи си, не се напъва да мисли, дори не си припомня страниците от учебниците, гледа безизразно излитащия от цигарата дим и...

И — нищо...

Това е животът — да не те вълнува абсолютно нищо...

Дори възможността директорката да надникне и я види с цигарата. Какво толкова — забранено било...

Ама животът си тече, а малките кефове правят един голям — живот без напрежение...

Стигат ѝ ядовете със заплатата. Малко, много малко плащат... Но къде да отиде? Не ѝ се напъгаше, не търсеше звезди в небето, не искаше силни вълнения...

От малка още си беше така — спокойна, незабележима. Хващаха я нейните само, когато някой се опитваше да развали спокойствието и логиката на бавното движение...

Като оная Котева — старата учителка, която си позволи да ѝ каже: „Да, може и да съм ти предавала, но не помня... Прекалено семпла ли, сива ли си била...“

А Главова се учеше добре — според изискванията. Каквото трябва — наизуст, каквото не успее да разбере — пак така...

След гимназията започна с химията — другаде не я приеха. Но пък тя ѝ даде търсеното спокойствие...

Лошото беше, че в това ново училище я направиха веднага класна. Изкара четирите години, отпрати учениците — и не се сещаше сега за никого от тях. Защо ѝ са? Подписа им дипломите и това е достатъчно...

Сетне ѝ дадоха сегашния клас...

Ама там едни...

Все идваха колеги да ѝ се оплакват. Като си нямат работа...

Главова не желаше конфликти с родителите. Стигаше ѝ оня баща, дете редовно звънеше, питаше как е синът му и се заканваше, че ако нещо...

Ми, Главова да не му е ангел-хранител? Успяваше да задържа исканията на учителите за разглеждане на поведението на момчето в съвета, обещаваше на директорката, понякога се сопваше на колегите си...

А оня ден Котева дойде при нея с изписан лист — предложение до съвета относно нейна ученичка. Била пушила, моля ти се, пред входа на училищния двор. Така и каза Главова на директорката — не е в двора, може... Пък се оказа, че имало закон и правилник, според които никъде не се пушело...

И сега няма да заучава всичките им документи, я... Пушело момчето пред входа, лошо впечатление пред родителите на малките правело... Много важно! Да свикват...

Взе предложението от Котева и, след като я изпрати, го смачка и метна в кошчето... Ще им уйдисва на акъла, ама ха...

Защо да се вживява, защо да се трови...

Навън беше вече тихо. Смачка фасата. В кабинета се чуваше шум, местеха се столове. Трябва, все пак, да влезе...

— Тихо, тихо... Ники, сядай!

Върлинестият Николай се захили насреца ѝ:

— Здравейте, госпожо, много се радвам да ви видя... Аз отивам до тоалетната...

И тръгна към вратата, недочакал разрешение. Нямахте и смисъл — Главова отдавна беше се отказала да въвежда някакъв ред в часа...

— Сядайте... И пишете...

Отиде до дъската и взе маркера. Формули, формули...

А отзад...

Какво ставаше отзад не я интересуваше. За тая заплата... И защо човек да се вживява...

8. ДНЕВНИКЪТ

Голямото междучасие си вървеше нормално — за някои прелиташе, за други се влачеше. Таман човек излезе, докато дръпне два-три пъти от цигарата, докато се посмее как Жоро от единадесети „б“ се избъзикал с немкинята, докато чуе какво е ставало на купона в Ананаскови снощи, докато с лека тъга гледа как Виолетка Русата набляга на дълбочинни проучвания на Владовото гърло чрез сондиращия бърз език, докато...

И — хайдеее...

Чува се звънецът — Универмагът е на двайсет метра от училището, пушалнята е в беседките до сами оградите. И някои даже тръгват към класните стаи. Обикновено това са зайци от осми клас. После човек може да се обзалага за възрастта на прибиращите се — девети клас, след тях десети, бавно се повличат единадесетокласниците...

Само дванадесети клас ги няма. Повечето все още не са тръгнали за училище, а дошлите имат други занимания. Ей я — Петя изхвърчава от входа на съседния блок, закопчавайки лекото якенце. Което няма вид да е висяло на закачалка. По гънките се чете — бая омачкано е. Но после поне десет минути е лежало спокойно до дивана. Големите даже не се споглеждат. Отдавна си я знаят Петя — не оставя голямо междучасие без пълноценно използване, още повече че в близките кооперации има доста батковци. При това хубавички и ловки. А Петя не е претенциозно момиче... Условно казано „момиче“...

По училищните коридори е настъпила тишина. Дори пристигащите дванадесетокласници не трополят. Първо, че няма защо да бързат. Второ, че няма смисъл да си дават зор — краят на годината се вижда, но е далеч, завършването е в кърпа вързано, матурата е сигурна, някои даже са приети за студенти още от септември...

Само по втория етаж подтичва Крумова. Трябва да има час с единадесети клас, обаче... Проблем...

Нахлува в стаята на секретарката и, даже без да изчака разрешение, нахълтва в дирекцията. Където стряска шефката — тя тъкмо е запалила цигарата и сладко сръбва от кафето. В кабинета са административната фурия и младото момче, което официално водят като завеждащ компютърен кабинет, а практически... Ама стига клюки...

— Крумова... — успява да започне директорката, но учителката е толкова стресирана, че я прекъсва.

— Дневникът на единадесети „а“ го няма...

Три чифта очи я гледат изненадано...

— Как така го няма? — сепва се директорката...

— Няма го! В учителската стая го няма, колегите първите три часа не са го вземали, класната им не го е виждала от снощи, учениците не знаят...

Ха сега де?

Дневник е това — официален документ. Поне за една година. Да е скъсан, смачкан — да измисли човек нещо. Ама изчезнал? И то явно от шкафа в учителската?

— Гинкееее... — крещи директорката...

Гинка е на смяна и пристига бързо. Сочна, пъргава, избрана е специално, за да чисти, лъска и охранява това крило. Най-вече директорския кабинет и понякога учителската...

Набързо ѝ казват какво търсят, а Гинка припомня:

— Госпожо, нали снощи ви донесох дневниците на горния курс?

Директорката се сеца, после казва:

— Ама аз нали ги върнах тая сутрин?

Секретарката, която е успяла да влезе, допълва:

— Да, аз ги занесох в учителската. И деветте дневника...

Петърчо пресмята бързо:

— Госпожо, нали са по два класа? Значи десет дневника...

Секретарката е убедена:

— Девет бяха... На масичката в учителската ги сложих...

— А аз ги разставих в шкафа. Ама наистина една преграда остана празна. Рекох, че още ви трябва — доизяснява Гинка...

Директорката се ошашавя:

— Искате да кажете, че от кабинета ми е изчезнал дневник? От моя кабинет? — след което рипа и започва да рови в чантичката си. С

облекчение установява — там загуби няма...

Гинка и секретарката са отпратени, в кабинета започва бързо съвещание. Не е шега работа — дневник е изчезнал. Което говори доста зле за уменията на директорката да се справя с реда и дисциплината. Не, че нея това я вълнува. По-важното е друго — какво ще кажат в общината и инспектората за произшествието? Ами ако научат в министерството?

А часът вече е към края си. И Гинка тръгва по стайте с бързо съобщение — всички учители по спешност да слязат за производствено съвещание...

Което минава в директорска истерия, наведени глави и усещане за заплашителен черен облак на спокойния училищен небосклон...

9. ВСЕ ЩЕ СЕ НАМЕРИ МЯСТО

Харистова има свободен час. Свободен от присъствието на досадниците. Ще си отдъхне, после пак ще дойде нова група. По програма е десети клас, но тя си знае — представителна група от класа ще е. Най-страхливите и най-некадърните. Тези, които смятат, че само с присъствие ще изкарат поне единица отгоре. Отделно барем още една — заради лицемерието и умението да се мазнят. Знае си — пръв ще е Тодорчо. С кутия бонбони. Или шоколад. Или нещо газирано. Все има повод да почерпи. Особено в края на учебната година.

Харистова не отказва. Така и така ще му пише повече, отколкото заслужава — барем нещо насреща да има...

А, да — и Климент ще бъде. Той е най-досадният досадник. Хем знае, хем е възпитан, хем иска да покаже знанията си, хем е планирал живота си нейде из науките... Или изкуството — това не я интересува. Вместо да отиде някъде далеч от часа ѝ, той пак ще досажда с всякакви въпроси, дето ги няма в учебника. Нито в програмата, та даже и в познатите ѝ педагогически указания, насоки, съвети, наредби...

А Харистова мрази подобни изключения от писаните правила. От ученичка си знае — каквото трябва, в учебника е. Или го казва човекът зад катедрата. Не е важно кой — учител, преподавател, лектор, някоя приятелка. Важното е да е официално.

Приятелките не са официални лица, но са хем познати ѝ, хем интересувани се от света ѝ. От новините за тоя или оная, от рекламираните филми, от имената, за които се говори.

И е най-важно кой го казва... Нейният мъж, например, не е меродавен източник. Седят пред телевизора, хората казват каквото трябва да се чуе и знае, а той коментира! Не слуша, не иска да приеме казаното, а търси под вола теле. Все му се привиждат манипулации, измами, неверни неща. Че кой си ти, та да оспорваш някой министър или депутат, някоя журналистка, някое упълномощено лице?

Харистова си знае от малка — каквото кажат мама и тате, а после учителите и началниците, винаги е истина. И не се обсъжда!

В училище тя беше все така дребна и слаба. Но заемаше винаги първия чин. И винаги вдигаше ръка. Особено обичаше учителката да задава въпроси от рода на „Какво е искал да каже авторът...?“. Направо изпяваше разработките, които майка ѝ носеше от познати преподаватели. И винаги имаше шестици. По всичко.

Е, мъжът ѝ мърмореше, когато почнеше да мие абажура и светещата крушка, но тя го режеше бързо. Вярно, два пъти крушките гръмваха и се сипеха отгоре ѝ стъкълца, обаче... Важното е да не бъде неговата. Няма той да ѝ казва кое какво е. Не беше тя чак толкова инат — на втория път, когато в ръцете ѝ гръмна щепселът, спря да пипа с мокри ръце. Но и нему нищо не каза. Имаше шестица по физика, а той ще ѝ говори за ток...

Хубави години бяха... Тате заемаше висок пост в града, мама партиен секретар, хранеха се сред висшето общество — в стола на окръжния народен съвет...

След училището завърши висшето и се омъжи. Кое не стана лесно. Най-примерната студентка, само с отлични оценки, но... Не я щяха в компаниите, а щом се появеше — бързо закриваха сбирките.

Но си намери добър съпруг. Избра си го — кротък един, четящ, трудолюбив, скромен, леко затворен. Покани го на кинолектория, после на концерт, после леко се притисна... Той потъна в очите ѝ — тя такава крехка, нежна, безпомощна, събуждаща жалост... А след три месеца му обяви, че е бременна. И той — както се очакваше, в духа на наивния глупав романтизъм, рече: „Какво пък, да се оженим...“. Заведе го в родния град, където тате и мама отдавна ѝ бяха намерили място. И оня се смести — как точно нея не я интересуваше, важното беше да носи заплатата у дома и да не броди свободен, дето му скимне...

По едно време я поканиха в местния вестник. Хубава работа — знаеш едни 4К и 3, пишеш това, което видиш и което ти е казано. Никакви фантазии, никакви дълбочини и разпервания в анализи и други измишльотини. Точно, ясно, конкретно.

Обаче, титулярят се върна и тя пак отиде в училището. С научен урок — само КОЙ, КОГА, КАК, КАКВО И ЗАЩО. Понякога и КЪДЕ, а ЗАЩОТО само в рамките на програмата. Никакви отдалечавания от учебника!

И от учениците изискваше това. Та, в края на краищата, за живота ги готви. А в него фантазии няма. Има хляб и път към него.

Прав, наведен, пълзящ — все към хляба трябва да си насочен. Бърз, бавен, с наведена глава — никой не е по-голям от него.

А... Звънецът... Кога мина тоя час? Ония навлеци пак идват. При това са четирима. Напрегнат час я чака...

Погледна към вратата. Да влизат, да седат. Който където свари. Тя си е готова. За сериозен човек като нея винаги ще се намери място. Все ще се намери място...

10. МЯСТО КРАЙ ШКОЛОТО

Има го край всяко училище, във всяко селище. До сами двора, удобно и близо, закрито от погледите на възрастните. Макар всеки да знае къде е то. И какво става там.

В случая — нищо. Мястото е до големия магазин, сред гъсти храсти, наоколо се валят фасове, но няма ученици. Малките са изчезнали — имат математика, големите са пресметнали, че пред тях е цял час на разположение и са отишли като бели хора да пият кафе в близкото заведение. Където може спокойно да изпафкат по една — без да се оглеждат за даскали или родители. Защото е време на пазарната икономика, а официалният собственик не само разрешава пушенето, ами е инструктирал барманката и келнерката да се оглеждат и бдят за неканени любопитковци. И с общинските инспектори проблем няма — таксата „спокойствие“ я плаща редовно. Е, не той, а съдружникът му — заместник-кметът, истинският господар в града...

Така че сега на пейката се е разположил само Георги. Класически типичен пример за модерен младеж от новото пазарно общество... Днес не му се влиза в час. Първият закъсна с 40 минути. Но то си е ясно. Кой ще ти става посред нощ, ще се мие, ще се облича, ще ходи чааак до училището — на цели две преки от кооперацията им... Още повече че учителите за първия час не пишеха отсъствия и закъснения. Защото после... Абе, директорката се сърди — ученикът носи пари, а учителите само харчат. И, ако някой ученик усети, че го „преследват“ — тоест, пишат отсъствия, поставят му двойките, не затварят очи пред нарушенията, само се мести в друго училище и... Парите за него влизат в чужд бюджет.

Вторият час имаха физика, обаче нещо не му се щеше даже да види физичката. И си спести срещата. Третият час започваше, така че можеше да си почине от физиката. Пък след голямото междучасие... Ще види, има време до тогава...

Георги беше нормално момче. При това интелигентно дотолкова, че да разбере — интелектът в наше време е пречка за щастието на

човека. Поради което се пребори със себе и вече успява в промените — става все по-прост, често дори простак. Така е доволен, щастлив, не се конфронтира с обществото, бъдещето му е перспективно.

Никакви Хамлетовски проблеми (той не знае какво е това Хамлет, има вече оценка за него и затова е ненужно да помни), никакви романтично-хуманни душесмутове...

Връх на цивилизационното му развитие беше, когато решил, че ще е изключително забавно да се набуха с чесън и да смърди в час при англичанката. Но там се намеси лелката. Оплака се на математика, оня видя застлания с люспи под в тоалетната... Та после Георги, заедно с двама апапи, участвали във веселбата, обираше обелки с ръце... Но това не го възпря.

Както не го възпря и пояснението на учителя — чесънът е типичен нашенски продукт. Полезен, че и вкусен. Обаче... Културният човек НЕ ЯДЕ чесън в общество или преди комуникация с хората! Просто не яде...

Георги не щеше да е културен човек, той искаше да е забележим — както всеки пубер, и незабелязан — както всеки ученик...

Оня ден направи самопризнание в часа по литература — прочел „Бай Ганьо“ чааааак до 60-та страница... И нищо не разбрал, нищо и не запомнил... Пък и няма защо. Книгата, казват, отразява днешния свят, защо трябва да се чете, когато същото е наоколо?

И още нещо. Май героят му допаднаше. Донякъде... Та... За какво му е бай Ганьо — има себе си...

Но беше възмутен от забележката на класния си. „Господине, рече му, не е ли по-добре, че съм прочел и знам какво пише в учебника за «Бай Ганьо»? Защо трябва да се мъча с книгата?“...

Ха де...

Оня му обясняваше простичко — телешка философия е. А от подобни телета имат полза всички властимащи. Политическа, икономическа, духовна власт... Всеки чорбаджия се радва на израстващите телета, защото от тях стават великолепни волове за оран. Скопени (в случая духовно), изпълняващи заповедите, немислещи...

Просто повтарящи наредбата... И изпълняващи я...

Но това не стряскаше Георги. Той беше убеден — именно простотията е лост за пробив в новия свят. Де за повдигане, де за разбиване на глави... Важното е да си силен — акълът е тежест...

И да гледаш на света презрително. Учтиво-презрително. С ясно говорещи очи: „Ма къф си ти бе? Аз съм АЗ!“...

Защото това „АЗ“ е неговата вселена. Неговият дребен и дребнав свят, който е всичко за душичката му. Повече не му трябва. Той е като краля в „Малкият принц“...

И беше готов за живота. Едни мустаци само му липсваха, тепърва беше набол колчетата, с които набелязваше де ще са, ама това лесно се преодолява...

Физиология... Не е мислене, че да е трудно...

11. А ДНЕВНИКЪТ СЕ ПОЯВЯВА

И къде ще иде?

На другия ден, по време на третия час, една от лелките внезапно открила върху перваза на прозореца пред физкултурния салон, увития във вестник дневник.

Време беше.

Защото математикът беше приложил в действие страшната си идея. Просто да се наваксат изчезналите оценки с нови. Всеки ученик трябва да има поне три за срока, време не остава, затова... Че я и сподели с останалите и доста се съгласиха.

Та като започна една...

Всеки час — изпитвания. Кога устни, кога писмени, кога оценки върху тетрадките, кога домашните работи...

Абе, с две думи — даскалски терор.

За един ден толкова двойки, толкова рухващи срочни оценки, толкова застрашени от родителско ръкоприкладство задници и вратове...

Е, тази вечер учениците успяха да отложат неизбежното. Кой с добро поведение, кой със странно прибиране навреме, коя с изненади в кухнята. А за другия ден идеите се изчерпваха.

И...

И всичко тръгна по познатия коловоз. Директорката нареди оценките от този ден да се анулират — не ѝ се искаха разправии с инспектората и родители, нито да чува от конкуренцията как е паднало нивото на елитното уж училище.

Учителите с удоволствие задраскаха в тефтерчетата двойките и петиците — знаеха, че после ще трябва да изпитват до дупка „пострадалите“, та да се възстанови равнището.

Учениците си извлякоха поука — не дърпай дявола за опашката. Даскали, даскали, ама и те стават опасни, когато се прекали с номерата.

И Митето от единадесети „а“ разбра, че любовта е любов само като любов. Мине ли на меркантилна вълна... Абе, боляха го и ребрата, и лявото око подпухна, и краката от коленете нагоре станаха сини от ритниците. Що му трябваше на баир лозе и да изпълнява поръчката на Ванчето? Закъсала по английски, обеща му, че ще излезе с него, ако скрие дневника на класа ѝ, та да изчезне гадната двойка, после му смотолели, че имали неочаквани гости. А хем той заради нея два часа се кри в тъмното коридорче към актовата зала, с треперещи гащи се промъкна в дирекцията, скри дневника в купа плочки до парното...

И уж никой не го видя, обаче...

Няма тайни в училището, няма...

И милосърдни приятели няма. Хич не щяха да го изслушат, да разберат сърдечната му мъка... Биха го, ритяха го — даже брат му Кольо и братовчедът Пламен.

За прошка да не говорим. Даже първолачетата се подхилваха зад гърба му — „Оня, бе, дето крал дневник“. Дори директорката — която не щеше и да познава учениците, срещайки го по коридора, злобно подхвърли: „Крадльо!“ ...

Любов, любов, основа на глупостта...

А глупостта скъпо се заплаща...

12. СИСТЕМИТЕ НА КЛАСНИЯ

Класният си беше особняк — като всеки учител, оставащ в спомените на учениците.

Не, никаква ексцентричност, никакви глупости. Просто даскал... Така беше го определил бащата на Коста, чул го от по-възрастни хора, на които класният е преподавал някога...

Някога...

Иначе сега му беше последна година, беше обявил, че се маха и толкова! Почти всички ученици съжаляваха, половината учители се радваха да не го срещат, директорката направо банкет щеше да дава.

Безцеремонен човек, ей...

Провеждат съвет, директорката говори за „колегата Петрова“, класният иска думата и обяснява целия обиден за жените идиотизъм. Задължителното им омъжкаряване, макар в родния език женският род на повечето понятия от мъжки род, си съществува от време оно.

И хич, ама хич не е задължително да се подражава на английския. Остави другото, Главова стана за смях, като го прекъсна и каза да говори за американския, защото е основата на езиците. Та дори демонстрира лаптопа си с обяснението, че има две азбуки — българска и английска...

Оня не миряса, ами накара директорката — ако може! — да открие някаква наредба за „колегата“, а на следващия съвет няколко пъти натърти за езика, културата, учителите и ролята им...

Класният беше в това училище повече от 30 години. Учениците добре го познаваха — преподавал беше и на родителите им, че се намериха и такива с баби и дядовци, завършили при него.

Слуховете се предаваха по класовете и учениците знаеха изискванията и правилата му. Основното — Мкаренко, Шамаренко, Дървоненко. Споменавахе се за яли бой ученици, но... само слухове.

Веднъж — пролетта, преди матурите, Големият Сашо от дванадесети клас, беше направил нещо грубо. Едни казваха — изритал

съкафезничката си, други, че опитал да ѝ бръкне в ухото с химикалка...

Общото беше, че изял такъв шамар, дето сълзи му изхвъркнали от очите...

Големият Сашо — метър и деветдесет, над сто кила...

Премълчал. На другия ден дошъл баща му — същият гигант. Да се извинява на класния заради идиотчето си. Та класят едва измъкнал Сашо от нов бой. Навремето и бащата имал някаква проява, даже до милицията стигнало, ама... Легендите тук разцъфтяваха, а нито Сашо, нито баща му имаха мерак да обсъждат.

И есента, в един спокоен час, на вратата се почукало. Големият Сашо. „Извинете, господин, мога ли да кажа нещо?“ Класният кимнал, а Сашо... Такава реч дръпнал на шашнатите деветокласници: „Ей, да слушате господина!!! Каквото ви каже — всичко е истина! И е за вас! Аз мислех, че ни баламосва, ама прав е бил... Сега уча в Пловдив, що неща видях... Ама де да бях го слушал повече! Слушайте, не бъдете като мен телета...“.

Учтиво направил полупоклон и си тръгнал след яростно здрависване...

Нласният рядко избухваше. Ама много рядко. За което също се носеха легенди. Как отворил вратата с двама единадесетокласници наведнъж. Или как една ученичка се оплакала на гаджето си — местна мутра, че ще има двойка, а оня я отразял: „Ми, ще научиш, ма! Аз с него не се разправям...“.

С учениците беше добър, учтив, обичаше да разговарят по някоя книга, пък да пусне лафче, да се смеят 15–20 секунди, после със замах на ръката да обере смеха и много сериозно да продължат...

Говореше им на „ти“, на име... Обаче, минеше ли на номера... „Номер десети...“ и Иван след часа оставаше, за да пита с приведен поглед: „Ама, господине, какво съм направил? Извинете!“...

А споменеше ли фамилия — „Димитров, кажи...“. Месец барем назованият гризеше учебници и книги, чупеше ръце да иска думата, учтиво разговаряше със съучениците си. И се опитваше да се сети кога и къде е нагазил блатото...

Само че класният си отиваше. Твърдо казал на директорката, че с нея повече работа няма. И още в края на първия срок напуска...

Тя имаше хора за това място. Но... Приказките из града тръгнаха, родителите настръгнаха. Знаеха, че няма да го разубедят, но и не искаха да оставят децата на някое „дете на демокрацията“ — учителките, завършили след 1990 година...

13. ХАМЛЕТ И НЕУСПЯЛАТА РЕДАКТОРКА

Часът беше интересен. То всеки час при класния беше интересен. Което се получаваше доста трудно — най-напред трябваше да си прочел произведението, после да си го разбрал, че и мнение да имаш. За книгата, за героите, за това какво си възприел или отхвърлил...

Че и да го изкажеш пред всички — аргументирано, с цитати, с отношение...

Не е като да седнеш на празното място до училището и убедено да твърдиш — тия ще бият ония, защото са тия, а ония, ония...

Нито пък да влизаш в спор кой цвят повече ще подхожда на очите тая вечер и кое питие е най-хубаво — хем упойващо, хем не превръщащо те в... Абе, отде да помниш какво си бил?

Понякога класният вдигаше пръст, всички замълчаваха, вслушваха се в звуците от съседната стая, подсмиваха се и пак продължаваха.

Защото в другия кабинет вилнееше Ютова. Това беше творческата ѝ атмосфера — крясъци, истерии, трясвания на врати.

При нея също нямаше отсъстващи — не смееха. Не им се сблъскваше с агресията на мощната госпожица. Дори директорката веднъж беше се изпуснала в учителската: „Бе, кой ще я вземе тая, та да ни отърве? Аз купувам чеиза!“...

Ютова имаше богат опит в работата — това беше седмото училище, където нейните познати я настаняваха. Изживяваше се, както казваше историчката, като руска помещчица или римска матрона. Разположила могъщите си телеса, преливащи от всички страни на стола, инстинктивно попипваща показалката (а понякога дори сочеше с нея към дъската), крещяща, крещяща, крещяща...

От часа учениците изпълзваха с разнебитени нерви, а тя доволно се отпускаше в очакване на следващите жертви. Разтоварена, отдъхнала си, отмъстила си поне този час на целия свят...

Ютова не беше лоша жена. Обаче, светът не го разбираше. И най-малко хората.

Когато получи диплома, хората от компанията ѝ я настаниха като редакторка в едно мъждукащо списание. Ютова сметна, че вече е на върха. И се развихри. Крещеше на авторите, зачертаваше написаното с много труд от тях, даваше им конкретни указания — „Пишете като Коелю и Мураками, бъдете оригинални“...

Обаче, една авторка не я разбра. Събори Ютова от стола на земята, седна отгоре му и в продължение на час ѝ изнесе лекция за невежеството, подражанието и нелепиците на природно оцетените, които — не можейки да издадат собствен глас — опитват да сведат цялата литература към малкото прочетено и запомнено от нейде си.

След което се наложи Ютова да потърси по-лесни жертви. Учениците...

Класният беше свикнал с разиграваното зад стената. И учениците знаеха какво става. А онези отвъд просто примирено чакаха звънеца. Ясно им беше — и на кол да те набиват, все има край. А понякога даже свикваш и бавно се пързаяш с кеф по кола...

— Хамлет — рече класният — Въпрос: как изглежда?

Тишина. Заоглеждаха се, някои ровнаха в книгата, други почнаха да търсят из телефони, айфони, лаптопи. Щото класният разрешаваше да си носят всичко, макар... Абе, не пробвай да намериш нещо извън поставената задача. Да не говорим, че попаднеш ли на забавления, само на теб няма да ти е забавно...

А сега — Хамлет... И къде тоя Шекспир го е описал? Рус? Чернокос? Рижав?? С брада, обръснат, рунтясал някак си? Дълга коса? Таралеж?

Няма бе...

И отде ще има — нали е пиеса — взе да им просветва. След което започнаха да щръкват ръце...

— Така, така... Значи — драматическо произведение, портрет на героя може и да има, но само ако авторът специално го подчертава...

С което всички бяха съгласни. И почнаха да се сецат — ами и Ромео не е детайлно очертан, Жулиета само била млада и хубава... А наскоро гледаха мюзикъл „Парижката Света Богородица“. И как го гледаха... Първите пет минути все някой шумкаше, сетне... Тишина... Даже Колето и Марти бяха зяпнали към големия екран. Накрая що рев

имаше. При това някои момчета взеха да изпускат химикалки и тетрадки, та докато ги вземат, минаваха минути под масата...

— Добре, няма детайлизиран портрет — рече класният. — А защо?

Ха сега де... То, че Шекспир го е направил нарочно — ясно е. Ама нали предната година говориха за Прометей, за Антигона, за... И там — никакви точни портрети. Ровнаха из интернета, убедиха се — няма детайлизирани портрети. Какъв е Прометей, а?

Изведнъж някому просветна. И то не на един — ръка, втора, че и трети се надига...

— Кажу, Миро?

— Ами, господине, и аз мога да съм Хамлет...

Малко скептичен поглед към здравата, в процес на пореден фитнес, фигура.

— Мога... На мен Хамлет ми харесва — и умен, и знаещ какво иска...

— Какво иска?

— Да разбере! Да научи, да прозре, да намери доказателства за това, което вижда...

— И какво общо има това с образа?

— Ами мога аз да съм Хамлет... Чета, виждам трагедията, изживявам я... Аз! На сцената може да е Николай, но аз пак себе си да виждам... Пиеса е, господине, читателят може да влезе в образа. А на сцената или да види себе си, или да не хареса този, когото режисьорът е избрал...

Класният кима, поглежда към Виолета.

— Да знаете колко филма съм зарязала още в началото, защото не ми харесва артистката. Ами не ми харесва — избрал я някой си, но не аз...

— Тоест, предпочиташ да прочетеш пиеса или книга, вместо да гледаш екранизация?

Сега подрипват и други. Схванали са, ясно им е, че и те — без да знаят — са привърженици на... На Хамлет...

— Или — обобщава класният — животът е това, което ти виждаш и сътворяваш. Може някой режисьор да ти го е измислил, да го подреди, да те сложи на готово...

— Скучнооо... — звучи заедно със звънеца. И всички вперват погледи към класния. Знаят правилото му — часът свършва, когато той каже.

— И не само скучно. Не е твое... Приятна почивка!

14. И ТАКИВА РАБОТИ СТАВАТ

Следващият час „Б“ паралелката е в кабинета, но — с библиотекарката. Класният го няма, извикаха го през междучасието. И повечето се сецат защо...

В стаята са почти всички. Седят, отворили са телефони и айфони, мълчат. От време на време някой побутва съседа си, оня отрицателно клати глава. И — тишина...

Която смайва библиотекарката, та жената кротко чака кога ще свърши този напрегнат час. Тя също знае какво е станало нощес...

Всъщност, нищо особено, ако полицаи не бяха задържали призори три момчета от туризма. Весели, люлеещи се, крещящи си по улицата. Да бяха в някоя махала — там полицаи не минава. Ами те баш на центъра.

И, поразпитали ги патрулните каква е тая веселба, един от ония се изцепил, че „отворили Мимето“. Даже се опитал да оригиналничи — „отворили й вратата за живота“...

Полицайте усетили, че работата е дебела. Не в града наличието на девици е все по-разтегателно понятие. Но в случая — гадост! И най-вече за патрулните — ония се хвалели с изнасилване...

То в училището сексуалният живот бурно си върви. И отдавна момичета и момчета не пазят в тайна кой коя кога къде как...

Така де...

Историчката даже веднъж спомена, че в древността са поднасяли в жертва на боговете само девственици. А на 14 февруари една от дванадесети клас весело й заяви, че от техния клас вече не са останали момичета за олтара...

Обаче... Изнасилване... Гадост... Та и шум по цялата линия до министерството...

Полицайте помолиха да присъства на разпитите опитен педагог — все пак става дума за ученици. И директорката веднага го тръсна на класния.

В стаята бяха петима — един следовател, един униформен офицер, класният, Теодора и адвокатката ѝ.

Кледователят разпитваше, Теодора говореше, останалите мълчаха. Освен адвокатката, която от време на време я побутваше — не всичко е за пред хората...

А на Теодора не ѝ пукаше. Какво толкова — Мимето си е загубенячка, тя ѝ помогнала малко да се поразтовари, на човек да стане...

— Но, все пак — защо извикахте приятелката си на тавана? — попита уморено следователят.

— Ами ние си пийвахме, приказвахме, по едно време Кирчо рече, че му се иска мацка...

— И я извикахте?

— Да, разбира се, нали поискаха...

Следователят едва ли не подскочи:

— Ами като искат, защо не им се предложихте? — и стисна устни, осъзнал, че е надскочил правомощията си.

А Теодора учудено го погледна:

— Те мен си ме знаят от седми клас. Омръзнала съм им. Искаха нещо прясно, нещо новичко...

Телефонът на бюрото позвъни. Следователят вдигна слушалката, представи се, после заслуша... И изведнъж тресна слушалката:

— Абе, аз ли съм остарял или...

И прекрати разпита. Класният тръгна към вратата, а отзад чу:

— Господине, тия вече откачат...

— И защо смяташ така, Мишо? — класният спря и се обърна към бившия си ученик. — Няма откачащи, всичко е според времето. Не знам кой и какво ти каза, ама... Не е времето виновно — ние го правим такава, каквото е...

Мишо нервно извади цигара от кутията и, въпреки забранителния плакат на стената, я ухапа зверски.

— Обади се бащата на изнасиленото момиче. Искане да спрат разследването. Споразумял се с насилниците — той се отказва от преследването им, те купуват нова кола като компенсация...

— Компенсация???

— Пазарна демокрация! Всичко има цена, всичко се плаща, а като си платиш...

— Е?

— Нямам право! Законът е строг. Но... Имам усещането, че ще стане сделката. Още повече че бащата на единия... Абе, и вие го знаете... След месец е вече кмет...

Класният кимна и излезе. Оставаше му неговото островче — в училището...

15.

(Тук зрението ме подведе, пък не съм Омир. И оставих романа незапочнат и незавършен...)

ОТ ДЕНЯ

Всеки българин има в дома си килер, таванска стая, мазе, гараж или поне ъгълче в стаята, където събира, струпва, натрупва, скрива, складира... Който както... Разни вещи. Който баш сега не му трябва, но един ден... Утре. Или след седмица. Може и другия месец. Възможно и догодина...

Абе, все някога за нещо ще му послужат...

Те така и аз си направих тази сбирка от реални, станали, видени, чути, преживени случки, събития, картинки от живота ми и живота ни...

На кафе съм. Малко съм подранил, та се разполагам бавно, оглеждам се, ослушвам се... На съседната маса група пенсионери. Единият:

— Бе, аз забравих да пия хапчето...

— Виаграта ли? — хили се друг.

— Не, бе — за болешките...

Пък аз си викам: „Ми то и виаграта е за болешки...“.

* * *

Разговарям с един абитуриент. И ми се хвали, че имал сериозно гадже. От Ямбол...

— Бре, — викам — много далече...

— Как ще е далеч? — обяснява ми — 7,50 струва билетът за влака...

Ново време, ново поколение, нови мерки за всичко...

* * *

Разговарям с един младеж от 1966 набор, дошъл си за малко от Великобритания.

— На обяд — разказва ми — аз не ям. Но Тони (жена му) ми направила голям сандвич и се наложи да го взема. Колегите ме гледат и викат: „Ми, ние мислехме, че си на диета“. Пък аз им обяснявам: „Снощи се представих отлично и жена ми ме награди със сандвич. Следващият ще е за Великден“...

* * *

Видях един съсед в Бяла Слатина. На 99 години стана. Допреди една година караше колело, ама откак цигани му го откраднаха, нещо позавехна. Все пак — 99 години преживял...

Снахата ми казва — „Ей го — смислен, бодър поглед, вижда живота наоколо“...

Възразих й: „И какво като вижда? Все едно — импотент в публичен дом... Само тормоз“...

* * *

В магазина. Няколко човека чакат. Идва ред на жената пред мен — здрава, на вид нахакана, тип шефка на квартален клюкарски пункт. Продавачката я поглежда и казва:

— О! Не те видях — много си тиха...

Ужасяващо точно определение — забележителна с шума наоколо си жена...

* * *

Стигнахме комунизма...

Нали това ни казваха за него — няма да има работа, няма да има пари...

Е, безработни много, пари нямаме... И който е бил нищо — сега се изживява за всичко...

Комунизъм...

* * *

Най-хубаво е да си отдъхваш нейде далеч от дома. Особено, ако си мъж.

А почиващите мъже са седем категории:

Лъвове — отиват на курорт с любовниците си, заемат най-скъпите стаи.

Вълци — пристигат зли и самотни, търсят пиене и жени, после захвърлят жените.

Чакали — събират това, което са хвърлили вълците.

Магарета — отиват с жените си, носят се с умен вид, хванали ги под ръка.

Овни — пускат жените си на курорт сами.

Козли — само почиват и хич не им пука за жени и пиене.

Алкохолици — две бутилки са им малко, една жена много...

* * *

Малките деца са страхотно наивни тарикати. Винаги оплитат нещата и се опитват да ги оправят по системата „метното одеяло“.

Нали помните: мяташ го над главата и ти нищо не виждаш, значи и теб не те виждат. Ако пък те виждат — сърдиш се, тропаш, дори се мяташ на пода.

Възрастните са длъжни просто да ти вярват — колкото и елементарно да ги лъжеш. Или поне се опитваш да лъжеш...

* * *

Така свикнахме с интернета... Не можем без него... И се чудят младите какво са правели хората едно време без разните джаджи и интернета...

А то следи от онуй време има. Намирали са занимавки, оставили са нещо и за нас. Един пишел симфонии — девет известни, друг композирал токати и фуги, трети опери създавал, четвърти рисувал портрети, пейзажи, библейски картини, пети стихове, че и роман в стихове съчинявал, шести „Престъпление и наказание“ сътворил... седми... осми...

Абе, убивали са си някак времето...

* * *

Някога той бил малък и глупав хлапак с филия мас в ръка. Сега е голям и тъп политикан с ръце в държавната хазна...

* * *

Обучаваме кученцето. И му слагаме пелени в единия ъгъл — да си пикае там. Та отивам да купя. Опашка. Тъкмо идва моят ред, една дама застава отпред и учтиво моли да вземе само една торбичка от 20 стотинки. Кимам й — не бързам за никъде. Но казвам:

— Обаче, госпожо, друг път не изпреварвайте човек, купуващ пелени или памперси. Не знаете на какъв зор е...
Опашката се хили...

* * *

Срещам се с добър познат. Работи в МВР, не е важно къде и какво. Прием си кафето, по едно време излиза. Връща се доволен:

— Ей, свърших за втори път днес една голяма работа...

Аз, нали съм си бърз, казвам:

— Ми с тия заплати по няколко пъти ходите да изпразвате червата. Все препълнени... А пенсионерите — на три дни веднъж...

* * *

Срещам позната. Детска учителка. Оплаква ми се, че пак трябвало да ходи в циганската махала, да проверява за отпаднали дечурлига — ония, които от пет години трябва да са в градината. Но полицаи не искали да ходят, общинари формално отбивали номера...

— И защо ходиш? — питам. — Разбери, цялата история е заради едно изречение в някой отчет на министъра...

— Ама ми остава малко до пенсия — вика ми. — Ще направят нещо...

И защо в учебниците пишат, че робовладелският строй е завършил?

* * *

Бяла Слатина. Общината заема шестетажен хотел. Борба с безработицата. Има голямо указателно табло. Където на един етаж са посочени кабинети за кмета, приближените му и — цитирам! — „главен специалист шофьор“...

Много главен специалист...

* * *

В Бяла видях голяма сграда — магазин нещо. С надпис: „Прясно българско месо“...

Аз ли съм с изкривено виждане, околните ли не минават зад видимото, но на мен ми се струва, че това е магазин за продажба на българи. Все пак, прасетата и телетата не са българи, нали?

* * *

Имам една позната — Санда. Тя, горката, няма да е добре бракувана.

Защото живее с комплекса да не бъде управлявана. И на всичко е контра.

Каквото и да е — разумно, неразумно — опита ли се някой да ѝ каже „Трябва!“ — край...

Не и не!

Колкото и хубаво да е, каквато и полза да носи — щом е налагане отвън, значи няма да стане.

И се питам — как ли ще се омъжи туй момиче (по документи)?

Дали ще се намери самоубиец, готов всеки ден, час, миг да води война на нерви?

И да се опитва да ѝ обяснява наложителното — без тя да го приема като потискане на личната ѝ свобода?

Ами, ако отстъпи пред нея и я остави тя да ръководи нещата — само мир да има?

Тогава?

Та тя ще го захвърли веднага. Не ѝ трябва подчинен, трябва ѝ мъж.

Който мъж ха се опита да се наложи...

М-да, май става нещо като бракът между Сцилата на комплекса и Харибдата на самочувствието...

Но — ще видим, както казал Рей Чарлз...

* * *

И се сецтам как преди няколко години си тръгнах преди последния час. Минах покрай абитуриентите и подхвърлих: „Аз си отивам, вие оставате“. Една наперена мома рече: „Да, ама ние сме на 18 години и отиваме да се веселим!“. На което отговорих: „И аз бях на 18 години. Сега съм на 60. Вие ще станете ли?“...

И лицата им се опънаха...

* * *

Те учеха в различни училища. В различни профили, различни специалности...

Коя английска паралелка, коя информационни технологии, коя ветеринарна медицина, коя хуманитарно направление...

Завършиха. И се събраха — една професия, една работа, едно място...

Големият мол... Продавачки...

Поне засега...

* * *

Изгубил се бай Пеньо от съседния блок. Знаехме, че склерозата го дъвче, ама чак да се изгуби... И то така, че го намериха чак във Варна. Как е отишъл, защо е отишъл — не знае. И никой друг не знае...

— Бе, бай Пеньо — викаме му, — ти не помниш ли къде живееш?

А той ни гледа спокойно:

— За щастие, забравих...

* * *

В аптеката. Нещо объркани рецепти. Младичката аптекарка влиза нейде отзад, после се показва и ми говори:

— Спокойно... Ще стане...
А аз ѝ казвам доверително:
— Моме, те това е най-лошото — когато жена успокоява мъж, че
все пак ще стане...

* * *

Съседът Красьо рови нещо из гаража си. Минавайки, му казвам:
— Ей, и ти да свършиш някоя работа...
А той, изпотен от нехарактерното усилие, ми вика:
— Ти да не би да работиш...
— Работа — казвам му. И съм прав — таман сътворих една
история, над 4 000 знака стана черновата.
— Как работиш? Не съм те виждал...
— С мозъка...
Той махва презрително:
— Това не е работа. Копал ли си?
Любимата ми тема, любимият „аргумент“...
— Що, само копаенето ли е работа?
— Само копаенето...
Спокойно се устремявам към вдигнатата топка:
— Ми, Красьо, ако не бяха работилите с мозъка, сега да си още
маймуна, най-много негър, ровещ с пръчка вместо мотика из
Калахари...
Красьо пробва да се замисли. Нямам време да чакам дългия и
труден процес, продължавам си по пътя...

* * *

Една позната — моя бивша ученичка, сега баба вече — взе да ме разпитва как правя морковени сладки и все повтаряше: „Ама колко се слага?“. И аз ѝ отговарям: „На око“. Пък тя: „По-точно“...

Обясних ѝ — мъжката мярка е „на око“. Правиш и преценяваш. Така и с черпенето, и с работата, и с жените, ако щеш... Фантазията в действие. А не като младата булка, решила да изненада мъжа си след първата брачна нощ с пилешка супа, отишла в магазина, отворила готварската книга и започнала: „Една щипка сол, 50 грама ориз, 200 грама пилешко месо“...

* * *

Гледам вчера — моят приятел даскалът върви и се подсмива. Странен човек! Кой нормален днес се смее...

Питам го какво става, а той ми разправя поредната трагикомична случка от училището.

Предавам разказа му в „аз“ форма — по-звучащо е.

— Водя си часа в дванадесети клас — казва ми той, значи. — Всичко е нормално. Едни слушат, дори мислят. Други стоят и са стигнали в развитието си нивото на парково дръвче.

Навън — хубава вечер. Звезди, луна, блестящо небе, нощната тишина се простира...

И изведнъж...

Зяпнах.

Извиках ученици от първите маси:

— Сашо! Сандо! Я елате...

Някои от учениците дори реагираха. Насочиха очи по посока на погледа ми.

Показвам с глава. Лек смях на вълнички приплъзва из стаята.

Представяте ли си? В нормалната работна атмосфера, сред покриващата ни с нежност вечер...

Задник!

Лъснал задник най-нагло се хили насреща ни...

Едно от момичетата седнало така, че три четвърти от задника ѝ любопитно наднича навън.

Да, де — знам. Мода, ниска талия... Ама чак задникът да се развява като символ на девойчето?

Грубоватият Сашо изревава:

— Ама, оооо! Скрый си фугата, ма!

Лек хаос, смях, оживление...

— Моме — викам, — така... Да усещаш, че нещо не е според правилата, възпитанието, етикета?

Тцък!

— Кво толку... — отговаря тя и бавно почва да се загащва.

— Абе, човеко — лъжа я, — ти си в определена среда, има обществени изисквания за поведение, има и правилник...

— Еееее... — сумти момичето. Типична реакция на пубер — звукоподражателно да е, но последната дума да е нейна.

Абе, всичко е ставало.

Веднъж едно момче пръдна в час. Успокоих ги, наредих да отворят прозорците, обясних им, че се случват подобни неща, ееее — хайде сега, извини се момчето...

И май забравихме.

А тая госпожица... Ама хич не ѝ пука! Дори доволна... Привлякла е вниманието върху си, всички я обсъждат!

То, вярно — човек привлича вниманието на околните с хубост, с акъл, с възпитание и култура. Но и на останалите се иска да ги забележат, нали? И — кой както може. И с каквото си знае...

Днес имам пак при тях.

Със страх си представям какво ли ще демонстрират...

А още по-страшно е да си представя — какво ли трябва да направят внучките на днешните момичета, та бабите им да кажат: „Малей, по наше време не сме и помисляли за това“...

* * *

И надничах из интернета. Та чух разни мнения. И на политикани, и на чиновници, и дори на нормални хора...

След което стигнах до важен извод.

ЗА ПРОСТ НАРОД НЯМА ДОСТАТЪЧНО ПРОСТ УПРАВНИК!

Което се гарнира с тъжното наблюдение на П.Р. Славейков — „И не знаем, не можеме, не щеме да работим за себе си със време“.

Тъжно, но... За себе си отбелязах — не сме за съществуване, ми дано не попречим на другите...

* * *

Трол... Ако разширим смисъла на термина, ще открием — доста политикани са тролове. Класика е Цвъка...

Глосолалия (на гръцки γλωσσολαλία) е изкуствено, само на пръв поглед създаване на нов език. Наблюдава се обикновено у душевноболни хора. Те са убедени, че говорят на този нов език, който разбират напълно, макар той да се състои в повечето случаи от променени думи от вече съществуващи познати на човека езици.

Дрънкане (на английски Gibberish) е българският термин за говорене, което макар да притежава звуковите характеристики на членоразделната реч, е напълно лишено от смисъл.

Дрънкането на Цвъка се дължи на остра глосолалия. Но ни специалистите се заемат с това, нито медиите го възпират, нито публиката го отхвърля. Чувал съм даже възхити от неграмотния простак... От подобни електорални единици, разбира се...

* * *

Предварителна бележка. Зная, че ще предизвикам някои хора, но... Просто разказвам история, за сетен път потвърждаваща разликите между мъжете и жените. Някои разлики аз много харесвам. Но други ме дразнят. Извинете, честен съм...

Та вчера гледам — няма интернет. Пет сутринта. Рано.

Измивам се, закузвам, проверявам — няма.

Вдигам кръвно.

Жената ме успокоява, карайки ми се, че вдигам кръвно за толкова дребно нещо.

Аз ѝ обяснявам, че не се ядосвам за липсата на интернет, а за невъзможността да свърша работата си. Беснея заради провалени планове. Гневя се заради липсата на важен елемент в ежедневиия пъзел — поради която липса картинката рухва.

Обаче, тя продължава да ме укротява, критикувайки ме за нервното поведение.

Че да не би тя да ръмжи заради подобни неща?

Което е вярно.

Женската психиатрия и мъжката психика са бая далечни планети.

Мъжът се ядосва, после натрупва в себе си и в един момент експлодира — кога трошейки всичко по пътя си, кога разбивайки сърцето и мозъка с инфаркти и инсулти. В кардиологите, както и в кардиохирургията, мъжете бяха в пъти повече от жените. Когато и мен ме пратиха там за транжиране.

Защото женската система на стресово противодействие е позната — чупене на чинии, мятане на вещи, изливане на гнева върху първия попаднал... Знаете кой...

Абе, истерията като буфер.

И затова лежах с тридесетина сърдечно оперирани и три жени. При това едната я изписаха и дойде друга, та станаха три.

Жените не се вбесяват от дребните мъжки неща — конфликти, проблеми, несправедливости.

Жените имат свои стимули за яд и скандал.

Но важни стимули...

Например, счупения маникюр на малкия пръст на лявата ръка.

Или пристигането на оная флърца от съседния отдел със същата като нейната блузка.

Или вкисването при вида на комшийката с нов любовник и натрапчивата мисъл, че някои по три брака завъртяха, а тя все още като последна кокошка стои при своя будала. Който си трае, защото знае — сапърът греши веднъж. А два пъти да настъпи същата мотика...

След което е ясно — ураганът се извива над главата на виновния за всичко най-удобен козел опущения.

Пък ако има несъобразителността да възрази или дори попита нещо...

Абе, женска психиатрия!

Но защо ли и в лудницата са повече мъжете? Кой ли ги е пратил там?

* * *

Вземам си аз вестник от павилиона и гледам — минава някакво петнадесетинагодишно хлапе.

Ранна утрин е, момчето явно отива на училище, но...

Е, как да не го видиш — червени кичури коса се стелят от двете страни на главата му.

Яркочервени, огнени, преливащи в оранжево тук-там.

В типичния си заядлив стил подмятам на продавачката, че е хубаво човек да е бояджия, ама като обърне боята отгоре си, трябва и да се мие...

Хлапето се прави, че не чува.

Но е доволно.

Забелязано е!

Пуберски му работи.

Не е чак толкова глупав, та да се харесва в тоя вид на идиот в градска отпуска.

Обаче, се носи така — за да го забелязват.

Не може, ама не може пуберът да живее, без да му обръщат внимание околните.

Е, няма какво умно да каже, не може нещо свястно да направи, няма как да се открие на ежедневния фон с минимума си знания и умения...

Но — иска!!!

И затова се прави на интересен.

Много хубав и точен пуберски лаф — още от наше време.

Просто човек не е интересен, но му се иска да го смятат за такъв и се прави... Преструва. Напъва. Натрапва се.

Нормално.

Такава е психокартинката на възрастта.

И ние сме я прекарали тая болест.

Шарени дрехи, предизвикателно поведение, опити да изпъкнеш...

Както и ще да е — но да се откриеш.

Което, впрочем, при някои продължава цял живот.

Лъскава кола и бясна скорост. Като че в тенекето не е същото младо говедо, което в кръчмата налита на бой, а с автомобила е опасност за нормалните хора по пътя и край него.

Шарени дрешки, украшения, вериги, жезла...

Екзотично поведение...

Хвалби — в реално време или в интернет.

Където най-вече младият фръцльо пробва да се „покаже“ такъв, какъвто му се иска да е.

И много далеч от реалния образ.

Но де да бяха само младежите... Ще им мине — припомних, че и ние сме го преболедували, а то време на време остатъчната версия на фукльовщината и сега ни тресе.

Например, идат избори.

И започват пуберските изцепки на политиканите.

Някой прави фойерверк от скандали, друг се заема да дава съвети кое как да е, трети се излива от чешмите и тоалетните чинии. И всички се изявяват тук и там, крещейки с поведението си: „Вижте ме!“.

Май предпочитам тъпите самореклами на пуберчетата. Те поне се фръцкат невинно-природно.

* * *

Вървя с кучето през пазара. Няма хора, лесно минаваме. Виждам жена... Няма да я опиша — все пак, спада биологически към нежния пол. С нея момче. Тя се разкрещява:

— Махай го това куче... Детето се плаши...

— Госпожо — казвам учтиво, — кучето е малко, на верига дори е, кокер шпаньол е, не е агресивна порода, не е забранено присъствието му тук...

— Нееее... Ще уплаши детето...

Ами ядосах се. И не сдържах острия си език:

— Няма да се уплаши. Смелчага е, щом от майка си не се плаши...

Оная застина с отворена уста. И премълча. Първа разумна постъпка за последните пет минути...

А пред магазина насреща ни зацапука момченце — нейде година имаше. Майка му се усмихва, аз ѝ казвам:

— Няма страшно, кучето е закусувало. А и обича децата с горчица или кетчуп. Най-много да го удави с близане...

Тя се смее:

— Той много обича кучетата...

В което време малкото прегърна кучето. То — високо колкото момченцето, стои, не мърда...

Две майки... И различни в бъдещето деца...

* * *

Върнах се от пътуване. Пет дена не съм излизал с кокера. А той е толкова неуправляем... Жена ми изобщо не може да се справя с него. Мен ме слуша — аз действам по сталински...

Но...

Първата сутрин — проблем след проблем...

Опитва се да ме влачи. Накъдето се сети. И когато му скимне.

Което не отговаря на моите виждания и намерения. И прилагам твърда ръка в управлението. На моменти кокерът направо увисва във въздуха при опит да скочи и се юрне нейде си...

Влезе във форма, схвана, че правилата са възцарени отново. Поне при мен...

А аз се чудя на акъла на животното. Що за безсмислени опити — при положение че на врата ти има яка верига?

Инстинкт срещу реалност...

* * *

Влизам в голям магазин в малкия град. И питам за домашните потреби. Касиерката ми вика:

— Колежките са ей там...

— Ама аз няма да вземам колежка, искам кофа за боклука...

Гледа ме недоумяващо...

* * *

Накупих някои неща за майка ми. И в един магазин казвам:

— Чорапи за млада булка — деветдесетгодишна...

Физиономията на продавачката мина през няколко етапа при думите ми. Надежда, че ще продаде нещо скъпо, разочарование, че щом ще е за деветдесетгодишна — няма да е скъпо, облекчение, че все пак нещо ще продаде, няма да е на сухо...

Хората в малкия град са свели нуждите си до аскетичен минимум. Няма необходимост от много стоки, защото липсват пари...

А каква пазарна икономика без пари...

* * *

В купето на влака — няколко души. Тиха жена, която не се обади до края, един градски, студентка, мъж, който има мнение по всички въпроси, макар половината да не знае какви са, и детска учителка. Възрастна, дребна, кротка... От ония, на които се крепи светът, робството, гнетът. С четири чанти, две найлонови, една антена на прът. Прътът над човешки ръст. Щяла да пътува с приятелка, ама оная се обадила сутринта, казала, че не може и ѝ поръчала да закара и нейния багаж в далечното село. Та женичката се натоварила...

Във Варна студентка ѝ помогнала, в Плевен всички се хванаха да разтоварват. Оставиха я на автогарата. Но как ли ще се оправя на село...

А студентката — дребна, с малка усмивка (това е намек!), пантерка (това също!). В къси гащички — опнати под мишниците. Реалистична поетеса...

Сещате ли се?

* * *

Аз се върнах в миналото. И си спомних как един ден в клас се появиха две момичета по къси роклички. От този тип — отгоре с деколте до пъпа, отдолу стигащи над пъпа...

Таман започваше пробата — докъде може да рухне дисциплината в училище. И ето — да видят как ще реагирам. Защото знаеха — при мен няма хъката-мъкмата. Макаренко, Шамаренко, Дървоненко. Към учениците се обръщам с хубави думи, но почна ли да им говоря на номер, или — не дай си боже! — по фамилия... Бързаха да се извинят, щото натам си представяха какво иде...

Та влязох аз, зърнах ги и веднага ми хрумна.

— Извадете по един лист — викам, — десетминутна писмена проверка...

Зашумолкаха, а аз се огледах:

— Много сте наблизко, ще си подсказвате. Я изнесете една маса на подиума. Така... Вие двете седнете там. Да не подсказвате...

Подиумът висок, масата няма заслони, момчетата насреща виждаха направо зъбния им статус...

Дадох задачата. Всички пишат, тия се въртят, мъчат се да заемат някаква прилична поза. По едно време питат:

— Може ли да извадим вестник?

Изненадах се. Тия кога са се научили да четат? Ама се съгласих. Извадиха някакво вестниче, взеха да опитват с него да закриват гледката...

Едно момче от първата маса изрева:

— Ма, ооо, аз не знам какво да пиша, ти ми шумолиш тука... Кой ще ти гледа кривите крака...

На другия ден срещнах едната на улицата. Пак с тая рокличка. Изчерви се...

— Спокойно — казвам ѝ. — Не сме в училище. На работното място трябва да си в удобно облекло за работа. А тук... Вашите да му мислят...

Не ѝ добавих, че и на работа може да е с подобна униформа, но... На работа, където се полага друг труд...

* * *

Седя пред кафенето, пия си чая, зяпам и мисля...

Обмислям идеи за нещо смешно, нещо ведро, нещо весело...

Стига с тая политика, стига с тоя реализъм, стига с мрачните виждания...

Да се развеселят хората.

И го умея — може да се види. А и в някои медии (в събота пак пуснаха един разказ)...

Ето — сега ще зърна нещо, ще прехвърчат някакви искри из мозъка ми, неправилно свързаните центрове ще заработят и... Това, което за нормалния човек е правило, при мен ще стане абсурд...

Например, тия помяри...

Дето притичват по улицата. И не спират. Оглеждат се, търсят нещо за ядене, бързат да изчезнат от чуждия район или да подгонят пес, навлязъл в зоната им...

Ама какви очи имат...

Тъжни...

Просто човек се разчувства при вида им. И хич не се сеца за някакви забрани и тем подобни глупости — подхвърля им нещо за ядене. А те се облизват, завъртат опашка и чакат...

Пък ако нямаш под ръка нещо — протягаш я, помилваш ги... Те пак очакват залък, ама и на милването са доволни... Не им се случва често...

В този момент поглеждаш към минавачите...

И се стряскаш...

Очите им са същите...

Тъжни, очакващи нещо...

А хората са мрачни, предпазливи, очакващи ритник или удар... Не физически — по-лош...

Е, някой там си подсвирква. И мигновено десетина чифта очи го стрелкат — къде неразбиращо, къде подигравателно, къде с бърз, безразличен поглед минават и отминават...

Усмихнатите са подозрителни...

А веселите са готови престъпници — в тая немотия само крадец може да е в настроение. Независимо какъв — джебчия, политик, бизнесмен... Крадец...

И какви случки може да се развият...

Да се смееш...

Да се отпуснеш...

Да избягаш от реалността...

Но не става...

Минало ми е вдъхновението. Свършил е зарядът. Няма настроение...

И пак се появява реалистично тъжен портрет на съвременността...

Съжалявам...

* * *

Пия си чая пред кафенето. И погледът ми танцува из площада. Минават хора — млади, стари, деца...

А нещо розово все се набива в очи.

Впервам поглед.

Възрастна, дребна женица е заела няколко квадрата пред паметника на Кирил и Методий.

Няколко квадрата — защото не стои на едно място. Играе нещо. Заглеждам се в далечината, ослушвам се...

Да, има гайдар нейде на другия край. И жената... подскача, върти се, движи се... Играе. Хоро ли, ръченица ли — тя си знае.

Но танцува...

Минаващите внимателно я заобикалят.

Била нещо не наред, казва ми сервитьорката.

Нямала близки. Или те не я искали. Прибрали я в едно заведение.

А сега била пусната — за да е сред хората. Обществената среда я лекувала...

Първата мисъл — абе, лекува, ама...

Не е само тя.

Улиците се изпълниха с хора, които наричаме обобщено „луди“. Въпреки протестите на специалистите, че става дума за болни хора.

От които се боим.

И с право.

Ей го — оня ден видях писмо от човек, чието дете е било грабнато от подобен освободен луд. Едва го настигнал и отгървал чадото. От какво — не знае. Но детето все още заеквало и се плашело...

Човекът разбира — да, онзи не е виновен. Болен е. Но кой го е пуснал? Кой е поел отговорността за възможните последствия от подобен експеримент? Или начин на лечение?

Кой ще сдържа болния, ще го лекува, ще следи развитието на болестта?

Кой ще го опази от подобни ексцеси, опасни за гражданите?

Разбираемо е — специалистите искат обществената среда да създаде условия за подобряване здравето на пациентите.

Но и хората, наричани обществена среда, искат спокойствие...

Реалността е жестока — безработица, криза, мизерия, риск от война...

И тук се появяват някакви непознати, за които се налага да се внимава най-малкото...

Не може да се изисква от нормалния човек чак такава доза хуманизъм и себеотрицание...

Въпреки всички хубави приказки... Ние сме си грешни хора...

И избираме — между тоя до нас и непознатия...

Предрешен избор...

Натрапен ни...

Добре — лекуваме болните.

А нас кой ще лекува?

Защото все по-често се оглеждам и питам — абе, ако това е нормален свят, къде има друг? Спасителен за нас...

* * *

Изчаквам един приятел пред книжарницата. Седя си на пейката, държа верижката на кучето, зяпам по витрината. Разрешават да се влезе вътре с него, но... Няма работа животните по магазините. А и кучето не разглежда спокойно, все разгръща книгите, търси някоя по любимата му напоследък тема за скарата и използването ѝ...

До пейката спира млада жена, говореща по телефона. И неволно подслушвам:

— ... В книжарницата ще се отбия... Да избира някоя книга за Ванчето... Ами рожден ден, трябва нещо хубаво да взема... Книга, какво друго... Че ти къде видя тия покривчици? Имаше ги във Варна, ама аз не взех... Аха... Аха... Отивам да купя един пакет. Ванчето ще ги хареса. Хубав подарък. Това да не ти е някаква книжка...

Мииии... Каквото Ванчето — такива и приятелките му, такива и подаръците... Барем не тормозят мозъчната ѝ клетка с четене...

* * *

Поръчал съм няколко книги. И отивам в книжарницата, за да ги получа. Вземам ги в ръце, оглеждам ги — надявайки се и предвкушвайки бъдещото наслаждение...

Зад гърба ми застава някаква жена. Едра, напориста, безцеремонна. Кое то веднага проявява — грабва едната книга от ръцете ми:

— А, тая ми харесва. Ще я взема...

Пресягам се, издърпвам си книгата. А книжарката казва:

— Господинът е поръчал книгата, за него е...

— Че какво от това? Ще я отстъпи на дамата, нали? — дори не ме поглежда.

— Ще я отстъпя на дамата — казвам бавно. — Стига да дойде...

Онази бавно осмисля и почва да усеща сарказма.

— Ама нали аз съм дама...

— Не, госпожо, не сте. И нито имам време да ви обясня защо, нито вие разполагате с цяла вечност, за да го разберете...

Книжарката не се и опитва да скрие усмивката си. Аз плащам, минавам покрай едрия истукан и си тръгвам...

* * *

Имам приятел — даскал. Който твърди, че ако днес започваше работа в школото, вече да е напуснал.

Носел си, вика, романа „Спартак“. И в междучасието заинтересовани ученици го попитали: „Господине, какво е това «Спартак»?“.

Отначало помислил, че се шегуват, после видял — не, трагедията е реална.

Единият се сетил: „Аааа, «Спартак» — Варна“. Другите и това не знаели.

Моя позната ми разказа колко трудно е в края на срока. Идват ученици и директно заявяват: „Трябва ми четири“.

А тя била подготвила слаба оценка. Кое то не ги интересувало — четворка им била нужна и толкова!

И заявявали: „Бе, госпожо, вие в кой свят живеете? Ние имаме толкова проблеми — компютри, дискотеки, гаджета — та ще седнем «Под игото» да четем!“.

А проблемите им... Пак приятелят ми каза — идва една ученичка и му се оплаква. Трябвало да намери нова диета. И за приятелката си.

„Онази — рекла — има проблеми над кръста, аз под кръста.“

Моят приятел е бързорек и веднага ѝ обяснил, че и на двете проблемите са над раменете.

Но оная въздъхнала: „Иска ми се да съм бременна?“.

Тоя се озверил — ха сега де, това не влиза в служебните му задължения?

А тя обяснила — бременните ядат каквото си щат и колкото щат. Та това я вълнувало в момента.

Пак, че не е като съученичката си, която видяла как преподавателят им платил 40 лева за антикварни книги и се възмутила: „Бе, тоя знае ли колко пиене е това? Как ще дава толкова пари за някакви си книги? Че и стари вече!“.

То и аз се сецам за комшийчето, изключено от школото. „Ти, викам ѝ, не разбра ли, че си натрупал отсъствия?“

„А, знаех, ама не мислех, че ще ме изключат само за това...“

Пътят ми минава покрай една „професионална гимназия“ — бивш ТОХ, бивше СПТУ.

Страх ме е да погледна пушешите пред вратата му и на стълбището деца. Очите им са празни, празни... Кучето до тях гледа по-смислено.

Но дипломите са осигурени. И дори следването.

После?

Кому пука?

Най-малко на родители и ученици, живеещи тук и сега, за момента и кефа.

И усилено борещи се неграмотен у нас да бъде всеки първи.

* * *

Оня ден го ударих на почивка. Хубава почивка — три дни...

И отидох да пия чайче с едно маце. Младо, хубаво, високо, стройно... Предната година се обакалавърствала, тая се готви да се пише за магистърка...

Но пътем трябва да се живее...

А на Анка баща ѝ почина още, когато учеше. Майка ѝ е болна, бабата също не цъфти...

Та момичето се цанила учителка...

Позачудих се защо не отива в София — дори в магазин да е, по-добре заплатена работа ще има...

Не, на нея ѝ харесва учителстването...

И есента я пратили в далечно село. Пътува до малък град, оттам към селото... И после обратно...

Разправя ми младоучителските си премеждия...

Селото... Абе, с индобългари... Та тя решила да го дава строго...

И още първия час изгърмяла...

В буквалния смисъл...

Гледала навъсено (аз това не мога да си представя как е при нея, ама да ѝ повярвам), говорила полусъскащо-полутенекиено...

В един момент рекла да седне на първия — празен, чин... И се намерила на пода...

Чинът бил счупен, затова никой не седял на него...

После... Циганетата я харесали...

И за Коледа картички ѝ дали — „*Ногу та обичъм, госпожице*“, пишело на едната...

Влезли веднъж в час едни, хапвали таман опечен хляб. И попитали нежно: „Искаш ли от нея?“...

Българския го говорели... В стил: „Госпожице, може ли да отидо на къщи?“...

Абе, типични по-зелени...

В шести клас имало направо неграмотни...

Друго ги вълнувало...

Похвалило ѝ се едно момиченце в пети клас: „Пък аз от миналата година ходя...“.

Тя се позачудила: „Как ходиш?“...

„Ми с мъже...“

Звънкат им, казва ми, по телефона. Само сигнал. И тия тичат до клозета, който е в двора... А там...

Ама си ѝ харесвало да сее доброто и разумното...

Повече писане, приказки четели — как да усвоят езика? Поне до седми клас... После почвали да раждат...

И на нея ѝ излязъл късметът. Минавайки през градчето, се запознала с един младеж от там. Та с тоя Веско... Ама това е лична история...

Пък и време ѝ е — нейните приятелки коя роди, коя е напълняла...

Разправи ми за една Марийка — рижата, трудолюбива, сериозна... Страх я било от раждането. Да не се излага — та да почне да вика пред хората...

Родила, Анка ѝ отишла на свиждане в болницата, попитала я — викала ли е...

А Марийка казала: „Като почнаха болките — забравих за всичко. Крещях“...

Изобщо — бая работи си разправихме...

Анка — учителката...

Като я видите — ще се шашнете. Детска физиономия, наивна, бодра, убедена в цялата доброта на света...

Не за това време...

* * *

Уличка. Тишина. Само две баби са извадили столчета пред портичките, наредили са отгоре стоката и чакат някой мющерия.

Обаче — няма. Есенното слънце леко пожълтя клоните, птичите аборигени се радват на освободеното от прелетните курортисти пространство, котките лениво се оглеждат, преценявайки конкуренцията за идващия март.

Задава се човек. Евентуален купувач с евентуални пари, които след евентуалната покупка ще преминат евентуално в джобовете на жените.

Заглежда се.

Добър знак.

Спира се...

Охо, това е вече сигнал!

Вперва поглед към кошницата на едната баба.

Е, готов е...

— Гъби, а? — пита, сякаш е чернокож слепец на пиано.

— Гъбки — съгласява се миролюбиво продавачката.

— Диворастящи?

— От гората...

— Пресни?

— Е, има и изсушени...

— Нещо отровни...

— Как щяло...

Потенциалният купувач се превръща в полуреален с едно посягане към задния джоб.

Бабата продължава небрежно психоатаката.

— При добро изсушаване на тия гъби през цялата зима ще живееш в летни картини...

Парите са вече в ръката.

— Колко?

Бабата казва. Съседката ѝ трепва, но правило номер едно на пазара е — не се меси, ако намесата не е протренирана предварително.

Портфейлът е отворен, устата на купувача също.

Ама че евтиния! И то какви гъби...

Парите, временно отседнали в джоба му, продължават през бабата по кръговрата си към далечната все още банка.

— А имаш ли още? — пита купувачът.

— Има, има... Лятос бая гъбки набрахме с дядото. Аз не ги обичам, но за него... И за продан... То, вярно — той много не ми помагаше. Всяка вечер си правеше каша, цяла нощ се хилеше, а после цял ден спеше, ама какво да правя? За друг старец нямам ни имоти, ни години...

Купувачът я слуша с едно ухо. Леко го е наострил само при споменаването на дядовото хилене.

Махва им с ръка, отдалечава се към близкия билдинг, дето настаниха миналата година някакво изнесено обучение на привнесен курс от европейски факултет на световен университет към вселенската академия...

Втората баба чак сега отваря уста:

— Ма ти, шантава ли си? Що толкова евтино ги даваш?

Другата махва с ръка.

— Има да се учиш, Пенооо... Много да се учиш! Тоя го знам — нещо преподава в школото там. Сега ще си направи гъбките, ще се зареди, ще им изнесе една лекция за чудо и приказ, после те ще го питат отде ги е взел, ще ме рекламира и гле'й какъв бизнес ще му въртна...

А от факултета насам вече идат студенти. Изглежда оня е имал рожден ден нещо, почерпил ги е, та те направо хвъркат на две педи над изровения тротоар.

Ама това с тротоара е друга история...

* * *

Пием си чайчета и кафета с един младеж. Според мен младеж, де... Иначе — има си щерка в девети клас, че се и хвали с нея. Кое то е напълно нормално и справедливо. Тъй като детето е свършило куп неща. И хвалбата е заслужена.

Е, ако беше хвалба в бъдеще евентуално — „ще“, „ще“, „ще“... Тогава е смешно и нелепо. И следва упрек.

Но заслужил човек има право и трябва да се похвали. Скромността е белег на некадърност. Че с какво ще се похвали някой некадърник? Ама е скроеееееен...

Та ми разказва как дъщеря му била пратена по някакъв проект в Гърция. Четири деца, с четирима учители... Отишли, показали им, видели, научили...

И, разбира се, моят човек го споделил в службата си. С което веднага вдигнал кръвното на някои родителки. Та едната била достатъчно глупава хем да вдигне скандал на дъщеря си, хем да разкаже за станалото. За да го науча и аз...

Прибрала се, значи, и рекла на момичето някои неща. Между които давала за пример щерката на моя приятел.

А онова спокойно рекло: „Ми ще учи — като е тъпа!“...

Мамата й занемяла...

„Ми да — тъпа е, напъва се, учи... Пък аз нали също ходих в Гърция? Вие ме заведохте...“

Да, баща й бил бая богат и купувал всичко желано от малкото му момиченце.

Кое то вече приемало това като нормално.

И си знаело — няма нужда от напън. Ни четене, ни писане, ни мислене, ни труд... Тати и мама всичко ще осигурят...

Модерно паразитче, развиващо хищнически инстинкти...

Така и ще си живее...

Ще се вкопчи като кърлеж в някой богат младеж, ще му изсмучи кръвчицата, ще се прехвърли на друг гостоприемник...

Хомо сапиенс, а...

Модерно...

* * *

Почти цял ден ходих по всякакви медицински учреждения.

Станах си раничко, пуснах материалите, отидох да ми точнат кръвта вампирите от лабораторията.

Отпред — две опашки. Чакаш — плащаш, чакаш — влизаш...

Ей, не мога да кажа, че този път пациентите — в огромната част пенсионери — тарикатееха. Поглеждаха, заемаха място, чакаха...

Но точно преди да вляза, отнейде се цъфна някакъв чичка и вика: „Да мина...“.

Поглеждам го. „Накъде?“ — питам. Няма вид на сестра, камо ли на лекар. Типична аграрна физиономия.

„Аз съм — вика, — за кръв...“

„Аха! А тия на опашката са за домати и краставици...“ — иронизирам напразно. Тъй като чичката посяга с ръка и казва: „Ама чакай да мина...“.

Е, излетя. Жените му се нахвърлиха. Забелязал съм и друг път — ха се опита някой да превари опашката, жените като ято кокошки го накължават... Ако е жена нахалничката — и друго. Веднъж гледах как разделят две лелки...

Влязох, обясних на сестрата, че вените ми са секретни и няма смисъл да рови, за да ги търси. Писна ми да човъркат с иглата, разчитайки на придобития опит. Ама моите вени са още по-опитни, пък са и на своя територия, та знаят де да се скатаят.

Сестрата излезе разбрана, взе кръв от горната част, над дланта.

После се метнах на такси — нямаше как иначе да стигна навреме на работа.

По обяд — пак на линия. Най-напред отидох да ми извъртят кардиограма. На вратата на кабинета имаше някакъв плакат с реклама на нуорофен. Изобразен като червено човече, което дърпа надолу живака на термометъра. Ама яко дърпа — напънало се. И живакът вече под 36'... Бе, както се напругя... Направо ще остави човека с температура под нулата. Което няма баш да го излекува...

Та понесох кардиограмата към докторката. Погледнах я... Какво ти разбирам? Освен най-важното — линията не е права. А това си е

повод за оптимизъм. Временен.

После пак дадох кръв — две различни изследвания ми правиха.

Ходих, пийнах чайче, хапнах малко... И пак на кръвопролитие...

Та така — почти цял ден по доктори. Някак си... Абе, не ги обичам тия ходения...

И, като се прибави невролога, който ми обясни, че лявата ръка изтръпвала нещо от нерви и периферната система, ама трябва повече спокойствие...

Сетих се за старата и хубава песен — [А на кладбище всё спокойненько](#) (музика и текст: Михаил Ножкин):

*Четверть века в трудах да заботах я,
Всё бегу, тороплюсь, да спешу,
А как выдастся время свободное —
На погост погулять выхожу.*

*Там, на кладбище, так спокойненько,
Ни врагов, ни друзей не видать,
Всё культурненько, всё пристойненько,
Исключительная благодать.*

*Нам судьба уготована странная —
Беспокоимся ночью и днём
И друг друга грызём на собраниях,
Надрываемся, горло дерём.*

*А на кладбище так спокойненько,
Ни врагов, ни друзей не видать,
Всё культурненько, всё пристойненько,
Исключительная благодать.*

*А семья моя — свора скандальная,
Этот пьяный, драчливый сосед,
Ты квартира моя коммунальная —
Днём и ночью покоя всё нет.*

*А на кладбище так спокойненько
Среди верб, тополей и берёз,
Всё культурненько, всё пристойненько,
И решён там квартирный вопрос.*

*Вот, к примеру, захочется выпить Вам,
А Вам выпить нигде не дают —
Всё скрипят да грозят вытрезвителем,
Да в нетрезвую душу плюют.*

*А на кладбище так спокойненько
От общественности вдалеке,
Всё культурненько, всё пристойненько,
И закусочка на бугорке.*

*Старики, я Шекспир по призванию,
Мне б „Гамлетов“ писать бы, друзья,
Но от критиков нету признания,
От милиции нету житься.*

*А на кладбище по традиции
Не слышать никого, не видеть,
Нет ни критиков, ни милиции,
Исключительная благодать.*

* * *

Дребна историйка. Ама наистина дребна. И дребнава.

Отивам аз в един голям магазин.

С чантата на рамо — както винаги.

И, естествено, смятам да я оставя в багажната каса. После ще я пълня.

Да, обаче любимите ми номера — 4, 7, 13, са заети.

Не, не — в 7 има някакво пликче със слънчоглед. Леко скъсано отгоре. Положено в касата и вратичката затворена. А ключът си е на мястото.

Ясно.

Пореден тарикат, решил да не слага дори 50 стотинки (нищо, че после си излизат). И разчитащ на българското възпитание, което те кара да подминаваш срамежливо простотията. Че и да се срамуваш от надигащото се възмущение в теб.

Да, ама ме подхванаха моите дяволи. Извадих пакетчето, сложих го в празна каса, прибрах чантата, стотинките паднаха, ключът се завъртя.

И отзад чувам глас: „Вие ли преместихте семките?“

Пак на „Вие“ говори, все е файда.

Казвам: „Трябва ми клетката, не е заключена“...

„Ама как така? Нали съм сложил пакетчето?“

Обяснявам като на малко дете. Или на наглеещ тарикат.

„Това абсолютно нищо не означава. Има касичка, плаща се.“

„Нямате право...“

„Сериозно? Я извикайте охраната или полиция...“

Спихна се, но продължава.

„Ами ако и аз извадя чантата?“

„Първо, касетката е заключена. Второ — те това ще е престъпление — опит за кражба.“

Взе си пакетчето. Тръгна. Мълчаливо.

И в този момент загреях.

Просто влиза, взема си нещо, изнася го. После пак и така нататък.

В джоба няма ключ — не могат да докажат, че той е сложил нещата.

Изобщо — по малко, по малко...

Пък аз се намесих, видях го, запомних... Свидетел!

Явно за този ден ще мине с пакетчето семки.

Тук.

Защото има и други магазини.

Дребна история, нали?

И дребнава...

Но някак си мразя тарикатееци се простаци да смятат, че са се наложили над баламите, балъците, будалите.

И все влизам в скандали...

* * *

Често ги виждам. Всеки ден минавам край тях. Защото те са продавачки в магазини. Но стоят пред витрините. И пушат. С пластмасова чашка кафе в ръка.

Момичетата пред витрините.

18 — 25 годишни.

Завършили гимназия, а после...

После са два варианта. Неуспешно кандидатстване във ВУЗ. Или нежелание да отидат да учат другаде, не в избраното учебно заведение, където не са приети. Или нежелание за учене повече — под предлог, че тази година ще се подготвят, следващата ще започнат.

Което не става, разбира се.

Тъй като инерцията е убита и започва скуката на ежедневието.

Много харесвана от тях скука. Въпреки приказките за намерения.

Които приказки вървят пред мама и тате (засега). Но хич не се възприемат сериозно нито от приятелите им, нито от познатите.

„Ами няма пари за следване...“ — верен и удобен предлог за затваряне в калъфа на безразличието и нищоправенето.

Познавам немалко младежи, които започват да учат — едва ли не без пари наистина. Но си намират работа — тежка, гадна, носеща пари.

И учат, работейки. Или работят, учейки.

Но не чакат „следващата година“.

Да, мизерия. Да, не сме бяла държава. Да, битпазарна икономика...

Което се използва за оправдание.

Не искам да кажа, че всички тези момичета, очакващи принца пред витрината, са мързеливи и безотговорни към себе си. Но така излиза. И май е...

Колко мазохистично хубаво е да ближеш цял ден чашката с изстинало кафе, да пускаш дим към небето, да се вайкаш — крадци, мошеници, няма място за честните хора...

И хич, ама хич да не правиш нещо, с което би могла да промениш нещо. Поне за себе си...

Винаги е виновен някой друг...

А ти се жалиш безмълвно, докато пафкаш фаса и държиш
чашката — горката жертва...

Удобно...

* * *

Обичат дървеняците да се аргументират с тъпи и прогнили лафове. От типа на „Грабвай мотика № 8“ и „Ми що не вървиш на село“...

А за селото мечтае всеки полугражданин.

Да се пенсионира, да се върне в бащината къща, да измаже, пребоядиса, изреже буренака, почисти герана, смени керемидите, укрепя оградата...

И после да пусне няколко лехи със зеленчуци, три-четири асми, а в стопанския двор кокошки, две-три овце, прасенце...

Не само за него — и за децата му ще има.

Не изисква много труд, няма го напрежението в града, няма нерви, няма...

Няма нищо да остане на третия ден още.

Защото циганите ще издушат кокошките, теглят ножа на прасето, отведат овцете, изскубнат зеленчуците.

И ей така — от злоба, ще насекат асмите.

Докато новодошлият селянин ще се свива зад прозореца и ще се чуди — къде отиде селската идилия?

Няма я отдавна.

Както няма полиция в селата.

Както няма държавна власт.

Както няма мир, тишина, труд, закон, съвест.

Имам куп познати, преселили се на село. И разказващи с мъка за положението там. Истинското, не дитирамбите на идиотите, пращащи всички „на село“.

Разочарование — това е основното чувство.

И постепенно съзряваща ярост. Която води до купуване на ловна пушка. И стрелба.

Поразпитайте хората и ще разберете с изненада, че по селата всяка нощ се стреля. Къде на месо, къде във въздуха, къде превантивно.

Полицията си трае — щото иначе ще пратят ченгетата да разследват, пък да пишат рапорти, пък дори да разкриват престъпници.

И после политически шум — защото става дума най-вече за работещите електорат. Пък избори идат...

Та, ако човек е инат — ще се закрепни на село. Ще ходи с пушка в ръка. Или поне с голяма сопа.

Ще спи с отворени очи.

Ще варди — защото няма държава...

Поради което все по-малко възрастни се връщат на село.

А младите...

Къде ги? Че и да остават...

Защо?

* * *

Звънна ми джиесемът. Познат — ни близък, ни далечен. Щял да пътува за седмица до Щатите.

Добре...

И трябва да му дам кабела за зареждане на таблет, защото там били други контактите. Пък моят кабел е точно за тях — ще махна българския накрайник и ще пасне добре на фотоапарата му...

Да му го дам...

Няма „Може ли“, „Би ли“... „Ако обичаш“...

Обаче, това е най-малкия проблем. По-важен е друг.

Няма как да му услужа, тъй като таблетът ползвам много, батерията често пада, всеки ден го зареждам...

И, ако махна тоя кабел — цяла седмица трябва да остана извън него. И библиотеката си, която пазя там.

Та му обясних, че няма как да стане — на мен ми е много необходим. Е, ако има подобен кабел с български накрайник — ще разменим и всичко ще е наред.

— Да, де — вика той, — сега ще седна да купувам накрайник... Какво толкова — една седмица ще почакаш... Не съм си мислел, че си такава скръндза...

Ха де?!

Кабелът мой, аз имам нужда от него — ама трябва да се засрамя, задето не го давам някому...

Който не иска да харчи пари, щом има балама като мен, дето ще му осигури нужното...

И се сетих за други истории. Все от тоя род — някому нещо твое е нужно, изисква го направо, че ти се и кара, задето поставяш своите интереси над неговите...

Да е вода в пустинята — да дадеш, да помогнеш...

Ами то предмети, които може да се намерят, да се купят... Но... пари струват...

И затова започват упреци и укори... Даже приятелства се развалят...

Какво стана ли?

Нищо особено...

Не дадох кабела — използвам си го. Оня не ми се обади. Не усещам липсата.

И си мисля — кога ще разберем, че благородството и добротата е едно, поддаването на евтината демагогия и агресивната простия е друго... Съвсем друго нещо...

* * *

Една случка — класическа — във Варна.

Автобусна спирка. Някакво циганче блъска и събаря наведен ученик. Оня се изправя и му отшива един як шамар. Цигането и глутницата му се хвърлят в бой. С ученика е солидна компания. Почва мариз...

Намесваме се околните — де разтърваваме, де намираме сгода да отперим по някой ритник на циганора, предизвикал боя...

Всичко завършва с пристигането на полиция. Циганите изчезват. А към управлението тръгва група — полицаи, двама немци (семејство), скромна, свита, незабележима циганка, свидетели...

Защото, докато едни се шамарят, а други зяпат, джебчийката отарашвала чантата на немкията. Но имало и внимателни хора, видели я, спипали я с пълна ръка. Така я държаха — стиснали й ръката, не дават пръсти да отвори, та да „изпусне“ портмонето.

Стар трик — едните отвличат вниманието, други крадат...

И действен — много ефикасен. Особено, когато на хората им стигат хляб и зрелища...

* * *

Откачен ден беше.

Като почнеш от нощта. Линейка хвърчала с родилка, някаква млада дама си слушала гръмко музика в колата, не обърнала внимание и се нахакала в линейката.

Хайде, да речем — пострадалите хора ще ги пооправят. И кой е крив, кой прав — ще уточнят.

Ама новороденото... Току-що роденото...

Нищо. То е за добро. Нека още от раждането си разбере каква грешка е направило, та баш тук се е пръкнало.

В България, дето правилата са според зависи, а рискът за пътнотранспортно пътешествие те следва по петите още от раждането.

То и други рискове има.

Ако полицаите уловят някой джигит, може пък той да открие огън по униформените, позволили си да му се пречкат с някакви изисквания и закони.

Абе, него закон не го лови!

Впрочем, миналата година — точно по тая пешеходна зона се носеше (наистина не бързо) типична мутренска кола.

И спря до двама полицаи, които бяха паркирали патрулката си точно върху пешеходната пътека.

Поприказваха си, после джипът продължи по уж пешеходната зона.

Питах полицаите защо така, а те ми отговориха ясно, точно и конкретно: „Наш човек!“ и „А ти защо питаш?“.

А накрая — за още едно изкрейзване. Логично и очаквано и тук, у нас.

Джеймс Верон от Северна Каролина отишъл да „обере“ банка. С едничка цел — да го вкарат в затвора поне за 3 години. Та се полекува там.

Изгубил работата, останал без здравни осигуровки, болен — и намерил изход. Поне временно.

В затвора — че е по-хубаво и нормално от свободния живот.

М-да! Къде наблизо има банка?

* * *

Събота. Отивам да си тегля пенсията. Свършвам бързо. С кеф. И в този момент влиза жена...

Как да ви я опиша... Жените от малки се самоопределят — още от пети-шести клас. На две групи. Мацки и лелки. Тая беше типична лелка.

Направих едно добро дело. Казвам й:

— Госпожо, не може...

Тя тъкмо е цъфнала — пенсията иде.

— Ама защо?

— Днес пенсионерите вземат пари. А вие не сте на пенсионерска възраст...

Хептен светна. То ясно — има огледало, има очи, обаче удоволствието от комплимента...

Доброто е сторено...

* * *

Бяла Слатина...

Прибирам си се аз тихо и кротко, никого не закачам — освен баничката, която предъвквам. Пред мен се носят три дами — втора свежест. И си бърбят на бая висок тон. Разказва едната за комшийката си баба Веда. Която строго централизирано следяла мъжа й — кога се прибира, как, не дай си боже, с кого...

И си обсъждат гръмогласно. Че какво — в малкия град, дето всичко е център, тайни няма. Ако кихнеш в единия край, от другия ти викат „наздраве!“...

Поради което се намесвам:

— Та това е страхотна жена! Целенасочена, последователна, принципна — изградила си собствен принцип и го следва. Неотстъпно...

Те се смеят, ама малко така...

* * *

Неделя вечер. Краят на пАнаирЪ. Дим от скари, отварящи се бирички, пеещи (или поне смятащи, че пеят) панаирджии...

И шум от адско повръщане. Един глас — „оуууу“... Друг: „Ъъъ“...

Май са натровени с „новичок“. Имало е руснаци в района явно...

И хич не е вината в изпитите по литър, литър и половина от всеки, гарнирани с по десетина бири. Кебапчетата никой не брои — пАнаир е...

На заранта минавам край младежи, разглобяващи естрадата. Единият изразява общото настроение: „Ама след снощи... Бррр“...

* * *

Магазин. На касата е мама с момиченце, което се суче около оста си. Мамата моли: „Дали ще пуснат детето в тоалетната?“. Касиерката е рязка: „Няма начин — натам гледа камера“...

Изненадан съм: „Камера в тоалетната?“...

Тя се поправя: „Не, камерата ще покаже, че външен човек влиза в тая зона“.

Кимам: „Да се вижда кой какво прави. Учихме го в пети клас. Нарича се робовладелски строй“...

* * *

Зърнах го отдалеч, не щях да го видя по-близо. Така човек избягва да се приближава до купчина боклук — дори от любопитство...

А едно време беше известен. Не уважаван, не признаван, но известен. Най-вече заради баща си. Който беше директор на гимназията. И почина точно, когато завърши випускът ни. Но синчето — доказателство, че природата си почива при второто поколение, вече беше уредено във ВИФ (не казвам прието!).

Да, имаше фаца — казано на нашенския ученически жаргон (от face). Или — пак по ученически — вид на изглед...

И — толкова...

За интелект, за чест, за ум и разум — да не говорим...

Завърши някак си. И се върна в градчето — никой никъде не го щеше, а татето го нямаше. Слагаха го местните къде ли не. Проваляше се. И направо се оливаше...

Беше някакъв в културния дом. Ревизия и... Отде да знае, че не бивало да се слага кучето на оклад там...

После — някакъв във футболния клуб. Та още носи новички анцузи от там...

И секретар на общината го сложиха. Срецам го, викам: „Иво, тия цигани, дето се разхождат по центъра с метли, що не ги пратите в гробищата, да позачистят малко... Минах покрай гроба на баща ти — всичко е обрасло“...

Ми...

Взе да ми обяснява, че идем нов футболен сезон, трябвало стадиона най-напред да оправят, пари липсвали, по-важни неща... Плюх и отминах...

А иначе — има си все още фаца. Зад нея — мъгла, прах, кухня...

* * *

Един и половина по обяд. Градът е опразнен. По улиците няма жива душа. Освен такива като мен — принудени да бродят в жегата...

А, и трима там, дето задушевно беседват. Заобикалям ги и...

„Ей, господине“...

И как можах в празен град да се натъкна баш на него...

Далечният ми първи братовчед. Първи — защото майка му е сестра на баща ми. Далечен — просто, освен документите, нищо друго не ни свързва...

Провинциален политикан, полуграмотен, с елементарно мислене, за щастие без политически късмет, че иначе щеше да е обогатил политзоофауната с още един ярък пример на сиво мислене, мазнотия, слугинско послушание...

А какъв свестен баща имаше... Официално, вуйчо не ми е кръвен роднина. Но предпочитам да беше...

На времето бил лидер на местната организация на Гемето. Закарали го в Белене. После си имал проблеми с властта, но ние по-късно го разбрахме...

Та синът му — по-малък от нас, растеше спокойно, при всички условия за развитие. За което трябва и други неща — предразположение към умствен труд, работа, интерес...

Нямаше ги. И ги няма...

Избута средно с помощта на старателната си сестра и ученолюбивия си братовчед — брат ми. Не го приеха никъде. Та се наложи майка ми да ходи в Джебел. Там леля ми — отдавна отседнала в града, раздвижи връзките си, обявиха го за нужен бъдещ кадър и го уредиха в полувисшия в Кърджали. С много зор го избута и го нагласиха при мамата си в града ни...

Майка му след 89-а пробваше да го изкара репресиран от властта — макар това да беше свършила природата. А брат ми се смееше. „Абе, ако не са го приемали заради вуйчо, що сестра му завърши ХТИ-то и нормално си работи? Защо нея не са репресирали?“...

Ама нали трябва актив... и... нищо... Пак си прави балончета... Сега е някаква мъглява фигура в местното полит блато. И се изживява като фактор. Сипе имена, разправя в захлас с кого ял и пил, какви похвали за устроеното ешмедеме получил...

„Ти още ли пишеш?“ — „Пиша“ — „Аз нищо не съм ти чел...“ — „Нямаше някоя книга аванта?“ — „Не ти харесвам книгите“ —

„Ама ти си ги виждал? Не ги отваряй, създават проблеми, че те и карат да мислиш — вредно е...“

Жена му — която добре си го познава, се подсмивва на точните ми тушета, ама при него да иронизираш... Полза няма. Щото не схваща гаргарата...

Обаче, с апломб ми разтяга локуми за лошите комунисти, дето всеки ден ги бори. „Прав си — викам — да не беше оная ти комунистка леля ти... Колко щастлив щеше да си. Ми те натовари с дипломка и претенции...“

Абе, издържах го половин час. И бързо се втурнах към далечна фигура, извинявайки се, че имам среща с напълно непознатия ми...

* * *

„Ей, с жълтата фланелка...“

Аз съм във фланелка на „Левски“. И се обръщам. „Жълта фланелка, за да не показвам наред жълтата си книжка“. Она се хили...

Симеон. Едър, пълен — не шишкав, а сочен. Винаги си беше такъв. Обичаше шума на вестника, в който е увита баница или нещо друго за хапване, пред шумкането на отваряните книжни страници. Съученик от първи, та до осми клас. После отиде в ТМСС-а. Тракторист. Ами не му вървеше учението. Пък и не му се учеше. Пишат му тройка или даже двойка — захили си се спокойно, нали изпитването минало, а ядове никакви. Ядовете по него — като по гъска вода. Усмихнат, ведър — днес му викат позитивен човек.

Виждам го всяка година. В града си е. Работи какво ли не. Каквото намери и за колко време го вземат. Не прави бели, изпълнителен е, ама... Все нещо се объркава. Не той объркава, но все покрай него...

Навремето стана градска забележителност. Аха-аха да си ожени за грузинка. Но баща му го спря. А щеше да е интересно...

После взе местна. Или тя него. Но още са заедно. Макар той да е цял ден из града. Де двама, той трети. Захилен, пръскащ фонтани необуздано добро настроение. Къорав виц не знае, ама как се смее на всички... Даже на ония — с дядомразовските бради. Всеки виц за него е супернов, оригинален и за пръв път чут...

Какво ще остави след себе си? Сигурно нищо...

Ама си поживя...

И още да живее...

За кефа... Завиждам му искрено...

Щото казано е: Много знание носи много тъга...

И още: А освен всичко туй, синко, пази се от това: да съставяш много книги — то няма край, и да четеш много — то е уморително за тялото.

Демек, Симо си живее библейски правилно...

* * *

Седнахме с един набор на кафе. Ама той малко напрегнат... „Що така?“...

Отивал при майка си. Тя живее в къщата им, той си купи апартамент. Панелен. Но е там с жена си. И всеки ден ходи при майка си. Най-напред да закусят. Тъй като тя от известно време... Абе, между нас казано — откача. Деградира. Изкрейзва...

Това не го каза. И аз не употребявах точните думи в разговора...

Губела паметта. За пет минути шест пъти питала едно и също. И той кротко отговарял. Защото е безсмислено да й припомним, че вече са го казвали...

Ама се ядосвал на друго. На изпадането ѝ в детски глупаво състояние. Лъжела безсмислено. Просто за всичко. Питал я: „Защо си извадила тоя стол насред стаята?“, „Не съм аз“...

А живее сама, никой не влизал тоя ден, обаче...

Или: „Хайде лекарствата...“ — „Пих ги...“ — „Е, как ще си ги пила, като вчера свършиха и нося нови?“ — „Ми намерих и пих“...

После почвали с яденето. „Ей, аз не ям. Винаги съм хапвала само малко...“ — „Бе, мамо, от 60 години те познавам, яла си нормално, какви ги разправяш...“

Дълго се чудела кой е роден на 19 май. И мислела, че е снаха ѝ. А това е рожденият ден на съученика ми. Нейно първо дете...

И така — всеки ден. Но най-лошото било с парите. Имала неголяма пенсия, обаче за дома стотинка не давала. Направо съскала: „Парите ми... Не си давам парите“... И ги криела. А на другия ден

обявявала, че някой е влязъл в къщата и ги взел. След което той почвал поредното претърсване. И почти винаги — след час, а понякога часове, ги намирал, сврени нейде. Тя ги грабвала: „Ми, да — сега се сетих, че ги скрих там“...

Пет-шест пъти месечно ги криела от себе си...

И, все пак — изчезвали. Нейде към края на месеца искала пари. А на практика той ѝ купувал хляб, храна, плащал ток, вода телефон... А парите ѝ ги нямало. Раздавала заеми на „приятелки“ и... забравяла. Пък те се възползвали и не връщали. Но тя не давала дума да се продума за разписки, за свидетели, за някакво ограничение...

Скъперничеството е лудост, избиваща при психиатрични отклонения. Помните ли стария Гранде, искането дъщеря му да изсипе златото пред него, ровенето и думите му: „То ме топли...“.

И други неща ми разказа. За страстта ѝ да мие съдовете. Чакали гости, жена му приготвила три месни яденета, той ги занесъл в къщата (там имат хубав двор — за гости е страхотно под крушата до чемширите), върнал се за ракията и виното... А после в къщата заварил наредените на поставката тави. „Бе, мамо, къде са яденетата?“ — „Дадох ги на кучето, че да измия“...

Те така и нормалният уж откача...

Сетих се за майката на един комшия. Само ще спомена, че ходеше в банята, пускаше червения кран и си грееше ръцете на топлата вода. Печката им гори, парното върви, но тя точи водата — застинала в някакъв кеф...

Като умря, той нищо не каза. Но просто виждах облекчението на лицето му. Защото това явно не беше майка му, а някакъв луд в нейния облик...

Казах на съученика си: „Тя е болна...“. Той ме погледна. „Разбирам. Но заради нея ние сме вече болни...“

Те затова не искам да векувам. Да не съм никому в тежест. А има и по-лошо. Страшното е, ако деградирал интелигентен човек внезапно се осъзнае... Ще умре от срам, когато усети какъв е бил...

По-добре мъртъв човек, вместо куха материя...

* * *

Събота. Ранна сутрин. Няма още 6,30 часа. Но съм се събудил и ставам. Тихичко, защото жена ми спи. И, ако се събуди... Единственият начин да се спре световна война е някой идиот да я почне, когато жена ми спи... Така ще го смота — и войната веднага ще спре, и повече оня няма да посмее дори да помисли за нова война...

Та — ставам тихичко. Отивам в хола. Пускам си телевизора. И по трите канала, представяни за национални (щото от съдържанието не личи) въртят анимационни филмчета...

6,30 заранта...

Кое дете в тоя час гледа филмчета? И изобщо — кое гледа телевизия? Най-точно — кое ГЛЕДА в тоя ранен час?

Но ги въртят. Отчитат изпълнено неписано задължение към бъдещите рекламни потребители...

* * *

Плевен. Гарата. Бюфетът. Обява: „Търсим майстор за закуски“. Казвам, вземайки сандвич: „Наполовина мога да помогна. Майстор съм, но не на закуски“. Жената въздиша: „От година нямаме майстор, само сандвичи правим“...

Не е на добре в България да няма баничари...

Не е...

* * *

Във влака. Качвам се в Плевен. Втори вагон, 46 място. Пред мен жена. Която пита на входа на купето за 47 място. Вътре са три... момичета — нейде около трийсетте. Зад тях. Казват й — „Няма такова място“. Макар табелката да се вижда отдалеч...

Казвам учтиво: „В тоя влак всички билети са с места. Така че — моля, освободете 46“...

Надигат се с мърморене. Не разбирам. Билети имат, места имат, но ги домързяло да отидат до тях. А влакът е с три второкласни вагона и един първокласен всичко...

Две жени — не от компанията, стават и тръгват, втречени в билетите си. Трите моми седят, едната казва: „Е, сега има много хора, ще станем като тръгне“...

Усещам, че се ядосвам...

„И ние ще ви стоим диван чапраз? Давай!“

Стават. Добавям: „И си приберете чашките от кафе, слуги тука няма“...

Навън едната мърмори: „Тия провинциалисти невъзпитани“...

Тук вече изригвам: „Абе, простакеси нагли! Дразни ли ви, че хората спазват правилата? Ега ти селяндурките от жълтите павета“...

Изнасят се тихичко. Както викаме ние — невъзпитаните провинциалисти: като пръдня из гащи...

* * *

В купето са двама младежи. 22–25 годишни. В дънки до под коленете, бели фланелки с някакви реклами, остригани. Разговарят помежду си — на висок стил, с много чуждици. И мятат по някое око — да видят колко сме впечатлени.

Четат една книга, препредавайки си я. „Богат татко, беден татко“. От типа женски поучения в стил „Учи се как се сади пиперо“...

Модерни джендър хлапета...

* * *

В коридора звучи гръмкият глас на младо полицайче, придружаващо влака. Бъбри си с някаква срещната позната. Разправя ѝ как добре му вървяла работата...

„Не ми трябва да се издигам. За какво ми е да отговарям за 200 — 300 — 1 000 човека? Сега отговарям само за себе си и колегата...“

Наполеон ли беше казал, че всеки войник носи в раницата си маршалския жезъл... А младите полицаи май нямат раници...

* * *

Сутрин излизам към седем — седем без десет. Таман почва да се разсъмва в тоя сезон. А на вратата нас — мен и кучето, ни чака пес вълча порода. Голям такъв, ама кротък. На комшии отсреща на улицата. Цял ден стои или лежи пред вратата им, не закача никого — освен котките. Ама и те си знаят, не минават тук. Децата си играят до него, хора минават — лежи си и дреме...

Нас ни чака. Правим обиколка на кооперацията. Играе си с кокер шпаньола, който със скок се мята на врата му — едва стига до там, отръсква го, гонят се. Кокерът — на каишка, щото е толкова щурав, че сам не знае какво ще направи след малко...

Та слизам с асансьора заранта и гледам — една комшийка стои до вратата, мъжът ѝ я увещава да тръгват, а тя ме вижда и вика: „Води го, махай го от тук...“. Щото вълчакът стои пред стълбите...

„Бе спокойно, бе жена — говори ѝ комшията, хубаво куче е, кротко...“ Неее... Да тръгнат... И сутрин — казва ми — да излизаш по-рано, да отвеждаш кучето, та да излизам...

Малко се раздравам. И обяснявам — проблемът не е в кучето, проблемът е в нея. В този страх от животните. Ако него преодолее — всичко се решава...

Подкрепя ме мъжът ѝ. Комуто явно е омръзнало всичко това...

Но тя — не, та не... Да излизам сутрин преди нея...

Пак бавно ѝ обяснявам, че сутрин нямам спешна работа. И хич не мисля, че ще се затичам да ѝ подготвям пътя, да помета пътеката, да я посипя с цветчета. И не е лошо да се обърне към специалист. Защото тежък проблем е идеята в главата ѝ, че някой си — напълно чужд и с нищо неподчинен ѝ човек, ще зареже делата и интересите си, та да обслужва някакви нейни мераци. Ни голямото куче е мое, нито съм охрана на квартала...

Мъжът ѝ е зад гърба ѝ и се подхилва. Явно е доволен, че някой затваря рязко, като врата на стар москвич, устата на жена му. Но тя не схваща. И тръгва след нашата тройка с призив на другата заран да я чакам пред вратата...

Аз съм добра душа. Ако съм жена — от родилното няма да излизам. Обичат ме всички кучета, котки, малки деца и хубави жени. Мъжете не ме харесват, ама то е от нормална завист към екстериора и интериора ми. Но такава жена... Не искам да ме харесва...

А и както отдавна са казали древните — колкото повече опознавам хората толкова повече обиквам животните...

* * *

И пак ми разправя моят приятел — полицейския шеф.

В техния град живеело немладо семейство — мъж, жена, две деца, тъща.

Мъжът бил бизнесмен, вдигнал голяма къща, прибрал бабата при себе си.

Обаче, тя била с такъв характер... с такова характерче... че дъщеря ѝ говорела за нея само като за „тъщата“.

Та бабата поискала зетят да сложи мокет в стаята ѝ.

Той заобяснявал за прах, боклуци, мръсен въздух, децата...

Не, та не!

Искала мокет...

Туй паркет, ламинат, после килим, удобства за чистене и проветряване — не приема.

Мокет!

Купил той, закарали го в дома му.

Казал: „Бабо, това е немски мокет. Не се слага лесно. Трябват специални гвоздейчета — да се нажежат в масло, да са гъвкави за забиването.“

И извадил китайския тиган, изсипал кило пирони, налял олио.

„Нямам време, казал, ти ги пържи, аз ще подготвя мокета...“

И се обадил в „Бърза помощ“ и полицията.

Идват ония, завел ги до вратата на кухнята.

Отпред санитарите, отзад полицаите.

Застанали на вратата.

„Добър ден, госпожо! Какво правите?“

Поучудена, бабата вдигнала глава: „Ами пирони пържа... Защо?“

Та после глобили яката мъжа — и за разкарването на медицинския екип, и за полицаите.

Обаче, той си се хилел доволен.

И полицаите, барабар със санитарите се хилели.

Както и дъщерята...

* * *

Омръзна ми да се появяват на екрана на компютъра радостни съобщения — спечелил съм някаква награда. И да се цъфват редовно — ама имате непотърсена награда, вземайте я...

Играта е ясна, банална, неподходящо тъпа за нормален човек. И на устройващите я би трябвало да е просветнало, че малцина са баламите, които ще се хванат на въдицата с кукичка, върху която е забучена една гола надежда (не с главна буква!).

Обаче, упорстват.

Защото има достатъчно будали да се уловят.

И защото считат, че на човек ще му омръзне и ще реши да отвори, да види какво, аджеба, има толкова там.

Та стои някакво надписче няколко дни, подминавам го, не ща даже да плюя върху му.

Пък взе, че ми писна. И натиснах върху червеното квадратче с хиксчето — да го изчистя. Понеже няма точка „Абе, ваш'та...“.

Но — не изчезна.

Въпреки че би трябвало да е изтрито.

Напротив — взе, че се отвори и се чу задушевен педерастки глас: „Поздравления!...“. Тук натиснах горе и излязох.

Ега ти номерът!

Въртят, сучат — ама моите пари искат.

И то как...

Пише — получавал съм айпад някакъв. За което — да отговоря на елементарен въпрос (не отговорих, ама те сами пишат — „елементарен“). И после да пратя номера на телефона. Плюс ПИН кода.

Ей, аз съм шашав, ама чак толкова...

Не се и сецат, че все пак не сме Япония. И компютри нямат всички. А които имат — знаят и за подобни уловки.

Обаче продължават. Тъпо и упорито.

И, изглежда, улавят. Защото без полза няма да пробват номера на китайката...

Но от мен — сложна конфигурация от три пръста с преобладаване на средния...

* * *

Пак се поразходих из града. Интересни неща видях. Влязох в един магазин, погледнах щанда за сладкиши и се сетих как се нарича жена, която бие мъжа си. Защото предлагаша курабийки...

После... Тук ще сложа червена точка... Та минах покрай квартален пенсионерски клуб, приютил магазинче. На витрината едни до други снимки от дейността на собствениците и няколко реклами на наемателя. Една от които за сухи сливи без костилки...

Хубаво де — знам, че не е прилично да се говори така, ама го видях. И се запитах — след сподавения смях — бе, тия хора не са ли го видели? И минувачите не се ли замислят? Само при мен ли е така откачено под-под-подсъзнанието?

А в един голям магазин видях гнева на жена, разбрала, че мъжът ѝ изневерява. Голям надпис: „Не ме наричай «скъпа»“... Кавичките са от мен, на плаката ги нямаше — писалите го рекламисти са типични представители на полуграмотната младеж и не знаят как се отделят цитати. А това е цитат — думите на мъжа... Е, аз си представям чие е изказването, но за създателите му това е реклама на стока...

* * *

По форумите — реклама: „Искате ли жена за една нощ?“...

Един пише: „И за какво ми е жена за една нощ?“.

Друг го поучава: „Дават ли ти — вземай! Прозорците ще измие, ще мине с прахосмукачката, чиниите и тенджерите ще оправи, пък може и да те позакърпи“...

* * *

Отдавна не бях правил портрети на познати. Но снощи моят приятел — даскалът ми разказа за свой ученик — типичен пример за модерен младеж от новото пазарно общество...

Натам — по неговия разказ.

Георги е нормално момче. При това интелигентно дотолкова, че да разбере — интелектът в наше време е пречка за щастието на човека. Поради което се брой със себе и вече успява — става все по-прост, често дори простак. Така е доволен, щастлив, не се конфронтира с обществото, бъдещето му е перспективно. Никакви Хамлетовски проблеми (той не знае какво е това Хамлет, има вече оценка за него и затова е ненужно да помни), никакви романтично-хуманни душесмутове...

Връх на цивилизационното му развитие беше, когато решил, че ще е изключително забавно да се набуха с чесън и да смърди в час при математичката. Та после обираше обелки с ръце... Но това не го възпря.

Както не го възпря и пояснението ми — чесънът е типичен нашенски продукт. Полезен, че и вкусен. Обаче... Културният човек НЕ ЯДЕ чесън в общество или преди комуникация с хората! Просто не яде...

Георги не ще да е културен човек, той иска да е забележим — както всеки пубер, и незабелязан — както всеки ученик...

Оня ден призна — прочел „Бай Ганьо“ чааааак до 60-та страница... И нищо не разбрал, нищо и не запомнил...

За какво му е бай Ганьо — има себе си...

Но беше възмутен от забележката ми. „Господине, вика ми, не е ли по-добре, че съм прочел и знам какво пише в учебника за «Бай Ганьо»? Защо трябва да се мъча с книгата?“

Ха де...

Обяснявам му простичко — от подобни телета имат полза всички властимащи. Политическа, икономическа, духовна власт... Всеки чорбаджия се радва на израстващите телета, защото от тях стават

великолепни волове за оран. Скопени (в случая духовно), изпълняващи заповедите, немислещи...

Просто повтарящи наредбата... И изпълняващи я...

Но това не стряска Георги. Той е убеден — именно простотията е лост за пробив в новия свят. Де за повдигане, де за разбиване на глави... Важното е да си силен — акълът е тежест...

И да гледаш на света презрително. Учтиво-презрително. С ясно говорещи очи: „Ма къф си ти бе? Аз съм АЗ!“...

Защото това „аз“ е неговата вселена. Неговият дребен и дребнав свят, който е всичко за душичката му. Повече не му трябва. Той е като кралят в „Малкият принц“...

И е готов за живота. Едни мустаци само му липсват, тепърва е набол колчетата, дето предвижда да са, ама това лесно се преодолява...

Физиология... Не е мислене, че да е трудно...

* * *

Срещам рано заранта една позната. Да я наречем... Хайде, Валя да бъде.

Знам, че работи в едно школо. Обслужващ персонал. Лелка, както си ги знаехме едно време.

Така — несвързани с нас по роднинство жени, но близки и разбираеми. Може да ти се скара, може да ти помогне — зависи от много неща.

Та Валя гледам оная заран, тръгнала в обратна на училището посока.

Питам я да не се е загубила.

А тя ми обяснява, че ходила да чисти лекарски кабинет.

Парите в училище не стигат.

Плащат на жените минимална заплата. А с тия 290 лева — доскоро 270 — кое по-напред?^[1]

Собственикът на кабинета ѝ плащал сто лева месечно.

Без данъци, без удръжки, без осигуровки.

Валя е доволна.

Работа около час — парите сигурни.

Сив сектор на икономиката? Черен?

Какво ѝ пука? Жената има семейство, пари трябва, а от спазването на законите — полза йок.

Осигуровки плаща през училището. Досега не са ѝ трябвали. И не вярва да ѝ послужат.

Знае си — циганите ще получават безплатна медицинска помощ, а евентуална пенсия даже не я блазни.

Хем не е сигурна дали тогава ще има отде да дойде, хем има усещането, че за властта е по-добре тя да не стига до пенсия.

Не е права ли?

Законопослушание?

Отношение към държавата?

А какво е получила досега от тая държава, която години наред е подхранвала с парите си?

Малко, но редовно.

Които пари, впрочем, са били откъсвани от залька ѝ.

И да оставим настрани втръсналите се лафове: не питай какво прави държавата за теб, ама патриотизъм, но недей така...

Държавата е система, която трябва да служи на гражданина. Не той на нея.

И, когато тази система се опитва да подчини гражданина на своите интереси — разбирай: на интересите на тези, които трябва да му служат, човек е в правото си да ѝ се противопостави.

Най-напред — рода, родината, нейде накрая държавата.

Тогава малкият човек разбира, че не е толкова малък.

В борбата с цялата потисническа сила на държавата...

* * *

Имам един познат даскал — абсолютен реалистичен скептик. И ми казва веднъж: „Утре ще се срещнем в кафенето, ако не се видим на някой стълб“...

А негова колежка се възмутила от безотговорното му отношение към смъртта. Що казал, че не иска некролози, нито посетители. Човек се появява сам сред няколко, толкова и стигат, за да го отпратят...

— Ще дойда нарочно на погребението ти — рекла тя.

Пък той отвърнал:

— Не ми пука! Няма ще стана да те посрещна, камо ли даже да те погледна...

[1] Писано преди време. — Б.м. ↑

* * *

Вчера се подсетих за една история от далечното време...

1990 година...

В малката обща стая се събираме на почивка. Ама фактически почивка няма. Полит събрания... Помните това време, нали?

Някои гледаме сеира, други се паят и размахват ножа на умрялото куче, трети си мълчат неудобно.

Две госпожи (вече) са особено разпенени. Направо са изпаднали в истерия — комунистите това, комунистите онова...

Няколко колеги и колежки се свиват — бивши членове на БКП или сегашни на БСП...

А ония все към тях сочат...

Не издържах. Отидох до шкафа в стаята, където държахме какви ли не документи. И извадих известния на всички дневник на политическата учебна година...

По-възрастните помнят — всяка седмица, общо събрание (не бяхме много), предварително зададени теми, изказвания (в повечето случаи по поръчения на водещия)...

Можеше да не се ходи. Имахме такава колежка — помня само, че се казваше Александрина. Викаха я, мъмреха я... Тя си мълчи и... Пак не ходи...

Но освен определените предварително, имаше и натегачи. Които зубреха като ученички и направо пееха със запетайките нужния материал...

Едната беше от тия госпожи. Членка на партийното бюро. Окото на партията и ръководството.

Другата беше „само“ партиен член. Изключително активна — мероприятия, украси, прояви...

Та извадих аз дневника и започнах да чета...

Имам доста силен глас — при нормално говорене заглушавам и мегафон.

Четох — и все имената им там, все правилни партийни изказвания, все славословения на другаря Бай Тошо...

Настъпи тишина...

След което помолих да бъде все така...

А дневника прибрах и пазех доскоро...

Ония госпожи скоро напуснаха. Все още имаше работа. Но беше глупаво — градът не е голям, познаваме се. И хич не се впечатляваше някои, че на митингите на СДС тия бяха в първата редица — крещяха, вееха сини байраци, пиеха с поглед трибунните вождове...

И да бяха само те...

Все ренегати се натикаха в първото СДС — та затова и хората бързо ги усетиха...

А после занавлизах там тарикати и мошеници. Ненапразно Цонев и Бисеров намериха място в групировката ДПС, а повечето други се намърдаха при Пръмова и Борисов...

И сега срещам понякога ония двете. Вече овехтели, но... Помнят!

Като ме видят — минават на другия тротоар. Или изкривяват поглед...

* * *

Имам си една комшийка, покрай която трудно минавам. Не само, че се конкурира с Хималаите, ами и защото не пуска човек да мине покрай входа, където цял ден седи, без да го подложи на разпит с пристрастие.

От „Я, ама ти домати си купил... Пари имаш, а?“ до „Абе, вчера нещо ви чух гласовете. Какво се карахте?“.

Та пробвах оная вечер да мина леко, леко... Ама като нямаме втори вход — паднах в капана.

Седи си тя на стълбището, припича се, отчита като таксиметров брояч кой минава. А сетне се нахвърля като дебнеща хиена върху невинната жертва.

Е, сгащи ме.

Тая вечер беше в настроение не за разпит, а за изливане на душата. Правели някакъв изпит в школото на синчето й (после питах — казаха ми, че се наричало външно оценяване на учениците).

И нейното чадо гениално имало четворка!

Четворка, бе! Почти петица! Пък където пет — там и шест, нали?

А оная гад, даскалът, му пишел тройки и все разправял, че са с клизма, дето вика народът. Значи детето можело — ама много можело, само дето тия загубени даскали го подценявали.

И тогава направих фатална грешка.

Взех, че споменах банална истина.

Учителите оценяват децата при всяко изпитване, а накрая на срока слагат срочна оценка въз основа на цялостната им проява през тия месеци.

Дето казва един стар умен човек — оценката е субективно отражение на обективната действителност (няма да казвам кой, защото съм скромнен).

И оценките през годината рядко са еднотипни — все шестици или все двойки. Като селски бостан едно време са — има от всичко по нещо. Дори кратуни.

Понякога цялата таблица за оценяване е в графата срещу името на детето.

Поради което накрая доста учители препитват децата, опитват се да намерят най-точната оценка, да не подценяват, нито надценяват положения труд.

Тъй като учението е труд — може би най-сложния и тежкия труд.

И детето получава заплащането във вид на оценяване на положените усилия. За различни усилия — различни оценки. Срочната или годишната е средна, обобщаваща, обхватна. Както щете я наречете.

С известен плюс. Доколкото познавам доста учители, зная, че почти всички пишат накрая с едно на ум „в полза на ученика“. Както сме свикнали от дома — „Хайде, баби, едно залче и за леля...“

„Допълнително“ му викахме в казармения стол. Допълнително стимулиране го наричат чиновниците — защото за другите премиите са забранени.

И тройката на синчето й — а го познавам от първолаче, тогава се засъседихме, е доста висока оценка. Според мен.

Но на — на външното оценяване имало четири...

Та й викам, че понякога човек надскача себе си, че късметът се случва да помага, че може и сам евентуално да си помогнеш с пицови, че и други хора в хаоса помагат.

Простичък пример. След матурата софиянчета се похвалиха в интернет как си организирали НЕ ЗА ПРЪВ ПЪТ подсказване.

Лявата ръка показва с пръсти кой въпрос е (за шести и нататък с особен жест), дясната — коя точка от предложените четири.

Ха върви го хвани. Че и докажи. И после понеси всички разправии с родители, директори, началници.

Може, може да се изкара и с късмет. Наша милост веднъж решаваше тест при един физик.

По системата на щурия късмет: първи въпрос — а, втори — б, трети — в, после пак отначало.

И покрих ниво 3,38. Колко му е! Господ помага на глупавите. Аз цял живот на това разчитам.

Та думата ми беше, че пробвах да ѝ обясня на женичката — една оценка не е мярка.

Кое то отхвърли приятелят ми, дето е даскал. На другия ден ми обясни, че за чиновниците от МОН точно тази оценка е критерий за работата на учителите.

Добро ниво — добра работа.

Ама в някое училище хлопнали вратите и директорката лично решавала тестове, ама в друго затваряли очи при преписването, ама в трето били готови свещ да палят за благодарност към вносителите на китайски слушалки...

Мнооого важно!

Та някъде дори се карали на учители, при които средният успех от срока бил по-нисък (на места дори с цяла единица!) от тоя на проверката.

Затова — не гледай кой какъв е, колко знае, какво умее.

Гледай документа!

Там е бюрократичната истина.

* * *

Поразходих се до Бяла Слатина и Краков. И, разбира се — доста неща има за разказване...

Два дена в Бяла Слатина бях гостенин на един приятел. Не ми се стоеше у тях — зная добре в какво състояние е 90-годишната му майка. Меко казано — като малко дете. Само дето хлапето осъзнава, че е недорасляче, че е глуповато, че много, много неща не разбира и не знае. А старата жена е убедена, че е нормална, че всичко знае и може. И нещо повече — че всички се опитват да я излъжат.

Отказала да плаща тока, макар нейната стая да е в отделна пристройка, с отделен електромер, с отделна вода и канализация. Рекла, че токът идва при нея накрая и затова не е качествен(?). „А водата?“ — питам го. Вода, телефон (отделен), телевизия, храна — всичко той плаща. Но тя не се сеща, че и това пари струва...

Представи ме, тя не се сети кой съм — макар да бяхме комшии двадесет години. И връчи на майка си две нови поли, купил ги този ден. Добави касовата бележка. Щото тя не обичала нови дрехи, смятала, че са чужди, та ето — да види касовите бележки, да се увери, че са нейни. Пътем ѝ връчи ново дистанционно — старото тя го смачкала някак си.

Бабата тихо ни погледна и рече: „Ми, да ти дам пари...“. А моят приятел веднага се съгласи. И тя извади портмоненце наброи му шестдесет лева...

„Бе, ти...“ — казах му укорно, когато излязохме...

„Шшшшт... — огледа се той — Видя ли портмонето? Цялата пенсия там. С нея ходи до магазина, нея крие където ѝ хрумне, от нея раздава пари на ония лешоядки, дето ѝ се пишат приятелки. Та барем малко пари да прибера“ — и отвори шкафа в кухнята си, където сложи банкнотите върху други. С тях плащал тока, телефона, водата, храната... С две думи — игрички си играе. Принуден...

Но изкарах само още един ден. На заранта жена му отиде на работа, той тръгна към пазара, аз сложих лаптопа и... На вратата се почука. Появи се бабата...

„Извинявай — рекох, — работя...“

А тя: „Виждам. Не ми пречиш... Слушай сега...“.

Та вечерта се преместих при брат ми. Приятелят ме разбра. Очаквал нещо такова, ама чак веднага...

А на обяд тя го погледна и рече: „Ти си купил ново дистанционно ли? Калко струва?“ — и извади портмонето...

* * *

Виждахме се всеки ден на кафенето. Приказвахме си, спомени разни, обсъждания на съученици и комшии...

И се появи един нашенец — млад, млад, останал още през 90-те.

От тия, дето им викат психодесни. За каквото разговорим — а ние почвахме за какво ли не, избягвайки политиката, той ни прекъсваше и почваше:

„Руснаците изпратили Кулбарс да нареди на цар Милан, та да нападне България...“

„Сашо, викам му, няма Кулбарс — имало е Каулбарс. И сърбите цар не са имали, царе са властвали само в нашето царство. Сърби, гърци, власи, албанци са обявявали крале най-много...“

„Ти, казва, нищо не разбираш от историята...“ Може и така да е — втората диплома от СУ е от Историческия факултет, ама какво ти знам аз...

„Аз, обяснява ми, съм учил още от учебника за единадесети клас как Русия е пратила Сърбия срещу нас през 1885 година...“

„Саше — прекъсвам го, — ти завърши гимназия през 1970 година и е просто абсурдно подобно нещо да има в учебника...“

„Не ми отвличай вниманието! На това са те учили...“

Съгласявам се: „В университета на КГБ още в първи курс се учи как се отвлича вниманието на деца от детската градина. И аз го използвам. Е, в четвърти клас се учи как се спори с възрастни и умни хора, ама ония знания за теб не ми трябват“...

Приятелят се хили и наслаждава, Сашо се мъчи да преглъща — познава ме, знае, че ни с „доводи“ за десни-бесни, ни със злъч може да надделее. А у нашенско в спор надделява тоя, дето реже със замах и направо подмята с подигравки опонента като хартийка върху фонтан...

Така — почти всеки ден. Мазохист ли е станал Сашо — може би. Ама десет дена да се завираш между шамарите...

А, да — все още се пише адвокат. Даже взе да разказва как бил навремето прокурор. „Саше — признавам му, — аз бая мръсотии сигурно съм направил. И ме е срам от това. Ама барем си трая. Пък ти се и хвалиш с гадостите...“

Важното е, че е свеж. Все едно 30 години не са минали, светът не се е променял, хората не са поумнели и всички си стоят в някогашното мислене (ако може да се употреби тая дума, де!) на колективното безумие, глупави надежди и наивно доверие в празните приказки...

* * *

Голяма шперплатова врата. Край нея два плаката. И автомат за кафе. Отгоре надпис „Супермаркет Ани“...

Странно... Помня — имаше барака там. Дървена. Използвана за електронни игри. Неjde тридесетина квадрата. Пък сега... Супермаркет?

Бе, можеше и хиперултрасупермегамакет да е. Пак са скромни...

Тръгнал съм да търся английски чай. Не отваря от някакви треви, нито събирани от циганите с метла и лопата отпадъци, пакетирани и предлагани като „чай“...

Вътре... Мрак... Да, де — има някакви крушки. Мътни, цветни или оцветени от миналогодишните мухи. Внимателно се промъквам между два рафта, заобикалям нещо като фризер, зървам под десния си лакът отвор в стъкло и се досещам, че сигурно съм пред касата. Но, понеже подът не е равен, тя е на нивото на пъп ми...

„Какво искаш?“ — пита някакъв глас, идващ май от някакво същество на неопределена възраст. Може на 20 да е, може на 40, може и на 60 — нали ви казвам, тъмница...

Питам за чай...

„Ей там — сочи то над главата си. — Търси си...“

И почвам да напрегам поглед като вахтения моряк на „Санта Мария“ пред сами Сан Салвадор. Ама оня барем е имал напред си цял океан, пък и денят е бил светъл, вълните певчески и красиви...

Пък аз — в бившата барака, сегашен супермаркет...

„Извинете — казвам, — но не мога да различа нищо под тавана. Търся английски чай. Какъвто и да е...“ (Вече съм готов да плащам, само да се измъкна...)

„Стой там! — нарежда съществото. То къде ли ще ида, изгубих ориентация. — Ей тоя, пише нещо на английската азбука“...

Пише. „Липтън“ — неочакван успех в търсенията ми.

„Дай там три и петдесет...“

Ха, че и евтино? Плащам и се оглеждам...

„Надясно, надясно... И да не се бутнеш в рафта...“

Каква светлина е навън...

Разказвам на една позната, продаваща тетрадки и вестници от училището. Успокоява ме — учениците от първи до последния клас ѝ говорят на „ти“. Малък град, всичко е център, на единия край кихнеш, на другия ти викат „Наздраве!“. И всички я рода, а комшии, я колеги, я просто се видели в понеделник на пазара, та се знаят...

* * *

Автобусът от Плевен за Бяла Слатина. Питам: „Колко е да отидеш?“. Шофьорът казва, че е 6 лева...

„А да излезеш от Бяла Слатина?“

„Пак толкова...“

Съмнявам се... Май е много, много по-скъпо. И не се заплаща само с пари...

* * *

Изчаквам моят приятел пред гаража му. Ще ходим до село. С новата му кола, която си купил точно за това — двуместна, с багажник, градски тип.

Та аз го чакам пред портата, тя се отваря и на улицата показва колата... Количката... Нещо като голф количка, но с вратички. Две места, просто направена да се върти като пумпал в града. Пък тук...

„Сега ще я изкарам“ — вика ми той.

Пък аз: „Това чудо не се изкарва, а се изнася... Вдигни я под мишница“...

* * *

На 3 март в града имало малко тържество. Бедна община, няма пари... Е, учениците излезли в центъра, били окачени знамена тук и там, пуснали малко патриотична музика...

Абе, казвам ви — пари няма...

На 8 април ДПС организирано празник на циганите. Безплатни кебапчета, по една бира, музикална програма с Тони Стораро и още някаква циганка. На големия площад. Разбира се, всичко струва пари. И кметът намерил малко — заделени за нещо. Но важното е, че депесарите гордо се дръвчели на трибуната. За чужда сметка...

Така старото отстъпва на новото, така се сменят декорите на историята...

* * *

В неделя се сетих, че на другия ден ще раздават пенсии и в банката — значи и при банкомата — ще е приветствен митинг на пенсионерите. Та рекох да дръпна някой лев предварително. Отивам, слагам картата... И — няма пари! А зад мен още две двойки — сравнително млади, явно не за пенсии, и те решили предварително да се заредят, че да не правят опашки на другия ден...

В града — в центъра, ама то всичко е център — има още два банкомата. Също празни...

На другия ден минавам — опашки. По една на банкомат и на банка. Вият се — за града големи опашки, нейде поне по десет човека във всяка...

Понеже трябва да взема лекарствата, отварям вратата на голямата аптека... Малей! Що не се сетих, че е понеделник, пазарен ден. И пенсионерски. Хората дошли до града за туй-онуй, пенсии вземат и, естествено, част от тях отиват за лекарства. Така че е просто безсмислено да чакам — три опашки в тая аптека, в другата само една, ама започва отвън...

На другия ден отивам пак — при отварянето. И пак заварвам тълпа. Като че са спали отпред.

Заставам. Пред мен младеж. Типичен селски вид. До него момиче — поне по документи. Тя хапва баница, той дъвче баница. Рано е, гладни са — нормално. Стигат до края. Почти. И момчето завива последното късче в хартийка. Момчето вика: „Що не го дояде?“. Тя — с тона на селска гранд дама: „Ама си прост! Не се дояжда яденето, винаги трябва малко да остане.“ — „Що?“ — „Да покажеш, че толкова хубаво е яденето, та си се наситил преди края. И чорба да ядеш — две лъжици да оставиш. И от пържолата трябва“...

Да се хиля ли...

Ама неудобно. Момчето я гледа като фея на трапезното поведение. И огъва в хартийката останалия залък от баницата...

Впрочем, младежът купи освен някакви лекарства, и валериан. Май ще му трябва за в бъдещето...

* * *

Тръгвам си и казвам „Довиждане“ на роднина, работеща в един магазин. Пътем пожелавам успех сред момчетата на помощничката ѝ — младо дребосъче. А то вика: „Какви момчета? Няма вече момчета“. На което поласкан отговарям: „Благодаря за комплимента!“. И се сещам за репликата ми към моите дванадесетокласници: „Едно време в казармата не вземаха само инвалиди и педали. Вие не сте инвалиди“...

* * *

А магазинерката поръчва стока. И казва на пласъора: „От сиренето четири...“. После се сепва: „Четири разфасовки, да не докараш четири кила, че кой ще ги купи“...

М-да...

Та нещо дипломирани икономисти да ми обяснят как се развива икономиката и как се повишава жизненото ниво...

* * *

Гарата в Плевен. Трябва само да презаверя билета. И го прави жената зад гишетото. Но отбелязва: „Място имате, обаче не мога да го запиша — системата не работи“. И обяснява — кондукторът ще настани всички, правостоящи няма...

Няма... Ама хаос има — огромен. Щото преди това системата работела. И някои са с билети, на тях всичко наред — включително отбелязани места. А ние трябва да питаме има ли свободно място, после да напускаме, когато се появи човек в редовен билет и пак да търсим това скрито нейде наше (да, наше!) място...

Та отидох до кондукторката, платих пет лева и се преместих в първа класа. До Варна — сам...

Макар това да не ме спаси от бедежействането. На два пъти пускаха яката парното. Та пътувах в топло, претопло купе и отворен прозорец...

* * *

Провадия. Кой слиза, кой се качва... Аз зяпам през прозореца. Бая порутени постройките покрай линията. Къде ли са хората, живели или работили там?

И в тоя момент влакът — едва влачещ се — спира. И то точно срещу спирка. Нормална спирка — със заварена пейка, с навес. Ега ти БДЖ-то — вече взема пътници при помахване?

Качват се трима. Двама мъже и жена. Тя сочна, те дебели. Единият в железничарска униформа. Поздравяват се с кондукторката, събират се в купето й. И се носят от там гласове...

Кой знае защо, когато летях за Краков и обратно, самолетът не кацаш по разни спирки, за да вземе колеги на пилотите. Може би, защото беше чужд?

* * *

Снахата изпуснала сина, той хукнал по сайтовете и ми звъни. Имало пътуване до Краков, евтина авиокомпания, направил заявка за хостел, осигурил всичко, аз му трябвам само за компанията...

Бе, не ми се пътуваше — таман се прибрах от Бяла Слатина. И, казано честно — краката трудно издържат, диабетът бие баш в тях. Ама той само ме информира — основното обсъдил с началстващия състав. То при тоя състав за няколко дни се преместиха бебетата и снахата, гледаха се заедно. Плюс кучето.

Пък ние — към Бургас. И от Сарафово — към Краков...

Поприпомних си някои неща за града, намерих нужната литература, стегнах багажа (малко!). Колата оставихме до летището, минахме проверките. Абе, да ви призная — и нашенци, и поляци, все ме оглеждаха подозрително. Изглеждам като пенсиониран капо ди тути капи? Ама нашенският не се пенсионира, ами си краде на воля и с евтини самолети не пърха...

Вода не може да носиш. А мен диабетът ме избива на жажда. Като че съм след съботен запой. И — 3,5 евро вода в самолета. То вътре всичко е пари. Евтин билет, ама после...

Кацнахме в Краков. Пред летището чакахме автобус. И пробвахме да вземем билети от автомат. То хубаво, но и поляците едва се оправяха с тия нови техники. Както и да е, синът успя. И пристигна автобус двеста и нещо си...

Милионен град. Но покрайнините, пък и в центъра — нашенски, източен. Минахме през богат квартал с красиви, модерни, изпипани къщи. И навсякъде — кипариси, смърчове, борчета. Наредени в ограда и подстригани елегантно. Хем пазят от шума...

Видях една супер модерна църква. Нещо като кацнала летяща чиния с връст отпред.

Да отбележа — бе, тия поляци много грешни хора. Църква до църква, костьол до костьол, храм до храм... Явно много грехове имат и се мъчат някак си да им измолят опрощение. И ксендзове — на верижки. Млади, с бейсболки, но в поли...

Вечерта рекохме да вземем нещо за хапване. То в апартаментчето имаше спалня, баня, кухничка. С хладилник, печка, микровълнова. Поради което накупихме какво ли не. Кренвиршите — дръжте се! — бяха С МЕСО! Да, бе — не само пише „90% месо“, ами се и усеща. И майонезата по-различна. Не казвам по-хубава, а по-различна. А всички етикети на полски. Няма на друг език...

Та купихме някакви кюфтенца, то пък се оказаха вегански, от гулия. Донесохме ги на жената и снахата, уж специално за тях сме ги взели, да видят как ядат полякините...

Ама май яката ядат... Ще споделя възмущението и огорчението си... Дебели! Полякините станали ужасяващо дебели... Къде са ония тънки момичета от Черноморието? Дето се учехме на тях?

То и на мен ми личи мъхът на времето, ама при тях...

Цените — мнение на сина ми, мен това не ме вълнува — са 10–20% по-високи. И заплатите така. Самолетът беше наполовина пълен с наши хора. Чак пък да учат там всички... Но да работят, каза синът ми, нямат сметка. В Германия заплатите са 3–4 пъти по-високи...

Е, а накрая гледахме полска телевизия — кабелната им има 24 канала, всички полски!

Като финал — напомням стария лаф: поляк е диагноза, полякия професия.

Честно — за тия няколко дни НЕ се потвърди (поне за мен!). Ама звучи добре...

* * *

Краков е исторически град. Музей — не само в центъра, където е Старият град. Там има два търговски площада — голям и малък, маса църкви, музей, Ягелонският университет, галерии, театри, изложбени зали...

Тръгваме рано за оглед. Нали сме в центъра — модерния, близо ни е до Стария град. Сградата, в която сме, е доста странна — буквата W е вписана в огромна С и се получава грамаден, извит, усукан вътрешен двор. Отвън е полющена, но запазена, отвътре е поддържана...

Никъде в града не видях улично куче или котка! Никъде! Имаше кучета — на верижка, имаше котки — зад стъклата. Но на улицата — не...

И просяци не забелязах, макар на малкия пазарен площад да имаше доста възрастни в овехтели дрехи, продаващи китки зеленина или дори чемшир. Нали иде Великден...

По едно време мила родна картинка ме трогна. По улицата вятърът леко прехвърляше амбалажна хартия. Някакъв човек се наведе, взе я и я метна в близкото кошче...

Не казвам, че навред е аптечна чистота. Видях и хартии, и опаковки, и някакви боклуци. Но — забелязах ги, защото бяха малко...

И разкопана улица видях. Една! При това разкопаното беше оградено от телена мрежа. С удобни проходи към улиците. И никаква разнасяна кал. А в момента градът, дето съм, е така разровен... Не разкопан — разровен...

Впрочем, и други неща забелязах. Почти всички велосипедисти бяха с каски. Чакам аз сина пред един магазин, задава се колоездач, отбива, спира, подпира се на десен крак, вади фаса от устата, гаси го с ръка и го мята в кошчето за боклук...

Ей, мразя обобщенията. И не обичам „ние, българите...“. Но ми се струва, че малко са нашенците, които просто не биха метнали в движение фаса нейде си. Та кой ще им обърне внимание...

И взаимоотношенията между пешеходци и коли ме изненадаха. Отначало реагирах бавно — стигам по пешеходна пътека, по навик се оглеждам... И забързвам. Защото колите са спрели преди да съм стъпил на нея. И ме чакат. И никакъв клаксон. И всичко едно...

Направо се наложи да подтичвам, за да не бавя хората...

Е, не е идеално, разбира се. Зърнах паркирани коли върху трева. И на брега на Висла видяхме как някакъв работеше някаква — голият му... щях да кажа гъз, ама... Но така си е — виреше се нагло и помпаше. Простащина, съгласен съм...

Обаче, видяхме и млади хора, прегърнати на пейки край реката. Помахаме им, помахаха ни...

Споменах олющени сгради. И недотам приятни улички имаше. А и дразнеха викачите, които се мъчат да те вкарат в заведение. Кое то е празно — явно не си вършат добре работата...

Но, общо взето — търговията с туризма върви. Нормално. Искаш да видиш, да усетиш, да почувстваш — и свикваш, че трябва да плащаш...

Аз затова обичам в чужд град да бродя сам — да дишам, да се вживявам, да вляза в духа на мястото. Не толкова историческите забележителности, а самият град как живее...

Макар не отказвам екскурзии по прославени туристически обекти. Като Ягелонския университет, като Вавел, като Големия пазар...

* * *

За Вавел специално на човек чу трябва поне седмица. При това — ако бърза. Дворецът е разпрострян на грамадна площ, има за гледане много, а предизвикващи размисъл места — още повече.

Като почнете от металната скулптура на дракона (наричан още Смок), която е издигната до брега на Висла. И пуска огън от време на време. Е, тръбите, от които излита, се виждат добре, но истинският турист не ги забелязва. Важното е внушението...

Впрочем, мястото е пълно с дракони — най-вече плюшени. Всякакъв размер, всякакъв материал, с всякакви отлики. Ние взехме дракон, говорещ на полски и английски, че и свирещ от корема си прекъснатия сигнал на тръбача от кулата. Видял татарите, вдигнал тръбата, стрела го пронизала в гърлото и прекъснала. Та сигналят сега звучи така — рязко секващ...

Е, скептик като мен, имащ някакви познания по история, е убеден, че стрела — дори татарска — няма как да стигне на подобно разстояние (извън крепостните стени, та на височина чак до върха на висока кула), ама легендата е красива. Защо да я рутя със съмнения?

Купих си и шапка с надпис „Краков“. И на две места отбелязано „Полша“. А вътре етикет — „Маде ин Хина“. Както и на плюшеното драконче. Както на магнитчетата. Както на чинийките с изгледи от града...

Бе, не са ли можели тия поляци да развъртят един присъдружен на туризма бизнес? Производство на сувенири? Щото днес отвсякъде може да купиш китайска оригинална стока. Примерно — в Крит

амфори с печатче „Маде ин Хина“. Знак, че древните китайци са имали Чайна тауни и тук...

Но — бизнес! И нищо лично, оригинално, аборигенско и местно. Дето се вика — Господ създал света за шест дни, щото китайците нещо се замотали. А можело и за три да го направят...

На входа на замъка е паметникът на Косцюшко. През немската окупация той е бил унищожен, след войната германците го възстановяват. Обаче, скептиците отбелязват, че е сменен коня на героя. Преди е бил полски жребец, сега е типичен немски тежкотоварен кон...

Много катерене — хълм е, а и вътре има доста стълби, много ходене, много народ. Учениците са преобладаващи. Типиса заинтригувани, хем се опитват и те да бъдат забелязани. Но най-важното е — гледат. И мълчат — и в храмовете, и в музеите, и при гробниците...

Да, слязохме при кралските гробници. Пълни ли са, празни ли — но са като новички. Поддържани. Коего малко разваля впечатлението — няколко века и са като пресни? Но това също е подробност. Важно е внушението. А то е силно. Там, сред кралете, е гробницата на Качински — президента, заради чийто алкохолизъм и себелюбие загинаха сто човека. Но това си е полска работа, аз не пожелах даже да мина покрай мраморния му ковчег.

Интересното е, че там са тримата от династията Ваза — шведи. Били и полски крале. Логично, но по тоя метод трябва да изброяваме Османците като наши владетели. А някак си българинът — като изключим проститутки като Харалан — не би приел чуждата власт за нормалност...

Гробниците са подредени, чисто е, уредено, на всяка крачка служител, с удоволствие — поне видимо — помагач на туристите.

Качихме се и при камбаните, на кулата. За човек с угасващ акумулатор... Бая зор! Седнах на една греда горе и обявих почивка. А то си искаше. Качваш се, навеждаш се, а входовете стават все пониски. Демек, прекланяш се пред небесата. Надолу пътят е в обратен ред — слизаш и въздъхваш свободно...

Наистина — едно е да четеш, друго е да видиш. Макар някой път видяното да разочарова — представата е много по-красива и убедителна, реалността е поразяващо жестока...

* * *

А синът ми проведе бързи преговори с един собственик на корабче и двамата се качихме на „Портокал“, така се превежда името на съдината. Час по Висла...

Красиво е... Широко — сто, сто и петдесет метра, още сме в горното течение. Наоколо — градът. На отиване отляво е новият, отдясно старият град. Сгради различни, усещания също. Ниски брегове, на места с бетон, зеленина, пейки, разхождащи се хора...

Какви ли не сгради. И стари, и панелни, и заводи, и грозните аборти на модерната архитектура. Трябва да видите, за да повярвате — стара църква, около нея нови остъклени стени, над нея модерна сграда като покрив... Пошло съчетание на средновековната красота и модерната сивота и функционалност...

От корабчето се обадох на брат ми, на братовчеда, на един приятел. Можеше и от друго място, ама как звучи: „Звъня ти от корабчето, дето ме разхожда по Висла. В Краков съм“...

Не фукня, ами... Абе, нашенско си е — да ме видят, та ако ще в тоалетен зор да съм...

Да си призная — спорехме със сина за местата, които трябва да отидем. И той обикновено ме слушаше. Има опит. При всички пътувания се оказва, че не съм бил на доста места, но ги познавам по-добре от уж посетилите ги. Просто поколението ни е такова — чело, чело, чело... И с умения да види през текста реалността и картината. Та понякога, както споменах, е по-добре да не ходим навред. Неведнъж се оказва, че видяното е по... недобро, да речем, от представата...

Така стана с Еврейския град. Не го разубедих, тръгнахме и той беше много разочарован. Нищо интересно — овехтели сгради, липса на оригиналност, мухъл дори във въздуха...

Затова пък бяхме очаровани от големия пазарен площад. Специално намерихме ъгъла, където продавала грънци жената на Пан Твардовски, героят от легендите и поемата на Мицкевич. Оня, дето продал душата на дявола, ама и него излъгал. Обаче, и досега седи на Луната и се чуди как да се върне тук...

А жена му е била истинска жена. Красива и проклета. Толкова проклета, че чак дяволът се отказал да има работа с нея...

* * *

Няколко думи за детайлите. Сред които за туристите са местните жители. Да си признаем — целта на пътуванията ни най-често е да видим. Страната, музеите, забележителностите... А хората минават в миманса — екскурзоводи, сервитьори, магазинери, просто минувачи...

Е не твърдя, че съм опознал поляците. Не ги познавам — макар да имам определено мнение, изковано на база литературата и историята им. Мнение, което мога успешно да аргументирам... И, все пак — не съм убеден, че съм прав.

Просто, защото хората не са маса. А са различни — субекти. Обекти са за политиците, за враговете, за пишман учените, смятащи, че могат да изучат и вкарат на графа необятното — човешките личности.

Видях всякакви поляци. Кого за секунди, някои за часове, малцина за повече време. И ги характеризирах, вкарвах в някакви определения, набързо лепях етикети. Накрая стигнах до извода — непознаваеми са...

Не само поляците, но и всички хора. Таман си разбрал, че немците са педантични, стриктни, законопослушни — и виждаш как немец зарязва сериозна работа, за да зяпа в небесата. Или набързо прехвърля нужните документи и отбива номера. Или хвърля бутилка в контейнер за хартия...

Така е с поляците. Различни са. И затова са интересни. Не вярвайте на пътеписи и психологии — винаги ще попаднете на човек, различен, а често и противоположен на стереотипа...

Така че — поляците до поляци. И всеки е себе си. Хубави, грозни, слаби, дебели, умни, глупави, хуманисти, шовинисти, честни, лъжци...

Всякакви ХОРА...

Виж, за други детайли мога да кажа повече, но и вие ги знаете. Храната. Много вкусни улични гевреци. Струващи 2 злоти сутрин и злота и 50 гроша вечер. Хлябът също е хубав. Но той навред е такъв.

Синът ми остана очарован от майонезата. И на мен ми допадна. Не е по-вкусна, просто е по-различна. Споменах как попаднахме на кренвирши и таман ги подминахме — кой нормален човек се осмелява

да хапне тая субстанция, зърнах надпис „90% месо“. Колко? Взехме за проба. Хубави, с месо. Странно... И за гулията споменах. Имаше пица за вегетарианци — по 7,6 евро... Да, бе — ще давам 15 лева за глезотии и спанак...

Книжарници не видях много. Но и у нас е така.

Паметникът на Грюнвалдската битка е интересен. А на мен — като на стар скептик — ми беше интересно всичко, свързано с нея битка. Особено желанието на поляците да не се разбере срещу кого са се сражавали и кого са победили. Разбирате ли — врагът е бил католически рицарски орден. Дет се вика — „наши“... И се трепали наши срещу наши. Защото едните наши си помислили, че всичко вече е тяхно, та решили и официално да погълнат другите. Ама насреща им излезли литовци (Ягело е литовски княз!), смоленци (три полка), чехи и, разбира се, поляци. Защото Реч Посполита не е Полша, а обединение. Ако се вгледаме в историята, в романите на Сенкевич ще открием един чист поляк (Пан Заглоба). Останалите — литовци, руснаци, чехи, естонци дори... Пък за етническия произход на самия писател, на Мицкевич, на Косцюшко, на Шопен... Да не ровим...

Сутрин излизахме към 7,30. Градът почти пуст. Към 9 и нещо започват задръствания. Дечурлига рано на училище не видях. Явно ги оставят да поспят.

Виж, вечер улиците са пълни с млади хора. Тук хапват, там пийват, разговарят — спокойно, без бързане.

Е, и пияни не видях. То и у нас намаляха с повишаване цената на алкохола...

Изобщо — ако се абстрахираме от конкретни черти на културата и мястото, нищо поразяващо и невероятно. Нормални хора, със свой бит.

Но историята все пак се отразява — леко, почти незабележимо, докато в един момент схващаш, че са различни хора, все пак...

Диалектика в бита и психологията...

* * *

Както е казал Ерих Кестнер: „Всичко си има край, само саламът има два края“.

Та и на нашето пътуване един ден дойде краят. Пак с нискотарифната авиокомпания. До летището отидохме с влака. Така пътувахме с автобус, трамвай, влак. Видяхме градския транспорт в разновидностите му, само за такси пари не ни се даваха.

На летището изчакахме спокойно времето. И, като останаха десет минути до последната проверка, станахме и се оказахме първи на редицата на нормалните. Тия евтини компании се опитват да печелят от всичко. Ако искаш каквото и да е — доплащаш. И ставаш привилегирован. Иначе си нормален.

Ние пари не даваме току-така. И затова в двете посоки изчакахме да минат привилегированите. Които влизат и сядат, а ние не оставаме правостоящи, ама не сме до прозореца. И чакаме...

Голям праз, казва нашенецът. Какви привилегии са тия? Та ако нещо... Ще падаме заедно — и привилегированите, и ние, нормалните.

Обаче, имаме си тарикати. Винаги. На нашата опашка бяхме няколко човека — търпеливо чакащи, на другата — поток...

Пък полякините ми харесаха. Сега — да уточня. Системата за прибиране на пари не ми харесва. Но съм се съгласил, щом я използвам. Ако съм против — да си купя билет за друга компания. Дето дават кафе, чай, сандвич дори, да не говоря за ядене по пътя.

И така — съгласен, несъгласен, аз чакам на опашката. Полските служителки пък взеха да връщат тарикатите. Те пробваха да стоят отпред, до пропуска, обаче ония ги насочиха недвусмислено към финала на нашата опашка.

И защо това бързане? Правостоящи не останаха — сам видях...

А и пристигнахме в Сарафово по едно и също време. До секундата...

Добавка. Край Москва изгоря самолет. 41 жертви. Все от задната част — където е втора класа. На записите ясно се вижда, че мнозина от първите излезли — специалните, привилегированите — са с ЛИЧНИЯ БАГАЖ! Станали, отворили багажниците, извадили го и излезли. През това време пътеките запушени, хората отзад остават блокирани и...

Та май не съм много прав — плащаш, получаващ. В случая — шанс. И багажа...

После... Излетяхме и кацнахме. Кое е важно — пилотите си пожелават броя на излитанията да е равен на броя на кацанията.

И вкъщи ни чакаха кучето, жена ми, снахата, близнаците... В тоя ред. Първият дори се зарадва...

П.П. Когато ме питат къде съм се изгубил, отговарям: „В Полша, в Краков“, а на жена ми обяснявам, че днес — особено сред младите — малцина знаят къде е Краков и дали пък не се пише с „у“...

* * *

А е добре да се живее щастливо — като малките деца. Слагаш пръстчета пред очите, никого не виждаш — значи и теб не виждат. Всичко е наред, в твоя свят си, където не може да проникне гадната реалност... Щастливец!

* * *

Сетих се за една позната. Любителка на книгите. Купуваше си и никому не даваше от тях. Логиката ѝ беше желязна: „Аз си купих книга, той си купил салам. Изял го и сега иска и книгата. Не! Направили сме си избора и всеки да си носи последствията“...

* * *

Улицата. Един циганин — цветно записано на физиономията му, вика на друг подобен: „Пусни малко музика“. Оня пита „Циганска ли?“. Първият отговаря: „Не, народна“...

Ха сега, де... Не харесват циганските маанета и чалги? Или не искат музиката им да се определя като циганска? Вече е станала народна...

А те — новият народ...

* * *

Събирам пари за входа. Звъня, отваря ми комшийката и вика на мъжа си: „Андрей, къде са ти парите?“. Питам заинтригувано: „Защо неговите? Ти нямаш ли?“. А тя ми обяснява като на малко дете: „Имам, но ми трябват за мои работи“...

* * *

Звъннах на друга врата. Показа се щерката на собствениците — девети клас, дълга, кльощава, с изумително празни очи, с кух поглед и абсолютна индиферентност към мисълта...

„Баща ти тук ли е?“

Нямало го.

„Майка ти?“

И нея...

„Кажим им, че съм идвал за парите за входа...“

„Аз ще платя“ — казва и вади портмоненцето. Типично момичешко — с някакви бляскави зрънца и пайети.

„Имам едри...“

Е, викам си — има двайсетачка, ще ѝ върна десет и монети...

Подава ми петдесет лева... Ъ? В туй хлапе толкова пари наведнъж? Бе, не ги ли е страх да ѝ дават големи суми? Щото за града това са бая пари. А в портмоненцето ловкият ми поглед засича още банкноти. И то не по два или пет лева...

Двам ѝ остатъка, тръгвам си. И се сецам за една стара история...

Междучасие. Някои излизат, а други остават в стаята. Три момичета идват и почват да ми докладват. Ходили голямото междучасие да пият кафе. После всяка извадила стотинките да плаща. Само една сложила петдесетачка. А в портмонето имала още няколко...

„Ма, знаете ли как ги изкарва?“

„Ми — викам, — сигурно се е хванала на работа...“

„Неее...“

И разправят...

Влюбила се в някакъв футболист. Който набързо я... Така де... После заминал за друг град на гурбет. А момичето почнало занаята...

Та сега се стреснах. От петдесетачката. Ама... Бе, може да са седмичните ѝ пари. Макар да беше петък. Или друго...

Пък и момичето доста... Така — меко казано, далеч от затрудняващ я интелект. Не знам на кого от родителите си се е метнала — по-скоро и на двамата — но никога няма да бъде обвинена в сътворяване на вредни мисли. И изобщо на мисли...

Ама кой знае какво става...

Все пак, мъжкият организъм е всеобхватен. Особено след пет ракии. И особено неукрепналите момчешки организми. Плюс бушуващите хормонални тайфуни...

* * *

Срещах често после онова момиче. Симпатията. Изкарваше си честно добри оценки, незлобива, ведра... И проститутка...

Та я зърнах в един супермаркет. С майка ѝ. Която познавам и се чудя — какво мисли за професионалното развитие на дъщеря си. Носеха кутии с плодови сокове.

„Я — викам, — откога си на плодов сок?“

„Господине, нали ме знаете — не пия алкохол, не пуша...“

„Тъй, тъй... Направо не си от сегашното поколение...“

А тя ме гледа сериозно.

„Днешните момичета са по-лоши от нас — казва. — Много по-лоши. Морал нямат...“

А аз изтръпнах. Вече съм далеч от младежта, но една проститутка да ги укорява в липса на морал...

Плашещо е...

* * *

Пак за събирането на парите във входа.

Нямаме касиер. Всеки събира — по реда. С две изключения. Едната беше алкохоличка. И не ѝ давахме по понятни причини. Другият е днешният герой.

Над 40 години е. Какво работи — не можем да разберем. Ту в курорта следи за велосипеди под наем, ту в някакъв гараж. Излиза сутрин, връща се вечер. Няма домофон, не отваря никому. На събрания не ходи, пари за общи работи дава... Като че има запек...

Казано направо — селски тарикат. Постъпва нагло, безочливо, тъпо — но е убеден, че е много хитър. Крие се като плъх в апартамента, ако го сбрат навън — дава парите, ама все едно че е лапал месо с кокалите и сега го разтоварва...

Аз го спипвах. Връщам се сутрин с кучето, то си отдъхва пред входа, оня излиза и... „Парите за входа!“...

Да, ама тоя път успяваше да се скрие. Засичам го от балкона, спускам се с асансьора — не отваря. Макар да се подпирам на звънеца и упорито натискам...

Слагам му бележка — с тиксо, да я махне леко, да не цапа. Никакъв отговор...

Като мина седмица — писна ми. Абе, аман от простаци, смятащи, че възпитанието е признак на слабост!

Лепнах му бележка пак — но с гадно, бяло, здраво лепило. Вечерта долетя. Разговор на висок тон.

„Да слезеш и ми изчистиш вратата!“

„Няма да стане... Ти кога смяташ да плащаш?“

„Ще я чистиш!“

„Функционално неграмотен ли си? (това го затруднява) Казах — НЕ! Кога ще плащаш?...“

„Ще видя...“

„Аз вече платих сметките. Значи съм платил вместо теб — тоест, ти си откраднал парите ми. А на тарикатите все се случва нещо...“

„Какво ще стане?“

„Бе, де да знам... Може някой циганин да се бутне в колата ти и огледалото да хвъркне. По-скъпо е от седем лева, нали? Или някой нервен да те срещне в тъмното... Или...“

„Ама ти ме заплашваш?“

„Неее... Просто си мисля — ти се криеш, защото се смяташ за шегаджия и разиграването за шега. Аз пък имам други разбирания за

шегата. И ето — лепнах бележка на шега. Другия път ще сложа голям картон със същото лепило...“

„Добре, де — няма ли да го изчистиш?“ — омеква като масло на слънце.

„Не! И чакам парите...“

Мълчи. Прави си сметка. Знае, че имам маса бивши ученици, някои от които са известни с... Абе, нетрадиционен подход към конфликтите. Един даже наби директора на училището заради дъщеря си, та му дадох условна присъда. Макар при мен винаги да е бил ангелче. А сега, при среща, говори на „Вие“, все пита какво да помогне. И е идвал у дома, тоя го е виждал...

Аргументите стават все по-ясни и застрашителни за простака. И бърка в джоба си... При това плати и за предния месец, та съседът се изненада, когато му занесох отписаните вече пари...

Раздялата е дипломатична — топла сред хлад и мраз. И я използвам. Кова желязото, докато е горещо.

„Следващият път ще събирам след десет месеца. Бъди така добър — когато сложа бележката с тиксо, ела най-късно на другия ден...“

Мълчаливо тръгва. Но се вижда как от опита да мисли чак бръснатият му тил се гърчи...

Да четеш притчи на простак е излишно и безсмислено. Ляв прав, съчетан с десен отдолу, обясняват по-ясно — поне нему — това, което искаш да разбере...

* * *

Поканиха ме на представяне на книга. Обикновено не ходя — не обичам местните (където и да е!) културтрегери и групичките около представящия писател, поет, художник...

Този път отидох. Бивш ученик. Не беше от любимците ми. Да речем — от втората редица. А те при мен са доста редички — та чак до плюс-минус безкрайност...

После завърши висше и стана начален учител. Виждахме се — изрисуван с татуировки, по шорти, с маратонки. Родители и ученици много го харесваха — точен, умен, стриктен. Последно се видяхме миналото лято. Канеше се да напуска. „Не мога, каква ми, с тая малка заплата. Пък за семейство да не говорим. Иска ми се в училище, но...“

И сега издал книга. Надписа ми я.

„На г-н Х... На моя пример.“

Една от най-големите похвали, които съм получавал...

* * *

Племенницата направила изложба.

Тя е на един братовчед щерка. По тая линия — женската — сме шестима първи братовчеди, двадесетина втори. Третите са безчет. По другата — на баща ми — сме осем братовчеди, също двайсетина втори, поне петдесетина трети. С някои се виждаме и чуваме, други знам само по име или помня от детството...

Та момичето направила изложба. А иначе е фризьорка в малък град.

Парадокс?

Не!

Нямам представа какви са картините ѝ, не зная ще ми харесат ли. Но ми хареса желанието ѝ. И явно — последователното постоянство.

Да си художник — при това любител, в малък град, си е подвиг. Както и да си поет, музикант. Или просто четящ човек, просто любител на изкуството...

А тя се изправила срещу сивотата на обществото, срещу стадния инстинкт и — прави това, което ѝ харесва.

Както казвам за хора, опитващи се да създават изкуство: „Ама не пие и не взема наркотици!“.

А какво е направила — ще се разбере. След време.

Засега е победила стадото. И страха в себе си — да не ѝ скочи глутницата...

* * *

Съсипахме природата...

Първата ми мисъл оная вечер, когато срещнах жена, разхождаща кучето си. Дребно такова. С нахлузена дрешка.

Хладно си беше, да...

Ама мигар дивите кучета, вълците, чакалите обличат дрешки в студената нощ преди лов?

Живеят си — според законите на майката природа...

А „облагородените“ кучета — в дрехи. Не знам какви — манта, шлифери, якета... Но навлечени. За да не изстинат...

Защото човешката селекция ги е направила като хората — изнежени, разчитащи на външното, а не на природното.

Впрочем, по улиците има доста изоставени породисти кучета. И нищо — справят се. Което не устиска... Дарвиновият закон...

Ама и ние яката се опитваме да го променим. Безуспешно. Засега...

* * *

Седя си аз, пийвам чайче, слушам музика (слушалките и на двете уши), зяпам безцелно...

И изведнъж се стряскам...

Нещо не е наред...

Момичетата...

Защото аз тях гледам — мъже, младежи не забелязвам, да не съм педал...

Как вървят...

Леле, как вървят...

Свили рамене, приведени, изгърбени...

Не прегърбени — формата на С, а изгърбени — в S форма...

Ужас!

По-възрастните жени ходят изправени, дори гордо, изпънати, стегнати...

А младите...

Защо така?

Липсата на спорт, игри, физкултура?

Един от факторите. Компютрите, висенето над кафето, небрежността в поведението...

Бабите са били под контрол — „Изправи се!“, „Не седи разкикерчена!“, „Стегни се!“...

И сега шестдесетгодишни жени имат стройни и що-годе стройни фигури, свежа походка, приятен за окото външен вид (е, има болни, прегърбени, с артрити и ревматизми... ама възрастта...)

А внучките...

Отнемат ми част от красотата на деня...

* * *

За пореден ден до масата спира тридесетинагодишен мъж. Без ляв крак. Давам му монета от лев. Учтиво благодари и продължава из кафенето...

Явно не е голяма печалбата му — градът е намаляващ, хората бедни вече...

Но той редовно се появява.

Защо?

Пенсия има — не може да няма, с тая инвалидност...

Не стига... Убеден съм...

Но...

Но не зная какво му е. Май мизерията го е натиснала така, че пренебрегва типичното за годините гордо отношение към света и околните.

На тридесет години човек работи, изкарва, жени се, деца гледа...

А с един крак...

Непозната човешка дума...

Не се вижда да е пил, има приятен вид, учтив е...

Какво му е вътре...

Не зная...

Не питам...

И той не говори...

Само поглежда... И благодари...

Даваш... Ако имаш...

И забравяш...

По-добре е за душата...

* * *

Седим си с Криста на лафче. Върнала се е за малко, иначе учи в Германия. Две години немски език — макар да смята, че след втория семестър е била готова с него. Чиракуване при зъболекар — готви се да продължи именно по тая специалност.

Харесали я — добра атестация й дали, даже зъболекарят поискал взел да се увърта около й. Но, както казва тя (оплаква ли се, хвали ли се — не разбрах), бил много стар. На 35 години чак...)Туй ми го казва на връх рождения ми ден, когато закръглям 60!).

Пък тя е още малка — едва 22 е чукнала...

Учи близо до Манхайм, работи... Успяла да отиде до Париж — но не е очарована. Има усещането, че всички евроидиоти са се събрали там. Плюс нашенски цигани.

То нашенци имало и при тях. Проститутки — българки и циганки, „работели“ в близък квартал. И немците смятали, че българките са все проститутки...

Последния път, когато пътувала до Германия, в автобуса имало циганка без багаж. Вика ми Криста — „Отиваше да проституира и всичко нужно си е с нея...“

Но има много учещи българчета. Сериозни, трудолюбиви...

Както и младежи от други държави.

Нашата била в интернационален апартамент — трима наедно. С две момчета...

Тук почнах да виждам някои картини, пък тя — нали си ме познава — казва: „Ама не! Всеки си има стая. Само дето трябва да се прибирам често, че ония прасета разхвърлят много“ ...

„Да се прибиращ?“

„Разбира се, понякога се прибирам да спя в квартирата...“

И пак виква: „Нееее... Просто пътувам, събираме се, ходя на работа“...

Германия, Германия — ама обрали момето веднъж. 200 евро с портмонето откънаха.

Носи го в чантичка, която има цип, а и външна ключалка. Но е на ремък, метнат по гърба.

И в една дискотека... Отворили чантичката и на портмонето поникнали крилца...

Отишла в полицията. Била наясно, че няма да има резултат, обаче...

След седмица я извикали. Някакъв чистач намерил портмонето с документите в кофа. Без парите, естествено.

Криста взела кутия бонбони. Да почерпи полицаите. Документите са по-важни от парите, нали?

А дежурният зяпнал и се вцепенил.

При тях подобно нещо било абсолютно непознато...

Но ги почерпила, пожелали ѝ вече да не се виждат по такива случаи...

И още истории ми разказа. Обеща да запише някои.

Ще ги пусна.

Честно момиче е...

Ама момиче...

* * *

Затвориха „за ремонт“ заведението, където си пиех чая. Рекох, че и аз ще спестя някой лев. Но ми се обадиха за една среща и отидох в близко там кафене.

По пътя се сетих за историята му.

В центъра на града, точно срещу читалището и пред едно малко заведение, имаше градинка.

По-точно — зелена площ.

Дървета, трева, цветя...

Най-напред се появиха две дървени будки. Преносими — тоест, временни обекти. После сложиха нещо като детски кът. Платен, разбира се.

Той зае единия край.

На другия се започна постепенна експанзия.

Най-напред поставиха скари. И наредиха леки маси и столове. Изнесено заведение, радост за окото, пък и опазвало природата.

Сетне сложиха дюшеме, покриха опазваната трева. А дърветата стегнаха със затворнически килии.

Последва вдигане на дървени колони, раздвижени стени — от найлон...

Все конструкции, които лесно се раздигат. Теоретично.

Защото на практика заведението продължи да се разраства.

Сега са сложили някакви китайски нагреватели — от тия, дето специалистите предупреждават, че са опасни.

Отгоре те напича, отстрани подухва...

Седят пушачи с връхните дрехи, пафкат и се кефят...

Как ще е зимата? Сигурно ще затворят плъзгащите се врати и ще стане лисичарник.

Природата? Каква природа — пазарна икономика сме.

Но това е временно...

Най-вечни са временните проблеми.

И... Може спокойно да кажем — беше градинка.

Полека-лека, вече е приватизирана. Толкова инвестиции за временни неща не се правят.

По ръба на закона... в името на пазара и екологията... доказателства за корупция няма... пък и недоволни не се обаждат... а и избори идат...

Всичко е наред! Корабът потъва нормално, вода има за всички...

* * *

Возя си се в таксито и си приказваме с шофьора. Стана дума за все още топлото време, споменах за последното ми есенно къпане на открито баш в тоя месец, вързах го с войнишките изпращания...

Войнишки сватби, както им викаха някъде...

А той каза: „Хубаво време беше“ ...

И наистина — хубаво време беше.

Не, защото бяхме млади, красиви и умни — сега младостта нещо заминава, ама другото е наред.

А защото...

Абе, по-друго беше...

На първо място — спокойствието. Просто улегналостта на душата, не очакваща някаква беда изневиделица. Не стряскаща се при

всеки шум навън. Не дремеща нощем зад три катанеца и пет решетки...

Всеки има свои спомени от него време.

Помня — предната врата не се заключваше, задната беше постоянно отворена. Един ден дядо ми се прибирал в Борован от Търнак, минал и през нас, влязъл в задните стаи и легнал да дремне. Ние с брат ми сме си учили ли, чели ли, играли ли нещо горе. И не сме го чули...

Та после се прибрали нашите, само го завили и толкова...

Или Ботевия поход. В което село бяхме — хората вземаха походници в домовете си. Ни ни знае и познава, ама кани. Че и на трапезата слага — какво като ядене ни готвеха...

Така на бригади, така на екскурзии, така на летувания и зимувания...

Спокойствие...

И прословутия ключ под изтривалката...

Не, бе — имаше престъпници... Ама толкова малко, рядко срещащи се, че не виждам смисъл да ги споменавам. И бързо спипвани...

После се сецам за общите празници.

Градския панаир, селския събор (по нашему — сбора), всякаквите държавни дни...

Които много бързо минаваха от официално-студени в истински живи веселби.

Та дори манифестацията беше интересна — зърнеш познати от друго предприятие, махаш на публиката по тротоарите...

И у дома. Дето мръвката се пече, салатата залята с олиото, бутилките в хладилника запотени...

Е, и за усмивките ще кажа.

Може би най-важното.

Усмиваха се хората.

Ха сега тръгни усмихнат по улицата...

Половината ще те помислят за откачен, другите ще се дръпват страхливо...

Защото на какво да се радва, за какво да се смее човек днес?

Пък да си подсвирква...

Е, тоя вече е готов за прибиране в седма стая при Цезар, Наполеон и индийския вицекарал Берлага...

Не забравям — партийно-държавен надзор, липса на богати (ама и на бедни!), сивота и сухота в делника, кретени началници (то пък къде има свестни шефове!)...

Но...

Настроението, настроението беше друго...

А то с пари не се купува...

* * *

Седя си, подсвирквам си, даже си подпявам...

Хубаво настроение.

А две познати момичета подмятат: „Господине, пиете ли си хапчетата редовно?“

Позачудих се, пък загрях.

Демек — абе, да не съм мръднал, та така съм се разпял?

При това трезвен?

И въпреки че момичетата ме познават и знаят характера ми — далеч от мрачния?

Задето си подсвирквам? Което май е много, ама много неподходящо за времето и положението ни?

Сетих се за картинките от живота в ония държави, дето им викаме „бели“.

По улицата усмихнати хора. Извинения, поздравии, просто светещи зъби.

Разговори в усмивки — дори, когато информират, че някой е починал. И най-вече, когато става дума за тъщата.

Да, това е автоматично.

И в много случаи си е откровено лицемерие.

Но то и възпитанието си е лицемерие. Искаш да кажеш някому, че е говедо, обаче се налага да премълчиш. От куртоазия.

Не са позволени дори интеллигентни откровения. Например, да отбележиш, че еди-кой си е по интеллигентност на второ място след табуретките.

Обаче, да се върнем на усмивката.

Времето ли, историята ли, манталитетът ли — но у нас на усмихнатите хора се гледа с подозрение.

Сериозен — значи сигурен. Дори тая сериозност да е израз на тъпота.

Тъп — обаче, безопасен.

Интелигентният е опасният. Защото може да измести шефа си.

И преценява, оценява, разбира.

Поради което хората предпочитат да са мрачни — често и когато са пияни.

На смеещия се гледат като на луд.

Абе, тоя няма ли си проблеми? Защо се хили?

Мисля си, че ако оставим на някои хора, всеки усмихващ се на обществено място ще бъде арестуван. За неприлично поведение.

Или сметнат за луд.

Не пиещ хапчетата.

Та по нея причина вече се опитвам и аз да ходя като че — както казва народът, са ми потънали гемиите.

С изглед на вкиснала миналогодишна туршия...

* * *

Разказва ми един приятел преживелиците си. Гледа той у дома си възрастната си майка. А една от особеностите на старостта е, че ако след 50-те сутрин се събудиш и нищо не те боли — значи си умрял. Която логика потвърдила и майка му. Разболяла се жената. Та право в болницата.

Където заявили, че е нужна операция. Спешна. Направили я, останала жената в реанимацията, а някакъв шеф извикал приятеля.

И му заявил, че трябва да се намерят поне двама кръводарители. Защото кръв няма. Да търси близки и познати, но да намери двама.

Вярно, едно време беше по-лесно. Войниците под строй, студентите по комсомолски дружества, служещите начело с началството — и доброволно дарената кръв се лее.

Пък и полезно е, казват, да се пообнови малко, да се раздвижи организмът. Да оставим настрана особеното чувство, че благородно и безкористно си помогнал някому.

Обаче, в пазарната икономика безплатни и безкористни неща няма. Всичко струва пари. А здравето — много пари.

Вярно, все още се намират бели врани, наречени кръводарители, но и те намаляват, здравата намаляват.

Та се налага човек сам да търси доброволци. И то не какви да е — а здрави, с годна кръв.

Коего приятелят набързо разбрал. Тъй като от първите петима (5!), изпратени в съответния кръвен център, само един бил одобрен.

Кой с ниско, кой с високо кръвно, кой бил слабичък, кой дебел. Просто не се вписват в изискванията на медиците.

Както и да е, намерил той още двама, приели единия, изпълнила се, значи, исканата норма от кръводарители.

Да, обаче пак го викнали и му казали — още четирима. Или спират кръвопреливането.

Тук аз го прекъснах и попитах — сигурен ли е, че това са му казали? Защото си е направо заплаха за убийство. Как така на болен човек ще спиращ поддържащите системи?

Обаче — не. На четири очи, без свидетели, ясно и разбрано — или-или.

Добре, намерил още двама. Макар и трудно. Защото времето така ни очука, че сами не знаем какви болести влачим в себе си.

А за другите двама намислил да плаща на циганите. Ония, дето се навъртат край входа на всеки кръвен център и предлагат да се точно от тях живителна течност.

Въпреки че нещо го усъмнило. Защо така упорито му намекват да потърси циганите? И защо никой не ги гони? И как така висят за едната кръв там — та нали само веднъж на шест месеца уж може да се дава скъпоценната течност?

Пък нещо обща далавера да имат медиците и циганите? Не разбрал, защото го видяла случайно една лекарка от тоя център, познала го — моят приятел е известна личност, та сетне го извикал пак оня шеф и му рекъл, че тия дарители са достатъчни.

И не разбрал моят приятел — ами като се внасят осигуровки, защо държавата и касата не подсигурият всичко нужно за лечението?

Или поне официално да се знае какво ще се доплаща? Или да се вдигне осигуровката?

Но да не се прехвърля работата върху стресираните болен и негови близки.

Важното е, че има министерство на здравеопазването. Опазващо българина от здравето...

* * *

Прибирам се от работа.

Уморен.

На автопилот.

Веднъж така се сблъсках с един човек. Измърморихме извинения — пък видях, че е приятел.

И той така — с отворени очи, но по джипиеса в главата, се прибира от работа.

Та, вървя си аз кротко по тротоара, никому нищо лошо не правя...

А една кола се възкачи през бордюра и напиря насреща ми.

Ръмжи даже!

Зад кормилото немного млада дама дори ми маха възмутено с ръка — махай се, бе идиот, не виждаш ли, че паркирам!

Пък аз спрях и се загледах с интерес към наглия автомобилизиран инсект.

Ръкомаха, даже тръгна да отваря прозорчето.

Да ми се скара, изглежда.

А аз стоя. На метър пред ръмжащото тенеке.

И — не се извинявам, мисля, че ще ме разберете — най-невъзпитано показах среден пръст.

На дамата!

Дето напиря да ме смачка.

Дръпна на заден, на заден, на заден и... паркира на десетина метра встрани.

Където има специална площ. Заета от две коли — но с място за още поне пет.

Слиза, а аз продължавам пътя си покрай нея.

И ми вика: „Ама защо не ме разберете — искам да паркирам?!“.

Казвам й: „Не ме интересува изобщо Вашето желание! Защо трябва да Ви разбирам?“.

И наистина — защо трябва да проявявам разбиране към мерациите на някого, решил, че газенето през правилата и моите интереси е нормално?

„Разберете ме“ — казват.

А аз съм по-кратък: „Разберете!“.

Липсата на местоимението е показателна.

И, въпреки всички съвети да си кютя, продължавам да съм последователен в защита на правата си. Колкото са останали.

До Младежкия дом паркираше един кривоглед. Предполагам затова слагаше колата по диагонал — заема поне две места за коли. Плюс целия тротоар.

Казвам „паркираше“ в минало време.

Щото минал веднъж някой с ключове.

Край! Паркира по правилата.

Ама защо, а?

Вчера пък гледам — до едно магазинче спрял автомобил — задницата почти до стълба, няма къде да се мине.

Гадно се изплюх върху предното стъкло.

А оня вътре — да, там си седеше шофьорът — не помръдна.

Дали набързо прецени, че не е в изгодна позиция?

И, ако викне полиция, няма да е баш по желанията му?

Замълча си, а аз спокойно продължих.

Инат!

И се чудя — дали съм простак, дето не ще „да разбере“ хората?

Или просто гражданин, комуто е писнало да го правят на парцал и взема в свои ръце подреждането на живота си — поне около себе си?

* * *

Срещам позната. Беснееща. Връща се от болницата. А пътем ходила в аптека, преди това пак в болницата...

Предписали й някаква инжекция. Една само. За 200 лева.

Намерила ги, взела рецептата и отишла в аптеката. Където й казали, че ще поръчат инжекцията — да мине пак. Помолила да й звъннат — няма как всеки ден да проверява, работи жената. Взели номера й, обещали.

Но не се обадили. Тя отишла сама. Оказало се, че инжекцията дошла. Обаче, срокът на рецептата бил изтекъл — само пет дни. Изненадала си — нито докторът, нито от аптеката я предупредили за подобна опасност.

Но аптекарките я успокоили — да отиде за нова рецепта, тая, старата, те ще хвърлят.

Обаче, познатата упорито я изисквала. Защото усетила някакво подвеждане. Кому ли е нужна тая рецепта? И защо така напират да я вземат?

После — по същия ред. Взела рецепта, отишла в друга аптека, където имала позната, оправили нещата...

И се възмуцава.

Що за хора? Изобщо не ги интересува нуждаещият се. Не щат пръст да мръднат — поне да му се обадят, че да дойде, да получи лекарството? Нито една усмивка, какво ти — нито една нормална дума. Едва ли не — само ръмжене. И при доктора, и в аптеката...

Пък аз се смея. Е, гадничко е, но се смея...

Повечето българи разбрахме — капитализъм. Със своите правила и закони. Няма морал — има бизнес. Няма никакви хуманистични и християнски правила — има полза. Няма човешкото — има егоистичното...

И човекът отдавна не е върхът на природата. Той е просто част от бизнеса — работник, конкурент, потребител, продукт...

Останалото са илюзии...

* * *

Събота. Прием си чай и кафе с приятели пред читалището.
Подухва ветреца. И се кани да ръсне...

Идва барманката. Учтиво пита:

— Ще влезете ли? Че тук много духа?

Бързорек съм си и отговарям с въпрос:

— Че кой мъж се е оплакал от това?

* * *

Обадиха се едни познати. Бургазлии. От „Меден рудник“...
Което означава, че не съм сигурен наистина ли са от Бургас...

Та оная нощ ги обрали...

Леко, технично, спокойно отворили вратата на панелния им
апартамент.

Огледали наоколо, харесали си телевизора, който бил окачен в
една от стаите, взели си и други неща. Предполагам — не за спомен...

Собствениците си спали дълбоко — не усетили нищо...

И, както каза мъжът — за щастие...

— Щото — вика ми, — ако ги бяхме сварили, както крадат... Не
знам дали щяхме да оживеем...

А, стига, бе... Какво става — обраните се радват, че не са
усетили обира... Пострадали, но добре, че е било по-малкото зло...

Казвам го на едно момче — 66 набор, офицер в полицията, и той
кима в съгласие.

Обяснява ми:

— Така е... Ако са ги нападнали наркомани — в каквото
състояние са... Пак добре, че не са се събудили...

Даааа...

Преди лягане, събличайте се в антрето и оставяйте там дрехи,
портфейли, кредитни карти, телефони, пари... Та да не ви търсят в
спалнята...

Което, впрочем, не е гаранция за оцеляване...

* * *

Валя, валя, валя... И пак вали...

Мокро...

Асфалтът е подготвен за развитието на реколтата...

Макар тоя дъжд да е нужен на село, а не в града...

В града има други работи...

Например — ремонт на улиците...

Някъде по пътя си минавам през малка уличка.

Която е подготвена за ремонт — преди две години очертах местата и изрязаха правилни контури на дупките, миналата година стовариха чакъл, тая добавиха още и даже заляха с разтопен асфалт дупките...

Та сутринта дори започнаха да ремонтират...

Машина, два специални камиона, пет-шест работници и още десетина наблюдаващи...

Героичен труд...

Дъжд вали, хората запълват дупките...

Кое то дори за лаик като мен е сизифоски труд...

Зная го — та по пътя си го виждам всеки ден — след няколко месеца дупките ще зейнат...

Просто не се запълват в дъжд — някъде дори сипват пълнежа направо в локвичките, образувани в дупките...

Подобна картина виждам на една друга уличка. Ремонтирана от различни фирми (по название) през последните години. Някъде асфалт, другаде бетон, на трето място залято с нещо си — смес от вар, цимент, лепила разни отпадни...

И цялата улица — шарена черга.

Водата, разбира се, е отнесла слепващите материали, а после е разровила чакъла... И зоят ями като капани на мравешки лъв...

Другаде капаните са реални...

Представяте ли си — някой (дали от общината, дали от граждани, на които е писнало да хлътват колите им) е положил арматура на платното и после отгоре е залял...

Сега заливката почти е изчезнала... Но арматурата си е там — стърчи като таралежови бодли, чака да се забиے в нечий гуми или подметки...

Неведнъж съм казвал — ще стана милионер, ако взема една пресечка само под аренда. Запълвам дупките, после се заемам с новите, в това време първите са зейнали, сетне другите...

Вечно колело, перпетуум-мобиле на парите...

Това е бизнес...

Но май някои вече са го завъртели...

За сметка на данъкоплатците...

* * *

Минавам покрай един познат вестникар. Седи си в будката и чака като пясъчен лъв мравки. Ама читателите намаляха. Но пък той е пенсионер и си допълва доходите, че и убива времето.

Будката е на ъгъла. И пред нея — паркирана кола. Наполовина върху тротоара — таман да закрие безопасния път на пешеходците, да ги накара да слязат в огромната дупка върху платното и станат лека мишена за търсещите някакъв път автомобили. Гледам и се чудя на напълно идиотското паркиране. В тоя момент се появява виновникът. „Аха! — казвам високо — Както мислех. Жена. При това изрусена...“

Тя, разбира се, ме чува. Това е и целта. Отваря вратата, после я затваря и идва. „Извинявайте, вика, че паркирах така, но имахме тежък багаж, трябваше...“ И дъра-бъра... Щото и на нас се е налагало. Но спираме за минута, максимум две, бързаме да освободим заетото неправомерно място. Пък тук — аз бях стоял към десет минути, а колко преди това... Обясних ѝ на госпожата, че на запад за това глобяват, а на изток направо бият. И фактът, че жена е шофьорката не е оневиняващ, а напротив — утежняващ нарушението. Защото тя с туй се опита да се измъкне — ама защо се карам на една слаба жена...

Предния ден наблизко беше паркирал млад мъж. Върху тротоара. С един приятел, който има магазин там, гласно изказахме отношението си. Меко казано — бая твърдо. Но оня се направи, че не чува обсъждането що за идиот трябва да си, за да нарушаваш правилника. Побърза да палне двигателя и изчезне...

Хора разни. И говеда, смятащи, че светът е техен, щом са зад кормилото на лъскаво тенеке...

* * *

Понякога се подхилвам на местните джурнала.

Иска им се да бъдат на висотата поне на „Ню Йорк таймс“, но някак си... Така, от само себе си...

Ни учене, ни търсене...

Сред тях има двама-трима, завършили журналистика — при това само една учила пет години, в СУ. Останалите — разни свободни „университети“.

Доскоро щях да кажа — уникам е една, дето има зад гърба си едногодишни курсове за секретари на селски читалища, но се представя като завършила специалността. Нещо като Цвъка с неговите две седмици в УНСС, които нарича висше образование по право... Ама уникалната се уреди да отиде във Варна и зае чиновническо място там с неповторимата си специалност.

Има, разбира се, и добри журналисти — умеещи да създават интерес и привличат публиката. Но — единици...

Та понякога се смее ли, смее над изцепките на „колегите“... Това в кавички. Тъй като аз не съм журналист, а коментатор. Бягам от вече срамното нарицателно...

Пример. Наближава градския празник.

И идват при мен две дечица, които в свободното време ходят в едно местно радио. Типично нашенско — провинциално по звучене и затова слушано от доста хора.

Поръчали им да направят анкета. Питат — „Какво ще кажете за въпроса: защо този ден е градски празник?“...

Обяснявам им — лек, повърхностен, тривиален и наивен въпрос.

Е, ще намерят не един, който не знае. Какъв е смисълът? Каква е ползата?

Питат — може ли да им помогна? Да измисля някой въпрос?

Което е повече от лесно — опитът, свободното мислене...

„Какво слово бихте произнесли вместо кмета на празника?“...

Или — „Каква информация бихте изпратили до централните медии, та всички да разберат защо точно днес празнуват хората тук?“...

Или...

А те тъжно ми казват след малко — обадили се на куриращите ги джурнала. И ония им казали да не оригиналничат, ами да задават баналния и доста нелеп въпрос...

Възпроизводство на провинциалната джурналистика...

Единствената ми надежда е, че дечицата са интелигентни и надали ще се хванат на приспивната мрежа на елементарността...

* * *

Не, не си представяйте лека, приятна интелигентска картинка — човек с книга в ръка пред камината...

Към която може да се добави чаша вино... Или купичка с бадеми... Или сладки някакви...

Не, не — това си е фантазия...

Картинката, за която ще ви разкажа, е друга.

Селяндурска, просташка, тъпо самовлюбена...

Нали познавам доста хора и не бягам от редки срещи с никого. Редки — в повечето случаи избягвам от тях. Не ми се слушат глупости на куп. Нито издържам на надутото самочувствие на простациите.

Имах такъв комшия. Завършил СПТУ по автотранспорт с тройка. После шофьор — тук, там, при някакви шефове... Украсил беше апартамента си с кич — картина с череп и нож, книги, купувани за обложките, всякакви порцеланови дрънкулки...

А сетне дойде 10 ноември. Оказа се активен борец срещу комунизма — седмица вися в една палатка пред хотела (вечер се прибираха да хапнат). Провеждаха гладна стачка.

Назначиха го някъде, тръгваше в официално облекло всеки ден. Имаше фаца, както викахме едно време (от фейс). Брадичка-катиначе, бомбе, шлифер...

Даже го записаха да учи — нещо грижи за старите хора... Според него — социология...

И му намериха малко началническо място...

Та баш него гледам да не засичам из улиците на малкия град. Не ми се губи време в слушане на помпозни нелепици...

Е, познавам и селяндури от село. Един често засичам към пазара — продава какво ли не от колата си.

Със самочувствие на мноооого умен човек. Природно, не знам дали осми клас е изкарал.

Оня ден спрях близо до него. Купих едни книжки, подарък за четящи деца.

А той се подпрял на вдигнатия капак на баничарката и вика: „Книги ли? Аз много ги обичам...“

Погледнах го учудено — не съм убеден, че дори билет за градски транспорт е чел.

„Като седна с тях пред камината през зимата...“

Айдееее, викам си, почва да лъже...

„И късам, мятам в огъня... Хубаво горят...“

Повярвах му...

Ама нещо гледам да заобикалям уличката, дето паркира колата със стоката. Гнуслив съм си...

* * *

Ами наложи се три дни да пообикаля поликлиниката. Най-напред — при сестрите Дракула. Точиха кръв. Следобед ми притрябваха резултатите — за невролога. Отидох да попитам, една руса къдрава сестра ме погледна и рече: „Вие ме научихте да чета поезия... Помня как всяко голямо междучасие се събирахме и слушахме стихове“. И аз помня. Събираха се пълна стая — над 40, та понякога 50 човека. Четяхме, превеждах експромпт, запознавах ги с книги, които на български още ги нямаше... Виж ти — помнели някои...

А вампирката, дето рови из вената, прочете името ми и взе да мърмори: „Познато, познато... Чела съм нещо...“ След което се сети: „Ами в Читанката!“. И аз бях размазан като масло на пек...

После ходих при невролога. На вратата имаше надпис: „Моля, не чукайте! Изчакайте покана“. Ма нали съм си с прекапичното мислене — веднага си рекох, че е подходящ за входа на женско общежитие...

Очната ме гледа на четири машини, накрая слага в очите нещо и предупреди: „Упойка е — не боли“. С което, разбира се, постигна обратен резултат. Но, все пак — нахакаха какво ли не там, та заприличах в очите на пенсионерка, гледаща турски сериал и ревяща с водопад от сълзи...

Наложих се и в четвъртък да отида. Нещо налягането на очните дъна било 29, пък трябвало до 20. Отидох на заранта, измериха ги — 19. Обясних й — предния ден бях все навън. И по обяд пих чай на центъра. Времето топло, мацки по мини... Е, как няма да се уморят очите... Пък в четвъртък сутринта момичетата таман се прибират и не са униформени. Та очите си почиват с пенсионерки и млади баби...

Изобщо — цели два дена отидоха така...

* * *

Чаках пред лабораторията за ново теглене на кръв. Изведнъж се разприказваха две баби — така, шейсетата гонещи, ама от друга

посока. Едната била в Германия и вика: „Каква родина? Родината е дето е хлябът...“

За съжаление, не са само младите, които знаят „Който дава папо, нему викам «Тато!»“...

Познатото Ubi bene, ibi patria...

* * *

Срещам един младеж. 1966 набор. С ВиК се занимава. „Как си, що си...“ Обяснява ми, че отива при един клиент. Пенсионер, комуто се скапала меката връзка, та протекла...

И ме гледа учуден — защо се хиля така...

После загрява. Богат роден език, много богат — и речниково, и смислово...

* * *

Срещнах оня ден познат пенсионер. Разговорихме се, каза ми, че е решил да си търси човек за да живеят заедно.

„Ще се жениш?“ — питам го.

„О, не! Аз веднъж се жених, след смъртта ѝ дума на никоя не давам...“

„Значи просто жена си търсиш?“

„Не, не! Жени много... Човек си търся!“

И ми заразправя каква трябва да е тая жена, за да е човек.

А на мен ми хареса постановката. Тъй като повечето хора си търсят жена — хубава, стройна, дашна (както викат по нашия край, демек като бойна пушка безотказна).

И забравят, че много от хищните месоядни растения са красиви, блестящи, примамливи...

Та да може замаяното насекомо да кацне, те да притворят скромно цветче и...

Да, ама когато работи едната глава — другата не действа.

Старо правило.

И затова толкова истории има за уж страшно влюбени и разделени след кратък срок хора.

Тъй като едно е да се виждаш от кафе на кафе, от дискотека на дискотека, от чукане на блъскане, от кратък кеф на още по-кратък разговор.

При това разговор най-вече на делнични, елементарни теми.

Поради което днес не е модерна сватбата.

Заживяват хората заедно... Докъдето стигнат. И както стигнат.

А после почват скандалите.

А той, представете си, имал и мръсни чорапи! Трябва да се перат!

Пък тя не ще да гледат мача, ами иска сериалчето...

Той, обаче, иска да отиде с приятели на кръчма.

Тя се сеща, че живеят заедно и го кани да посетят техните.

Кое то за него е върховно изпитание на волята и той...

Накрая някой от двамата хлопва вратата...

Добре е да няма деца. Че после става една...

Макар, да речем, единият отстъпва. Ще ходи на мач, ама тя иска да отидат до една приятелка... и той се съгласява.

След време той отива да ремонтира колата, обаче нейните родители ще идват — тя просто забравила да му каже — и се налага да отстъпи. Пак!

Така, крачка по крачка, той стига до стената. Опира гръб в нея. Няма накъде назад.

И при следващото разминаване — тръгва с рогата напред.

Често, разбира се, вместо той — тя отстъпва. Кое то не променя крайният резултат.

А причината е ясна. Нито той, нито тя са намерили човек за живот.

Просто са си взели част от мебелировката. „Ей новия шкаф, ето кухнята, това е Пешо, това душът...“

Да намериш човек — това е изкуство. И изисква особена интелигентност, съчетана с естетика и критичност.

Жена ми е доказана интелигентка, естетка и критичка в тази област на живота.

Казано скромно като финал на това поучение.

* * *

Не съм ангелче. Спазвам правилата за поведение с ясното съзнание за лицемерието им.

Налага се понякога да кажеш някому, вместо „Ти си пън!“, възпитаното — „По интелект Вие заемате второ място след табуретките...“

А често съм директен.

Макар и много сдържан, нанасям бързи и точни удари. Но, за съжаление, понякога прекалено дълбокомислени, та отсреща виждам само физиономията на старите галоши на дядо ми и чувам едно: „А?“.

Затова взех да карам през просото — като тридесетичетворка утюжа вражеските окопи.

Като в събота.

Направих си обиколката, взех пресата, отидох да пия един чай.

Залата за пушачи отпред беше почти пълна. Задната — за непушачи, празна.

И аз, разбира се, се разположих на кресло — част от редицата пред витрината.

Седя си, слушам музика, отдъхвам спокойно, зяпам навън...

И тишина...

В този момент чувам шум зад гърба си. Обръщам се.

Дребен чичко (и за мен такъв), грабнал стол, мъчи се да го промъкне край креслата. Загледах го учуден. Тоя къде се е запътил?

Мина някак си, сложи стола до масата ми, седна.

А?

После дойде сервитьорката и му донесе кафе и вода.

Слушах си музика, игнорирах няколкото му опита да си намери компания, пия си чая... Малко забързано, защото не ми харесваше ситуацията.

Не обичам навлеци. Особено, когато не съм на кеф за компания.

Дойде още един пенсионер, седна. Към мен — само учуден поглед.

После още един, четвърти го последва.

Допих чая, станах и казах:

— Господине, възпитаният човек не сяда на чужда маса без покана. Освен това избягва да се натрапва, когато целият салон е празен...

Тоя ми отговаря:

— Ние си седим тук винаги...

Изненадах се от собственото си невежество и лошо поведение:

— Аууу, а аз да не видя табелката... Къде го пише, впрочем?

Ония усетиха иронията ми. Единият, възмутен от нахалството на тоя младок, рече:

— И какво искаш?

Аз съм проклет човек. Колкото по се ядосвам, толкова по-ледено студен и остро гаден ставам:

— Първо, нямам нещастие то да ви познавам, движа се само сред възпитани хора. Второ, поведението на приятеля ви си е истинска простация. Кое то го определя като простак...

Дето викат хората, бръкнах им в здравето.

Ама как така „простак“? Защо го обиждам? Не разбирам ли, че това е тяхно място... И тем подобни.

Викам:

— Господа, аргументът, че тук е вашето място е откровено глупав и показателен за мисленето ви. Е, аз тръгвам, защото не искам да ме видят в компания на простаци, при това откровени тъпанари...

И бавно се запътих към вратата — съхранявайки самочувствието си, пресичайки опити да измърморят нещо.

Абе, измрънкаха го, но тихо и, когато вече отварях вратата.

Сервитьорката чу и ми казва:

— Извинявайте, аз мислех, че са поискали разрешение...

Че тя какво е виновна? Платих си, чух, че компанията идвала редовно за по едно кафе, вече считала местата за свои...

И изведнъж някакъв да вземе и се разположи на „местата им“... Рухване на света!

Сериозно казано, понякога ми е мъчно за подобни чичковци. Доскоро бил някакъв дребен началник, двамата или тримата му подчинени го глезели с любовта си, гражданите знаели, че в него са хлябът и ножа, пък сега...

Пък сега са никой...

Разбирате ли — имената им, ненаписани на табелката на кабинета, не означават нищо за хората. Просто не им обръщат внимание.

Поздравяват доктор Петров, помнят учителя Иванов, махат на комшията Стоянов... А някогашния лъв... Пренебрегват!

В името на властта той е протъркал маса чифтове гащи зад бюрото, пък никой не ще да му се кланя... Или поне да кимне...

Да не говорим как губят полагаемото им се. Или „полагаемото се“...

И даже изискват от тях да спазват разни правила — които те не са парафирали.

Да, може и аз да стана пенсионер. Но отсега съм готов — АЗ ще съм пенсионер. Не длъжността ми, не работата ми, а името ми и евентуално някаква репутация, които имам. И колкото имам.

Останалото си е част от живота.

Както и правилата.

И възпитанието...

* * *

Внуците от Канада. Големият — адаш, впрочем, е първи в класа си. Питам малкия — той какъв е? Отговаря веднага:

— Най-красивият...

* * *

Детски празник. Две момиченца викат момченце да си играят. Той отказва:

— Аз съм вече голям. Завърших детската градина...

* * *

Далечна роднина. Която откровено командори сина си — над трийсетата. Чакаме, обаче, сватбата му след две седмици.

А майката ни представя малко момиченце:

— На снахата дъщеричката...

* * *

Комшията имаше имен ден. Дойдоха и синът му, и дъщеря му. Не знам как са празнували, но по едно време се вдигна врява. Чува се даже някои думи, от които през плочата разбрах, че става дума за апартамента...

Привечер излязох и го видях на пейката. Поздравих го за празника му, а той само вдигна горчив поглед и каза:

— Човек не трябва да се влюбва, да се жени, да отглежда деца. Такъв е животът — все ще се намери някой да те ругае, обижда, да бие даже. Но барем да е чужд, не свой...

* * *

Малкият син трудно се раздели със социализма. През 1996 година, таман в седми клас, ме изненада с вярата в човека и реда.

Прибирам се и виждам на вратата бележка: „Ключът е под изтривалката, защото не можах да заключа“...

И вратата затворена, но отключена. Нямаше нищо изчезнало, но не мога да кажа, че тогава се смях...

* * *

Имало в моя град един бай Кольо Черкеза. Участник в Ботевата чета, хайдутин, неуправляем от властта. Хванал се на работа в тухларната. Ама и с чорбаджията се скарал, та оня — преди да замине по работа за Враца, го изгонил.

Враца е на 50 километра — и тогава, и сега. Но на времето с каруца... Абе, отива си един ден.

Пък тоя ден да вземе и завали. Бай Кольо изтичал при жената на господаря.

— Чорбаджийке, дъжд вали, а чорбаджията каза да закриете стоката, че да не се развали...

И ония се юрват — черти, козаци, рогозки... Загръщат и завиват тухлите и керемидите, пазят ги от дъжда...

На другия ден чорбаджията се връща, гледа — по двора покрито с мокрите завивки. Пита шашнат защо така, ония му обясняват, а той се държи за главата:

— Бе, жено, аз си знаех, че си глупава, ама че си чак идиотка... Кой завива тухли и керемиди от дъжда, нали затова ги правим — те да пазят сухото...

А бай Кольо доволно се хилел до плета...

* * *

Пийваме биричка с мой ученик. Точно двадесет години от раздялата му с училището. Но се виждаме, приказваме си, понякога я удряме дори на хапка и пийка. Както в случая. Виждам — явно много има да разказва и затова оставям в джоба моите истории.

На моята втора и неговата трета бира не издържа. Женен е. Щастливо. Оплаквания няма, освен...

Бе, казва ми, жената като че сама живее в тая къща. Каквото ми потрябва — все някъде забутано, защото не ѝ било нужно, та го „прибрала“. А при нея прибирането е напъхване в шкаф и забравяне. Пък в шкафа — ужасТ! Нали не се вижда отвън...

Почнах да прави някакво руло. И решил да използва хартия за печене. Опънал я, за да премери колко, звъннал му телефонът, взел го, обърнал се — и гледа как хартията изчезва...

Къде, бе жена? Ми не ѝ трябва, прибира я... Ами на мен ми трябва!... Че откъде да знае?

Проблемът за нея е решен...

Намислила да променя интериора в къщата. На втория етаж да смени вратите. Ама да не ѝ се меси, тя сама викнала фирмата, проследила слагането, заплатила се с неговата заплата.

Той ѝ казал, че има процепи отдолу — ще става течение. Обаче... Жената живеела в свой свят. И по свои правила. Според които това, което не ѝ харесва — не съществува. Игнорира го и толкова. Та го отрязала — няма да духа. Но... Точно така — завил един вятър, като гладен вълк в преспите. Жена, ами зимата как ще е? Дай да сложа прагове...

Не! Грозно ще е, никакви прагове...

И — край! Реалността не отговаря на представите ѝ, значи реалността се отменя...

* * *

На моята трета и негова пета биричка мина на интимни проблеми. Женен е от двадесет години. След бала веднага се взеха. И обича жена си. Друга не поглежда — освен след осмата ракия на събиране с приятели, когато започне медицинската образователна програма за пияни мъже любопитни деца след полунощ...

Но... Жена му взела нещо да „се дърпа“. Преобличала се с гръб към него, денем и на светлина не искала никакви контакти, да кажем, прекратила съвместните къпания, за които навремето купил голямата вана...

И я гледа оня ден — сменяла блузката в жегата. Свалила я, останала по организъм — но гръбом към него. И с лице към прозорците, които били без пердетата, свалени за пране.

Е, хубав работа — рекъл той — аз да не ти се люблювам, а всякакви минувачи и комшии да зяпат...

Тя само се изчервила.

Обяснявам му. Обича го жената. И се страхува, че на почти 40 години няма да е привлекателна за него. Поради което го иска само в тъмното. Да не го разочарова...

Наивно и глуповато, знам. Но няма как да се промени вековното самозалъгване женско...

Пък той да не се кара с нея, а...

Само че събеседникът ми не слушаше. Викна келнера, плати сметката, кой знае защо ме прегърна и побягна на нейде си. Според мен — към дома...

* * *

Имам добра позната. Поетеса. Истинска поетеса. Та написала стихотворение, завършващо с „... Умреш ли, ще се преродиш във птица...“

Пък аз съм реалистичен скептик. И всичко анализирам — дори емоциите. Абе, винаги диря корен квадратен на ряпата.

Та се запитах — в птица... Добре! Но — каква! Орел? Лешояд? Кокошка? Патка? Пуйка? Бройлер? (Щото и той биологически птица) Колибри? Щраус? Харпия? Ястреб? Гарга? Папагал? Щъркел? Марабу? Розова чапла?

И какво да правим с народните оценки и виждания? За птичия мозък примерно...

Не ми се превръща в птица. Макар че ще е леко и лесно...

* * *

Мисля си за оптимизма и оптимистите.

Не мога да съм оптимист. Иска ми се да вярвам, да гледам през розови очила, но опитът и най-вече научен от книги, филми, информации, различни умни люде, оставили ни размислите си като поука... Просто спират оптимизма ми.

И смятам, че оптимист е само неинформиран и необразован човек.

С времето идва реализмът, но зад него за непросветения винаги прозира розовата мъгла на оптимизма и надеждата...

А го е казал колегата отдавна (Еклисиаст 1:18): „Защото в многото мъдрост има много тъга; и който трупа знание, трупа и печал.“

Колкото повече знаеш — толкова повече розовата амалгама се изтрива от съзнанието ти и гледаш открито. Трудно е, печално е, но е суров поглед към жестоката действителност...

Така че — не съм оптимист. Реалистичен песимист, по-скоро...

Защо казвам „колегата“? Че то и Исус е колега. Бил е учител, имал ученици, и проблеми с тях, и един го предал, а после ученици и родители се събрали радостни под кръста, на който бил разпънат той, който си позволявал да знае повече и да ги учи...

А те били оптимисти...

* * *

Моят приятел даскалът разправя маса истории за школото. И с него станали, и без него.

Снощи ми разказва случка, станала с негов колега. Рисуване преподавал, художник.

Та решил даскалът да правят илюстрация — обяснил какво е това, показал образци, съобщил, че ще рисуват по „Извора на Белоногата“. Произведение, изучавано от децата.

Е, да — ама те не били го чели. Никой!

Та взел той книжката, почнал да им рецитира... Така — цялата поема.

„Любил Никола Гергана, любил и я задирял...“

Пък някакво образче взело да се смее и да разсейва останалите. Та му се скарал яката. Пък онуй се оплакало на майка си.

Извикали художника да дава обяснения.

И писал — две страници изписал.

Защото бил обвинен — ни повече, ни по-малко — в сексуални разговори!!!

Това „Либил Никола...“ според момчето и неговата мама било сексуално!

Поради което родителката искала най-строго наказание за даскала...

То, че си е за смях — за смях е. И за плач. Защото мамата била завършила същото училище. Кой знае с какъв успех. Но с успех...

И сега аз — вика ми моят приятел — съм на тръни. Днес дадох класно за Ромео и Жулиета.

Пък там майката на Жулиета й казва, че момичето е вече на 14 години. А нейните приятелки са вече омъжени, и деца имат дори...

Ще вземат да ме обвинят в педофилия...

Аз... Какво? Посмях се... И си рекох, че може и да стане... Както е тръгнало...

* * *

Ще ви разкажа за едно девойче, което започна работа в голяма чалгаджийска фирма. Не посочвам названия, нито имена — ясно защо.

Та седнахме да си пийнем чайчето и ми заразказва интересни работи.

Най-напред — беше изненадана, че чалгаджийките не са били прости и елементарни кучки.

„Интелигентни са, господине, дори някои са доста интелигентни. И книги четат — не любовни романчета, и хубави филми гледат. И добре разбират къде са и защо са...“

Просто осъзнали, че това е един от малкото начини да изкарат пари сега — в тази страна, в тази обстановка.

И успешно играели ролята на силиконови куклички...

Каквито публиката иска...

Тая публика, която не желае да чуе какво ѝ обяснява някой интелигентен човек, но си умира да се кефи на ориенталския дивашки ритъм...

И не само у нас са подобни хората.

„Що писма получаваме по електронната поща от САЩ, Канада, Мексико... Не зная — може българи да са, но чак толкова много българи там... Особено в Мексико...

Искат записи, искат автографи, искат телефони...“

И бизнесът се разраства...

Пазар голям — защо да не се заеме.

Пък с днешната техника...

Разправя ми, смеейки се. Имало някакво празненство, след него тя и колежката ѝ сваляли декорите от сцената. И внезапно шефът им казал — така и така са горе, я да попеят...

Нашата — тя си е разтропана доста, веднага започнала да пародира Лили Иванова. Ония се хилили, обаче единият — шеф на известна чалготека, ѝ казал: „Ей, ако дойдеш една седмица на уроци — готова певица си!“.

Но момичето не иска подобни завоевания, има си образование, има си цели, засега се издържа с работата сама.

Разказа ми как се „правят“ песни. И колко е трудно да се ангажират български музиканти — композитори, аранжори, изпълнители. С какво самочувствие се носят... Пък босовете на фирмите взели да наемат хора от Гърция, Македония, дори Албания...

Защо ви го разказах?

Ами... Без цел...

Един непознат за мен свят...

Който предпочитам да си остане тъмна Индия...

Но, все пак, интересно беше да понаучи човек нещо и за тия дебри на масовата кОлтура...

* * *

Зяпам екрана на телевизора и хапвам. Макар че е опасно — мога да се задавя от смях, слушайки дрънканиците на преситутките. Едната сериозно казва: „Мисля, че трябва да помисля...“. Друга поарабчва интонационно френския президент, съобщавайки за Еману Ел Макрон. Трета чете написаното ѝ (повтори го в обедните новини): „Нова порция лошо време“...

После видях позната журналистка и ѝ казвам за неграмотността на колегите ѝ (както изискват джендърите да се омъжестви всичко женско — от завист, предполагам). Обяснявам ѝ, че бедността на езика е една от причините. Внуците ми от Канада понякога не ме разбират — имам много богат речник, а те някои думи не знаят. Така и джурналюгите. Питам я — има ли представа за разликата между „превали“ и „провали“, ако няма сложени ударения. Щото провали е едно, провали друго, а глаголът е трети в народното слово. „Провали, пък спре“ е близо до „повали, пък спре“, обаче първото е по-звучно, изразява изливане за кратко на дъжда, докато второто е за тих, кротък дъждец. Тънко, според народното вековно виждане.

Журналистката ми заяви, че не знае тая дума „провали“ като глагол. Съгласих се с нея. И обратна страна на Луната няма — щото тя не я е виждала...

А после в интернет видях феерия на неграмотността и тъпата политкоректност. Информация за някакво изказване на Тръмп. И — цитат:

„Глаиб, която е родена в Детройт, е първият американец от палестински произход, избран за член на Конгреса.

Омар, която като дете е пристигнала в Съединените щати от разкъсаната от войни Сомалия, е първият черен мюсюлманин жена в Конгреса.“

Шарения от родове, бъркотия, хаос в смисъла и изяснеността. Джендърска гола вода и кал по гърба. И езика...

* * *

И още идиотщини — този път — може би, ако се вярва на репортерите! — американски. Цитат: „При това директорът на НАСА отбеляза, че по същите причини САЩ рискуват да не се приземят на

Марс и през 2024 година. Обновената лунна програма получи името «Артемида» в чест на гръцката богиня на Луната и сестра на Аполон, както бе кръстена предишната американска лунна програма, в хода на която СЕ ТВЪРДИ, че през юли 1969 година е извършено първото кацане на човек на Луната.“

Богинята на Луната е Селена...

Особено ми хареса подчертаното — ТВЪРДИ... Твърди се, вярва се, смята се...

М-да... За факти — заден ход...

* * *

Неграмотните преститутки. „Дубай обяви конкурс «Писмо до космоса» за всички желаещи да изпратят свои стихове, кратки разкази или рисунки заедно с първия космонавт на Емиратите Хазза ал Мансури, чийто полет е паниран за 25 септември. В конкурса могат да участват хора от всякаква възраст и националност, както и хора с ограничени възможности.“

Какъв ли е вкусът на ПАНИРАН полет? От каква националност и на каква възраст са „хората с ограничени възможности“? Ограничени — от какво или кого?

* * *

Оставиха малкият син и снахата близнаците да ги гледаме. На тия дърти години да гоня пълзящо-люлеещи се бебета...

А те си играят и хич не се сецат за майка си и баща си...

Пък аз постоянно мисля за родителите им...

* * *

„Много го закъса българското образование“... си мърмореше Пешо, докато триеше надписа ХОЙ от вратите на гаража си...

* * *

През май месец средните училища изпращаха абитуриентите си.
Шумен и звучен празник...

Викове, фойерверки, балове, речи, цветя, тоалети, шампанско...

Интересното е, че на повечето места учителите изпращат възпитаниците си някак свито, скромно, почти мълчаливо.

Не, не — радват се, че „децата“ са получили диплома.

Защото разбират — основната дума е „получили“.

Не е изкарана, не е заслужена, не е завоювана с труд, знания и умения.

А е получена...

И тая година имаше „сваляне“ на критериите на матурите. И тази година се направи всичко възможно, та „децата“ да не се затрудняват. И тази година нивото за тройка беше под 30 точки... При положение че нормалното е минималните знания да бъдат доказани с покриване на поне половината критерии. Поне 50 точки...

И пак ще станат студенти всички... Които поискат...

Ще се откриват какви ли не специалности, ще се приема Сульо и Пульо... Защото това не е някаква си средновековна или възрожденска просвета, а пазарна. Парите вървят с младежа.

Поради което пак ще констатираме, че нивото на висшето образование е много ниско.

То е ниско, защото нивото на средното е много ниско.

А то е ниско, защото на основното е много ниско.

И т.н...

От години твърдя, че младите хора имат много по-голям хард диск от предните поколения, включително и нас.

Но файловете са празни...

Защото учението е труд. Тежък труд. Много тежък, изискващ себеподаване. И съзнателна целенасоченост...

Но... Децата не са мотивирани.

Не са мотивирани, защото обществото нито може, нито иска да ги мотивира.

Държавата не влиза в списъка на обвинените. За държавата — чиновници, политикани и всякакви мутри, неукият човек е полезният човек.

Потребител и бачкатор.

Не мислещ, знаещ, можещ... А част от масата, публиката, тълпата, гмежта, паплачта...

Защото мислещият е опасен.

Той знае какво може, има своя цел, търси начини за постигането ѝ, не приема да е винтче в машината. Иска да е личност...

Поради което държавата моделира, манипулира и унифицира младите хора. От детската градина нагоре.

Поразпитайте децата си. И ще разберете, че почти няма учители, които да мислят различно от учебника, от официалните постановки. Които да отведат учениците си в непознатите зони на мисълта. Които да им дадат възможност да се проявят сами...

Отклонение.

Разказвах ви за моя приятел. Който беше леко шашнат, когато дал на нови ученици стихове на Пеньо Пенев и поискал накратко да напишат свое мнение по прочетените за пръв път произведения от непознатия за тях автор.

Основният им въпрос е бил — „Къде да видим какво мислим?“...

И — „А не може ли да питате, а ние да отговаряме с «да» и «не»?“...

Децата още в тази възраст се усещат като работници на конвейер. Имат свое място, идва детайлът, трябва да извършат операция — която нито разбират, нито има значение за тях. И така — цял ден...

Още повече че обществото НЕ МОЖЕ или НЕ ЖЕЛАЕ да предложи образци за успели българи посредством образованост, постоянство и труд.

Защото такива са много малко и не са интересни, не събират медийна публика, не правят рейтингови предавания, не привличат рекламодатели и т.н...

А децата са си деца. И търсят на баницата мекото и на работата лекото.

Лъжейки се, че цял живот ще са в тази позиция — някой да ги подбутва. И да ги оценява по напълно фалшива скала...

Поради което получаваме това, което имаме — ниско образовано население, лесно манипулируемо, осакатена нравственост, неспособност за разбиране на случващото се около него, както в обществото, така и в Природата.

Децата не са глупави — те са невежи...

Не глупави, не мързеливи...

Пази боже! Лошото е, че не са нито едното, нито другото. Лошо е, защото виждаме как се стараят (а повечето се стараят — поне в началото!).

И колкото повече се стараят, сами усещат, колко много неща им липсват, колко много необходими неща не са научили...

И за много от тях положението е неспасяемо.

А би могло и да не бъде така.

Прецакани поколения живеят в нашата държава. По различен начин прецакани, но прецакани.

Нека сме откровени.

Разбира се, че това затъпяване се извършва умишлено. В цялата криза — икономическа, политическа, финансова, най-вече духовна, децата просто са разглезени и презадоволени.

В семейството. Колкото и бедно да е то.

Не се учат да са търпеливи, не се възпитават, не им се предават елементарни познания за закони — правилно и неправилно поведение. Да не говорим за уважение и някаква смиреност.

Стават все по-големи простаци, които живеят с чувство за безнаказаност и недосегаемост. За съжаление...

Все по-рядко се срещат мотивирани младежи, които сами да искат и да са жадни за знания.

Нека да не забравяме, че образованието е на едно друго ниво вече — лектори не са тези, които ще ти диктуват и казват какво трябва да учиш.

Инициативата е у теб.

Единият вариант е да излезеш посредствен среднист или висшист.

Другият е, ако сам си се врял да учиш и учиш, да излезеш истински учен.

Най-напред — научен, сетне — учен...

Засега нашите деца са дипломирани...

* * *

Минах през пазара — за репички. Гризкам ги като заек.
Зърнах едни тиквички, рекох си, че и тях бих хапнал. Та си купих
шест.

Излязох от пазара и гледам — до тротоара тиквичка.

Като мойте — прясна, тънка, свежа.

Що търси там?

Явно изпусната от някой.

Обаче — защо не я е взел?

Та тиквичките се мият, после белят — не е проблем за хигиената.

Сигурно не е забелязал, пък и тя мека, паднала е кротичко.

И за секунди ме разпокъсаха желаниа и скрупули.

Да я взема?

Защо не? Защо да става зян? Ще мине кола, ще я настъпи
човек... Язык!

Да, де! Да не съм закъсал, че... Още крепя финансовия баланс.

Пък ако ме види някой... Какво ще рече? А какво ще разправя?

За една тиквичка ли съм...

Ама съм селско чедо — не ми се харесва пилеенето.

Но...

Да, де, ама...

И така — няколко секунди.

Накрая отминах.

Май не съм толкова селско вече. Градското лицемерие си взема
своето.

А от друга страна...

Абе, дано се е намерил някой по-окумуш — не се поддаде на
страхове и я прибрал.

Пък може и оня, дето я е изпуснал, да е видял и се върнал...

* * *

Чета във вестника — „Секс и банани борят пролетната умора“.

Мен тая умора ме хваща веднъж годишно — на 21 март. И ме държи до 22 март през следващата година. Когато ме е сграбчила новата пролетна умора.

Та викам на жена ми: „И сега? Как ще ме лекуваш?“.

Пък тя сериозно отговаря: „Ти знаеш ли колко скъпи са бананите“...

Че какво пък... Нищо против...

* * *

Срещам позната. Роди едно дете, беше в майчински, после се върнала на работа в училище, а няколко месеца по-късно — пак в майчински. Родила второто, радва му се...

Естествено, питам я как е видяла училището след отсъствието си.

Вика ми: „Мани, мани... Може и това да е спомогнало пак да отида да раждам“...

Като я гледам — може и трето да роди.

Само да види пак какво става в училището...

* * *

Един ден спря водата в казанчето. Просто не тече, не го пълни. Взех да разглобявам — ужасТ, както викаше една полуграмотна позната.

Кал, мътилка, камъчета направо тропат...

Дойде синът, разглоби цялата система.

Абе, да не кажа чакъл, ама... Пясъкът по плажа е бая, бая посетен от съдържанието на водата, която някога пиехме дори...

Внимавай да не изпуснеш цЕмент в мивката — ще се бетонира...

И си викам: Божей, това тече да промива тоалетната чиния. Ама с него се и къпем... Къпем?

Да не говоря, че често по навик си пълня направо чашата с вода от крана...

Мазохист...

* * *

В книжарницата съм. Плащам на рафта до входа. Виждам, че се кани да влезе младеж. Кое е хубаво. И не е трудно — на стъклото даже има указание: „Вратата се отваря навътре. Бутни!“.

Той посяга, хваща блестящата дръжка и... опъва. Опъва яката навън.

А долу има ограничител и не му позволява да изтегли вратата. Но той напъва пак. Както викахме едно време в първи клас — тъп, но упорит...

Накрая — с бая зор, преодолява все пак ограничителя. Пластмасата отстъпва на човешкия инат.

И младежът влиза.

Свикналата на всичко продавачка казва:

— Но защо не бутнахте вратата? Нали има надпис? Сега пак ще трябва майсторът да изправя ограничителя...

Младежът нахакано и гордо — я, какъв подвиг е извършил! — обяснява:

— По закон всички врати трябва да се отварят навън. За да може в случай на пожар...

— Зная — отговаря продавачката. — Но просто при монтирането е допусната грешка и сега вратата се отваря, обаче в друга посока. И никой не протестира...

Младежът е нахакан — в нашенско „х“-то потъва — наакан:

— А трябва! Има закон...

Чудя се. От една страна — закон вярно. От друга страна — реалността. Дали вратата ще се отваря навътре или навън в нормална обстановка не е важно. Важното — както за котката на Конфуций — да се минава през нея.

Но законът трябва да се спазва. Обаче — нима човек е калъпиран от закона? В случай на нужда дали не е нужно да се действа според обстановката, а не по правилата?

И, ако вратата беше опряла в ограничителя, нахаканият младеж нямаше да влезе изобщо? В страстта си да спазва правилата (а дали реално е така, дали не изигра показно?) няма ли да загуби?

Правилата или реалността?

Според калъпа или без окови?

Всеки решава за себе си. Дори в подобни смешни, нелепи, показно-демонстративни случки...

* * *

Спука се тръба край блока и наводни мазето. Обаче... Има помпа — няма кой да я пусне. Лято, някои ги няма, други са до късно на работа, трети не ставаме и за подпиране...

Една комшийка е оптимистка:

— То само ще изсъхне...

Казвам ѝ:

— Ами хората вече дървата получават, как ще се внесат през тоя поток в коридора?

А тя е самоуверена:

— Ще изсъхне?

— Кога? Дайте да помислим друга възможност, да направим нещо...

Следва спокоен отговор:

— Няма какво да му мислим. Каквото стане — стане... Аз ще чакам...

* * *

Срещам я пред входа. Излиза. Посочвам заоблачилото се небе:

— Да не те намокри, че ще вали...

— Кой каза?

Застивам за миг. Как „КОЙ“? Защо трябва някой да каже? Вдигаш глава, виждаш облаците, имаш поне 60 години опит, сецаш се за чадър — не тежи...

Обаче... КОЙ го е казал — това е най-важното. От едно време. Ако нормален човек нещо каже — „Ма къф е тоа, та ще гу слушам?“... Ако е някой с титли или власт — „Каза го самият...“.

Макар най-често казалият го без титли и власт да е обикновено елементарно човече. И всичко се дължи на табелката на вратата —

„Шеф“...

— Е, че ти не виждаш ли? Вдигни глава сама, помисли... — иронизирам аз злобничко.

— Да, бе — ще му мисля...

Женичката е ясна и точна. Отговори ми пълноценно и разбрано. Защо да мисли? Има си някой Той — каквото каже, това е истина от последната инстанция. Като се разбере най-после, че Той е просто възвеличен от човешката глупост елементарен елемент на масовата психоза... Ще намери друг Той. И ще е щастлива. Защо да мисли? Каквото трябва — ще го каже Той...

Май Цезар, Октавиан, Наполеон, Хитлер не са виновни. Виновни са ония 90%, дето си искат Той...

И го получават...

* * *

Има лафче от мое време — децата не го знаят — за положение офсайд. Ситуацията, викахме, е офсайд. Демек — мани, мани... Съдията свири, следва наказание. Измъкване няма...

Сега няма подобен израз.

Защото и да има офсайд, или съдията си затваря очите, или му ги затварят. И всичко е наред...

* * *

Прибираме се с песа заранта. Напреде ни припка сочна лелка. Нейна позната ѝ подвиква от първия етаж, тая се спира — за да разменят порция пресни сутрешни клюки...

— Отивам пак на работа там — казва тя. — Бях напуснала, ама вкъщи ми е скучно. Сама си омръзнах. Пък така — сред хората, кажеш нещо, чуеш нещо. По-интересно е, отколкото да си сама...

Така е. Има хора, които са толкова скучни, че са омръзнали сами на себе си. И най-вече на умните и мислещите, които избягват подобни биоблата със застояла тиня и кал в първичния бульон на полусъзнанието...

* * *

От време на време се занимавам с едни млади бъдещи (евентуално) журналисти. Интересни образи — калейдоскопично отражение на поколение и обществото ни.

Искат много неща — и то тук и сега, но... Да паднат нейде от небето. Без труд, без напрежение, без цел.

Просто искат.

В повечето случаи дори не знаят какво — но искат.

Александър е един от тях.

Познавам баща му — силно, интелигентно, трудолюбиво, целенасочено момче (по моите мерки).

Когато ми представи Сашо, зарадвах се.

Външно младежът (сега на 19 години) е копие на баща си.

Оказа се — не по характер.

Не, бе — добричък е. Лек, въздушен, шегобиец, веселяк, незлобив, усеща кога е нагазил лука и веднага бърза да се извини, учтив, с определено домашно възпитание, смесено с гарнитурата на пуберската простотия.

Но за работа... Сакън, не го търсете! На Сашо му дайте да подхвърква над проблемите и понякога само да ги забелязва.

Туй анализ, туй логика, туй мисловен процес...

Имам усещането, че ще умре от пренапрежение, ако се наложи сам да реши една математическа задача за басейн, дето от една тръба се пълни, от две изпразва.

То и възлюбената му такава — пухкава, ленива, убиваща времето си в клюки и празнословия... Абе, търкулнало се гърнето — намерило си капака.

И в преносния, и в прекия смисъл...

Та от време на време им пускам филми, които обсъждаме и разработваме проблемите в тях. (Това го научих от моя приятел даскала.)

Гледахме „Увеличи звука“ с Крисчън Слейтър.

Американско градче, типично училище, видимо разделение на света на възрастните и младите.

Героят е свит, скромен, затлачен. Нов в школото, той е откъснат от всички.

А нощем става героят на съучениците си — по нелегалното си радио води свободни предавания.

Провокационни, смели, дори агресивни.

Филмът е от 90-те, но въпросите, които поставя са съвсем актуални.

Изобщо — изключително интересен, предизвикващ мисълта, водещ до доста неприятни размисли. И младите, ама и ние има какво да научим.

Или поне да размишляваме...

А Сашо дреме.

Що, бе Сашо?

И той спокойно обяснява: „Аз такива филми не обичам...“

„Какви такива?“

„Такива...“

„Сашо, нали се учим на аргументация? Това не е кебапче — да кажеш, че ти е вкусно и толкова? Защо?“

Сашо изплюва камъчето.

„Много мислене, много сложно...“

„А ти какво искаш?“

„Абе, нещо екшън, ужаси... Така — кръв да се лее, пищащи да гърмят...“

Даааа...

Курсът завършва, а Сашо не е схванал дори основното. Именно — ако си прост, не го демонстрирай!

Кюти си там, свивай се, не излизай на челото.

Тъпей си — но за себе си.

Ако си го разбрал — това е първата стъпка към поумняването.

После е по-лесно — да раздвижиш мозъка, да си зададеш въпроси, да намериш отговори, от тях да тръгнат други питання...

И да мислиш!

Единствената разлика между човека и животните...

Обаче, ако продължи Сашо — ще е напълно щастлив.

Защото човек е нещастен, когато разбира какво е наоколо му. И усеща, че трябва да е иначе. Че и се появяват идеи как да стане...

Дето е казал колегата — „Много знание носи много тъга...“

Щастливо момче...

* * *

Намерих хубави ябълки, ама с малко пак... Скандалче ли, какво... Така де, аз на пазар ли съм?

Жена ми имаше поръчка да донесе ябълки. И донесе едни...

„Тая — вика ми — наредила хубавите ябълки отдолу, ако ги вземеш — пада грамадата. И аз взех отгоре, неудобно ми беше...“

„Що?“ — питам я.

Защо, наистина?

Та отидох сам да си взема.

Гледам — едни хубавки ябълки, в две щайги. По 80 стотинки.

Казвам на младата жена — „Вземете торбичка, ще сложа ябълките“.

И почнах...

Усещам — всяка ябълка е добра, една не върнах. Но не мирясах.

А разговорът натам си беше банален.

„Ама вие като вземете хубавите, аз какво да правя с другите?“

Обяснявам ѝ, че това хич не ме вълнува. Просто плащам и искам качествена стока.

„Свалила съм ги на 80 стотинки, да ги направя на левче, като ще избирате?“

Пояснявам ѝ, без да спирам подредбата, че просто ще си замина и да си ги слага тия ябълки дето ще. Такъв съм си — проклет и инат.

Спира някаква булка.

А аз съм готов. Мерят ми тихичко, плащам.

Оная новата булка почва да търси.

Продавачката и на нея казва: „Ама не може така“...

Тая патка веднага прехвърля измислената вина върху ми: „Ми той господинът избра хубавите...“

„Госпожо — не си оставям магарето аз, — ами да взема и ви подаря ябълките? Искам — избирам. Изобщо не е ваша работа! А и, ако гледахте, а не се пулехте в мен, щяхте да забележите, че една ябълка не върнах. Наистина са добри...“

И тръгнах. Но преди това продавачката ми каза, че ме познавала и ме оставила така от уважение...

На което ѝ обясних, че тук става бизнес. И хич не е до чувства.
Плащам — избирам.

Искат да ми пробутат кофти стока — да си я забутат... зад
щанда, да речем.

Изобщо, на пазар е като в джунглата.

Ама и тревопасните сме много...

* * *

Писах за перипетиите с фирма за почистване, която беше наказала жителите от един район с неприбиране на сметта, защото някой изхвърлял горещи въглени в кофата.

И колко трудно беше хората от тая фирма и местното кметство да разберат (май преувеличих с това „разберат“!), че гражданите плащат такса „смет“ на общината, а тя сключва договор с фирмата и съответно се занимава с перипетиите около дейността ѝ.

Както и че не е задължение на хората да дебнат недоброръководения комшия — а просто сами да спазват правилата.

Но се оказа, че не само там работят с недоволните от делата им по принципа „Иди — не знам къде, донеси — не знам какво“.

Отива наша милост в офис на „Виваком“.

И им обяснявам — нужна ми е фактура за изплатената сума, а от два месеца на адреса не е носена никаква сметка от фирмата.

Та — да бъдат така добри и свършат две неща. Първо — да издадат фактура. И второ — да благоволят да изпълняват задълженията си по сключения между нас договор, сред които има едно за информиране на клиента.

Още повече че вече бях звънял на така наречения „телефон на клиента“ и ми бяха обяснили — няма проблеми в регионалния офис да издадат документа.

Обаче, младата дама отхвърли всякакви приказки от централата им. И настоя, че не е нейна работа получил ли съм съобщение за сметката или не.

Просто, ако толкова много ми трябва — да отида еди-къде си, да намеря фирма еди-коя си и да се разбере с тях защо и как.

Не те — от „Виваком“, а те — от оная фирма, разнасяли пощата.

Обаче ми беше нещо натопорчено и с доста рязък тон настоях, че хич — ама хич! — не ми пука кой носи писмата.

Имам договор с фирмата им и не ме интересуват взаимоотношенията им с някаква друга организация.

Ако ще със самолети или подводници да разнасят нужните писма, аз искам да пристигат навреме. Или поне да пристигат.

Момичето явно не разбира, че няма напреде си кроткия постсоциалистически клиент с наслагванията от соцдресурата.

И захвана пак...

Но не стигна по-далеч от втората дума.

Просто ѝ заявих, че желая веднага да се срещна с шефа на офиса.

Започна да усеща и директно си излъга — нямало такъв. Направо на София били подчинени.

Което, разбира се, е нелепо и невъзможно.

Та веднага започна да пише фактура на лаптопа си.

Няма смисъл да се спирам на документа. Просто се замислих: за какъв дявол държа този стационарен телефон, когато в платата му две трети са такса и няколко лева разговори?

При наличието на мобилна техника и постоянното навлизане на нови технологии, фирмите би трябвало да треперят над всеки клиент.

А те си продължават по социалистически монополно.

И най-лошото — момичето, което е било на няколко години при официалното погребение на соца, се държи като чиновничка от онова незабравимо време.

Просто се изживява като господарка на клиентите. А тях приема като неизбежно зло, което трябва да бъде укротявано и строявано.

И, ако нещо не е наред, да ги изпрати не знам къде, та да донесат не знам какво.

Те затова често казвам — говорим, че живеем в пазарна демокрация, ама май хич не сме си измъквали краката от блатото на социализма.

Или поне това блато си стои в главите...

П.П. Няма да споменавам, че това стана в офиса на фирмата... Не казвам къде. Защото може да се отнася за навсякъде.

Или поне така мисля аз — нали съдим за общото по частното?

* * *

„Еленски хайвер“. Така пишеше в менюто, това си поръчах от любопитство. По-логично, все пак, от поръчката на снаха ми — жената на брата, която поиска цаца. Към бирата, разбира се.

Предположих, че елените хвърлят хайвера си около вировете, дето се въди тая цаца. И еленчани берат реколтата от планината, та я поднасят на гостите.

Еленският хайвер се оказа смесица от сирена, доста солена, но пък вкусна със студената биричка. А опитвах всичко това в една еленска нива — заведение на открито в центъра на Елена. Там жънат еленчани, сега им е основен жътварски сезон. Е, и през другите сезони яката работят по тия свои ниви — заведенията, хотелите, къщите за гости. Които са много — една до друга, синорите едва се различават.

За Елена...

Обади се братовчедът с предложение да се съберем. По тая линия — майчината, имам четири братовчеди. Първи. Отделно десетина втори, пък третите нямам представа колко са. Нивите отдавна са разделени, някои продадени, спорове и кавги нямаме — що да не се видим? Поддържахме добри връзки, срещаме се, звъним си, ако се наложи — помагаме си. Последната среща беше на сватбата на племенника — сина на Пеци. И през цялото време сме на „батко“, „како“, а за отдавна заминалия си дедо Пенчо говорим с познатото „тато“...

Петък, събота, неделя — готово. Взех билетите, сетих се, че от Търново може да ме прибере брат ми, ако не — братовчедите, все от там трябва да минат. Или може да минат.

Аз книжка нямам — както викам, разрешително за лов на пешеходци. Та затова разчитам на други. В случая брат ми не само ме закара до Елена, ами и после помогна.

То затова — брат брата не храни, ама горко му, който го няма...

Всичко наред, жената намери заместник, за всеки случай приготвихме лаптопа в багажа и в четвъртък вечер — хоппа, Боко решил да отиде в курорта по-рано, свои сметки имал. Та се налагало журналистите също да променят планове.

И аз тръгнах в петък заранта сам. Като селски чорбаджия едно време, дето вози на единия файтон шапката си, на другия бастуна, той в третия. Само дето аз бях на две места. Просто промените станаха внезапно, пък отде да знаем, че можело до полунощ да върнем единия билет, та даже на заранта да го направим...

Карай! Седемнадесет лева изгоряха... Добре, че не бяха за свеци... Плюс тридесет лева за двойната стая.

Автобусът нормален, пътуването нормално, племенникът ме прибра от автогарата. Щото в Търново на старата автогара (служих малко във Военното училище, в центъра дето беше) спирали едни маршрути, пък за региона — от друго място. Демек, пристигаш от Варна или София и тръгваш да търсиш автогарата за Елена. Пътникът е свободен човек, време има бол, що да не се шматка ей така... Таман и града да разгледа...

То умници има и в града, дето съм. Автобуси спират пред поликлиниката, после тръгваш за Балчик от автогарата. А други автобуси има навред. Свободен пазар, частна собственост, всяка фирма прилага свои правила...

Все пак, не мога да отрека, че тия си свършиха работата перфектно. И на отиване, и на връщане, а и в събота — жена ми тогава дойде, пак карали нормално — овреме пристигат, тихо, кротко, претенции към пътниците нямаше, а и пътниците няма за какво да недоволстват...

Седалките меки, с колани. Аз бях единственият, който сложи колана. На връщане и аз не бях. А би трябвало — не толкова заради закона, колкото за собствената безопасност...

В Търново, казах, племенникът ме закара в апартамента си. После дойде и брат ми със снахата. Прехвърлих се, заминахме.

Елена...

Ей, хора — бил съм там, бил съм и другаде. Не искам да обиждам еленчани, но не виждам голяма разлика между града и Трявна, Тетевен, Дряново... Възрожденски селища, с много нова история, културно-просветни центрове, важни опори на българския дух...

Някога. За днес не мога нищо да твърдя — не можах (специално сега) да се срещна с еленчани...

Не, не — хората в града си бяха на мястото. Но аз се срещях най-вече със сервитьори, продавачи, камериерки, екскурзоводи.

А те са служебни лица. Като нормални еленчани са сигурно след работно време, обаче за това нямаше кога.

Е, срещнах двамина — един дядо (дори за мен!), жена му. Има в Елена съчетание от пет къщи, издигнати от баща за петимата му синове. С общ покрив и без прегради на тавана. Да им напомня за рода и братството. Разукановата къща.

Само дето отпред на едната сложили табела „За продан“) на английски — такива купувачи явно очакват!).

Мислил бащата за синовете си, сигурно и за внуците. Ама за праправнуците не се сетил, че може родовото да отстъпи, смачкано от пазарно-демократичното.

Съседната къща беше обикновен планински класически дом. Струпали дърва, жената ги прибираще, дядото седеше на пейката. От пръв поглед се виждаше — болен човек, едва се крепи. Излязъл, за да дава кураж и стимул. Ако тръгне да пренася — него ще носят...

Разменихме някоя дума, обсъдихме хората, хорското, рода и капитализма днес.

Даже имената си не казахме. Другото беше достатъчно...

А, и в музея екскурзоводката излезе от границите на служебното. Поприказвахме си — нали, все пак, едната ми диплома е историческа. Тя пък била икономистка. „Ами — викам — няма такава наука. Както и социология, политология и тем подобни измислици на учениците...“

Но си поприказвахме за историята, за изучаването ѝ в училище (всеки има деца и някои се вълнуват от живота им). Попита за името ми, зарадва ме с едно: „А, ама аз съм чела от вас...“

Но за музея — после...

Настанихме се в хубав хотел в центъра с грозно съчетание в името. „Елени палас“... Елени — красота, планина, свобода... И чуждицата „палас“ — грозна кръпка. Да звучи „модерно“. То и други подобни зърнах — отвратителни каши от чист роден език и някакви чужди изгъзици. Обаче... Ама по европейски да е! А вече и „по американски“, както обичал да добавя хаджи Смион. Оня, Вазовия четвърт ЕнтелЕгент...

Хотелът хубав, но някакъв „дизайнер“ ръцете си оставил. Предполагам под дизайнер се е криел педераст. Щото така им викат —

тоя дизайнер ли е или нормален педал...

За да е по-интересно, развалил равния под — с изкуствени издигания и спускания. А в стаите се развихрил. Тая 104, дето бяхме — почти нормална. Ама Пеци беше в съседната — леглото върху подиум, най-малко 70 сантиметра под пода, отстрани стълбичка. Представете си нощем — след три ракии, бутилка вино и няколко бири, как полуспящ човек отива да отлее в тоалетната... Направо се чудя как нямало претрепали се. Или са оцелявали, защото Господ се грижи за пияните...

Пристигнаха очакваните. Пеци с началничката си, водеща се официално негова жена, брат ми със снахата, кака Иглика — тя е по... Малей, щях да напиша по-дърта, ама после... Каквато е лимонка без предпазител... И Сашо, дошъл от Испания по случая. Брат му Ивайло не можа да дойде — кампания, чорбаджията не го пуска. Явно ценен кадър — но ще се разбере при плащането...

Малка, сплотена групичка...

И вечерта — след обиколка из града, събрахме се в салона на ресторанта. Те два салона, но ние избрахме празния. И в механата, рече кака, отишла на разузнаване, имало малко хора. (Кака си е кнеженка, а за кнеженките разузнаването е основа на живота, клюката е сочната подправка на битието.)

Сашо имаше рожден ден. Не казвам кой поред, ама той си е най-младия от нас и ще се пенсионира след много, много години. Но отсега си търси къща нейде в планинско село. Имотите в родния град прехвърлил вече на децата си, смята и апартамента в Испания да продаде — само да стигне до пенсия. Дано... Щото аз стигнах и не бих се върнал отново да работя — за слава, за чорбаджията, за заплата. Която е дребно нещо, ама нали трябва да се радваме и на дребните неща (то и жена ми е дребничка!)...

Та заехме фактически салона, направихме щедра поръчка, вдигнахме чаши за срещата най-напред. Приветственото слово беше поверено на мен — хем най-дърт от мъжката част, хем професионално изкривен в тая насока. Цитирам го по бележките:

„Здравейте, скъпи братовчеди! Брат ми! И ти, како...

Чудех се къде в групата да те сложа — мъжката част е ясна, женската гарнитура също, ти... А и не знам как да говоря за една тридесетгодишна жена, която се представя на четиридесет, макар всички да знаят, че е на петдесет, но фактически е над шейсетте...

Написах си словото, за да не затруднявам когото трябва със записи. Днес е специално демократично време — службите за сигурност следят за спазване правата на човека чрез следене на същия този човек...

Но по реда. Започваме, както винаги, с междуличностното положение. Живеем в нов свят — диктатура на демокрацията. И се научихме да го живеем — станахме чувствителни като клозетни седалки. Във време, когато църквата е отделена от държавата, а държавата е отделена от просвета, култура, здравеопазване, от гражданите си. Само събира данъци, събират налози... А кой ли изважда? И дели?

Толкова дълго сме над пропастта, че го считаме за роден край...

В магазините има всичко, няма желание в портмонето. Преди толкова стоки не сме виждали, а сега виждаме... И може всичко — например, в саламджийницата правят от мухата слон...

Само дето... Абе, имаме еднопосочен джоб... Изобщо — не му се вижда краят, камо ли да свържем двата края... Интересно време — днес нямаш пари, утре си с хиляда лева вътре...

Сега може всичко, но не от всички...

И лозунгът вече е — Стига духовност, дайте материя...

Около нас е шумно. Всеки ден зяпаме телевизионни игри за най-развитите между слабоумните... Интелектуалната стесненост се разширява... За колко много хора вече можем да определим точно — безгранично ограничен...

Изобщо — време на мисленето. Мислене в рамките на възможностите...

Това ли е обществото, от което — казват — нищо по-добро не е измислено?

За мен — какво да кажа? Живея природосъобразно — уча се от котката... 20 часа сън, хапване по всяко време и всякакъв повод, мъркане под тежката ръка на стопанката...

Неясна зодия съм. Пийна биричка — Водолей, после в огледалото — Близнаци, заженях се — Телец, ожених се — Козирог...

Преди месец посетих психиатър. Лекарят вече се оправя...

Късно разбрах правилата на новия морал. Трябва да се живее така, че първата половина на живота ти да те хранят родителите, а втората — децата...

А средата ми... Учеха ни, че човек се състои две трети от вода, но някои днес са само спирачна течност... Хора, за които можем да кажем — чел през живота си три книги — буквар, втората и една синичка...

Столетия човечеството мислело и разсъждавало върху живота. Появил се Интернет и вече никой няма време да мисли и разсъждава...

Позабравих и мачовете. Разбрах — да се кефиш, че някой е вкарал гол някому във футбола е като да се кефиш на същата ситуация в групов секс...

Така е. Едно време телевизиите поддържаха духа, сега след полунощ крепят друго...

Ако пък много се замислиш... И си помогнеш с течен стимулатор... Огледалото сутрин показва ужаси... Глава като изтръпнал крак...

Обобщено, според сезона, се чувствам като диня — коремът расте, дръжката изсъхва...

Абе... Суперстар в суперстаро...

А наоколо всичко си тече. Сапунени сериали ни заливат — става хлъзгаво... Сериали, даващи възможност за малко да не живеем тук...

Пазарна демокрация... Пазарно-парични отношения има и при съпружеската любов.

Истинската жена я украсява всичко — и златните колиета, и скъпоценните обеци, и пластичната операция... А, за да дава мъжът повече пари на жена си, е нужно тя навреме да се разведе...

Обаче, засега ни търпят. Защото жените не обичат пияните, но пък как пияните обичат жените...

Аз сравнявам мъжете с кучетата, а жените с котките. Кучето служи на господаря си, спи, където му кажат — най-вече пред вратата и в краката, яде, каквото му подхвърлят. Котките смятат, че са господарки в къщата, избират си най-хубавите места, изкарват прехраната с едното мъркане и вирват опашка, когато ги погалят...

Жените са способни на всичко... Мъжете на всичко останало...

От житейския си опит — красив и вкусен като лимон, знаем — когато мъж и жена се оженят, те стават една личност. Мъките започват, когато се опитат да определят кой от тях е тази личност...

Макар и късно, ще подаря една малка хитринка — мъжът е доволен, когато жена му е сготвила вкусно, а не когато говори латински...

Много ергени мечтаят за красива, умна, добра жена. Много женени мъже мечтаят за същото... Животът на човек се дава веднъж, щастливият брак — по-рядко...

Жените възпитават с метода на камшика и захарчето. Който, впрочем, при мен не действа. Аз съм мазохист-диабетик...

Но идва и нашето време, момчета! Статистиката показва, че на всеки мъж след 75 години се падат седем жени.

За съжаление е късно...

Накрая — оптимистично. Живеем с един крак стъпили в мрачното минало, с другия в светлото бъдеще, а по средата е страшното настояще...

Има светлина в края на тунела. Обаче, той не свършва...

Разчитайте на приказките. Ако уловите и метнете златната рибка на тигана, количеството на желанията се увеличава...

Никога не можеш да си толкова щастлив с пари, колкото си нещастен без тях...

Животът е тъжен, пенсията е смешна...

Така е. Всички искат да прекарат добре времето, но времето лесно не се прекарва...

Финален оптимизъм. Доброто винаги побеждава злото. Значи, който победи — той е доброто..."

И продължихме с празника. На Сашо подарихме нещо — не казвам какво, ама според мен трябваше да са вълнени чорапи и дълги ватени гащи. По годините.

Добре, че другите не ме послушаха...

Няма да преразказвам вечерта. Изобщо — тия дни имаше много, много разговори. Директни, очи в очи. Щото по телефона все време няма, а и пари струва.

Но на обяд преди това — когато поръчах еленския хайвер, си говорихме, вечерта също, на другия ден, че и в неделята...

Късно легнахме. Аз — пръв. Занесе ми се нещо главата (а пих само една бира, и на обяд една, де), усетих, че не трябва да оставам и отидох да си легна. Като най-дърт...

Не помня как съм спал. Без сън — а аз често сънувам, фантазията ми е хептен разхлопано дюшеме, и подсъзнателно, да не говоря за съзнанието, все нещо се омешва вътре.

На другия ден отидохме с брат ми да приберем жена ми. Служебно заета в петъка — никаква възможност да се откачи. Обаче, все пак пристигна. В страхотна синя рокля — тип камбанка, от 60-те години. Малко над коленете. Подсказваща прекрасните крака. С великолепно запазена фигура — млада и стройна. Изобщо — като включи чаровната си усмивка (все по-рядко!), връща ме назад във времето. Аз остарявам, пък тя...

В музея плащането беше разделно — за пенсионери и за нормални посетители. Аз поръчах: „За пенсионер и младата му жена“. Изгледаха ме всички там. Най-вече, защото не лъжех — така си

изглеждаме. Жена ми после вика: „Стига си се мазнил, виждала съм се в огледалото“, аз ѝ отговорих: „Твоето огледало са моите очи“. И сам си се възхитих — великолепна формулировка, повече от афоризъм...

Минахме доста пъти покрай паметник в центъра — фигура на мома, май оная фамозна Елена, на чието име е кръстен — казват! — града. Била млада булка, разбойници срещнали нея и възлюбеният ѝ Самуил, посекли го. Тя се съпротивлявала, та и нея убили. Но градът — на нейно име. А горкият ѝ Самуил? Остава безименен, в сянката на жена си. Доста модерно виждане са имали кръстниците на селището...

Както и за е, отидох напред.

Върнахме се в Елена в съботата, значи. А пътят от и до Търново е гаден — на остри завой, всеки момент очаквах някой идиот да изхвърчи, срязвайки завоя, право в нас. За щастие, него ден пътуваха само свестни хора, та нямаше произшествия.

Компанията ни очакваше. Най-напред тръгнахме по музеите. Няма да ги описвам. Интересно, много интересно е. Хем старата църква, хем хана, хем прословутата даскалоливница, хем Разсукановата къща, хем къщата на Иларион Макариополски, разбира се — Часовниковата кула.

Хапнахме сладолед — продаваше го една рускиня, впрочем. Намерила късмета си в Елена, май...

Вечерта бяхме в механата. Изобщо — не ходихме два пъти в едно заведение през тия три дни. Опознавахме града по тая линия усърдно. Само втората нощ брат ми, Пеци и Сашо като заседнаха отново в хотелския ресторант... Абе, повторението е майка на знанието. А те са много ученолюбиви в тая насока...

В механата имаше оркестър и певици. Че като скочиха едни моми, заиграха хора. Оказаха се от ансамбъл „Росна китка“ — Сливен. Професионалистки в прекрасна област. Направо изнесоха програмата на заведението за тая вечер...

А на другата заран — неделя, ама жътва по туристически е — минахме по магазините, взех си месни специалитети (за мен и за малкия син), мед, козе сирене. Има и другаде — обаче, искахме да усетим още веднъж вкуса на планината. Поне за месищата — запомнящ се е...

Пък на закуска се изтърси племенникът. На спортен велосипед. Той яката тренира — за себе си. От Търново до Елена. Нищо сложно за

него — ходил е и до Бяла Слатина и обратно.

Таман имаше за закуска вкусни мекици. Свеж утринен въздух, мекици, сиренце, чай... Какво още му искаш...

И после раздялата. Обратно по пътищата.

Върнахме се. Синът чакаше с нетърпение да ни предаде кучето и да офейка с бебетата. Прекарали добре, докато ни няма. Малките отворили една 10-литрова бутилка с вода, излели я на пътеката и весело джапали в локвата, когато родителите ги усетили. Плюс още куп бели — нормално...

Викам на жена ми: „Ей, все едно седмица съм си почивал“, а тя — „Аз пък месец“. А хем дойде само за два дни...

Изобщо — намерите ли време, скрийте се от ламята на цивилизацията нейде далеч. Да няма хотели и кръчми, търговци и телевизия, интернета изключете, а телефона най-добре оставете у дома...

Място, където и свинската чума не може да стигне... Камо ли днешният ден...

Приятен отдих!

* * *

Таман ми подава вестникът жената от павилиона и ръката ѝ спира. После казва: „Ей ги пак...“.

Обръщам се. По главната се движат доста хора — десет часа е, лято, но веднага разпознавам за кого иде реч.

Двамка. Той и тя.

Черен циганин, на 60 най-малко, с гола глава и официален анцуг.

Бяла рускиня, нейде четиридесетака, развяваща буйна коса.

Лепнала се на мургавия, мляще го старателно...

И му шепне — ама така, че се чува чак до нас. Нейде двадесетина метра само.

„Хочу, хочу...“

Оня бърка в джобчето на анцуга, вади някакви пари и ѝ ги подава. Тя пак го мляще старателно...

Стоят...

И всички ги гледат.

От отсрещното кафене, минаващите майки, баби, лелки, дечица, забързани хора...

На витрините се виждат физиономиите на любопитните продавачки — най-после нещо да оживи скучния ден...

„Откато сложих вестниците минават... Може пет или шест пъти... И все му вика «Хачу», а той ѝ дава пари...“

Бе, чудя се, щом има пари — какво го е ударил на кърска любов? Или по-скоро — на булевардна?

Да иде, да си вземе стая в хотела... Не е като едно време — дето и с жена ти не те пускат в една стая...

Да иде — ама кой ще го види?

Така е на пирамидата на славата си. Всички любопитни на центъра — а то кой не е любопитен да види тоя идиот, даващ пари на... Ясно каква, защо да се лъжем?

Ще кажете — любов...

Любов, я...

Явно тая жена много, ама много обича парите — за да се мята като пъстърва на примамка върху черния и дърт циганин...

И тоя обича славата — поне както я разбира. Всички да го гледат.
И, както си представя — да му завиждат.

Макар, според мен, само един мой познат, кожен лекар, да
завижда. На колегата си, който ще поеме после пациента...

Лято...

Скука...

Провинциални забавления...

Като си нямаме протести...

* * *

Инна... Ама с две „н“-та, предупреждава ме моят приятел даскалът. Че иначе ще се разсърди. И тогава става страшно — като се намръщи, като се разреве... Може цял ден да не говори на човека, комуто се е обидила... А после пак да цъфне ярка усмивка, тип „от ухо до ухо, че и нататък“...

Инна е била негова ученичка. Сега е в 12 клас. И, разбира се, ще е абитуриентка. То кой не е абитуриент, кой не е завършил училище, кой не е получил тапия днес... Важното е да си минал 18-те и да те водят в училищния дневник.

Както Инна...

Макар тя да недоволства от някои порядки в училището. Както оня ден се оплакала на моя приятел. Просто се чудя дали да ви кажа за скандалния случай... Или да не ви разтревожвам нервите...

— Представяте ли си, господине, — казала му тя едно междучасие — госпожата по руски се сърдела, че ме няма в час. А аз вече втори път идвам тоя срок... Мигар е нормално това училище да започва толкова рано? Таман се прибера вкъщи — и трябва да тръгвам... Добре, че е мама — пали колата и ме докарва...

Да, де — опитал се да ѝ обясни моят приятел — има програма, има ред, има правилник...

Което предизвикало пълното недоумение в Инна...

Правилник? Това пък какво е?

И пак се усмихнала чаровно...

Тя си е чаровна. И момчетата го знаят. Даже един Владо я мъкнеше да се целуват по тоалетните още в осми клас. Голямо любов, голямо нещо — само ако не бяха тия лелки, дето все надничат ненавреме и после разправят насам-натам...

Но Владо е история... Минало...

Сега звездата е Ильо... Който вече е разбрал, че ще има честта да бъде кавалер на бала на Инна. Вярно, не ѝ е предлагал, не я е питал — тя го информирала...

Но така си е...

Както казва самата Инна — Ильо ще е мъжът на живота ѝ. Добър, кротък, послушен... И се оставя тя да го върти — кеф ѝ на малкото пръстче, кеф ѝ на палеца...

Ама има време...

Моят приятел — даскалът се пошегувал и попитал майка ѝ — готова ли е роклята? И най-важното — бяла ли ще е или засега с друг цвят...

Оказало се, че момичето обиколило цяла България, докато намери харесала ѝ се шивачка. В Асеновград... А роклята е хубава — цвят на праскова... Пак ще зяпат размекнати момчетата...

И не само те...

Инна си знае куп неща. Например, преди време решила да тренира източни бойни изкуства. В женска школа. Но бързо се отказала, когато след занятията, в банята, колежките ѝ почнали възхитено да подмятат туй-онуй...

Момичето няма нищо против тях, но си предпочита възхитените очи на Владовци, Ильовци, Митета... Нали има двадесет пръсти — поне двадесет може да върти, както си иска...

То затова и не може да прочете „Тютюн“... Кога? При такава сърдечна заетост... Пък и не я вълнува „Тютюн“ — тя не пуши...

Но си се носи като пушек по вълните на вятъра...

Леко, безгрижно, унесено...

Модерно дете...

* * *

Малкият син и снахата заминаха за Канада. На гости при брат му. И, естествено, оставиха бебетата при нас. На 15 месеца, близнаци, момче и момиче.

На помощ се притече жената на брат ми. Таман пенсионирана детска учителка. Дето се вика — професионалистка. Щото аз с младежи се занимавах 40 години, ама там е друго. Големи. От първия ден си изясняваме кой кум, кой сват, кой на булката брат... И натам е лесно. Прилагах системите на Макаренко, Шамаренко и Дървоненко. Не беше лесно, ама поне беше ясно.

Пък с бебетата...

Какво ти бъррят, защо реват, ти им говориш...

Синът ме предупреди — нещо харесат ли си, може да повтаряш каквото щеш, докопват го...

Само дето при мен не стана. Пробваха, де... Ама като скърцна — а гласът ми е силен, сражаващ (даже мацките падат по гръб като чуят) — като кажа „Ннне!“... И от третия път вече ме поглеждат, по погледа гадаят може ли, а отворя ли уста — дърпат се назад.

И, разбира се, всичко друго разрешавам. Така бързо установихме кой какво. Та при появата ми, веднага се мятат на врата ми, а сетне все някак си спазват правилата...

Ще речете — лесно ти е било...

Честно си признавам — трудно. Двама сина отгледах, ама бях на други години и в друга кондиция. Плюс това жена ми беше в отпуска и ги гледаше до детските ясли.

Да не се оплаквам. После...

Човек предполага, Господ разполага. В случая — бебетата...

Разбрахме се аз да карам нощни дежурство над бебетата. Барем съм свикнал. От 1991 до 1998 година работих И нощна охрана. Вечер отивам, сутрин се прибирам — направо на работа, следобед съм на строежа... Запълнено време, няма възможност за скука. И за сън...

Но оцелях...

Отворих след първата нощ очи към 10 часа. А бях ги склопил за малко само — в 8 часа. Два часа — не сън, а кошмар. Но уж почивка.

В което време с бебетата се занимаваха жената и снахата. Аз моето го отхвърлих нощя. Нищо ново — къси дремки, подскачания, сън на клипчета. Таман задремеш — няма и време да заспиш, някое врекне.

Наистина, признавам. Дърт съм за гледане на бебета. Мойте, казах ви, ги отгледах между 24 и 28 години. Таман в разцвета на силите. Сега... Ами, както вика комшията — половин човек съм вече. Макар според мен да съм 0,501. Все още...

Та даже философствам на тая тема. Гледам — разни близки живеят с тая или оная, даже котки заедно отглеждат, ама не се женят. А на 30 и кусур как се гледат деца? Физически и психически усилия трябва. Не е да вкараш мерцедеса в гаража и после гордо да се разкарваш с него. Други грижи се искат, други...

Е, споменах веднъж и за по-трудното. Умението да поемеш отговорност. Пред жената, пред децата. И пред себе си... Да кажеш — те, с тая жена ще живея поне оставащия живот. И ще се постарая наистина да живеем, а не да битуваме. Кое е много, много трудно...

Кухите надути приказки за свободата, вицовете за жените... Вървят — в компания. Истината е, че жени много, ама на теб ти трябва една. И децата — като част от вас.

Другото е самотно дърво. Без корен. Кое е става само за огрев...

И гордата уж самота. Която всъщност е страхливост. Страх да положиш подпис под взето от теб решение. Юридически и съжителството (ега ти термина!) е налагащо много изисквания, ама страхливецът се бои да поеме открито отговорност, пред хората...

Абе, поучавам, ама довечера пак ме чакат... Една нощ остава. Утре се прибират родителите им. И ще мога да попитам, сочейки телевизора: „Това какво е?“... Зор ще е нощеска... Но нашето поколение от зор не се стряска: изпитвания, изпити, учение, казарма, бригади, труд, отговорност навред, нашите бебета и деца... Устискахме! Та сега няма да издържим ли...

По-специално аз в тия бурни септемврийски нощи...

Накрая — малко разведряване. Нощни истории с бебета, полузадрямал дядка и тъмна стая...

Посреднощ. Момчето рева. Ставам, посягам инстинктивно, намирам биберон (пет са заредени), слагам го в устата му. На 15 месеца, ама жвака биберон. Малката рядко го взема, той премята биберона като фас.

И затова го знам къде е тоя пусти биберон. Всичко наслуки, както викаме в нашия край.

Обаче, той не лапа биберона. Не става, бе... Хм... Премеждам се, пъхам го — нещо запъва. Вглеждам се отблизо. Странна някаква уста...

Ами няма как да го ухапе. То било ухото му...

Интересно — как не се събуди при упоритите ми опити да сложа биберона в устата му през ухото...

Друга вечер. В един часа идва жена ми и ги храни — заспали, с някакво мляко. Взема едното, държи го, то мляска, после пак си спи...

Тая вечер решавам да помагам и вземам другото. Подавам му шишето. Мляска ли, мляска... Ама шишето не олеква. Вглеждам се —

напомням, пълен мрак е, през стъклото на вратата леко осветява лампата от коридора. А аз... Аз просто не съм свалил капака от шишето. И той, горкият, смуче ли, смуче... На сухо...

С две думи — не се сецат за родителите си. Поне досега не са ги споменавали, нито питали за тях.

Е, весело е. Сега...

Да оцелея и последната нощ...

* * *

Не знам защо, но се сетих за един филм — фентъзи. „Пътешествието на «Еднорога»“. Има и книга, за съжаление не съм я намерил.

Гледал съм го, но нещо ме накара пак да видя определени сцени. Пък се понесох по цялата история. Интересна, забавна, приятно разказана.

Само дето още в началото ме накара да се замисля. Главният герой излиза от колежа, буквално преследван от свой враг — при това различномислещ и канещ се да заеме деканския пост. След което да закрие преподаваната от професора дисциплина — посветена на митологията. Като се аргументира: „Трябва да се даде на студентите това, което може да им потрябва — отговори, научни факти“. И получава отговор: „Науката започва с въображението“...

Веднага разпознах в тоя декан нашенските „просветни“ чиновници — преди и сега. Тези, които искат „дуално“ образование, които изтласкват предмети като литература, математика, физика, история, география, биология нейде встрани и налагат ПРОФЕСИОНАЛНО образование. Което, впрочем, не е образование, а просто ОБУЧЕНИЕ. Простичка подготовка за занаятчийство — от програмиране до обуцарство и земеделие.

Още повече че литературата не е наука, а изкуство. Или го можеш, или... Заучаваш биографии и чужди мнения.

Математиката е вселена, в която професионалната основа са четирите основни действия, останалото е свобода и фантазия. Любимият ми пример — геометрията на Евклид и Лобачевски. Едната твърди, че успоредните прави не се пресичат НИКОГА, другата — че се ПРЕСИЧАТ в пространството. При това и двете са прави. Едновременно...

Аз, между другото, винаги съм предпочитал геометрията — особено стереометрията. Заради възможността да виждаш в двуизмерното триизмерно. И да съзираш през стените...

Но това е друга тема.

А историята, физиката, химията, биологията, географията — науки, които също дават възможност за фантазия. И мислене.

Премахнат ли ги, свият ли ги до някакви минимума — осакатяват предварително човека. И го затварят в един реален до материално-потребителски интерес живот. Живуркане...

Което българинът е формулирал презрително, но публиката, тълпата, гмежта го приема сериозно: „Апни си, пийни си — туй шти остане...“.

От прах се направен, на прах ще станеш — но междуременно би могъл да полетиш към звездите. Ако вдигнеш очи и ги погледнеш...

* * *

Отворих отново „Тай-пан“. Харесвам поредицата на Клавел. Най-вече „Шогун“, „Тай-пан“, „Цар Плъх“. И понякога ги препрочитам.

Ей го — и сега открих нещо, което съм пропуснал. Ами много герои, майсторски заплетен сюжет, хубави описания... И — все нещо минава покрай погледа ти.

Сега забелязах: „Струан наблюдаваше един сампан, закотвен недалеч от брега. Беше малка лодка с уютна каюта, изградена от тънки рогозки от тъкан ротанг, опънати върху бамбукови обръчи. Рибарят и семейството му бяха хокло — лодкари, които прекарваха целия си живот на вода и рядко, ако изобщо се случваше, слизаха на брега. Той можа да различи четирима възрастни и осем деца на сампана. Някои от бебетата бяха вързани с въже през кръста за лодката. Това бяха синовете. Дъщерите не ги завързваха, защото нямаха значение.“

Или: „Веднъж той се бе помъчил да ѝ обясни какво означава любов. Показа се, че в китайския език не съществува дума за английското понятие «любов»“...

Много, много показателно...

Книгата ми харесва. Главният герой неминуемо привлича читателя, кара го да му симпатизира. Е, и аз съм с него. Но не бих искал да приличам на него.

Просто Струан се бори постоянно, за да е първи. Винаги първи. С конкуренцията, с властта, с китайците, с късмета дори...

Смятам, че е по-трудна другата борба — със себе си. Там нямаш видим противник — освен ти самият. Нямаш видими знаци, маршрути, оценки...

Сам се контролираш, мотивираш, оценяваш...

И никога, ама никога не си първи.

Защото винаги виждаш напред още и още път...

Да, не говоря за нормалните хора. Които често са предволни от себе си. И смятат, че вина за неуспехите им носи някой друг. Жената, мъжът, децата, комшиите, чорбаджията, шефът, системата, целият свят барабар с космическите сили плюс сам Господ и дяволите...

Победата над околните е видима — заемаш видно място, получаваш видими награди, можеш да преброиш имуществото си, можеш да покажеш и докажеш постигнатото — дори само с пожелание за нещо. Каквото и да е. Ако е реалност — имаш го...

А борбата със себе си е вечна. Фаустовска. Търсене на нещо, което... Което не си формулирал, нямаш образ, нямаш пример — но усещаш, че си на прав път. Път, който не свършва. Дори със смъртта...

Но, все пак, героят ми е далечен и близък едновременно.

И книгата е хубава. Впрочем, както казах — цялата поредица на Клавел е много добра...

* * *

Минах и през един голям магазин. Фруктоза, чай, какао.

Гледам — до рафта стои момиченце и хленчори за натурален сок. А майка му обяснява, че вкъщи имат. Аз... Как да кажа — малко съм невъзпитан. И викам: „Извинете за намесата, но се радвайте, че иска сок. Като почне да иска уиски...“ Майката се засмя и взе кутията...

На пазара. Барака за яйца. Млада майка, момиченце върху раменете ѝ. Викам, докато чакам да се освободи мястото: „Така може цял ден да се разхождаш“. Майката: „А мен питате ли ме?“. Казвам: „Свиквайте! Вижда се, че отсега се е качило на главата ви“... Тя въздъхна през усмивка: „Вярно...“.

Хубави корнишони. Една лелка се чуди: „Да взема, ама трябва да се белят...“. Казвам ѝ: „Ама важното е, че са хубави. Я колко хубави жени има наоколо. Но и те трябва да се събл... Уф, какво щях да кажа...“.

Лелката — без чувство за хумор: „Ама не е правилно сравнението...“.

Съгласих се: „Така е. Някои сами...“.

И така я карам — веселяшката. Поне попадам на нормални хора...

* * *

Голямо междучасие. Повечето ученици са излезли. Аз хапвам на бюрото и зяпам. Две момичета са завъртели столовете, облегнали гръб в гръб и нещо въртят из ръцете. Десита — всяка поотделно е Десислава...

„Деси, какво правиш?“

Обяснява ми: „Ми, чатим си“...

Гръб до гръб... И си чатят...

„А защо не се завъртите и си говорете, гледайте се в очите? Не, че има какво да се види, де...“

Изненадани са. Странно предложение. И по-добре да не се обръщат — кой знае какво ще стане. През телефона — добрата комуникация...

* * *

Вземам торбичката с покупките и рестото. Продавачката казва: „И касовата бележка“...

Обяснявам ѝ — не вземам. Моят контрол е преди да избира стоката и по сметката. Не ща да си пълня джобовете с хартийки...

„Ами аз давам на всички — казва момичето. — Пък който иска...“

Хиля се неудържимо. Няма нужда от подтекст...

Момичето — хубавичко — ме гледа учудено. Не му казвам какво чух — да не се обиди...

* * *

Преди 30 години да се снабдиш с хубав вестник си беше проблем. Не, бе — имаше преса, но... „Работническо дело“, клониран под други заглавия.

И пак си беше проблем да намериш нещо свястно за четене. Един познат тогава си купуваше редовно запазени вестници. „Труд“ — 5 стотинки, „Младеж“ — 3 стотинки, „Поглед“, „Антени“ — той закръгля солидно сумичката и...

И той доволен, и продавачката. Обаче, времената се промениха.

Сега малцина купуват вестници. По-голямата част от публиката знае, че новините са казани „по телевизора“, останалите ги намират в интернет.

Та днес и продавачките дори са готови да продават вестника на костуема цена — само и само да хванат процента си.

Поради което аз не си давам зора да ставам рано, че да ходя за вестници. Пазят ми ги, минавам по обяд и ги вземам.

Е, има и интернет, ама дружко си е да се опънеш на кревата и разтвориш хартиеното издание. С монитор е много неудобно — не пробвайте.

Но тия дни продавачката ми каза, че нещо не е добре, та заместничка щяла да има. И я предупредила кому какви вестници да оставя.

Защото постоянният клиент е дар Божии — сигурен платец.

Обаче новата... „Оооо, тя ми каза нещо, ама забравих... Ами ще идвате рано и ще ги вземате...“

Туй то! Разбира се, веднага отрязах — при тая повече няма да се ходи! Има и по-близки пунктове.

Аз плащам — тя обслужва. А се кани да ме командва кога и как да купувам? Остава да каже и кое...

30 години минаха от времето, когато продавачите бяха малки господарчета в магазините. И хората се чудеха как да спечелят благоволенията им — нищо, че плащаха с парите си.

Е, трябва да отбележа, че се понаучиха вече търговците. Особено в големите магазини — ведри, усмихнати, питащи какво е нужно и

готови веднага да го намерят.

Защото разбраха — техните заплати идват от клиента. И е много важно как го обслужват. Работа — не лакейство!

Но все още се намират хора, застинали в миналото. И смятащи, че е нормална оная ненормалност.

Поради което по-проклетите (а може би — по-модерно мислещи?) клиенти се научиха: не е добро обслужването — я да видим собственика! И — повече от тук не купуваме. Плюс антиреклама на магазина.

Както и да е, минах седмица по-късно край пункта за вестници и видях оригиналната продавачка.

Хич не оздравяла, но на работа. Щото иначе — две седмици отсъствие и закъсал семеен бюджет. Капитализмът бързо оздравява болните и още по-бързо мори здравите.

С нея пък друга история. Пак поучителна.

Та ми казва жената как ѝ станало лошо, как паднала пред бараката, извикали сина ѝ, вмъкнали я вътре — да не лежи на пътя, извикали „Бърза помощ“.

Двете добри момчета, дето ѝ помогнали — ученици от близкия техникум — бая време звънели... Докато дошла линейката.

Откарали я. А там попаднала на своя позната.

И чула от нея констатация: „Добре, че си припаднала. Иначе нямаше да пратят линейка!“. Плюс съвет: „Стане ли ти зле — направо лягай! Иначе...“.

Даааа...

Разбирам — няма пари за гориво, няма достатъчно коли, няма хора за мизерните заплати... И се подбира къде да се изпрати помощ.

Обаче — когато тая помощ е нужна? Толкова нужна, че понякога катафалката изпреварва линейката?

Затова — припадайте!

Почувствате ли се зле, видите ли зор, схванете ли, че не е време да се пишете герои — припадайте!

Ако искате шанс за помощ.

Не казвам помощ, а — шанс...

Все е нещо.

* * *

Станах вчера с идеята да не ходя никъде. Ей така — да си почина. Обаче се сетих — излиза „Меридиан мач“ с приложение за юбилея на „Левски“.

Бях поръчал на продавачката да ми запази два броя — един за младеж-левскар. Обещах му го.

Та рекох си — я да изляза, да взема вестниците, имам горчив опит от едно време.

Тогава пресата не беше като днешната. „Народен спорт“ в понеделник, сряда и събота, „Старт“ във вторник, „Футбол“ в сряда и... И понякога „Спорт-тото“ — вторник.

Други спортни издания нямаше...

Та като ученици един бягаше от час, останалите го прикривахме — да чака на опашка, да вземе вестник.

Като студент съм излизал в пет часа от квартирата, застопорявал съм се до техникума на ъгъла на „Опълченска“ и „Стамболийски“. Кое то ми осигуряваше вестник. Десет минути след пристигането на колата, вестници нямаше...

А „Старт“ чаках в 14 часа, близо до печатницата, на ъгъла на „Дондуков“, срещу Операта. Там се появяваше най-рано...

После ми пазеха вестниците. Струват, примерно, 20 стотинки, оставяш 40 и готово. Пазят ти ги...

Но и при битпазарната икономика се случва да търсиш. Например, след важен мач. Обаче, нещо напоследък замря търсенето. Както казва продавачката — а тя е точно пред кулинарно СПТУ — учениците не четат, камо ли да купуват. А възрастните пестят. Насилствено...

Та ми даде жената вестниците с книжките. Малко семпли издания, евтинки... Но пак добре...

И гледам — отпред наредени вестници. Още. В десет заранта е пълно със спортни издания. Няма любители...

А помня едно време...

Цяла седмица обсъждахме кръга в А група. Всички мачове. Знаехме наизуст играчите в 16-е отбора. То тогава и не беше такава

пазарна каша. Нови играчи влизаха в отборите на полусезона. И се обсъждаха качествата им, а не кой колко получавал и колко струвал...

Обсъждахме мачовете.

Обсъждахме играчите — като качества, не като скандали.

Обсъждахме всичко, свързано със спорта.

И спортувахме...

В салона и на двора — в час човек на пейката не седеше. Камо ли да се появи с панталон и обувки.

След часовете — на игрището, по улиците, на градския стадион и тревните площи наоколо му, на поляните в Лесопарка и Агиното бранище...

Пък за мачовете — да не говоря.

Помня как за световното през 1966 година изнесоха единствения телевизор на нашата улица и мъжете се наредиха пред него — с касите бира и чиниите с кебапчета под ръка.

А ние — дечурлигата, бяхме изтикани назад.

Само дето аз се възкачих върху портата, взех театралния бинокъл на баща ми и, понеже бяхме точно срещу комшията с телевизора, цялото първенство изгледах от ложата...

Е, малко се позарадвах, когато чух, че тържеството за юбилея на „Левски“ ще е посетено от 40 000 души...

Имам честта да съм бил на най-посещаваните мачове у нас — „Левски“ — „Аякс“, „Левски“ — „Барселона“, ЦСКА — „Аякс“, България — Англия...

Та се и сецам как през 1974 година на мача с „Пирин“ — току-що влязъл в групата, на „Герена“ имаше 40 000 човека...

Както сега, на мача с „Лацио“...

Но и това ме радва, все пак...

Все е файда...

И — честит юбилей на всички левскарите!

Да, стотната годишнина е осрана...

Но столетието не се състои от една година, нали?

Има защо да се поздравим, зарадваме, припомним, почерпим...

САМО „ЛЕВСКИ“!

* * *

Често си мисля за ролята на историците в историята. Как я създават. И манипулират. А често и откровено лъжат.

В името на личната изгода.

„Ричард III“... Шекспир е написал гениална пиеса за комплексаря и отмъщението му към света. Както и за неминуемата справедливост.

Обаче... Още от портретите на Ричард се вижда, че не е гърбав.

Което би трябвало да накара публиката да се усъмни и запита — а останалото дали е истина?

Не по-коварен, хищен и жесток от времето и средата си. Да не забравяме — води се гражданска война, между Червената и Бялата роза.

Ричард губи. След време на престола застава внучката на победителя. И драматургът Шекспир пише за лошия повален враг.

Отделен проблем е, че има определено индикации — двамата принцове са били живи дори след вземането на властта от Хенри Боклерк. И май са убити, за да не застават на пътя му.

И хептен отделен е, че този зъл, страхлив, подъл човек — както е описан в трагедията — е последният английски крал, загинал на бойното поле. В сражение. Доблестно устоявайки на врага и на предалите го уж приближени.

Така идват куп въпроси и за Нерон. Отдавна е ясно, че легендата как подпалил Рим да се вдъхновява е измислица. Но въздействаща измислица — пък и полезна за всякакви автори.

Освен писанията на историци, живели при наследниците му, други документи няма оцелели.

А историците... Абе, може да засегна някого, но ще кажа: историята е проститутка. Който ѝ плаща — него обслужва.

Въпросът за нас е — как да четем по-внимателно, по-критично, да не се вдаваме в гонитба на „митове“, а да се опитваме почти обективно да намерим истината.

Тя е там — пак в тия истории. Но — скрита.

А вчера беше 9 юни.

Денят, в който благородните демократи не издържат селската тирания, логично и оправдано се вдигат на бунт, свалят правителството, отрязват главата на премиера, избиват куп посмели да се съпротивяват на демокрацията...

Така би прозвучало по модерному отбелязването на тази дата.

Незаконно взелите властта изведнъж се оказват законни управляващи. С един подпис на инспирирания преврата лисугер Борис III.

Да, Стамболийски се е превръщал постепенно в тиран. Да, селската партия се е издънвала полека-лека. Да, имало е недоволни...

Но — законно избрания премиер да заколиш??? И да обясняваш, че е в името на демокрацията???

Субективната оценка да превърнеш в обективно погазване на закона и морала? Под предлог, че СПОРЕД ТЕБ другият ги газил?

Къде е народната дума? Къде е народният избор?

Един от разбунтувалите се срещу преврата земеделци — Петко Енев — на процеса срещу му, заявява: „Защо господин Цанков да има право да извършва преврат, а Петко Енев да не може?“.

Страшен въпрос. Тъй като показва хаоса, в който ще попадне държавата, ако народната дума отстъпи на целесъобразността на нечии лични виждания.

Съдът го освобождава (което не пречи през 25-а година да си го довършат).

Но остава проблемът — историята учи, че никой не се учи от историята. А тя на какво ни учи?

* * *

Не знам защо, ама ми хрумна да надникна пак в „Чингис хан“ на Ян. И се зачетох за битката при Калка.

Битка, която е почти непозната на запад. Първи сблъсък в монголите. През 1223 година Чингис хан изпраща Субедей и Джебе (тази транскрипция приех, макар че и други има) по дирите на Хорезъмския шах. Те разбират, че шахът е умрял, но продължават. Целта им е Последното мори, както Чингис хан е формулирал заповедта.

И при река Калка в края на май се сблъскват с руснаците. В битката участват и половци — кумани, печенези и какви ли още не степни племена. Които са хем фигуранти, хем внасят хаос...

Срещу монголите излизат руските князе. Описанието им в летописите е направо като легенда — високи, стройни, силни, смели.

А монголите ги води Субедей — възрастен вече, с дясна ръка посечена още в младостта, свита, неподвижна, леко накуцващ, дебел. И Джебе — неговият помощник, сух, висок, името му означава стрела.

От едната страна са руските полкове — според летописите са 100 000 души. Да речем, че е преувеличено, наполовина да са — огромна войска за това време.

Двата тумена са около 20 000 души.

Русите са разбити. Почти всички полягат в полето при река Калка и по пътя към родните си градове. Много князе загиват в бой (сред тях легендарните витязи Добрина Никитич и Альоша Попович), други са пленени и умират, смачкани под платформата, върху която монголите празнуват...

Заинтересува ме нещо сега. И тръгнах — в интернет, няколко исторически изследвания, дори художествена литература (Като оставим Ян, останалите са гола вода).

И видях — монголите са два тумена, с един вожд, с помощник, с командири на хилядните и стотните, та чак до десетките. Които части са с почти еднакви дрехи, конете почти едноцветни.

Така в боя общият началник ръководи — без да търси подвизи, както руските князе. На бойното поле се сражават стотниците и десетниците от командния състав. (Когато 16 години по-късно при Москва убиват най-малкия син на Чингис хан — Кюлкан, имало е жестоки наказания за допусналите появата му в боя).

Русите се бият по полкове — всеки за себе си. Едни пресичат реката и, смачквайки монголските разузнавачи, се увличат в преследване. Класически капан...

Други остават на десния бряг, наблюдават битката, а после три дни се отбраняват сами.

Всеки за себе си...

А историята учи... Не само, че никой не се учи от историята.

Върнах се в нашето време.

Един кара джип и раздава от прозорчето пари. Да го видят...

И насочват средства към селища, управлявани от неговата партия. Както други са подкрепяли кметове от своята партия.

София е едно, провинцията друго. Даже столичани се оплакват, че са обкръжени от някаква си България. А Пловдив е едно, Варна друго, Малко Търново трето, Димово, Джебел, Тулово...

Спасявай се по единично!

Историята учи...

Ако има кой да се учи...

* * *

А има кой да се учи...

И го доказват прадедите ни. Примерът е от историята на онези, които създават Волжско-Камска България. По чиято столица Болгар е прекръстена река Волга, дотогава Итил.

Волските българи.

И действието пак се развива през 1223 година. Само че септември.

Субедей повежда победните си войски обратно към Монголия. Пристигнала е запад от Чнгис хан — разузнаването е завършило, да се връщат.

Пътем монголите решават да нападнат богатите българи. За грабеж, разбира се — не разнасят цивилизация, още завоевателите не умеят да лъжат, както по-късно. Когато Испания, Великобритания, Германия, Франция, САЩ разтягат лъжите за цивилизацията и цивилизационния избор на аборигените...

Хан Габдула Челбир провежда основателно разузнаване и разбира с кого си има работа. Затова българите се подготвят старателно.

Монголите са следени от наблюдатели, знае се всяка тяхна стъпка, подготвят се за посрещането им.

И ето — монголите виждат първите българи, нападат ги. И ги разбиват. Българите побягват. Монголите след тях.

До завоя на Волга, където между реката и Жигульовските възвишения е подготвен капан. Укрепления, скрити войски, на всяка крачка ями...

От монголите — нараснали с изпратените от Чингис хан войници до 50 000, са пленени само 4 000, другите са избити. Субедей и Джебе успяват да избягат с охраната си.

По нареждане на Чингис хан пленените са заменени с 4 000 овни, та затова тая битка я наричат още „Овча“.

Победата се дължи на единното командване, на предвиждането и планирането, на стриктното изпълнение на замисленото.

И, разбира се — на смелостта и себеотрицанието на българите.

Само че — храбри са били и русите. Но липсата на организация, егоизмът, желанието да се изпъкне, неумението да се мисли перспективно...

Друг въпрос е, че след 15 години Бату хан (Батий) идва целенасочено тук и съзнателно заповядва изстребване на българите. Загиват могъщите градове, бягат надалеч спасилите се. А след това названието „татари“ — от „тартари“, хора от Ада, минава върху нашите деди.

Но това е само название, историята показва друго...

* * *

Смятаме, че в древния свят царят е бил неограничен деспот. Особено в Близкия Изток — Асирия и Вавилон. Всъщност, царят — по наследство — е бил най-вече първожрец. Градовете държави са били управлявани от Съвети на града, а с финансите се занимавал касиер, определян всяка година с избори.

Самият цар се е пречиствал всяка година. Свалял царските дрехи, оставял вместо себе си свой избраник и се движел из града като всеки обикновен човек. Можело — и го правили — да бъде укоряван, критикуван, заплюван, осмиван. Безнаказано!

На другия ден поемал пак властта — вече пречистен, „нов човек“... Бз никакви последствия спрямо вчерашните му ругатели.

Имал и правото да изпраца друг вместо себе си. И понякога царете го правели, но винаги под страха от боговете.

Защото един от вавилонските царе направил така. Изпратил градинаря си да обира хорското недоволство, а сам останал в двореца. Обаче, пирувайки, се задавил и... Умрял!

На другия ден градинарят седнал на трона. И управлявал не по-зле от предтечата си...

А наследниците му се замислили дали да рискуват, знаейки как боговете наказват хитреците...

* * *

На екрана — столетница. Държелива баба, с нормален външен вид. Да ѝ дадеш, така — осемдесет години най-много. Младичка...

Питат я как е стигнала до 100...

„С много труд. И да внимаваш с кого говориш и какво говориш. Да не спориш...“

Вариант на „Преклонена главичка...“

Иначе беше разбрала нещо от модерния живот — „Партиите разделят хората“...

Най-после взеха и българите да се усещат. Защото партиите НЕ обединяват. „Партия“ означава част. Част от хората, обединени в защита на своите интереси. И, разбира се — срещу интересите на другите.

Защото своето си е най-важно, твоята риза е най-близо до тялото...

Барем на сто се е усетила жената...

Но останалите — дали ще го доживеят...

* * *

Павилион. Отпред — сред рекламите — табло. „Пушенето убива!“.

Човек си купува нещо и мърмори:

— И тоя плакат лъже... Аз колко го черпих шефа с цигари, пък още е живо говедото...

* * *

Говорим си с млад учител. Възмущава се. Бил на някакъв курс, където им втълпявали, че в клас трябва да са по-разкрепостени, да я

карат по-леко, с повече разтоварване (от какво?) на учениците, по-атрактивно...

— Абе, аз да не работя в цирка? Има куп изисквания, има цели, задачи... После проверки, контролни входящи и изходящи, матури... И да забавлявам учениците...

Опитвам се да го насоча:

— Бил си в цирка, нали? Сети се как минава един номер. Да речем — жонгльор. Излиза, вика асистентката, взема чиния, върти я на пръчка, после втора, трета... И накрая върти куп чинии. Явно може да започне с пет-шест въртящи се, но не бърза. Хем загрева, хем настройва публиката...

Отговаря ми:

— Така е... Но публиката зяпа и ръкопляска. А от мен искат тая публика също да върти — поне една чиния. Кое то не става само с гледане и атракция...

И е прав, и не е...

Може да се получи съчетание между обучение и настроение. Може... Но — първо — трудно. Второ — ако има две страни в процеса. Трето — времето. Минути за куп административни дейности, за проверки за нови знания, за затвърждаване, за... Абе, да признаем — и за усмиряване.

Кое то става. Обаче изисква опит. Много опит. А младите нямат този опит. Възрастните са вече изморени...

Иначе — на хартия звучи добре. Повече атрактивност. Учителят по география с клоунски нос, въртящ обръчи с крака и премятащ се през глава...

Добре, че не са се сетили чиновниците от МОН...

* * *

Рекох да си извъртя едни сармички. И, разбира се — трябва кайма като основа. Отидох в магазина, премериха ми я, платих, прибрах рестото. Продавачката разговаряше с една позната. За почивка от седмица, къде да отиде, как да я изкара.

Намесих се и препоръчах Балкана — Елена, Дряново, Трявна, Тетевен... Заприказвахме се...

А после си тръгнах...

На заранта пак отидох. Продавачката отвори хладилника и извади каймата.

— Остават още четири забравени пакета — каза ми. — Друг път е имало по два, че и три, ама пет за един ден...

Мани, мани... Хептен изкукуригвам... Пак добре, че не съм само аз...

Но беше от полза, все пак. Взех два пакета с воденички и сърца. Стават като идеален пълнеж — де на пиле, де на руло. Накълцват се и със съответните подправки...

А жената почерпих с кафе...

* * *

Преди седем години...

Умря котаракът ни. Не беше стар, но внезапно нещо с бъбреците и...

Както и да е!

А вкъщи стана едно тихооооо...

И жена ми хич я няма, аз не съм в настроение...

Попитах познати дечурлига, едно ми каза, че някаква нейна позната имала котенца. И се чудела де да ги дене.

Как де?

Обадих се по джиясема, питам я. Да, ще ми даде едното. А има ли месец — не е хубаво да се взема коте преди 4–6 седмици? Има.

Вземам такси, отивам в крайния квартал.

Чака ме едно момиче — нейде втори курс от СПТУ по съблекло и шибачество (официално по облекло и шивачество, но просто ярко неинтелектуалната му физиономия...).

И държи в ръце малко — като мишле, сляпо коте. Колкото шепа...

Абе, моме, това е най-много на две седмици — те след втората почват да проглеждат...

А, ама то и без това ще го изхвърлят, че...

Не питах какво е по пол, нищо. Грабнах го и се метнах в таксито. Щото ми се щеше такъв шамар да завъртя на тая пикла...

Право във ветеринарната. Имам там една позната — Иринка. Взе го, прегледа, каза, че е женско, даде ми куп витамини, подхранки, биберонче.

Занесох го, звъня, подавам го на жена ми, а оная се дърпа. Помислила, че е мишка...

Измихме, излъскахме го, стоплих мляко и с пипетата го нахраних. Беше малко дори за биберончето.

Та известно време с пипета го поих — то затова ме взема за мама ли, кой знае, после с биберончета. И като тръгнаха зъбите, взе да ги гризка, та през ден търсехме биберони като за него.

После му поднасяхме млякото в съдинка, сетне натопихме гранули, сега сама ги гризка.

Ама се научи да ме дърпа сутрин и да я вода до яденето. И през деня го прави. Лежи, гледа ме, като стана — скача, врътка задника, измърква и тръгва към яденето, озъртайки се дали я следвам.

Само почна да се облизва, да ходи в тоалетната, да рови...

Но най-напред я масажирах по коремчето — така правят котките с малките. За стимулиране на стомахчето и за дрискането.

Та и сега — хапва си, почеша ѝ корема, тя извие гръб и не спира да лапа. Всъщност, котките много пазят корема — слабото място. Но коконата дава да я чеша, няма страх. Нали е свикнала от малка...

Първите дни беше... Къде да го сложиш — сляпо, ама напористо? И му нагласихме базата в една пластмасова кофа от боя — чиста, изстъргана, разбира се.

Памперс вътре сложихме.

Първата сутрин гледаме — осрана до ушите. Измихме я, изсусихме, пак я сложихме на топло вътре. След час — изпълзяла...

Височината на кофата 40 сантиметра, гладка... А нашата се измъкнала...

Мани, мани...

Сложихме капак.

Но след два дни го премести и пак навън...

Пъргава — акробатка!

Добре поне, че по пердетата не се катери.

Но иначе — навсякъде другаде.

Диванът сме го отписали, а едната спалня е затворена за нея. Поне едно място за гости да има.

На втората седмица я изведохме да види балкона — чист въздух. Нашият балкон е някъде десет квадрата. Не искам да го остъклявам, на шестия етаж е, хубава тераса.

Да, но от тогава с нея винаги има човек на балкона. Под око е.

Защото веднага, ама веднага, се метна на парапета. И взе да зяпа надолу...

Шести етаж, а на тая не ѝ пука!

Направи го няколко пъти. И, както казах, е под надзор.

В момента е дълга към метър — без опашката, грамадна, пъргава, бърза, хищна, хитра, тежка, мързелива...

Много е грамадна на вид, а е светкавица. На барплота има нейни следи. Тоя барплат аз го зидах от тухли, замазан е, боядисан. Та на метър височина от пода има нейни следи. Де се боядисала — не знам, ама претичала хоризонтално на три метра дължина.

Често съм я виждал да тича така по стената — вертикално. Как се задържа, защо... Не казва.

А, като я хванат дяволите — прави кросове из двете спални, хола, трапезарията, кухнята... В коридора пътеките са на руло навити. Бори се с нещо там, дърпа, къса, върти...

От малка я тренирам в борба — не й давам мира, все се сражаваме. Котките имат своя тактика. Лягат по гръб, предлагат уж беззащитно коремче, после хващат с предните лапи противника, а със задните го изкормват.

По ръцете ми е пълно с белези — не само от нея, и предните котки си оставиха подписите, но се боричкаме.

Особено като напърчи опашка, разроши я, застане настрани (става по-голяма видимо), вземе да съска...

Гостите...

Ами като дойдат гости, прибираме я в хола под арест.

Напада!

Съска, хапе, стрелка се...

Имам усещането, че се бои — страхлива е. Малко чужди хора е виждала, за нея са непознати, врагове.

Признава само мен и жена ми.

Обича да се пребори с мен, да хване ръката ми и да я облизва. Сутрин често заляга над нас и почва да ни вчесва с език. Най-вече жена ми — по определени причини.

Обича да лежи в краката й. Обаче е тарикатка. Зиме се пъха под юргана при мен, защото жена ми много се върти, а аз спя като мумия. И се топли, хитрушата.

Исках да я кръстим Мира — на името на една заица, която имах нейде в десети клас. Ходеше подире ми, влизаше в стаята и лежеше в краката ми, докато четях.

Но жена ми я прекръсти на Марийка.

Много е красива. Абсолютно тигрова е — якето й е супер маскировъчно и елегантно. Впрочем, тя лежи до заглавието на блога.

Така...

Сега отивам да видя къде се е свряла да спи. Защото обича да използва целия апартамент. Най-много — където съм седял или спал. И що пъти съм я свалял от тоя стол пред компютъра...

В жегата се беше настанила в тоалетната — на плочките, тихо, спокойно...

Е, засега толкова...

* * *

Виждам познат. Който започва да ми се оплаква, че иде зима, пък става студено, а той почнал работа в енерго някакво, та сега ще има да го продухват ветрищата по трасето...

— Спокойно — успокоявам го — Всички се оплакват от работата си. Даже тия, дето съчетават приятното с полезното, кефа с парите. Магистралките...

Пък той се чуди дали вижда обида в сравнението или е просто смях...

* * *

Седим си с моя приятел даскала, пием си чайчета, гледаме раздвижилия се под топлите слънчеви лъчи свят.

Спира пред масичката млада жена — така, трийсет и нещо, поздравява.

Моят приятел я кани при нас.

Бивша негова ученичка, сега учителка.

Не, не е учителка — поправя го тя.

Дошла в училището им бивша шефка на инспектората, веднага й уредили норматив часове, на дотогавашната титулярка предложили половин програма.

И заплата 270 лева!

Кое то я накарало да напусне.

Та сега получавала 320 лева от бюро по труда.

И свободен ден.

Търсела си работа.

Каквато и да е.

Все още е млада, влиза в сектора на възрастовите търсения.

Но...

Но няма да се върне в училище!

Не само нейното — в училището изобщо.

Защото чак сега — когато се оказала извън него, разбрала колко свободно, спокойно и за себе си може да живее човек.

Да, да — проблемите са налице.

Парите не стигат.

Несигурността е все по-натежаваща.

Къщата, която строят, е незавършена...

Обаче... свобода!

Без нерви!

Без отговорност за безотговорните.

Без да си център на всякакви упреци за всичко.

Намерила си някаква работа — неофициално. Казано директно — в сивата икономика.

8–10 часа труд. И толкова!

Никакви странични задължения. Най-вече свързани с нерви и напрежение.

Да преглежда писмени работи? Което за лаиците е лесна работа?

И да четете всякакви почерци, да се дразни от полуграмотността или грубите грешки, да подчертава, да напомня, да обяснява...

Пак? И пак? И пак?

Да, бе!

Търси си официална работа. Но — не в училище!!!

Твърдо!

Млада е, има десет години опит, интелигентна — обаче не желае да бъде учителка.

Както и други колеги (бивши!) нейни.

Децата?

Да, интересно ѝ е било, но...

Но да се жертва в името на думи, когато всички рискуват в името на парите?

Има си знания, има си умения, има си културни навици.

На нея ѝ стигат.

А за децата — да се позамислят родители, политици, общество.

Защото — най-важното! — безсмислена е саможертвата в името на неоценяеми сега ценности.

Пазар?

Е, приема пазара. И ще живее според него.

Изпростяването на народа?

С мъжа си вече уреждат заминаване. С децата. А каквото стане тук...

И си тръгна.

Моят приятел каза, че съжалявал отдавна, задето подкрепял и насърчавал умни деца да поемат учителския път.

Вече не изказвал мнение.

Не желае да го упрекват.

Или да изглежда палач, хвърлящ свестни деца в огъня на общественото безразличие и дори омраза.

А аз се сетих, че онзи ден разговарях с младеж от 69 набор, комшийче.

Върнал се беше от Германия.

И чакаше щерка му да завърши учебната година. Като междувременно я водеше на курсове по немски.

Ясно защо.

Не плъховете бягат. А нормалните млади се спасяват от плъховете на държавното кормило.

* * *

Излизам от входа и срещам една позната. Носи в ръце кастронче, от някогашните, дето им викаха и сефери — за пренасяне на храна.

А тя ми обяснява. Приготвила бобец, натурален, та го отнася на баща си. Пенсиониран полковник, беше някакъв общински шеф. И най-сериозно ми казва — „Трябва! Горкият, няколко дни вече на печени пържолки кара, няма кой да му сготви“...

И се подхилих, вътрешно, и едва се сдържах да не поднеса съжаленията си към горкия номенклатурчик, принуден да оцелява само с мръвки...

Абе...

* * *

Разболя се жената, от която купувам вестниците. Разболя се, отиде във Варна, сложили й стенд, изкара болнични доста...

Преди да замине, представи ме на заместничката. Оная имаше вече списък на редовните купувачи — с отбелязано кой какво взема всеки ден. Съответно — запазено...

Минах на другия ден рано, взех вестника.

Спортен, защото в него има портрети на играчи на „Левски“ — малко юбилейно мероприятие, в чест на стогодишнината. Чета, спомням си — за времето, когато имаше футболисти, а не... Добре, добре... Няма да употребявам мръсни уж думи...

И оставих пари за два дни — ако се забавя, да не затруднявам жената при отчитането. Тя пази вестниците — вече са и платени... Пък аз не чета никакви новини, статиите-портрети може и да почакаат.

Така се случи, че на другия ден отидох, но нея я нямаше. Само някакъв пенсионер. Който претърси павилиона, обаче не намери нищо.

Викам си — сигурно ги е сложила някъде, няма проблем, ще ги взема.

На следващия ден — пак я няма. Старецът пак нищо не знае.

Не оставих пари. Намерих си другаде вестника.

На третия ден минавам. А тя ми предлага новия брой. Казах й, че вече вземам от друго място.

Беше искрено поразена... Ама защо? Тя оставила вестниците, но нещо станало, та...

Ни вестници, ни парите ми връща. Да, 1,20 лева — дребна работа, но е въпрос до принципа.

Казах й го, а тя даже се обиди...

Еее, за някакъв 1,20 лева ли съм... Що се излагам...

Извинете, ще съм искрен.

Теглих й една...

И заминах...

Тия дни видях, че титулярката се върнала. Пак ми пази пресата, всичко е наред, проблеми няма...

Дето се вика — до хората е...

* * *

Първото, което видях в Бяла Слатина, беше пързалката. Ледена пързалка. Опната на градския площад. Ограда, висока около метър, зад нея заледено пространство — нейде седем-осем на четиридесетина метра. Агрегат — неспирно бучащ. И деца. Много деца. Имаше и възрастни, но повечето наблюдаваха за пързящите се, а някои дори припкаха по леда и подкрепяха хлъзгащото се поколение.

Градът е малък. Подобни пързалки има при нас — на тенискортовете ги опват зиме. Но не мислех, че и в Бяла Слатина ще има. А то — втора зима подред. Със запалването на елхата, открили и пързалката.

Деца до седем години безплатно, големите по левче, възрастните пет лева...

Предполагам — защото възрастните са по-чупливи и по-трудно се вдигат от леда.

Но възрастни, както отбелязах, нямаше. Може би вечер се появяват някои от трудовата младеж, както викахме едно време...

Както и да е — хубаво е присъствието на пързалката...

* * *

Вървах си мирно и тихо, никого не закачах, с нищо не предизвиквах никого...

И — удар от черните небеса. Далечният ми първи братовчед...

Видял ме от кабинета си в старото читалище и решил, че трябва да ме види... Ама Провидението не си гледа работата и ме наказва. Защо?

„С какво се занимаваш? — пита. — Не ми казвай за писане, знаеш, че книгите ти не чета...“

„Е — отговорих му в този стил, — те книгите са за интелигентни хора. Пък и трябва да се научиш да четеш. Не е много трудно...“

Възмути се: „Знам да чета...“

„Знаеш азбуката — пояснявам му. — А да четеш е изкуство и труд едновременно. Иска се и база — акъл...“

Смени темата, разбра, че на тоя хлъзгав терен е слаб. Похвали се — бил началник на бюро по труда. Изненадах се — „Че кога си работил, та знаеш какво е труд?“...

Гордо ми изясни: „Прав си! Аз винаги съм бил голям началник, това ми е работата“...

„Илчо, винаги си бил провинциален дребен чиновник. Но — карай, помпай балона на самочувствието...“

Тук нормален човек щеше да изчезне — дори разсърден. Обаче, на него му се искаше да ме смачка с висоокото си положение...

„Тая година съм раздал 800 000 лева, догодина ще раздам 2 милиона...“

„Браво! — викам му. — Сигурно си продал къщата тук, оная в Търнак, че и ниви някои... Иначе отде ще вземеш толкова пари за раздаване...“

„Не разбираш! Това са пари от бюджета и аз...“

„Аха! Схванах! Чужди пари раздаваш. С чужда пита помен правиш... Впрочем, да погледнем сериозно — ни като фукльо, ни като подигравчия. Ако тези пари ги раздаваш на заслужаващи помощ хора — каква е заслугата ти? Просто изпълнител си на закона. Ако ги раздаваш на незаслужаващи, по твой избор — това му викат корупция.

Кражба... Та — какви са ти заслугите на голям началник в малкия град?“

Отказа се. Но продължи агресивно: „Пък мини да те видя. Ей в оня кабинет съм“...

Кимнах неангажирано. Той продължи: „Но си е въпрос на желание“...

Обърнах се и казах: „Именно!“ ...

* * *

Нали съм си цапнат в главата и устата, все на веселба ме избива. Влизам в магазин за плодове и зеленчуци. Питам: „Имате ли женско питие?“. И пояснявам — „Чили сос“.

Едната се смее, другата вика: „Че това люто ли е? Аз предпочитам по-люто!“.

Само изхъмквам с намек, първата усеща и още повече се смее. Втората също се усеща: „Ама не съм чак толкова люта“...

* * *

Сутринта. Минавам по главната. Гледам — леля Нада. Нада — в нашенския говор не е някаква си Надя.

„Добрутро“ — викам.

Тя ме заглежда: „Ти кой беше? Христо ли?“.

Пояснявам й: „Гошо! Христо Манчев е в София.“...

Тя се мъчи да се сети...

А пролетта пак ме спря. Нейният ареал е центърът. Макар в Бяла Слатина всичко да е център.

Разпитва ме, припомня ми някои неща — с дъщеря й сме съученици...

Сега...

Не помни... И едва се придвижва с бастуна. Но не изоставя ареала си. Обикаля, наглежда кой кога отваря магазина или офиса. Макар да е неделя...

Дълг пред обществото, предполагам...

В понеделника пак минах от там. И чувам от прозореца: „Здравей, съученика на Валя!“.

Отговорих. И се зарадвах — все нещо е запомнила...

* * *

Обади се братовчедът. Отивал да си купи обувки. Имал едни нови, с тях гаранционна карта, в която пишело — гаранция един месец.

И честни производители били. За един месец се скапали обувките...

Та си поприказвахме. Нали и вуйна — майка му, вече издиша, има какво да си разправяме. Със смях, че иначе е на плач.

Дошли им гости. Двама — единият тъстът му. Хапнали, ама било някак си тегаво, тъстът се сетил за смъртта на баща си (?) и...

Абе, тръгнали си гостите. И братовчедът рекъл: „С тия на маса да не сядаш“. А майка му попитала: „Тия двамата ли?“...

След което го упрекнала, че от година не я е водил на лекар. Той извадил документацията, показал ѝ, а тя само: „Е, ми хубаво... Забравила съм“...

Ей, не ща да остарявам...

По-добре да викат: „Язык, че рано си отиде“, вместо „Абе, тоя още ли е жив?“...

С нечуто — „Защо?“...

* * *

Звъня ли, звъня на майка ми... Заето...

Вдигам се от единия край на града, по диагонал — отивам да видя. В 18 часа, мрак, мъгла, кал...

Както и предполагам — слушалката на телефона изместена, тя даже не е обърнала внимание на пиукането. Подобни дребни проблеми не я засягат.

На връщане минавам покрай старото читалище. Където има вече кино. С гордото име „Роял“.

Дават филм на Алмодовар. И отпред — 40–50 души чакат. Поне половината — младежи.

Хубаво!

Има надежда...

* * *

Гарата в Плевен. Зад мен си говорят две жени. Не ги поглеждам, но слушам внимателно.

— Преди в селсъвета имаше кмет и писар. Отиваш и му казваш: „Бай Кольо, синът отива да учи, или войник, или каквото там... Дай бележка, че съм платила данъците“. Сяда и — готово... Сега общината и пълна с чиновници, навсякъде компютри и кафеварки. И не могат нищо да ти дадат — ту компютрите повредени, ту не влизали в системата...

Чудя им се на жените. Не разбират от модернизация, актуализация, електронизация, динамизация, оптимизация...

* * *

На отиване бях на място 45. Срещу движението. На връщане с 46. Пак срещу движението.

И нямаше как да си сменя мястото — за по-хубаво зяпане. Като в оня стар виц — нямаше с кого. Бях сам в купето...

* * *

Обикалях две седмици по кабинети и лаборатории. Техническа профилактика и ремонт...

Тръгнах със страх.

Защото зная какво ме чака — пред кабинетите се струпват глутници пенсионери, разменящи диагнози, лекарства, лечения, научна информация... И критици към тия доктори, дето нищо не знаят, ама не щат да питат специите пред кабинета...

Слава Богу — размина ми се...

Културно, възпитано, къде мълчаливо, къде с нормални клюкарщини — но чакащите реда си се държаха добре. Просто не

досаждаха...

Да, обаче всичко се плаща, както казал тоя, дето му умряла тъщата, когато му поискали пари за погребението...

Та в петъка се появи... ТЯ...

Типична лелка...

Обяснявам. Лелка е понятие за тип жена. Лелката може да е на 15, може да е на 70 години...

Както мацката — която може да е на 18, а може и на 60 години...

Та тази лелка най-напред информира, че от две години е пенсионерка, обиколила всички доктори, нито един свестен няма, всичките са едни „умрели“, даже не стават, когато влиза пациентката, хич не се интересуват от нищо...

От последващия монолог разбрах понятието „нищо“. Просто не се интересуват за личните ѝ впечатления от света. И, остави, дето не си водят бележки, ами и нямали време да я изслушат...

Лелката се появи нейде след 12 часа (смятах, че тогава няма да има опашка, ама на — излъгах се). Най-напред съобщи, че имала час за 10 часа, обаче трябвало да отиде някъде, та затова сега ще мине първа...

Мрачните погледи ѝ подсказаха, че не е време за нахалство...

После заразвива тезите си за неуките доктори...

Една жена, седяща насреща ѝ, попита учтиво — може ли да се премести до нея? И като почнаха двете...

Само че втората се мина яката...

Уж разговаряха, но лелката взе думата и... И стана като на лекция на дружество „Георги Кирков“ — едната изнася сказка, другата слуша...

Особено трудно беше на втората, когато лелката заразправя за внуците си...

Психологическо наблюдение — за пенсионера истински тормоз е, когато някой друг разказва за внуците си. И слушателят подритва, подрипва, терзае се външно и вътрешно... Защото той има толкова неща да разправя за внучетата си, а трябва да слуша друг...

Аз в това време спокойно — външно — чаках. Само дето демонстративно сложих и двете слушалки на телефона и се унесох в музиката.

Но другите пациенти нямаха тая възможност...

Пък и аз имах само десетина минути чакане...

А навън останаха поне четири-пет човека... Дано докторицата не им е мерила кръвното. Щото след тая лелка е просто невъзможно апаратът да дава точни резултати...

* * *

Пита ме жена ми — дали знам нещо за някакви си Грозев и не помня какъв там, дето преди стотина години ги предлагали за Нобелови лауреати.

Казвам ѝ, зает усилено да изглаждам дивана, че изобщо не ме вълнуват гръмогласните графомани от него време. Още повече че смятам Нобеловите награди за измислица и фалш. Та вижте — ни Яворов, ни Дебелянов, ни Смирненски, ни Вапцаров, ни Елин Пелин, ни... Абе, като изключим номинацията на Йовков, великата ни литература е просто незабележима за скандинавците. Е, ако бяхме черни... Или държава на педали и лесбийки... Или се пръкнеше някой барем малко от малко талантлив късен борец срещу непоявилия се комунизъм...

Като аргумент ѝ добавям: „Сартр, отказвайки Нобеловата награда, заявява, че е безочие да устройваш класация в изкуството. Това могат да правят само читателите за себе си, времето и Бог!“.

Тя измърморва нещо от рода: „Добре де, така е“...

След което избеснява, чувайки признанието ми, че съм измислил „цитата“...

„Банално, глупаво, неверно!“ — отсича.

Именно, де — това въздействие ми беше целта...

* * *

Шведското психарче Грета взело, че регистрирало името си като търговска марка...

То — ясно. Групируването, дето го ползва като марионетка, търси печалби.

Ами какво да правят останалите Гретита по света? Да се преименуват?

А Гретел от приказката на Братя Грим? А другите литературни и исторически Гретита и производните им?

Абе, дойдоха си на думата... Мечтата на инфантилното пуберче — световна известност, собствена марка, джиткане с яhti по света, никакво учене, осигурена публика за всеки истеричен изблик...

Иначе — харесват ми тия петъци за протест срещу климата. Петък не работиш — протест, в събота и неделя законна почивка...

Дайте да измислим нещо за четвъртъка.

И най-вече за понеделника. Гаден ден!

* * *

Навремето хората са правели няколко снимки през живота, последната с близките около ковчега. И снимките са били ценност.

Сега — от едnodневна екскурзия са не знам колко мегабайта снимки. Натрупване... И обезценяване.

Инфлация на спомена.

* * *

Купувам си лекарство. Аптекарката казва: „Гаранционен срок до 2022 година“.

Радвам се: „Е, поне ще оставя нещо наследство на внуците...“.

* * *

Магазин. На двама бивши ученици. Единият тъкмо е на работа. При него трима младежи — така, под 40-е. Пийват си биричка, хапват пастърма.

Поглежда ме най-близкият и казва: „Аз ви помня и ще ви помня“...

Кимам, а той продължава: „Бяхте ни класен. И на 15 септември отидох по къси гащи, а вие ме върнахте...“.

„Правилно — казвам — дрескод...“

„Ама не, аз ви помня само с добро. И разбрах — официално мероприятие, откриване, не е за игрички... Ама колко строг бяхте...“

Проронвам само едно — „Е...“.

А той продължава: „Сега няма такива. Ако отидете да вкарате малко ред...“.

Пък аз му признавам: „Ако сега започвах — най-много един срок да изкарах и щях да се махна. Времето... Не учениците, времето е друго...“.

Поприказвахме си с тях. Тръгнах. С леко мазна душичка. Все нещо има подире ми...

* * *

Чета вестник, някои страници подминавам. Ключкарските, медицинските, как се сади пиперо...

И гледам заглавие. Та казвам на жена ми: „Май съм хванал рак на матката...“.

Тя — чула-недочула, ме прекъсва: „Ти не говори така, че да не те сполети...“.

Хиля се. „Абе, виж заглавието. «Болки в кръста са предвестник на рак на матката». Пък мен нещо кръстът ме сецка...“

После реших да си замълча. Да не предизвиквам съдбата, че вече не знаеш какво и къде може да се появи...

* * *

Умея да пускам лафове. Де да знам отде ми иде, ама на...

В кафенето. Поръчвам: „Едно мъжко кафе“. В отговор — учудване. Пояснявам: „Нормално“...

В млекарницата: „Едно женско мляко“. Пак реакция с вдигане на веждите. „Кисело“...

* * *

Минах през пазара. Взех на жена ми кайсии — по нейна поръчка. Казва ми, че пишело: „Български кайсии“. Викам ѝ: „Абе, те оня ден цъфнаха, кога вързаха, кога узряха, кога ги обраха...“.

Но ѝ купих. Те сложени нависоко, питам защо така. Продавачката казва — да не пипали купувачите стоката. Отговарям ѝ: „Госпожо, стоката е като мома на селска вечеринка — всеки иска и пипа. Важното е кой ще я вземе и в какъв вид“...

Захили се...

* * *

Млада жена пита гаджето си: „Скъпи, знам, че имаш много пари, ама колко са?“.

Оня: „Амиии... Как да ти кажа? Толкова са, че ще стигнат почти за половината ти капризи. Или за един голям разклонен род да живее охолно сто години“...

* * *

Реклама. Колко хубаво било олиото „Калиакра“. Избрана реклама.

Както и онази за „Пиринско пиво“.

Само дето олиото отдавна се прави в Румъния, а бирата в Сърбия...

* * *

Магазинът. Пред мен женски хипопотам. С препълнена количка. Което обяснява и почти постигната от нея идеална форма.

Нали знаете — във Вселената идеалната форма е тази, при която всички външни точки са на еднакво разстояние от центъра.

Сферата...

Няма начин да не гледам към тоя център — околният свят е закрит от... Дамата, да речем...

И си викам: „Боже, понякога си мисля, че е добре, дето въведоха социалното разстояние“...

* * *

Заведение. На съседната масичка сяда млад човек — нейде трийсетата гони, с безалкохолно и някаква закуска в ръце. Погледът ми го подминава и внезапно се завръща.

Той отваря бутилката, прекръства се по католически и я надига.
Ха?

После пак се прекръства и отхапва от закуската.

Следва нова глътка, но преди нея — пак се кръсти...

И така — докато се нахрани.

Мисля си: абе, тоя дали се кръсти в тоалетната? Преди да седне или след това? Преди първия повик? И накрая пак ли?

Щото нали — иде отнейде храната, трябва ѝ почит и на заминаване.

А преди пускането на водата? Така — за сбогом?

* * *

Плащам тока в пощата. На съседното гише мъж казва:

— Ще ни включат тока, но преди това трябва да платя. Щото без да им платиш — не работят...

Мисля си: „Колко хора има — и да им платиш, пак не щат да работят. А и какви резултати дават“...

* * *

Тъкмо стигам до касата за телефона — ще дезинфекцират. Предполагам — по едно кафе, евентуално безалкохолно, с гарнитура цигарка...

Вече чака отпред мъж. Заставам на „социално разстояние“. Обаче — пече. Яко слънце. Че как — август, два часът е.

Зървам от другата страна борче. И се премествам в сянката му, като казвам на първия:

— Обръщам опашката...

Въпросът е там, че досега винаги съм заварвал опашката завиваща към близкия магазин. Винаги! Неписано правило.

Е, обръщам посоката, но пак си има опашка, нали?

Идва нов клиент. Пита кой е последен. Казвам му, че съм аз. И той застава на метър и нщо, но пак в сянката на борчето.

После става интересно...

Идват нови хора — мъже и жени. Питат кой е последен и...
Застават на обратната страна. Дето пече слънцето. Но си я знаят
— там трябва да са.

Защото винаги са били там.

И не могат да възприемат подобни смени на посоката. Не могат
издържа счупване на щампата, нарушаване на неписаното правилно.

Отварят касата.

Първият тръгва. Аз се оглеждам. От опашката никой не реагира.
Знаят — аз съм на ред.

Но и те са прави за себе си. Спазват правилата. И хич не щат и да
помислят, че може би е по-добре да дойдат на сянка.

Послушен народ — силна държава...

* * *

Излизам от поликлиниката. Отпред се носят три баби. По-стари
и от мен даже. Толкова древни...

Разговарят. Добре, че ги чух, иначе надали бих повярвал.

Едната вика:

— Болят ме колената...

Другата ѝ обяснява:

— Ми като няма кой да ти ги вдига вечер...

Жизнени баби...

* * *

На пазара продава сироп баба Ана — 84-годишна. Идва при нея
баба Тона, която пък е на 96. Идва е само глагол, а бабата по-скоро се
претъркулва — толкова е сочна и с идеална форма, почти валчеста.

— Оооох, Ано, кой ще ме гледа като остаря... — привично се
вайка.

Баба Ана даже не се обръща, а казва:

— Ма ти за къде си се разбързала? Има време дотогава...

* * *

Отивам да плащам телефона. Познават ме — едната е моя ученичка. Очакват нещо от мен, затова се шегувам:

— Извинете, че щях да закъснея, но чак снощи се прибрах от Китай през Италия...

Смят се безгрижно. Викам:

— Май не ви е страх от коронавируса?

— Защо да ни е страх? Младите не умират...

— Именно, де — кимам. — Страшното е, че ще оцелеете...

Е, това не е шега...

Момичетата са безгрижни — не ги хваща ни дисковирс, ни крѝчмовирс, пѝк сексѝт... И там ще се оправят. Или ги оправят (Оппа, червена точка?). Нищо няма да ги спре. Ми, то отсега предлагат секс при коронавируса — в скафандри, без допир на лицата (мюсюлманите отдавна са готови, свикнали са с фереджето, пѝк и то понякога прави жената по-хубава), бѝрз допир (предпазливо — в презервативи, а жената за по-сигурно — зад гумена кукла). И, както казва оня поет — от метѝр разстояние. Макар че и ватусите надали ще успеят, ама щом вирусѝт летял на два метра, ние ще трябва да го надскачаме поне с три метра постижение. Да ни завидят противопожарните кранове...

А остава и друга забава. Пиячката — превантивна, предпазна, дезинфекцираща. Такава, че всякакви вируси да ни заобикалят — макар да са с противогази на муцуната...

И ще си прием самотни...

Най-хубавото решение — пиене с жена не е пиене, а кавалерстване. Трябва да я слушаш, слушаш, слушаш... А сетне, когато заговорите и за теб — трябва да кажеш какво мислиш за нея. Винаги лѝжи, естествено. Щото кажеш ли истината — язѝк за пиенето, дето ти го е опукала и очакванията ти за събуждане сутринта със спомен. Ако се лекува, де...

Пиене с компания е разливане на проблемите ти в чуждите. Поне можш да ги кажеш. И без това сам ще се слушаш, ама може и нещо интересно да споменеш, дето не си го чувал досега.

Пиене насаме е тъкмо за човека в кризата — и проблемите си остават, неудавени в чашата, научили се да плуват, и ти си хем сам, хем виждаш двойно и сам си говориш с интелигентен и разбиращ те човек...

Щото кой друг в тая чума ще те заговори, изслуша, съчувства, че и налее... Така че — за да не ти скърца сърцето, както се вайка една поетеса: смазвай го редовно с големи дози от лекарството. Каквото и да си си избрал — народът е казал, че алкохолът в малки дози е полезен във всякакви големи количества...

Ха, наздраве!

* * *

Срещам познат. Случаен познат, не от тия, които бих потърсил при нужда.

— Книги си имал — вика ми. — Казаха, че и за мен пишело, ама не съм чел...

Съгласен съм.

— Няма и как да си — обяснявам му. — Азбуката знаеш, какво пише ще видиш, но не можеш да четеш. За четене трябва акъл. И разбиране...

Издание:

Автор: Георги Коновски

Заглавие: Във времето

Издание: първо

Издател: Читанка

Година на издаване: 2021

Тип: сборник разкази

Националност: българска

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/14122>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.